PSICHOLOGINIS DETEKTYVAS

ŽALTVYKSLĖS KOLEKCIJA

Sébastien
JAPRISOT

Mirties vasara

ŽALTVYKSLĖ

Mirties vasara

Sébastien
JAPRISOT

Mirties vasara

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė
ELENA ALGIMANTA
KRYŽANAUSKAITĖ

ŽALTVYKSLĖ

Vilnius
2007

UDK 840-3
Ja474

Versta iš:
Sébastien Japrisot
L'ÉTÉ MEURTRIER
Editions Denoël
Paris, 1977

ISBN 9986-06-211-X

Aš ir spręsiu, aš ir teisiu, –
Ištarė gudriai Piktuolis, –
Pats visus apklausiu
Ir mirtim nubausiu.

Lewis Carroll
Alisa Stebuklų šalyje

BUDELIS

Pasakiau: taip.

Visada esu lengvai sukalbamas. Bent jau toks buvau su Ja. Vieną kartą pliaukštelėjau Jai antausį, o kartą gerai įkrėčiau. Bet paskui ir vėl darydavau taip, kaip ji norėdavo. Na ir šneku, net pats nežinau ką. Tik su savo broliais moku šnekėtis, ypač su jaunesniuoju, Mišeliu. Jį vadinam Mikiu. Jis turi seną reno sunkvežimį. Vežioja juo malkas. Tik jau toks kvailys, lekia kaip akis išdegęs, ir ką tu jam...

Kartą žiūrėjau, kaip jis leidosi keliu palei upę slėnio link. Ten velniškai statu ir pilna posūkių, o kelias toks siauras, kad net prasilenkt neįmanoma. Buvau aukštai, tarp pušų, iš ten buvo matyt, kaip jis rieda žemyn, visai mažulytis ir ryškiai geltonas, tai pranykdamas, tai vėl išnirdamas posūkiuose. Tik buvo girdėti, kaip ūžia variklis ir trinksi rąstai nuo kiekvieno krestelėjimo. Kai Edis Merksas ketvirtą kartą pagreta laimėjo Prancūzijos dviračių lenktynes, brolis paprašė, kad nudažyčiau jo sunkvežimį geltonai. Buvo susilažinęs. Jis tik ir kalba apie Edį, kas antras žodis, ir vis apie tai. Net nežinau, į ką jis toks ir atsigimė.

Mūsų tėvui didžiausias lenktynininkas buvo Faustas Kopis. Po Kopio mirties gedulo ženklan jis užsiaugino ūsus. Visą dieną

prasėdėjo ant nudžiūvusios akacijos stuobrio apsnigtame kieme, netardamas nė žodžio, rūkydamas tabaką *made in US*, susuktą į vyniojamąjį popierių. Jis rinkdavo nuorūkas, bet tik amerikietiškas, ir pats darydavosi tiesiog neįtikėtinas suktines. Tai buvo tikrai nepaprastas žmogus. Sako, kad jis atėjęs pėsčias iš Pietų Italijos, virve tempdamas savo mechaninį pianiną. Sustodavęs aikštėse ir grodavęs, o žmonės šokdavę. Svajojo išvažiuot į Ameriką. Visi tie italai tokie – tik į Ameriką. Bet jis taip ir liko čia, nes nesuteko pinigų bilietui. Vedė mūsų motiną, ji vadinosi Deramo ir buvo kilusi iš Dinio. Ši lygindavo skalbinius, o jis meistraudavo fermose, bet gaudavo tik grašius, o į Ameriką, žinia, nenueisi pėsčias.

O vėliau jie parsivežė mano motinos seserį. Ji visiškai apkurto per bombardavimą Marselyje 1944 metų gegužę. Ir miega ji atvirom akim. Vakarais, kai sėdi savo krėsle, niekad nežinai, ar ji miega, ar ne. Vadinam ją Konjata, tai reiškia svainė, tik mūsų motina ją vadina Nine. Jai šešiasdešimt aštuoneri, dvylika metų vyresnė už mūsų motiną, bet kadangi tik tiek ir teveikia, kad snūduriuoja krėsle, tai mūsų motina atrodo už ją vyresnė. Pakruta ji tik į laidotuves. Jau palaidojo savo vyrą, brolį, motiną, savo tėvą ir mūsiškį, kai jis mirė 1964-aisiais. Mūsų motina sako, kad ji palaidos mus visus.

Mechaninis pianinas taip ir liko pas mus, tik dabar jis daržinėj. Daug metų stovėjo kieme, visas pajuodo ir persimetė nuo lietaus. O dabar dar užpuolė miegapelės. Aš jį ištryniau žiurknuodžiais, bet nepadėjo. Jau visas išvarpytas. Naktį, kai kokia miegapelė įsitaiso jame, tai ištisa serenada. Nes jis vis dar veikia. Nelaimei, teišliko tik viena juosta – „Pikardijos rožės“. Mūsų motina sako, kad, šiaip ar taip, jis nieko kito ir nesugrotų, nes per daug įpratęs į šią. Sako, kad kartą tėvas jį buvo nutempęs

iki miesto lombardo. Bet ten nepanoro jo priimti. Beje, iki miesto kelias eina pakalnėn, o partempti atgal tėvas nebegalėjo, per silpna jau buvo jo širdis. Teko ieškot mašinos ir mokėt pinigus už parvežimą. O taip, mūsų tėvas tai jau mokėjo tvarkyt reikalus.

Tą dieną, kai jis mirė, motina mums pasakė, kad vėliau, kai mano antrasis brolis Bū Bū užaugs, mes jiems parodysim. Visi trys berniukai ir ji sustosime prieš lombardo langus ir pasistatę pianiną grosim „Pikardijos rožes" ištisą dieną. Tesutinsta jiems galvos. Bet niekada taip ir neprisiruošėm to padaryti. Bū Bū dabar jau septyniolika. Jis ir sugalvojo pernai įtempti pianiną į daržinę. O man lapkritį bus trisdešimt vieneri.

Man gimus, motina norėjo pavadinti mane Batistenu. Taip vadinosi jos brolis – Batistenas Deramo. Jis nuskendo kanale, gelbėdamas skęstantįjį. Ji dabar visada sako: pamatei žmogų skęstant – nusisuk ir žiūrėk kitur. Kai aš įstojau į gaisrininkus, ji taip supyko, jog ėmė spardyt mano šalmą, net koją susimušė. Tėvui pavyko ją įtikinti, kad mane pakrikštytų Fiorimondu. Taip vadino mano dėdę, o tas tai bent jau tikrai mirė sava mirtimi.

Fiorimondas Montečiaris, būtent taip ir užrašyta merijoje ir visuose mano popieriuose. Tačiau vėliau prasidėjo karas ir Italija kariavo su mumis, tad miestelyje imta į mus skersakiuoti. Todėl aš pasidariau Florimonu. Kad ir kaip ten vadintumeisi – o aš visada kankinausi dėl savo vardo. Ir mokykloj, ir kariuomenėj – visur. Nors Batistenas – tai dar blogiau. Man labai patiktų vadintis Roberu, dažnai taip ir pasakau: Roberas. Pradžioj ir Jai taip pasakiau. Galų gale visiems įgriso ta košė ir, kai tapau gaisrininku, dėl šventos ramybės ėmė mane vadinti Pin Ponu*. Net ir mano broliai. Vienąsyk net susimušiau dėl to – vieną

* Pin pon – ištiktukas gaisrininkų signalui nusakyti. *(Čia ir toliau – vert. past.)*

vienintelį kartą gyvenime – ir dabar visi sako, kad aš mušeika. O aš visai ne mušeika. Tiesiog tada neištvėriau.

Na tikrai, visai nusišneku. Ką aš čia pasakoju? Tik su Mikiu moku žmoniškai kalbėtis. Su Bū Bū taip pat, bet jis visai ne toks kaip mes. Jis šviesus, kitaip sakant – jo plaukai šviesūs, o mes abu juodaplaukiai. Mokykloj mus pravardžiuodavo „makaronininkais". Mikis to nepakęsdavo, šokdavo visų kulti. Aš buvau stipresnis, bet man spjaut, tik kartą, kaip sakiau, neištvėriau. Mikis pradžioj žaidė futbolą. Buvo baisus peštukas. Beje, žaidė jis gerai, – regis, dešiniuoju kraštiniu, jei neklystu, – o įvarčius mušdavo galva. Būdavo, subėga prie vartų krūva iš *Barem* arba *Kastelane* komandos, staiga pasirodo tame tirštume Mikio galva, ir sviedinys lekia į vartus. Paskui jie visi jį glėbesčiuodavo, visai taip, kaip rodo per televiziją. Nukvaišt gali bežiūrėdamas: glėbesčiuoja, bučiuoja, nešioja, o man net bloga darydavosi besėdint už betoninės užtvaros. Ūmus jis buvo neapsakomai. Tris sekmadienius iš eilės jį buvo išvarę iš aikštės. Vis puldavo muštis dėl kiekvieno menkniekio, tai dėl smūgio į blauzdą, tai dėl kokio žodžio, ir visada trenkdavo galva. Čiupdavo juos už marškinėlių ir trenkdavo galva, o jie blinkt ant žemės ir ima vaidinti, kad jau galas. Na ir kaip jūs manot, ką teisėjas išvaro už tai iš aikštės? Ogi Mikį. Jau tikrai kvailys buvo, lyg nuo proto nušokęs. Jo dievukas – Marijus Trezoras. Mikis sako, kad tai pats didžiausias žaidėjas iš visų. Edis Merksas ir Marijus Trezoras – nepabaigiama tema, tik užsimink apie juos, tai ir kalbės iki ryto.

O paskui jis metė futbolą ir kvaištelėjo dėl dviračių. Jis ir licenciją turi. Šią vasarą netgi laimėjo lenktynes Dinyje. Aš buvau nuvažiavęs pažiūrėt. Važiavom su Ja ir su Bū Bū. Na, bet aš ir vėl ne tai šneku. Dabar jam eina dvidešimt šešti. Sako, kad jis dar galėtų pereit į profesionalus ir išgarsėt. Negaliu spręst, aš

ne specas. Jis juk net greičių nesugeba dorai perjungt. Keista, kad tas jo reno dar juda, nors ir perdažytas geltonai. Kas dvi savaitės patikrinu variklį, nes nenoriu, kad jis prarastų darbą, tačiau kai jam sakau, kad būtų atidesnis ir nelėktų kaip puodas nuo kalno, tik nuleidžia galvą, tiesiog graudu žiūrėt, bet iš tiesų tai jam nusispjaut į viską, kaip ir tada, kai jis pirmą kartą prarijo kramtomąją gumą. Kai buvo mažiukas – jis už mane jaunesnis penkeriais metais – vis užsirydavo guma, ir mes manydavom, kad jau mirs. Na, su juo tai visada gali pasikalbėti. Ir nebūtinai apie svarbius dalykus, mes tiesiog suprantam vienas kitą iš pusės žodžio.

Bū Bū pradėjo eit į mokyklą, kai aš tarnavau kariuomenėj. Jį mokė toji pati Diubar, dabar ji jau pensijoj. Kasdien eidavo tuo pačiu keliu tris kilometrus į kalną beveik vertikaliai aukštyn, tik jis tai darė penkiolika metų vėliau nei mes. Jis mokyčiausias iš mūsų trijų. Nori būti gydytoju. Šiemet jis dar koleže, mieste. Jį Mikis kasryt nuveža, o vakare parveža. Kitąmet turės važiuot mokytis į Nicą arba Marselį, ar dar kur kitur. Šiaip ar taip, mintyse jis jau nebe su mumis. Dažniausiai tyli. Vaikšto pasitempęs, rankos priekinėse kišenėse, pečiai aukštai pakelti. Motina sako, kad jis panašus į pakabą*. Nešioja ilgus plaukus, o jo blakstienos kaip mergaitės. Mes su Mikiu dėl to dažnai per dantį patraukiam. Bet niekad nemačiau jo supykusio. Gal tik vienintelį kartą, ant Jos.

Buvo sekmadienis, pietavom. Jis pasakė tik vieną vienintelį sakinį. Ji tuoj pakilo, užlipo į mūsų kambarį ir daugiau tą popietę jos nebematėm. Vakare man pasakė, kad privalau pakalbėt su

* Ir jo pravardė *Bū Bū* reiškia ilgą, laisvai krintantį afrikietišką nacionalinį apsiaustą stačiais pečiais. Tikrasis Bū Bū vardas – Bernaras.

Bū Bū, kad turiu ją apgint nuo tokių dalykų. Aš pakalbėjau. Ant laiptų į rūsį, kur sukraudavom tuščius butelius. Netaręs nė žodžio, net nepažvelgęs į mane, jis pravirko, ir aš suvokiau, koks jis dar vaikas. Norėjau paliest jam petį, bet Bū Bū išsisuko, nuėjo. Buvo žadėjęs eiti su manim į garažą pažiūrėt manojo delajė, bet patraukė į kiną ar kažkur į šokius.

Aš turiu delajė markės mašiną, tikrą, su odinėm sėdynėm, bet ji nevažiuoja. Įsigijau ją iš vieno Nicos gelžgalių prekijo mainais į suklerusią furgonetę, už kurią vienam žvejui buvau sumokėjęs 200 frankų, bet ir tuos paklojom kavinėje. Perdariau variklį, greičių dėžę, viską. Nežinau, kas jai. Kai jau atrodo, kad viskas gerai, ir išvažiuoju iš garažo, kur dirbu, visas miestelis išeina pažiūrėt, kaip ji subyrės. Ir ji subyra. Užkala variklis ir ima verstis dūmai. Jie sako, kad jiems reikėsią steigti kovos su gamtos teršimu komitetą. Mano šeimininkas tiesiog pašėlsta. Kaltina mane, kad aš iš jo vagiu detales, kad per daug išdeginu elektros, dirbdamas naktimis. O kartais jis man padeda. Bet toji nė iš vietos. Kartą, tiesa, man pavyko pervažiuot visą miestelį pirmyn ir atgal, ir tik tada ji subyrėjo. Tai buvo mano rekordas. Kai ji pradėjo dūminti, niekas nepasakė nė žodelio. Visi tarsi vandens į burną prisisėmę.

Pirmyn ir atgal, nuo garažo iki mūsų, iš viso bus kilometras ir šimtas metrų. Mikis pats patikrino sunkvežimio skaitikliu. Jei 1950 metų delajė galėjo nuvažiuot tą kilometrą ir šimtą su klibančia cilindrų galvute, ji galės kada nors ir daugiau. Kaip pasakiau, taip ir atsitiko. Prieš tris dienas, penktadienį, ji nuvažiavo kur kas daugiau.

Trys dienos.

Sunku patikėti, kad visos valandos bėga vienodu greičiu. Rodos, tik išvykau, o grįžau lyg po visos amžinybės. Tarytum

būčiau gyvenęs kitame pasaulyje. O čia laikas tarsi sustojo. Sugrįžusį į miestą, mane nustebino vis ta pati kino afiša. Visą savaitę ją mačiau, grįždamas iš gaisrinės, kartą net buvau sustojęs pažiūrėt, ką rodo. Vakar vakare prieš kino teatrą degė lempos. Laukdamas Mikio, įsitaisiau kavinėje priešais, mažojoj gatvelėj už senojo turgaus aikštės. Niekad gyvenime nesu taip ilgai žiūrėjęs į afišą. Bet nieko neprisimenu. Žinau tik, kad vaidino Džeris Liuisas, bet filmo pavadinimo – ne. Turbūt žiūrėdamas galvojau apie lagaminą. Niekaip negalėjau prisimint, kur jį padėjau. Ir dar, kaip tik šiame kino teatre aš į Ją žiūrėdavau, kol dar nebuvom pažįstami. Budėdavau ten šeštadienio vakarais. Reikėdavo žiūrėti, kad jaunimas nerūkytų. Man patikdavo, nes galima pamatyti filmų. Bet nepatikdavo, kad vadindavo Pin Ponu.

Ji – tai Eliana, bet ją visi vadindavo El*, tai yra Ji, o kartais sakydavo Šitoji. Ji atvažiavo praeitą žiemą su savo tėvais iš Aramo, nedidelio miestelio anapus kalnų perėjos, – jį turėjo nugriauti, nes ten statė užtvanką. Jos tėvą atgabeno greitąja tuoj po to, kai atvežė baldus. Anksčiau jis buvo kelių prižiūrėtojas. Niekas apie jį nekalbėjo, kol prieš ketverius metus jo neištiko širdies smūgis kelio griovyje. Taip stačia galva ir įkrito į vandenį. Man sakė, kad jį parvežė namo visą aplipusį dumblu ir pernykščiais lapais. Nuo to laiko jo kojos paralyžiuotos, – turbūt kažkas stuburui, nors aš nieko daugiau ir nežinau, – o jis dabar be perstojo rėkia ant visų. Net nesu jo matęs, jis vis savo kambary, bet girdėjau jį ten rėkiant. Jis jos nevadina Eliana, jis sako „kekšė". O kartais ir bjauresniais žodžiais.

Jos motina vokietė. Susipažino jiedu per karą, priverstiniuose darbuose. Ji užtaisydavo patrankas per bombardavimus.

* Elianos vardas sutrumpintai – *Elle;* šis žodis – ir įvardis *ji* (*pranc.*).

Ne, aš nejuokauju. 1945-aisiais jie versdavo net merginas atlikti tokius darbus. Aš net mačiau jos nuotrauką, apmuturiuota galva ir su auliniais batais. Ji baisi tylenė. Miestelyje ją vadina Eva Braun ir jos nemėgsta. Aš, žinoma, ją pažįstu geriau negu kiti, žinau, kad ji geras žmogus. Beje, kai ją kas puola, ji pati taip ir sako apie save: „Aš geras žmogus". Ir taria tuos žodžius klaikia vokiška tarsena. Įdomiausia, kad iki šiol ji dar dažnai nesupranta, kas jai sakoma. Būdama septyniolikos, užsitaisė nuo kažkokio nevykėlio prancūzo vaiką ir nusekė paskui jį. Vaikas mirė per gimdymą, ir mūsų gražioj šaly jos telaukė tik kelio darbininko alga ir žmonės, kurie jai pavymui rodo liežuvį, o po kelerių metų – 1957-ųjų liepos 10-ąją į seniai parengtą tuščią lopšį ji pasiguldė mergytę. Aš nieko negaliu jai prikišti. Net ir mano motina nieko prieš ją neturi. Kartą aš bandžiau ką nors daugiau sužinot. Norėjau išsiaiškinti, kas gi ta Eva Braun iš tikrųjų. Iš pradžių paklausiau Bū Bū. Jis nežinojo. Paklausiau Brošarą, jis vienas iš tų, kurie ją vadina Eva Braun. Ir jis nieko dora negalėjo pasakyt. Tik gelžgalių prekijas iš Nicos, tas, kuris man pakišo delajė, paaiškino. Na ką gi, taip jau būna. Net aš, kalbėdamas apie šią moterį, kartais ją pavadinu Eva Braun.

Kine aš jas vis matydavau abi. Ją ir jos motiną. Visados sėsdavo į antrąją eilę, taip sakant, kad ekraną ranka pačiupinėtų, bet jos nebuvo turtingos ir visi manė, kad taip daro iš taupumo. Tik vėliau sužinojau, kad Ji nenorėjo nešiot akinių, o atsisėdus už 10 frankų visai nieko nebūtų mačiusi.

Per visą seansą stovėdavau atsirėmęs į sieną, su šalmu ant galvos. Per pertrauką žiūrėdavau į ją. Kaip ir visiems, atrodė man graži, bet nuo tada, kai apsigyveno tame pačiame miestelyje, nebuvo nė vienos nakties, kad būčiau dėl jos neužmigęs.

Na, tada mes dar nebuvom pažįstami, nei labas, nei sudie, ji gal net ir nežinojo, kad aš egzistuoju. Kartą, nusipirkusi eskimo ledų, ji praėjo visai pro mane ir pakėlė akis tik tam, kad pažvelgtų į mano šalmą. Tik tiek. Tik į šalmą. Aš jį nusiėmiau. Ir nežinojau, kur kišt. Atidaviau pasaugot kasininkei.

Privalau paaiškinti. Dabar kalbu apie tą laiką dar prieš birželį, tiksliau – prieš tris mėnesius. Pasakoju taip, kaip buvo. Noriu pasakyt, kad iki birželio Ji kažkuo man buvo ypatinga, bet tuo pat metu buvau jai visiškai abejingas. Būtų galėjus išvažiuot lygiai taip pat, kaip ir atvažiavo, o aš net nebūčiau to pastebėjęs. Tada, jai einant pro šalį, pamačiau, kad jos akys mėlynos ar pilkai melsvos ir labai didelės, ir man pasidarė gėda savo šalmo. Tik tiek. Taip buvo iki birželio, o vėliau viskas pasikeitė.

Ledus Ji visada valgydavo išėjusi į gatvę. Amžinai apsupta ištiso būrio, daugiausia berniukų. Jie ginčydavosi, sustoję ant šaligatvio. Man atrodė, kad jai per dvidešimt, nes elgėsi kaip moteris, tačiau, pasirodo, klydau. Pavyzdžiui, kai ji grįždavo į savo vietą centriniu taku, gerai žinodavo, kad visi į ją žiūri. Matydami ją iš priekio, vyrai spėliodavo, ar ji su liemenėle, o pavymui – ar yra kelnaitės po aptemptu sijonėliu. Ji visada nešiodavo tokius aptemptus sijonėlius, jog kojos ryškėdavo iki pat šakumos, o kita dalis būdavo taip prigulus, jog jei ten būtų buvusios kelnaitės, jas būtinai būtum nuspėjęs. Aš ją rydavau akimis kaip ir visi kiti. Kad ir ką ji darydavo, net ir neturėdama jokių pašalinių minčių, visus versdavo galvoti vis apie tą patį.

O be to, ji dažnai ir garsiai juokdavosi. Juokas krisdavo kaskadomis, ir ji juo naudodavosi, norėdama atkreipti visų dėmesį. Arba staigiu judesiu atmesdavo savo juodus plaukus, besileidžiančius žemiau juosmens ir blizgančius lempų šviesoje. Tarsi kokia kino žvaigždė. Praeitą vasarą Sent Etjene de Tinė ji laimėjo

grožio konkursą su maudymosi kostiumėliu ir aukštais kulniukais. Buvo keturiolika konkurenčių, daugiausia iš poilsiautojų. Tačiau grožio karaliene tapo ji. Dar turi iš tų laikų taurę ir visas nuotraukas. Tada ir ėmė laikyti save žvaigžde.

Kartą Bū Bū jai pasakė, kad ji žvaigždė tik šimtui keturiasdešimt trims gyventojams, – tiek yra mūsų miestelyje, paskutiniojo surašymo duomenimis, – ir kad ji puikuojasi tūkstančio dviejų šimtų šešių metrų aukštyje, – toks mūsų perėjos aukštis, – bet Paryžiuje arba net Nicoje ji nepakiltų aukščiau gatvės lygio. Šią garsiąją frazę jis ištarė prie stalo vieną sekmadienį. Norėjo pasakyt, kad ji nebūtų aukščiau kitų ir kad yra daug gražių merginų Paryžiuje, o gatvę paminėjo nesuteikdamas tam jokios prasmės. Bet ji tuoj užlipo į mūsų kambarį ir visą vakarą prabuvo užsidariusi. Vakare aš jai paaiškinau, kad ne taip supratusi. Nelaimei, jei ji jau suprasdavo ką nors, gera ar bloga, nebeįstengdavo suprasti nieko daugiau.

Su Mikiu ji sutarė geriau. Mikis šaipūnas, jo akys visą laiką juokiasi, užtat aplink jas pilna mažų raukšlelių. Ir dar, jo svajonių moteris – Merilin Monro. Jei jam atidarytum smegenis, net nežinau, ką ten rastum – Merilin Monro, Marijų Trezorą ar Edį Merksą. Jis sako, kad ji buvusi tikra žvaigždė ir niekada daugiau kitos tokios nebebus. Ta tema jis visad rasdavo bendrą kalbą su Ja. Vienintelė nuotrauka ant sienos, kurią Ji galėjo pakęsti, – žinoma, nekalbėsim apie jos pačios, – buvo atvirukas su Merilin Monro.

Tam tikru atžvilgiu visa tai stebina, nes Ji buvo visai mergiūkštė, kai Merilin mirė, ir tik gerokai vėliau matė du jos filmus per televiziją: „Upės negrįžta“ ir „Niagara“. „Niagara“ jai patikusi labiau. Dėl neperšlampamo apsiausto su gobtuvu, kurį Merilin buvo užsigobusi po krioklиais. Kadangi mes neturime

spalvoto televizoriaus, apsiaustas atrodė baltas, bet niekas nebuvo tuo tikras. Mikis buvo matęs tą filmą kino teatre ir sakė, kad apsiaustas geltonas. Ką ir sakyt, ištisa istorija.

Šiaip ar taip, Mikį, kaip vyrą, dar galima suprast. Aš dėl Merilin Monro iš galvos nesikrausčiau, tačiau jį suprantu. Be to, jis buvo matęs visus jos filmus. O žinot, ką man pasakė Ji? Kad pirmiausia ją domina ne Merilin filmai, o pati Merilin ir jos gyvenimas. Ji buvo skaičiusi knygą apie tai. Parodė ir man. Perskaitė gal dešimt kartų. Tai vienintelė, kurią jai kada nors teko skaityti. Paskui pasakė, kad ji gal ir ne vyras esanti, – aišku, kad ne vyras, – bet jei Merilin dar būtų gyva ir jei tik tai būtų įmanoma, tai nedvejodama tikrai pasimylėtų su ja.

Vą taip ji visada kalbėdavo. Labai svarbu žinot, kaip ji kalbėdavo. Kartą, šią vasarą, Bū Bū man pasakė, kad negalima pasitikėt žmonėmis, kurių žodynas skurdus, nes dažnai tai būna kompleksuočiausi žmonės. Mes dirbome kitame gale vynuogyno, kurį su Mikiu nusipirkome netoli mūsų, įkalnėje. Jis man sakė, kad aš turėčiau atidžiau sekt, ką ji kalbanti. Kartais, nors ir ne visada, ji stengiasi paslėpti gerumą, parinkdama priešingos reikšmės žodžius. Tada aš užsukau vynuogių purkštuvą ir atsakiau jam, kad net jeigu jis ir vartos visus žodyne esančius žodžius, vis tiek tesugebės pasakyti tai, kas bloga. Bū Bū – visažinis, bet šį kartą jis tikrai klydo.

Gerai supratau, ką jis norėjo man pasakyti. Kad Ją sugraudino Merilin Monro mirtis visai tuščiame name, be artimųjų, kad Ji būtų norėjusi būti šalia, apgaubti ją švelnumu, kaip nors padėt, kad tik sulaikytų nuo savižudybės. Bet tai buvo netiesa. Ji visada sakydavo tik tai, ką turėdavo tuo metu galvoje, kas jai užeidavo ant seilės. Rėždavo tarsi basliu per galvą. Tai net buvo jos didžiausias privalumas, nes nereikėjo knaisiotis beieškant tarp

žodžių, galėjai ramiausiai dvėsti kokiam kampe po tokio smūgio. O kad ji vartojo mažai žodžių, tai ne todėl, kad jų neišmoko mokykloje, kur buvo triskart palikta toj pačioj klasėj, kol neapsikentę jos neperkėlė į aukštesnę, o todėl, kad ji neturėjo, ką pasakyti, nebent tik kad nori valgyti, kad jai šalta arba kad užsimanė sisiuko vidury filmo, ir visi per tris eiles tai tuoj pat sužinodavo. Kartą mano motina jai pasakė, kad ji kaip gyvulys. Ji labai nustebo. Atsakė: „Aš kaip visi". Jeigu pasakytum, kad ji žmogiška būtybė, ji tik gūžtelėtų kairiuoju petimi, nieko neatsakytų, nes nesuprastų. Ir apskritai ji visad nutylėdavo, kai ant jos kas nors rėkdavo pavyzmui.

Tarkim, kokią prasmę jai galėjo turėt noras sutrukdyt Merilin Monro nusižudyt? Ji visada kartodavo, kad nuostabu mirti taip, kaip Merilin, prisirijus tablečių, kitądien aplinkui daugybė fotografų, ir kad iki pat galo ji išlikusi Merilin Monro. Eliana man pasakė, kad ji norėtų susipažinti su jos buvusiais vyrais ir pergulėt su jais, net jei du iš trijų ir nebūtų jos skonio. Sakė, kad jai gaila tik geltonojo apsiausto, kuris liko mėtytis kurioj nors sieninėj spintoj ir kurį turbūt sudegino. O ji pati per dieną aplėkė visus Nicos užkampius, beieškodama tokio pat. Štai taip viskas ir buvo pasakyta. Ir Bū Bū gali užsičiaupt.

* * *

Aš nervinuosi, nors, tiesą sakant, man viskas vis tiek. Dabar viskas vėl taip, kaip buvo tada, iki birželio. Tuomet, kai Ją matydavau kine, nęt nesvarstydavau, kaip jos abi nusigaus aukštyn, į namus. Žinot, kaip būna mažuose miesteliuose. Filmui pasibaigus, žaibiškai uždaromos durys ir langinės, užgesinamos šviesos. Visi kažkur dingsta. Aš grįždavau su Mikiu jo sunkve-

žimiu, tačiau vairuodavau aš, nes galima išprotėt, kai jis prie vairo. Paprastai su mumis būdavo Bū Bū ir mes pakeliui surinkdavom krūvą jaunimo. Susodindavom visus į kėbulą kartu su dviračiais ir – pirmyn.

Kartą suskaičiavom – sutilpo visi pakeliui nuo miesto iki pat kalnų perėjos. Vienuolika kilometrų... Juos išlaipindavau po vieną, palikdamas žibintų šviesoje ties tamsiais lauko keliukais ar miegančiais namais. Kai kuriems tekdavo skirtis su savo mergaitėmis, kurios važiuodavo toliau. Tada jau reikėdavo pajudėt nelaukiant, kol jie atsibučiuos. Mikis kaskart sakydavo: „Neskubink jų“.

Kartą atvažiavus į miestelį, sunkvežimis jau buvo virtęs tikru miegamuoju. Nežadindamas nei Mikio, nei Bū Bū, apėjau sunkvežimį su žibintu rankoj. Visi tvarkingai sėdėjo viena eile, atsirėmę į bortą, o kiekvieno galva ilsėjosi ant kaimyno peties. Man tai priminė karą, gal todėl, kad rankoj laikiau žibintą, visai taip, kaip esu matęs filmuose, tačiau tuo pat metu jaučiausi laimingas. Jie visi buvo tokie vaikiški, geručiai ir taip kietai įmigę, kad užgesinau šviesas, nusprendęs nežadinti.

Atsisėdau ant merijos laiptukų. Žiūrėjau į dangų virš miestelio. Aš nerūkau, kad būtų lengviau bėgioti, tačiau tąkart būčiau mielai užtraukęs. Trečiadieniais vaikštau į treniruotes gaisrinėj ir mes ten bėgiojam visa komanda. Aš su jais, nes esu viršila. Kitados rūkiau. Cigaretes *Gitanes*. Tėvas sakydavo, kad esu nagas. Jam būtų patikę, jei būčiau rūkęs amerikietiškas ir jam būtų likę nuorūkų.

Netrukus pralėkė Masinis su savo furgonete. Įjungė ilgąsias šviesas, nes nesuprato, kodėl Mikio reno stovi tokioj vietoj, o aš nesupratau, ko jis vidurnaktį važiuoja pro mus, jei gyvena trim kilometrais žemiau, Panjė. Kilstelėjau ranką, duodamas ženklą, kad viskas gerai, ir jis nuvažiavo. Iš variklio ūžesio sprendžiau,

kad važiavo iki miestelio galo, o paskui grįžo atgal. Sustojo už kelių metrų nuo manęs. Išlipo. Pasakiau, kad sunkvežimyje visi miega. Jis ištarė „Aa..." ir atsisėdo ant laiptelių.

Buvo balandžio pabaiga, gal gegužės pradžia, dar šaltoka, bet malonu. Jo vardas Žoržas. Tokio pat amžiaus kaip Mikis, jie net kartu tarnavo armijoj kalnų šauliais. Aš jį pažįstu nuo seno. Perėmė tėvų fermą ir labai gerai tvarkosi, savo raudonžemyje sugeba išaugint bet ką. Šią vasarą aš mušiausi būtent su juo. Nereikėjo to daryti, ne jo, Žoržo Masinio, tai buvo kaltė. Išdaužiau jam du priekinius dantis, bet jis nepadavė skundo. Tik tepasakė, kad esu visai pakvaišęs.

Mums abiem sėdint ant merijos laiptukų, jis paaiškino, – nes užklausiau aš, – kad palydėjo Evos Braun dukterį. Pasakiau, jog labai jau ilgai ją lydėjo. Nusijuokiau. Dabar jau nebegaliu pasakoti taip, kaip tai būčiau daręs tada, dabar jau neįmanoma, bet noriu, kad būtų aišku, jog tada galėjau juoktis. Kalbėjomės ramiai, kaip du vyrai. Tada nuėjau pažadint miegančiųjų, o jis man pasakė, kad jam geriau būtų tikus ne dukra, o motina. Man buvo nei šilta, nei šalta.

Paklausiau jį, ar jis ką darė su Ja. Atsakė, kad šįvakar ne, bet anksčiau, dar žiemą, du ar tris kartus, kai ji buvo viena, be motinos, furgonetės gale, ant brezento. Paklausiau, kaip ji, ir jis papasakojo smulkiau. Niekad nėra jos išrengęs visiškai, nes būdavo per šalta, tik pakeldavo sijoną ir megztuką. Žodžiu, pasakojo su smulkmenomis. Tačiau manęs tai nejaudino.

Kai prisiartinom prie sunkvežimio, visi dar sėdėjo eile kaip geri vaikučiai, palinkę vienas prie kito tarsi vėjo pučiamos žolytės. Aš sutrimitavau sudėjęs rankas, šūktelėjau: „Stot!", ir jie visi kaip žąsiukai išlipo, negalėdami atplėšti besimerkiančių akių, užmiršę net savo dviračius. Skirstėsi net neatsisveikindami, ne-

padėkodami, tik kavinės savininko Brošaro dukra sumurmėjo: „Labanakt, Pin Ponai“ ir nusvirduliavo namų link, nepajėgdama dorai prabusti. Su Žoržu pasijuokėm iš jų: „Tik žiūrėk, kokie jie karingi!“, o mūsų žodžiai nuskambėjo naktyje tarsi katedroje ir pažadino Mikį. Jis iškišo pasišiaušusią galvą pro kabinos langą ir išdėjo mus į šuns dienas.

Paskui sėdėjom dviese su juo virtuvėje, noriu pasakyt – su Mikiu. Dar, žinoma, išgėrėm po stiklą vyno prieš eidami miego, ir aš jam papasakojau, ką sakęs Žoržas. Mikis man atsakė: pagyrūnai dideli, o jų tas instrumentas tik pro adatos skylutę tepralįstų. Pasakiau, kad Žoržas ne pagyrūnas. Jis atsakė: ne, tikrai ne. Šita istorija jį sudomino dar mažiau negu mane, bet jis ilgam susimąstė, tuštindamas savo stiklą. Kai Mikis mąsto, tiesiog ištvert neįmanoma, jau taip mąsto, kad, atrodo, tuoj tuoj tėkš formulę, kaip jūros vandenį paverst geriamuoju, taip jis stengiasi, taip rauko kaktą, kad nieko kita ir nesitiki. Galų gale jis keliskart baisiausiai rimta veido išraiška maktelėjo galva, ir žinot, ką pasakė? Pasakė, kad Marselio *Olympique* laimės taurę. Net jei Marijus Trezoras bus perpus blogesnės formos nei dabar, vis tiek laimės.

* * *

Kitą dieną, o gal kitą sekmadienį, apie Ją man prakalbo Tesaris, jis mechanikas, kaip ir aš. Mikis arba aš sekmadieniais rytais nusileidžiam į miestą ir bare lošiam, statydami už pasirinktus arklius. Mes statom 28 frankus už mūsų pasirinktą variantą ir dar penkis Konjatos frankus atskirai. Ji sako, kad visada pati renkasi ėjimą žirgu. Ir kaskart už tuos pačius numerius: 1, 2 ir 3. Sako, jei turi laimės, nėr ko gąsdintis įvairiomis gudrybėmis.

Triskart pasisekė ir, žinoma, visus tris sykius laimėjo Konjata. Du kartus po tūkstantį frankų, o vieną – septynis tūkstančius. Iš tų pinigų ji šiek tiek davė mūsų motinai, bet tik tiek, kad ją įsiutintų, o likusius visai naujais penkių šimtų frankų banknotais pasiliko sau. Sakė būsią „ypatingam atvejui", tik nežinia kokiam. Kartą mes su Mikiu išvertėm visą prakeiktą lūšną ir net daržinę, kur Konjata niekad nėra kojos įkėlus, – žinoma, ne tam, kad juos pasiimtume, bet tiesiog juoko dėlei, – bet taip ir neradom.

Taigi sekmadieniais, kai jau įsidedu lošimo kortelę į kišenę, Tesaris arba kuris nors kitas mane pakviečia aperityvo prie baro, paskui vaišinu aš, tada vėl jis, ir taip be galo. Tąsyk gėrėm su Tesariu ir aptarinėjom manąjį delajė. Aš jam pasakiau, kad netrukus ketinu išsidėliot visą variklį ant žemės ir surinkt iš naujo. Kaip tik tą akimirką jis mane kumštelėjo alkūne, rodydamas į kavinės duris. Tai buvo Ji, nešina savo paralyžiuoto tėvo penkiais frankais. Jos ilgi juodi plaukai buvo sukelti į sunkų kuodą viršugalvyje. Paguldė dviratį ant šaligatvio krašto ir atsistojo į norinčiųjų lošti eilutę.

Lauke buvo labai saulėta, ir per jos permatomą žydrą nailoninę suknutę siluetas išryškėjo taip, lyg ji būtų buvus visai nuoga. Ji nesižvalgė, laukė ramiai, mindžiukuodama nuo kojos ant kojos, ir jai pajudėjus lengvai nuspėdavai jos krūtų apvalumus, vidinį šlaunų įlinkį, o kartais net ir nežymų iškilumą tarpkojyje. Aš ruošiausi kažką pasakyti Tesariui, šiaip sau, bet ką, pavyzdžiui, kad viskas geriau matytųsi, jei ji būtų su maudymosi kostiumėliu, ar kad visi mes kvailiai, nes visi vyrai prie baro žiūrėjome tik į ją, tačiau per tas kelias minutes, kol ji buvo kavinėj, nė vienas nepratarėme nė žodžio. Ji pasižymėjo savo kortelę, tąsyk dar kartą, tik sekundėlę, vėl išvydom ją, lyg išrengtą salės tarpduryje, paskui ji pakėlė dviratį nuo šaligatvio ir nuvažiavo.

Tesariui pasakiau, kad mielai su ja pergulėčiau, o šeimininko paprašiau, kad įpiltų dar po vieną anyžinės. Tesaris atsakė, kad tai visai įmanoma, nes jis pažįstąs ne vieną, kuris ją jau tvarkęs. Paminėjo, žinoma, Žoržą Masinį, tą, kur šeštadienio vakarą ją lydėjo iš kino, taip pat miesto vaistininką, vedusį ir trijų vaikų tėvą, ir dar vieną poilsiautoją iš praėjusios vasaros, ir net vieną portugalą, kuris dirbo anapus kalnų perėjos. Tesaris žinąs, ką sakąs, nes tas vasarotojas jo sūnėną buvo kartą pasikvietęs į kompaniją, kur buvusi ir Šitoji. Visi buvo gerokai įkaušę, ir jo sūnėnas savo akimis matęs juos abu, Šitąją ir vasarotoją, visame gražume. Aš turėčiau žinot, kaip baigiasi tokie pasilinksminimai, kai porelės išsiskirsto po kambarius. Sūnėnas jam paskui sakęs, kad nėr ko dėl Jos kvaršint sau galvą, nes Jai tas ne pirmiena, lengviau nei dūmą praryt.

Pasakiau Tesariui, kad nesuprantu, ką jis nori pasakyt tuo „praryt dūmą“. Jis atsakė, kad man nupieš, kaip tai atrodo. Du greta mūsų stovėję ir viską girdėję vyrai ėmė juoktis. Ir aš nusijuokiau. Užsimokėjau, pasakiau *ciao* ir išėjau. Ir prie vairo Ji visą laiką neišėjo man iš galvos. Įsivaizdavau, kaip Ji su tuo poilsiautoju, o dar tas Tesario sūnėnas, kuris žiūrėjo, kaip jie viską daro.

Sunku paaiškint, kas atsitiko. Aš ėmiau jos norėti, bet tada, kai ją pamačiau tarpdury tarsi nuogą priešais spoksančius vyrus, man pagailo jos. Ji pati to nejuto, o kai įėjo į salės prieblandą, atrodė netgi labai padoriai su savo melsva suknute, viršugalvy surištais plaukais, dėl to atrodė dar aukštesnė, ir ji man patiko, nors nežinau, dėl ko, tačiau ne vien dėl to, kad aš jos geidžiau. O dabar ėmiau ją niekinti, sakiau sau, kad neturėsiu su ja vargo, kad bus galima ją pasiguldyt nesivaržant, o tuo pat metu jaučiausi kaip nesavas ir nebenorėjau apie tai net galvoti. Ir ne tik apie Ją. Net nežinau, kaip viską paaiškint.

Kitą savaitę aš ją dažnai matydavau praeinančią pro garažą. Ji gyveno paskutiniame name, miestelio gale, senoje akmeninėje troboje, kurią Eva Braun įsirengė kaip mokėjo, visur pristačiusi gėlių. Dažniausiai ji važiuodavo dviračiu duonos arba grįždavo namo. Iki tol aš jos beveik niekad nebuvau pastebėjęs. Ne todėl, kad ji rodydavos rečiau. Taip būna su žodžiais, kuriuos kai jau pastebi vieną kartą laikraštyje, tai paskui nuolat matai visur, net keista. Kai ji važiuodavo pro šalį, pakeldavau galvą ir žiūrėdavau, bet sveikintis nedrįsdavau, o ką jau kalbėt apie užšnekinimą. Galvodavau apie tai, ką man buvo sakę Žoržas ir Tesaris, o kadangi ji nekreipė dėmesio nei į mane, nei į savo kojas, kurios apsinuogindavo minant dviratį, aš ją lydėdavau akimis kaip koks mulkis. Mulkis, nes man tuo pat metu būdavo skaudu. Tai pamatęs šeimininkas kartą pasakė: „Ei, nusileisk ant žemės. Jei tavo akys būtų lietlempės, ji užpakalio nebeprisėstų, taip jį nudegintum“.

Kartą kieme aš apie tai pasakiau Mikiui. Teprasitariau tik, kad mane apėmė noras pabandyt, ar pavyks. Jis man atsakė, kad geriau aplenkčiau iš tolo tokias, kurios eina į kairę ir į dešinę, kad ji ne man. Stovėjom prie šaltinio, kur pylėmės vandenį į kibirus. Mūsų motina užsimanė, kad į namą įvesčiau vandenį pats, nes jai mechanikas ar santechnikas – vis toks pats. Įrengiau, bet tas vandentiekis vis genda. Laimei, tėvas prieš mirdamas dar spėjo sumeistrauti Bū Bū. Tai jis ir sugeba viską sutaisyti. Įpila kažkokio chemikalo į vamzdžius, išgraužia tarsi rūgštim, bet Bū Bū sako, kad vieną gražią dieną jie ims ir subyrės, tačiau bent jau tą kartą turim vandens. O kai vandentiekis veikia, apie jokį remontą niekas ir negalvoja.

Atsakiau Mikiui, kad man reikia ne jo patarimo, o pagalbos. Stovėjom prie šaltinio su pilnais kibirais ištisą amžinybę,

kol jis teikėsi mąstyti, man net rankas nutempė. Pagaliau pratarė, kad jei noriu pamatyti Šitą, geriausia ateit sekmadienį į šokius, ji ten visada būnanti.

Jis turėjo galvoj surenkamąjį baraką, vadinamą Bing Bangu, kurį vieną savaitę pastato vienam miestely, kitą – kitam, o kad ir kur jis stovėtų, jaunimas vis traukia į jį pasišokt. Nusiperki bilietą, prisisegi jį ant krūtinės kaip koks tremtinys, sėdėt nėra kur, tik visų spalvų prožektoriai raižo salę šimto kilometrų per valandą greičiu, įžiūrėt nieko neįmanoma, bet užtat triukšmo daugiau kaip už dešimt frankų. Net ir lauke būdama Konjata jį girdėtų, nors ji niekad nejusdavo, kaip kartais drebindamas visą namą pas mus iš čiaupo bėga vanduo.

Paklausiau Mikio, kaip aš atrodysiu tokioj vietoj, kai man jau per trisdešimt. Jis atsakė: „Būtent". Nespėjau ištart: „Kaip kvailys", kai jis leptelėjo: „Kaip gaisrininkas". Jei mano rankos nebūtų buvusios užimtos, būčiau puolęs nešti už jį kibirus ar bet kokią kitą naštą, – baisu, kai toks genijus kaip Mikis turi vargintis! Kantriai paaiškinau, kad visai nenoriu puikuotis prieš Ją su uniforma. Tada, sako jis, belieka eiti apsirengus civiliškai. Baigiau tą kalbą, pasakiau: „Pažiūrėsim", bet jis tuoj pridūrė, kad vis tiek ten turės budėti gaisrininkas, taigi paskui nebus galo kalboms apie vilioką viršilą.

Laimei, mūsų gaisrinėj neatsirado nė vieno norinčio budėti Bing Bange. Pirma, sekmadienis yra skirtas žmonai, kepsniui ir televizoriui. Pas mus, jei tik gyveni patogioj vietoj, kiekvienu televizoriumi gali pagauti Šveicariją, Italiją ir Monte Karlą, gali žiūrėt visus filmus nuo viduramžių iki mūsų dienų. Kita vertus, jei šokių metu kyla peštynės, – o jų būna nuolat, kai tik koks pienburnis pajunta, kad jam dygsta ūsai, – tučtuojau daryk tvarką, nors ir gaisrininkas esi, o ne policininkas. Kartą sekmadienį man

teko surinkti visus savo vyrus, nes reikėjo gelbėti vieną mūsiškį, kuris tik paprašė, kad du nepasidalijusieji šokėjos liautųsi tampęsi už marškinių. Jei žandarmerijos vyrai nebūtų atskubėję anksčiau už mus, iš jo tebūtų likę tik kauleliai. Ir taip jis paskui tris dienas pragulėjo ligoninėj. Kai išėjo, mes susimetę net pirkom dovaną.

Trečiadienį, prieš šokius, į treniruotę tesusirinko pustuzinis. Paklausiau, kas eis su manimi budėti į Bliumėjų. Tai nemažas miestelis kalnuose, penkiolika kilometrų nuo mūsų, ten ką tik pastatė Bing Bangą. Niekas neatsakė. Nuėjome į futbolo aikštę greta gaisrinės, pabėgiojom, pašokinėjom su visa apranga. Visi sako „gaisrinė“, bet iš tikrųjų tai tik buvus vario šachta. Daug tokių yra tarp miesto ir perėjos, uždarytų jau 1914 metais, nes jos nebeapsimokėjo. Mūsiškėj nėra nė gyvos dvasios, išskyrus piktžoles ir valkataujančias kates, bet mes ten įsirengėm garažą dviem mašinom ir drabužines su dušais. Kol drabužinėj rengėmės, pasakiau Verdjė, kad eis su manimi. Jis dirba pašte, ne plepys ir dar nevedęs. Be to, labai atsidavęs šiai profesijai, nes nori tapti profesionalu. Kartą per riaušes anapus perėjos jis išgelbėjo trejų metukų mergytę, kuri viena tik ir liko gyva, ir paskui jis iš džiaugsmo raudojo, kai sužinojo, kad ši gyvens. Nuo tada ir nusprendė nemesti šito amato. Ir dabar jis vis susirašinėja su ta mergyte, net siunčia jai pinigų. Sako įdukrinsiąs ją, kai jam sueis 35 metai, nes turįs tam teisę. Mes juokaujam, kad tuo metu jau galėsiąs ją vesti, nes dabar jam tik dvidešimt penkeri. Jis sako, kad mes šunsnukiai.

* * *

Vis galvoju apie tą gegužę, ypač apie dienas prieš šokius, ir man gaila, kad viskas jau praeity. Pas mus žiemos bjaurios, visi

keliai būna užpustyti, bet vos tik atšyla, tuoj ir vasara. Temsta vėliau, ir aš dažnai po darbo likdavau lauke, prie savojo delajė. Arba knibinėdavausi prie dviračių, nes Mikis pradėjo sportinį sezoną.

Dažniausiai šeimininkas dirbdavo kartu, nes jam vis prireikdavo ką nors užbaigti, ir tada jo žmona Žiuljeta mums atnešdavo anyžinės. Jie abu mano amžiaus, – su ja mes kartu ėjom į mokyklą, – bet jis jau visai pražilęs. Kilęs iš Gaskonės. Niekad nesu matęs geriau žaidžiančio rutuliais. Vasarą mes kartu žaidžiam poroj su vasarotojais. Kai kyla gaisras ar šiaip kokia nelaimė, net ir vidurnaktį, visi tuoj skambina jam į garažą, nes miestelyje nebūna girdėt sirenos, ir tada jis mane skubiai veža į gaisrinę. Jis sako, kad tą dieną, kai priėmė mane dirbti, geriau jau būtų koją nusilaužęs.

Aš ir toliau sekiodavau Ją akimis, kai eidavo pro šalį. Ji ir toliau manęs nepastebėdavo. Jaučiau, kad greitai turi kažkas įvykti, ir ne vien todėl, kad aš būsiu su ja. Tai buvo nerimas, visai kaip ir tada, prieš tėvo mirtį, tačiau dabar jis buvo malonus.

Taip, gaila, kad tas laikas negrįš. Kartą vakarėjant, baigęs darbą, išėjau iš garažo ir, užuot važiavęs namo, pasukau kalnų perėjos link. Įtikinėjau save, kad reikia išbandyti naują Mikio dviratį, bet po teisybei norėjau pravažiuot pro Jos namus. Langai buvo atverti, pirmo aukšto kambary degė šviesa, tačiau buvau per toli, kad galėčiau ką nors įžiūrėti, nes prieš namą dar yra kiemas. Palikau dviratį šiek tiek aukštėliau ir apsukau ratą palei kapinių tvorą. Anapus namo iš karto prasideda ganykla, kuri priklauso kavinės savininkui Brošarui, ir tik gervuogių gyvatvorė ją skiria nuo namo. Priėjęs arčiau, per langą staiga išvydau Ją. Ji sėdėjo prie stalo po didžiule kabančia lempa, aplink kurią zujo naktinės peteliškės. Skaitė žurnalą, alkūnėm atsirėmus

į stalą, ir dviem pirštais suėmus suko plaukų sruogą. Pamenu, vilkėjo balta suknute stambiom melsvom gėlėm ir stačia apykaklaite. Jos veidas buvo jaunas, atviras, visai ne toks, koks buvo jai įprastas žmonėse. Vėliau aš dažnai ją matydavau tokią ir supratau, kad tai paprasčiausiai todėl, jog ji nepasidažiusi.

Ilgai stovėjau ten, už gyvatvorės, o mus skyrė tik keli metrai. Net neįsivaizduoju, kaip ištvėriau nekvėpavęs. Staiga antrame aukšte ėmė rėkaloti jos tėvas, jis prašė valgyt. Motina atsakė vokiškai. Supratau, kad ši sėdėjo kažkur kambario kampe, kur negalėjau jos matyt. Pasinaudojau rėksnio sukeltu triukšmu ir tyliai nuėjau. O ji net nekrustelėjo; nors jis būtų rėkavęs ir visą naktį, Ji būtų galėjusi ramiausiai skaityti savo žurnalą, pirštais ir toliau sukdama plaukų sruogą.

Žinoma, dabar mane net juokas ima, koks tada buvau kvailys. Net vaikystėje, kai ką nors įsimylėdavau, – kad ir Žiuljetą, tą, kur ištekėjo už dabartinio mano šeimininko, – ir kai lydėdavau ją iš mokyklos, niekad nebūtų kilus mintis va taip, užgniaužus žadą, stypsoti už tvoros tik tam, kad pamatytum, kaip kažkas skaito iliustruotą žurnalą. Niekad nebuvau širdžių ėdikas, bet nuotykių netrūko ir man. O ką ir kalbėti apie kariuomenę, kur tarnavau jūrų priešgaisrinėj Marselyje. Kai pasitaikydavo laisva valandėlė, nesukdavom sau galvos, keldavomės į kitą Belsenso krantą ir imdavom tą pačią dviem arba trims, nelygu kaina. Prieš kariuomenę, o ypač vėliau turėjau tiek merginų, kiek ir kiekvienas kitas. Su viena mėnesį, su kita tik savaitę. Kartais susipažįsti atsitiktinai per šventę gretimam miestely. Nusivedi į vynuogyną, paskui sutari pasimatyti ir užmiršti. Kartą ištisus metus draugavau su daržovių pardavėjo dukra Marta, jau buvom ir tuoktis sutarę, bet ji gavo mokytojos vietą prie Grenoblio, tai pradžioj susirašinėjom, o vėliau viskas pamažu taip ir nutrūko. Ji buvo šviesiaplaukė ir gal net

gražesnė už Elianą, visai kitokia, labai miela. Tačiau taip ir išsiskyrėm, ji gal jau ištekėjus už kito. Retkarčiais sutinku jos tėvą, bet mes nesikalbam, jis vis dar pyksta ant manęs.

Dar šįmet, kovo ar balandžio mėnesį, prieš pradėdamas su Ja, susitikinėjau su kino kasininke Luiza Lubė. Ją vadina Lulu Lu. Nešioja akinius, bet jos kūnas nuostabus. Tik vyras gali tai įvertint. Aukšta ir visai nebjauri, kai apsirengus, bet kai ima nusirenginėti, tada jau net nežinai, kurią vietą glostyt. Nelaimei, jos vyras – Tesario šeimininkas – mums labai trukdė, nes pradėjo kažką įtarti, ir mums teko viską baigti. Nors jie gali puikiausiai gyventi iš garažo, bet ji nė už ką nemeta darbo, kad bent jau vakarais turėtų ramybę – jis nors tada jos neglamžo ir neseilėja. Jai dvidešimt aštuoneri ir ji gan nekvaila, o ištekėjo už jo tik dėl pinigų, to net neslepia ir sako, kad privarysianti jį iki insulto, nes tas niekad nežino, kas jam leidžiama, o kas ne.

Po filmo Lulu Lu uždaro langines, nes kino mechanikas sako, kad jam tai daryti draudžia profsąjunga, o direktorius seniai guli su visa kasa. Taigi ji viską uždaro, užgesina šviesas, palikdama tik scenos rampą, kad nepasimestume tamsoje, o kad rytojaus dieną apie mus neimtų skalambyti visais varpais, aš per tą laiką apsuku ratą, ir ji per užpakalines duris mane įsileidžia į salę. Dažniausiai iki ateidavo atidaryti durų, jau būdavo pusiau nusirengus. Neturėdavom per daug laiko meilės priesaikoms. Viską darydavom čia pat salėj, nes direktoriaus kabinetas ir mechaniko kambarėlis būdavo užrakinti. Guldavom ant kilimo centriniam take, tačiau pirmą kartą, gal kad ji mane per daug sujaudino, nes buvo tikrai nuostabi, ar dėl to, kad iš tiesų kvailai atrodėm tarp eilėmis išsirikiavusių kėdžių ir aukštybėse dunksančių lubų, toje didžiulėje tuštumoje, kur aidėjo kiekvienas brakštelėjimas, man nieko neišėjo.

Tačiau susitikinėdavom ir toliau, trečiadieniais, po vakarinio seanso, kai aš užbėgdavau grįždamas iš gaisrinės, ir, žinoma, šeštadieniais. Mikis manęs laukdavo su mašina miesto pakrašty. Jis taip pat turėjo draugužę, ji dirba pašte kartu su Verdjė. Man pasirodžius, jie atsisveikindavo. Kartais grįždavau namo vienas, paskutinius kilometrus vedinas dviračiu, nes per sunku kilt į kalną, ir man būdavo labai gera eiti per vėsą tuščiu keliu, degančiomis lūpomis.

Galų gale Lulu Lu vyras ėmė pasitikinėti ją po seanso, ir mums teko viską baigti. Tą vakarą, kai palikau pas ją pasaugoti savo šalmą, už dirželio ji užkišo laiškutį, jį radau tik kitą rytą. Ten buvo parašyta: „Tu patirsi tik skausmą." Nors nesupratau, ką ji norėjo tuo pasakyti, bet nebandžiau aiškintis. O ji turėjo galvoj tą patį, ką ir Mikis, kai kalbėjomės prie šaltinio su kibirais. Ji suprato, kodėl aš gėdijuosi savo šalmo, pasirodo, ji domėjosi manimi daugiau, negu aš maniau. Prieš mėnesį, vieną popietę, mes vėl buvom kartu – ko čia slėpt, aš viską turiu papasakot – mes niekur neskubėjom, kaip ir pirmąjį kartą, man vėl nieko neišėjo. Matyt, jau viskas buvo baigta.

Šeštadienį, prieš pat šokius Bliumėjuje, iš garažo paskambinau, kad atsiųstų ką nors vietoj manęs pabudėti kino teatre. Šitam darbui savanorių visada pakanka. Aš ten nenorėjau eit, kad nesugadinčiau rytdienos susitikimo su Ja. O gal tiesiog nenorėjau matyt, kaip ją nusiveža Žoržas Masinis. Nežinau, gal ir viena, ir kita. Šiaip ar taip, bet paskui gailėjausi ir vos nenuėjau.

Laukdamas, kol sugrįš Mikis ir Bū Bū, virtuvėje valiau benzinu delajė dalis. Išgėriau beveik visą butelį vyno. Vienu metu Konjata, lyg ir mieganti krėsle, liepė liautis sukus ratus po virtuvę, nes jai galva apsvaigsianti. Motina jau seniai miegojo. Tuo pasinaudojau ir išvaliau bei sutepiau medžioklinius šautuvus,

nes po medžioklės sezono uždarymo jie taip ir pragulėjo sieninėj spintoj. Šią žiemą aš nušoviau du šernus, o Mikis vieną. Bū Bū šaudo tik varnas, bet ir tai nepataiko.

Artėjo pusiaunaktis, kai į kiemą įvažiavo sunkvežimis, nušviesdamas namo langus. Buvo žiūrėję filmą apie kaubojus su Polu Njumenu, tai, pagriebę nuo stalo šautuvus, pademonstravo keletą triukų iš filmo. Konjata iš pradžių juokėsi, o kadangi ji nieko negirdi, tai labai išsigando, kai Bū Bū suvaizdavo mirusį, su kulka pilve ir klaikiai išverstom akim. Pagaliau aš liepiau Bū Bū eit nusigaluot į savo lovą ir pakeliui pagelbėt Konjatai užlipt į antrą aukštą.

Likęs su Mikiu, pirmiausia paklausiau, ar Toji buvo kine. Jis pasakė: taip. Paklausiau, ar su Žoržu Masiniu. Jis pasakė: taip, bet kartu važiavusi ir Eva Braun. Jis žiūrėjo į mane lūkuriuodamas, bet aš daugiau neklausinėjau, gal jau ir taip persistengiau, ir jis nuėjo sudėti šautuvų į spintą. Įpyliau jam stiklą vyno. Pakalbėjom apie Edį Merksą ir apie tai, koks geras medžiotojas buvo mūsų tėvas. Dar apie brolio numylėtinį dainininką Marselį Amoną, kurį kitą vakarą rodys per televiziją, o jau kai jis dainuoja, tai klausykis kaip bažnyčioj, net nevalia prie stalo kąsnio nuryti. Pasakiau, kad Marselis – be priekaištų. Mikis atsakė: tikrai, viskas, ką jis darąs – klasė. Tai mėgstamas Mikio žodis. Marijus Trezoras ir Edis Merksas – klasė. Ir Merilin Monro panašiai. Pasakiau, kad būtinai reikės suspėt grįžt iš šokių iki laidos pradžios. Jis neatsakė.

Juokingas tas mūsų Mikis. Gal, kad tuo metu pyliau vyną sau ir jam, mano balsas suskambo nelabai tvirtai, bet jis tuoj pat viską pajuto. Nors ir atrodo kvailas kaip bato aulas, bet neapsigaukit – jis tuoj pat pajunta, kas jums neduoda ramybės. Patylėjom minutę. Paskui tarė, kad rytoj man tik reikėsią būti greta,

o visa kita jis pats padarysiąs. Atsakiau, kad visai nebūtina kadrinti paną už mane, aš ir pats ne ką blogiau moku. Ir tada jis pasakė tikrą tiesą. Pasakė: „Ne. Man Šitoji tik nusišvilpt".

* * *

To įsimintino sekmadienio rytą visi trys trenkti broleliai maudėmės po dušu kieme. Plieskė akinama saulė, mes šaipėmės iš Bū Bū, kuris visad varžosi, kad tik nepamatytume jo pipuko, ir rėkdamas susisupa į gėlėtą užuolaidą, kurią aš pakabinau. Vasarą šaltinio vanduo taip ir lieka ledinis, rodos, širdis iššoks, kai apsipili, bet mes rankiniu siurbliu pripildom baką, ir tada gali taškytis, kiek nori. Kai įpranti, geriau ir nereikia. Paskui Mikis dviračiu nuvažiavo į miestelį – kartu ir pasitreniruosiąs – pažymėt lošimo talonų arklių lenktynėse, o kai grįžo, aš jau buvau išsipustęs kaip reta. Prie stalo jie keistai žvilgčiojo į mane, nes nebuvo pratę matyt mane su kaklaraiščiu.

Verdjė turėjo atvažiuot į Bliumėjų gaisrinės mašina. Mes trise ir Mikio draugužė Žoržetė vykome mano šeimininko mašina *DS*. Kai paprašau, visad man duoda, bet paskui kaskart tvirtina, kad ji važinėjanti nebe taip gerai, kaip prieš tai. Verdjė baisiausiai nustebo, pamatęs mane be uniformos. Buvau apsivilkęs šviesųjį kostiumą, kreminius marškinius, ryšėjau Mikio raudonąjį kaklaryšį. Paaiškinau jam, kad atėjau su broliais, nespėjęs persirengti, bet jeigu ką, tai mašinoj turiu uniformą.

Buvo tik trečia valanda, bet nuo triukšmo plyšo visa aikštė, kurioje stovėjo Bing Bangas. Prie didžiulio barako durų šurmuliavo norintieji bent žvilgtelėti vidun. Paskui jie išeina ir stypso lauke visą popietę. Liepiau Verdjė stovėti prie kasos ir žiūrėt, kad visi įeinantieji gesintų cigaretes. Jis pakluso kaip visados be žodžių.

Kadangi mane visi pažįsta, galėjau įeiti be bilieto, bet aš jį nusipirkau ir prisisegiau. Viduj buvo tikras pragaras. Salė skendo raudonoj šviesoj, o nuo elektrinių gitarų, mušamųjų ir apkvaitusiųjų nuo muzikos staugimo nebuvo įmanoma nei įžiūrėt, nei išgirst ką nors. Iki baltumo įkaitintas skardinis stogas tvoskė tokiu karščiu, jog, rodės, užtrokšim. Bū Bū leidosi apčiuopom ieškot draugų, Mikis mane stumtelėjo prie Žoržetės, kad pašokčiau su ja, o pats dingo tarp judančių šešėlių, kurie gestikuliavo aplink mus. Žoržetė ėmė sukt klubais, pamėtydama užpakalį į šonus, aš taip pat. Vienintelė gerai apšviesta vieta salėje buvo mažytė apskrita scena, ant kurios iš kailio nėrėsi orkestras, penketas su kaubojiškom kelnėm, visom spalvom išmargintais veidais ir kūnais. Vėliau Bū Bū man paaiškino, kad jie labai gerai groja ir vadinasi „Apačiai".

Aš vis trypiau vietoj su Žoržete, šokis keitė šokį, per mane žliaugė prakaitas ir man atrodė, kad niekaip nesulauksiu pabaigos, kai staiga prožektoriai nustojo raižyti salę, šviesa tapo beveik normali, išsekę „Apačiai" perėjo į lėtą melodiją, vos paliesdami pirštais stygas. Merginos ir vyrukai, sulipusiais nuo prakaito plaukais ant kaktos, ėjo barako sienos link ir sėdosi tiesiai ant grindų. Staiga išvydau Mikį su Ja, o greta, kaip ir maniau, stovėjo Žoržas Masinis, bet, patikėkit, man buvo visai nesvarbu.

Ji buvo lengvute balta suknele, prie drėgnos kaktos ir smilkinių prilipusiais plaukais, ir net per tuos keliolika žingsnių aiškiai mačiau besikilnojančią krūtinę ir pravertas lūpas, nes buvo uždusus. Pamanysit, kad aš visiškas idiotas, bet ji man taip patiko, jog pasidarė gėda ar gal baisu, ir aš vos nesprukau. Mikis kalbėjosi su Žoržu. Buvau tuo įsitikinęs, nes aš gerai pažįstu savo brolelį – jis dabar nėrėsi iš kailio, kad išviliotų Žoržą iš salės ir sudarytų man visas sąlygas. Staiga jis mostelėjo manęs link, kažką

pasakė Jai, ir ta pažvelgė į mane. Žiūrėjo kelias sekundes įsmeigusi akis, net nekrusteldama. Net nepastebėjau, kaip dingo Mikis su Žoržu.

O paskui ji nuėjo prie kitų merginų, nes ten dar buvo dvi ar trys iš mūsų miestelio, ir man pasirodė, kad jos kalba apie mane ir šaiposi. Žoržetė paklausė, ar dar šoksim, pasakiau: ne. Nusivilkau švarką, nusitraukiau kaklaraištį. Buvau visas šlapias nuo prakaito, marškiniai lipo prie nugaros. Nežinojau, kur viską padėt, bet tuo pasirūpino Žoržetė. O kai atsisukau, Ji jau buvo čia pat, greta manęs, stovėjo rimta, net nešypteldama, stovėjo ir laukė. Ir staiga pajutau, – taip kartais būna, – kad aš iš anksto žinau viską.

Pašokom vieną šokį, tada dar vieną. Aš geras šokėjas ir niekada nesirūpinu, ką groja. Buvo taip ramu ir gera, kadangi ji buvo su manim. Jos delnas buvo drėgnas ir jinai dažnai pavalydavo jį į suknelę, per kurią jaučiau kūno karštį. Paklausiau, iš ko jos juokėsi su draugėmis. Ji atmetė atgal savo juodus plaukus taip, kad jie slystelėjo mano skruostu, ir daug nesvarstydama atsakė. Tas pirmas iš jos išgirstas sakinys trenkė kaip kūju. Atseit paaiškinusi draugėms, kad neturinti jokio noro šokt su manim, dar netyčia leptelėjusi apie gaisrininkus taip, kad gali iš koto išvirst. Štai taip.

Žinau, ką man pasakysit. Jau tūkstantį kartų girdėjau, kad kvailų reikia bijot labiau nei piktų, o ji tokia kvaila, jog nors laukais bėk. O aš ir turėjęs bėgt kuo tolyn, nes jau iš pirmo jos sakinio mačiau, kokia ji, tačiau visa tai – netiesa, ir kaskart man tenka viską aiškint iš naujo. Šokiuose visos tos panos žvengia nesustodamos, nes joms atsiriša liežuviai. Ir šneka dažnai nešvankybes, net pačios gerai nesuprasdamos, ką sakančios, bet kikena visos tik todėl, kad nepasirodytų naivesnės vienos prieš

kitas. Pagaliau juk aš pats jos klausiau, ko juokėsi, tai ji ir paaiškino. Juk būtų galėjusi leptelt bet ką, tačiau ji niekados nemeluodavo, nesivargindavo išsisukinėdama, nebent tik tada, kai kas grėsdavo jos gyvenimui. Jei jos atsakymas man nepatiko, juo blogiau man, nereikėjo klausti.

Ir dar buvo vienas dalykas, kai mes šokom. Jau minėjau, nors gal tai ir smulkmena, tačiau tai labai svarbu, svarbiau už viską. Jos delnas buvo drėgnas. Nemėgstu prisiliest prie kito žmogaus drėgnos rankos, net jei tereikia tik pasisveikinti. Tai labai nemalonu. Bet čia buvo Ji. Jau sakiau, kad dažnai nubraukdavo ranką į suknutę. Matyčiau taip kitą, pasišlykštėčiau. Ja ne. Jos ranka priminė delnuką vaiko, kuriam per karšta, ir per ją aš tarsi prisiliečiau prie kažko, kas man buvo miela ir ką jauti tik kūdikiuose, ir kas man čia, salėje, priminė vaikystę, tėvą, jo mechaninį pianiną ir tai, kad mes trys su mama taip ir nenuėjom prie municipaliteto kredito kasos sugroti „Pikardijos rožių", – ak taip, jau žinau, ką noriu pasakyti: priminė dalykus, kurie neturi jokio ryšio nei su tuo, kas bloga, nei su tuo, kas gera, bet dėl tokių dalykų padarai tai, ką sugebi, dėl kurių pravirksta tokie kaip Verdjė. Ir vėliau, kai kaskart, norėdami mane išskirt su ja, sakydavo, kad pagalvočiau, kol nevėlu, kas ji per žmogus, visiems atšaudavau: „Eikit jūs žinot kur..."

Jau iš pirmo sakinio supratau, kad ji kalba nevietiniu akcentu. Ne tokiu ryškiu kaip Eva Braun, bet jį galėjai just net per mus supantį triukšmą. Paklausiau, ar su motina ji kalbasi vokiškai. Atsakė: nei prancūziškai, nei vokiškai, nes joms nesą apie ką kalbėtis. Su tėvu juo labiau. Greta manęs rodėsi neaukšta, – mano ūgis metras aštuoniasdešimt keturi, – bet, kaip mergina, ji gan aukšta ir liekna. Labai plonutė, tik pilnesnė per krūtinę, kurią jutau prie savosios ir kurios pradžia ryškėjo baltos suknutės

iškirptėje. Kai šoko, ilgi plaukai krito jai ant veido, ir dažnai atmesdavo juos atgal. Tai buvo patys gražiausi plaukai, kokius man yra tekę matyti. Paklausiau, ar jie juodi iš prigimties. Atsakė, norėtum, Martynai, dangaus, ir dar: kad jai tas kainuoja septyniasdešimt penkis frankus kas mėnesį, kad nuo dažymo jau atsiradę šašų ir, matyt, per juos ji įsitaisysianti kokią ligą.

Šviesos staiga vėl ėmė lakstyti po salę, rėžiamai raudonos ir oranžinės, o „Apačiai" vėl metėsi į karo taką. Nors buvo sunku ką nors išgirsti, paklausiau, ar ji nenorėtų ko nors atsigert. Ji vis dėlto išgirdo, truktelėjo kairiu petuku ir nusekė paskui mane. Tarpdury pasakiau Verdjė, kad gali sušokt keletą šokių, o aš šiek tiek pabūsiu lauke. Mano balsas nuskambėjo nenatūraliai, ir jis pajuto, kad kalbu, norėdamas pasirodyt prieš Ją. Aš labai nemėgstu tokių dalykų. Man būna gėda. Jis įėjo, netaręs nė žodžio.

Prasiskverbėm pro stovinčiuosius ant laiptų. Be žodžių pasukom kavinės link ir, kai ėjom per aikštę, paėmiau jos ranką. Ji neprieštaravo, tik iš pradžių ištraukė ją iš mano pirštų, pašluostė į suknelę ir vėl įdėjo man į delną. Prie baro ji užsisakė mėtinio mineralinio, o aš alaus. Aplink mus visi kalbėjo apie arklių lenktynes, – ir aš, ir Konjata pralaimėjome, – o Ji tuo metu primerkusi akis dairėsi po salę. Paklausiau, ar ne Žoržo Masinio ieškanti, ji atsakė, kad ne, kad jie ne vyras ir žmona.

Po šokių salės šutros baras atrodė vėsus, ir prilipę marškiniai šaldė nugarą. Ir ji buvo visa šlapia. Mačiau, kaip prakaito lašas nuo smilkinio nušliaužė skruostu, o paskui nubėgo kaklu. Nubraukė jį pirštu. Jos nosis buvo nedidelė, tarp pravirų lūpų dantys atrodė baltut baltutėliai. Pamačiusi, kad ją apžiūrinėju, susijuokė. Aš taip pat. Ir staiga ji vėl rėžė tarsi kūju, pasakė, kad esu tikras asilas vien tik žiūrėdamas, kad man leista ir šį tą pasakyti.

Pakeliui į Piužė Tenjė yra nedidelis viešbutukas, įrengtas senoj vario šachtoj. Su baseinu, restoranu, ant stalų staltiesės raudonais langučiais, visi valgo žvakių šviesoje. Net pats nežinau kodėl, bet tas viešbutis man buvo ypatingas. Kartą ten pakliuvau, kai reikėjo parvairuot sugedusią mašiną, ir nuo to laiko vis sau sakydavau, kad kada nors dar ten ateisiu, padėsiu pinigus ant stalo ir kad su manim bus graži ir dailiai apsirengusi mergaitė. Viskas bus taip, kaip mačiau tada. Ir štai, net nespėjęs atsitokėt nuo jos žodžių, pasakiau, kad kurį nors vakarą norėčiau ją pasikviesti į tą restoraną, ir, žinoma, būčiau jai vienu atokvėpiu išklojęs viską, jei nebūtų manęs nukirtus dar stipresniu smūgiu nei pirmasis. Ji mane užčiaupė, kad jei aš ją nusivesiąs pietauti, tai dar nereiškia, kad ji tuoj pat atsigulsianti su manimi – įspėjanti iš karto.

Neatsimenu, gal susijuokiau. Aplink stumdėsi žmonės, barškėjo žaidimų automatai, iš aikštės sklido „Apačių“ plyšojimas, ir apkritai tai buvo idiotiška popietė, ir ta pana idiotiška, o aš – po visiško nokauto, tačiau po sekundės ji mane galutinai pribaigė. Iškvėpus orą – ji taip dažnai, net nežvilgtelėjus į jus, būtent iškvėpdavo orą, o ne atsidusdavo – tarė: gal nestypsosim čia visą dieną kaip įkasti stulpai, nes tėra duotas savaitėj tik vienas sekmadienis, kai galima pašokt.

Grįžome į Bing Bangą. Aš nelaikiau jos rankos. Man jau buvo visko per akis. Ėmė pyktis. Kai mane įskaudina, aš nemoku to nuslėpti. Palikau ją ant medinių laiptų, kuriuos kaip ir anksčiau tarsi bitės buvo aplipusi vis ta pati publika, tiesiog pasakiau, kad man reikia eit. Nežinau, kodėl būtent taip pasakiau. Jokių reikalų neturėjau, aš tiesiog deginau tiltus, nors ir žinojau, kad tuoj pat gailėsiuos. Net norėjau, kad ji pagalvotų, jog turiu susitikti su kita mergaite, bet ji neleido man nė žodžio pratarti. Tik pasakė:

„Gerai“ ir ištiesė ranką. Paskui ėmė lipti laiptais, tarp sėdinčiųjų, o aš galvojau, kad kiekvienam iš jų galėjo labiau pasisekt, tik ne man, ir kad dabar jau viskas galutinai baigta. Kai ji dingo salėj, prisiminiau, kad vis tiek turiu ten grįžt, nes palikau švarką.

Taigi grįžau ir susiradau Žoržetę, šokančią su dviem draugėm – arba, jei norite, ji šoko pati viena – ir niekaip negalinčią suprasti, ką aš jai sakau, tokia ten buvo erzelynė. Man atrodė, kad net nebenoriu Jos matyt. Vengiau net žvilgtelt ten, kur ji galėjo būti, ir vis tiek pamačiau. Ji šoko su vaikinu, jam nelabai sekėsi prisitaikyt prie jos ritmo, o Ji, pakėlusi rankas, užmerkusi akis, siūbavo į taktą visu kūnu, vis staigiai viksteldama klubais. Pasiėmiau švarką ir išėjau.

Grįžau į kavinę išgert alaus. Pirmą kartą gyvenime apėmė sunkiai nusakomas jausmas, kurį kitiems paprastai būna sudėtinga suprasti. Ne vien tik mano motinai, Mikiui ar Bū Bū, bet ir visiems kitiems. Prieš kelias minutes, kai abu sėdėjom prie to paties baro, visi žiūrėjo į mus, nes su manimi buvo Ji, ir todėl viskas aplink man atrodė labai ryšku. Žinau, kad tai kvaila, bet su jokia kita mergina aš nesijaučiau toks išdidus kaip su Ja, nors jau sakiau, kad esu turėjęs vieną daug už Ją gražesnę. Didžiavausi jos vešliais plaukais ir jos eisena, jos didžiulėmis akimis, ypač kai žvelgdavo tarsi nieko nematydama, ir tuo, kad ji buvo panaši į lėlę. Ji buvo tarsi lėlė, kurią kažkada kažkur buvau matęs vaikystėje ir kurią dabar vėl pamačiau, bet jau užaugusią kartu su manimi. Ir štai dabar sėdžiu čia kaip vargeta, ir tik bokalas alaus prieš mane.

Nuėjau prie šeimininko *DS*, kurį buvau palikęs pavėsy. Jaučiausi sutrikęs. Netrukus pasirodė Mikis, pamatęs mane einant per aikštę. Rankose nešėsi rutulius. Žaidė su vietiniais partiją. Pasakė, kad pirmą kartą jie su Žoržu Masiniu pralošė, o dabar trim taškais

pirmauja. Jis žaidžia ne ką geriau, kaip mašiną vairuoja. Vis stengiasi išlošt, bet amžinai pataiko į savo partnerio rutulį. Sakė, jei aš norįs grįžt namo, jie su Žoržete patys vieni kaip nors parsirasią. Atsakiau, kad galiu palaukti. Tada pasiūlė, kai baigsią žaisti, nuvažiuoti į kitą miestelį, ten kažkokia šventė, bus galima pašaudyti tire. Paklausiau, ką jis ketina nušaut. Šaudo jis ne ką taikliau, kaip ir žaisdamas rutuliais. Kartą paspaudė gaiduką tuo momentu, kai ėmė į ranką šautuvą, vos nepataikė į vargšę tiro savininkę.

Galų gale nusprendėm važiuot namo, kai tik jis baigs žaisti, nes reikia suspėt pažiūrėt Marselį Amoną per televiziją, o į šventę gal nuvažiuosim po vakarienės. Taip ir padarėm visi trys – Mikis, Žoržetė ir aš, tik Bū Bū liko su bičiuliais, jie visada grįžta apkibę visu tuntu vieną motociklą. Bet taip niekur ir nenuvažiavom, nes susėdom prie kortų su Konjata. Lošdama kortomis, ji amžinai su visais vaidijasi, visą amžinybę galvoja, kol pasirenka kortą, – loši, ir galo nematyt.

Prieš vidurnaktį drauge su Mikiu nuvežėme Žoržetę namo, o *DS* pastatėme prie šeimininko garažo. Jis dar nemiegojo ir išėjęs man pasakė, kad daugiau niekad nebeskolinsiąs. Paskui, susėdę ant laiptų, dar išmetėm po taurelę, jie abu surūkė po cigarą, plepėdami visokias nesąmones, ir aš po truputėlį ėmiau atsigauti. Tariau sau, kad Ji ne vienintelė pasaulyje, kad jų tokia gausybė, jog ir milijono gyvenimų neužtektų. Ir gerai, kad išėjau iš šokių. Bent jau viena dabar aišku – aš paskui ją nebėgioju.

* * *

Kitos dienos vakare ji pati atėjo į garažą.

Kai vos praūžus audrai, kuri užpylė visą gatvę, ji pasirodė garaže, vedina dviračiu, aš gulėjau po automobiliu. Pamačiau

tik kojas, bet iš karto supratau, kad tai Ji. Kojos prisiartino prie pat mašinos, ji garsiai paklausė, ar yra kas garaže. Stumtelėjau ratukus, ant kurių gulėjau, ir pamačiau, kad, priešingai kalboms, ji nešiojo kelnaites. Baltas. Ramiai iš viršaus žvelgdama į mane pasakė, jog sulūžo dviratis, ir toliau stovėjo nekrusteldama. Paprašiau, kad pasitrauktų, nes negaliu išlįst iš po automobilio. Kelias sekundes padelsė, tada žengtelėjo atgal. Aš kiek išgalėdamas stengiausi vaizduot užkietėjusį kino herojų ir žiūrėjau jai tiesiai į akis. Tačiau iš to, kaip nervingai stumtelėjau ratukus, suprato, kad aš varžausi.

Ji tiesiog susižavėjo ratukais. Pareiškė, kad nori pasivažinėti, ir man net nespėjus prasižiot jau gulėjo ant jų. Nespėjau net sučiupt krentančio dviračio, kurį ji paprasčiausiai paleido iš rankų. Taip būdavo visada, – kuo kvailesnė užmačia, tuo sunkiau ją sulaikysi. Išsitiesusi ant pilvo, tarsi plaukdama, ji lakstė tai į vieną, tai į kitą pusę, pasistumdama rankomis ir klykdama kiekvieną kartą, kai rodės, tuoj tuoj trenksis į ką nors. Šeimininkas buvo išėjęs apsipirkti, bet Žiuljeta buvo viršuj, virtuvėj, ir tučtuojau išlindo pažiūrėt, kas čia daros.

Žiuljeta jos nemėgo – jos negalėjo mėgt jokia moteris, gal tik Eva Braun – ir tuoj išvadino visokiais vardais, liepdama nešdintis lauk ir rodyt užpakalį kitur. Aš supratau, kad šeimininkas bus, matyt, kada nors netyčia prasitaręs. O Žiuljeta tiesiog galvą pametus dėl savo vyro ir vis dreba, kad jo kas nepaviliotų. Grįždama į virtuvę, ji tarė: „Pribaik tą dviratį, tegu nešdinasi iš čia!“ ir užtrenkė stiklines duris, skiriančias garažą nuo buto. Kai jose išdužęs stiklas, visada žinau, jog jie buvo susipykę.

Šįkart stiklas atlaikė. Ji tylėjo, nes, kaip sakiau, niekad neatsiliepdavo, kai kas nors ant jos šaukdavo. Atsikėlus nešvariom

rankom braukė per suteptą sijonuką, lyg mokinukė sąmoksliškai žvelgdama į mane, tarsi sakydama „Na ir pikčiurna tavo šeimininkė!“ Nuėmiau priekinį dviračio ratą, apžiūrėjau kamerą. Nereikėjo net dėt į vandenį, ji buvo ne pradurta, o perplėšta. Maždaug per tris centimetrus. Paklausiau, kaip tai atsitiko, bet ji neatsakė, tik gūžtelėjo petimi.

Pasakiau, kad atsarginės čia neturiu. Turėjau namie, likusių nuo Mikio dviračių, bet dar visai gerų, tačiau kai jai pasiūliau nueiti pas mano motiną ir paprašyti, kad įduotų vieną, ji nepanoro. Pasakė: „Kad mane aprėktų! Ačiū“. Paklausė, kada baigsiu darbą. Pasakiau, kad dar turiu gerokai pasikrapštyti prie automobilio. Tarė, kad palauks lauke. Buvau iki juosmens nuogas, nes prieš audrą buvo labai tvanku, ir ji pareiškė, kad aš esu baisus kietuolis. Jau pamatęs, kad reikės remontuoti dviratį, supratau, kad nėr ko galvot apie ką nors daugiau, ir vis dėlto tai buvo pirmi malonūs žodžiai iš jos lūpų, ir jie man patiko. Bet, pasirodo, klydau. Ji visai nemėgo žaliūkų. Jai patiko tik liekni kaip vytelės, kuo liesesnis, tuo labiau ją traukė.

Baigęs darbą, nusiprausiau čia pat, garaže, apsivilkau marškinius ir šūktelėjau Žiuljetai, kad išeinu. Žiuljeta matė, kad Ji manęs laukia, ir todėl drėbtelėjo, kad galiu eit nors ir pasikart.

Ji manęs laukė, sėdėdama ant šlaituko, greta pasiguldžiusi dviratį. Sėdėjo nejudėdama, plaštakom atsirėmusi į žolę. Niekad nesu matęs žmogaus, kuris galėtų taip ilgai išbūt nejudėdamas kaip Ji. Tiesiog neįtikėtina. Atrodė, kad net jos protas tuo metu sustingsta, o didelės akys pasidaro tuščios. Kartą namie ji neišgirdo manęs įeinant, ir aš ilgai galėjau ją stebėti. Tikrai atrodė kaip lėlė. Lėlė, su kuria niekas nebežaidžia ir todėl pasodino kambario kampe. Ištisą šimtmetį nekrusteli. Tada pirmas sujudėjau aš, nes taip galima ir iš proto išsikraustyti.

Perėjom visą miestelį, aš greta Jos, viena ranka laikydamas dviratį, o kitoj nešdamas ratą. Tiksliau, mes leidomės vienintele miestelio gatve, o pakeliui visi ėjo pro duris pažiopsoti į mus. Būtent visi. Net naujagimis vežimėly, ir tas. Nežinau, ar jie visi išlindo, paklusę gyvuliškam instinktui iššliaužti laukan po lietaus, ar bijojo pražiopsot reginį, kai Pin Ponas eina su Evos Braun dukra. Šiaip ar taip, bet mes negalėjom kalbėtis. Prie kavinės Brošaras kilstelėjo ranką, ir aš nežymiai jam atsakiau. O kiti tik sekė mus akimis, be žodžių, net nesikalbėdami tarpusavyje. Net tada, kai bandydavau savąjį delajė, niekad nebuvau matęs tokios garbės sargybos.

Mūsų namas stovi šiek tiek nuošaliau, į kitą pusę negu jos tėvų troba. Tai senovinė ferma su pastatais iš akmens ir medžio, įdubusiais, bet tvirtais stogais ir didžiuliu kiemu. Mes neturim žemės, tik vynuogyną, kurį pirkom kartu su Mikiu, ir pievą, kurią vasarą išnuomojam poilsiautojams. Neturim ir gyvulių, išskyrus kelias vištas ir triušius. Mūsų mama nepanoro net šuns, nes ji labai mėgsta švarą. Po tėvo mirties mums liko tik sienos ir mechaninis pianinas. Gyvenam iš mano uždarbio ir iš to, kas lieka nuo Mikio, nes jis beveik viską išleidžia lenktynėms, nors geba laimėti tik sprinto varžybas kaip pagrindinės grupės lyderis, ir tai tik praėjus trims valandoms po nugalėtojo. Bet sau jis negaili nieko. Turi viską, ko reikia tikram čempionui, ir jei tik galėtų, pripūstų padangas helio, kaip Edis Merksas, jei tik žinotų, kur to helio gauti. Bet tik pabandyk jam pasakyti pastabą, stovi kaip kramtomąją gumą prarijęs, ir tada pasijunti sugėdintas dėl savo šykštumo.

Išėjus iš miestelio, kai mes jau galėjom kalbėtis, Ji man pasakė, kad vakar aš neturėjęs jos palikti vienos šokiuose. Ji pajutus, jog aš dėl kažko užsigavęs, tačiau nesupratus dėl ko. Jai

trūkę manęs, nes aš geras šokėjas. Pasakiau, kad man buvę nepatogu prieš Žoržą Masinį, ir iš dalies tai buvo tiesa. Tada ji pasakė: na, berneli, žinok, kad aš nepriklausau niekam, o juo labiau Žoržui Masiniui. O be to – atseit – su juo jau viskas baigta. Ji ėjo keliu, linksėdama galvą, tarsi pati sau tvirtindama tai, ką buvo pasakius.

Tą dieną ore buvo kažkas ypatinga, dangus ryškiai mėlynas, lyg nuplautas. Net ir mūsų motina stovėjo lauke prie durų ir, mums pasirodžius, žiūrėjo į mus. Iš tolo jai paaiškinau, kad reikia sutaisyti dviratį, ir pasukau pašiūrės link, kur laikom įrankius. Jos abi nepratarė nė žodžio, net nepasisveikino. Šitoji todėl, kad jos niekas nebuvo to išmokęs, o mūsų motina todėl, kad ji nepripažįsta jokios būtybės su sijonu, netgi Žoržetės. Manau, kad net škotą pamačius kieme jai sustingtų kraujas.

Kol keičiau kamerą, Ji sėdėjo ant medinės geldos krašto prie šaltinio, netoli nuo pašiūrės. Ranka teliuškeno vandenį, nenuleisdama akių nuo manęs. Paklausiau, ar ji tyčia praplėšė kamerą, kad būtų proga mums susitikt. Pasakė, kad taip, prapjovusi „sodininko peiliu“. Paklausiau, ar ir prie automobilio priėjo visai arti tik todėl, kad žinojo, jog aš guliu po juo. Atsakė: taip. Ji gerai žinojusi, kad kiekvieną kartą, jai einant pro garažą, aš nenuleidžiu akių nuo jos kojų. Prieš įeidama net buvo pagalvojusi nusimauti kelnaites, bet tik tam, kad pamatytų mano išraišką, tačiau negalėjusi to padaryt, nes per langą ją stebėjusi Žiuljeta.

Visa tai ji pasakė garsiai, net nešyptelėjusi, įprastu tonu, neryškia vokiška tarsena. O aš tuo metu ant rato vėl uždėjau senąją perpjautą padangą ir teko viską perdaryti. Man taip spaudė širdį, lyg kas būtų uždėjęs šimtą tonų. Pasakiau, kad mergaitei nedera taip šnekėt. Atsakė, jog visos tokios, tik kitos to neparodo,

ir tiek. Dirbau nusisukęs, kad ji nepastebėtų, jog apsirikau. Nedrįsau net akių pakelti į ją. Tada ji tarė: „Pin Ponas – tai ne vardas. Kuo jūs vardu?“ Net nemirktelėjęs atsakiau: „Roberas“.

Dviratis buvo sutaisytas, bet ji neskubėjo eiti. Pradžioj liko sėdėti ant geldos prie šaltinio, vieną koją užkėlusi ant briaunos, o kitą nuleidusi ant žemės, kad gerai matyčiau tai, ką ji norėjo man parodyt, tačiau akyse buvo kažkas daugiau nei nusivylimas, gal greičiau liūdesys, nes jautė, kad šita gudrybė manęs nepaveikė ir kad ji man net nemaloni. Tik vėliau supratau, kad ta išraiška atsirasdavo visada, kai pajusdavo, jog pralaimi, pavyzdžiui, kad ir žaisdama kortomis, nors lošdavo ji visada gerai. Galų gale nuleido koją, paskui – sijonuką ant apnuogintų kojų ir tik tada atsistojo. Paklausė, kiek man skolinga. Truktelėjau pečiais. Paklausė, bet jau nebe įprastu balsu ir netgi be vokiško akcento: „Nepalydėsite manęs?“ Aš ją palydėjau. Ji norėjo pati vesti dviratį, bet aš užginčijau, kad man tai nesunku.

Eidami kalbėjomės nedaug. Ji pasakė, kad jai patinka Merilin Monro ir kad praeitą vasarą Sent Etjene de Tinė ji laimėjo grožio konkursą. Atsakiau, kad buvau ten su savo broliais ir kad ji tikrai buvo to verta. Paskui ir vėl ėjome per visą miestelį, o visi ir vėl stovėjo prie namų durų ir žiūrėjo į mus, nebuvo tik mažylio vežimėly, kuris gal ir ne tokių buvo matęs. Brošaras vėl lyg dvejodamas linktelėjo, o aš vėl atsakiau. Jaučiausi, lyg būtų buvus balandžio 1-oji ir lyg man kas ant nugaros būtų kažką prikabinęs.

Atsisveikinom ties jos namais. Ji paėmė dviratį, padavė man ranką, Eva Braun buvo lauke, kiemo gilumoj tvarkė audros priplaktas gėles. Pažvelgė į mus, bet tylėjo. Sušukau: „Labas vakaras, ponia...“, bet lyg būčiau pasisveikinęs su statula. Žengtelėjau atbulas kelis žingsnius, kai staiga Ji manęs paklausė, ar aš vis

dar ją kviečiu į restoraną. Pasakiau: žinoma, kada tik panorėsianti. Ji tarė: „Tada šįvakar, tuoj pat?“ Pirma mintis, kuri man atėjo į galvą, buvo ta, kad jai bus sunku išsiprašyti. Bet išgirdau: „Ji kaip nors išsisuks“. Pradžioj pamaniau, kad Ji kalba apie savo motiną, sekundę bandžiau susivokti. Tada dar nežinojau, kad kartais ji kalbėdavo apie kitus žmones arba apie save trečiuoju asmeniu. Kartais jos lūpose net paprasčiausias „paduokite druskos“ tapdavo galvosūkiu.

Eva Braun nekrusteldama mus stebėjo iš kiemo gilumos. Jau buvo po septynių. Kalnų viršūnės vietomis dar buvo apšviestos, tačiau prireiks pusantros valandos, kol kalnų keliu nusitrenksim iki to restorano, kuris man taip patiko. Be to, negalėjau ten važiuot darbo drabužiais, o ir ją žvakių šviesoj įsivaizdavau ne su sijonėliu ir sportiniais marškinėliais. Ir ne tokią visą išsitepusią alyva nuo kvailiojimo garaže. Suprato mane be žodžių. Aš turėsiąs tik išrinkti, ką jai apsivilkti, ir po penkių minučių ji būsianti pasirengus. Tereikią tik apeiti namą, nes jos kambario langas išeina į Brošaro ganyklos pusę, ir ji man parodysianti sukneles pro langą. Na, gal pagaliau jūs suprasit, kodėl aš nebegalėjau be Jos gyventi. Su Ja gyvenimas staiga imdavo lėkti šuoliais, ir man tai būdavo taip neįprasta.

Sutikdamas linktelėjau galva. Ji palietė mano ranką ir staiga nusišypsojo su tokiu palengvėjimu, lyg nusimetus sunkenybę nuo pečių. Paleido dviratį ir nubėgo į namą. Bėgo greitai, tačiau, kaip ir visos mergaitės, siūbuodama klubais ir į šonus mėtydama ilgas kojas. Negaliu per televiziją žiūrėt į tas, kurios stadiono takuose bėga lyg buldozeriai. Nežinau kodėl, bet jos mane nervina.

Apėjau namą palei kapinių tvorą kaip ir tada, prieš savaitę, tik šįkart nebereikėjo slėptis. Ganykla buvo tuščia, nes ganiava čia dar nebuvo prasidėjusi. Už gervuogių gyvatvorės per bičių

dūzgesį girdėjau, kaip Eva Braun kažką garsiai vokiškai kalbėjo, o Ji atsakinėjo. Nesupratau žodžių, bet daugmaž nujaučiau, apie ką. Paskui viskas nutilo.

Netrukus atsidarė dešinysis langas pirmame aukšte. Ji man parodė raudoną, juodą ir rausvą sukneles. Tada, man bežiūrint, prie juodosios pridėjo stambią gėlę, o paskui segę. Ji prisidėdavo prie savęs tai vieną, tai kitą suknelę, o demonstruodama raudonąją viena ranka sukėlė plaukus ant viršugalvio. Aš parodžiau, kad ne. Dvi kitos man labiau patiko, ypač rausvoji, labai trumputė, su siauromis petnešėlėmis. Teatrališkai skėstelėjau rankomis rodydamas, jog nežinau, kurią pasirinkti. Tada ji nusitraukė per galvą marškinėlius. Buvo be liemenėlės ir, kaip ir maniau, jos krūtys buvo standžios ir puikios, nuostabiai pilnos tokiam lieknumui. Užsitempė rausvąją suknelę, bet per palangę negalėjau jos matyti visu ūgiu. Tąsyk nusivilko ją ir norėjo pademonstruoti juodąją, bet negalėjo būt ir kalbos, – aš tik skubiai pabaksnojau rausvosios pusėn. Ji suprato ir, kariškai atiduodama pagarbą, parodė, jog sutarta. Tai buvo nuostabi akimirka, viena iš puikiausių mano gyvenime – kai prisimenu, norėčiau, kad viskas vėl prasidėtų iš naujo.

* * *

Kol ji rengėsi, nuėjau į garažą. Šeimininkas su Žiuljeta buvo namie. Aš taip staigiai įlėkiau į virtuvę, kad įstiklintos durys atsitrenkė į praviras šaldytuvo dureles. Labai jau maža vietos pas juos, nes garažas po truputį plečiasi ir jie kiekvieną laisvą vietelę išnaudoja sudėti alyvos indams ar aplankams su popieriais. Greit teks jiems patiems išsikraustyt miegot po atviru dangumi.

Pasakiau šeimininkui, – jo vardas Anri, bet mes jį vadinam Henriku IV, nes jis iš to paties krašto, – kad man reikia mašinos. Leido imti senąją „muilinę". Jis tyčia taip, nes girdėjo Žiuljeta. Matyt, jau buvo jam papasakojus, kas įvyko. Paklausiau, ar jam bus reikalinga *DS*. Žiuljeta tuo metu ruošė pietus ir, žinoma, nepraleido progos pasūdyt, – atseit su Šitąja pakanka nusigaut iki pirmo miškelio, o jų mašina skirta ne tokiom šlykštynėm. Laimei, šeimininkas žino, kaip su Žiuljeta šnekėtis. Taigi pasakė, kad jei ir buvo įsimylėjusi mane mokykloj, tai dar nereiškia, kad galinti persekiot visą gyvenimą. Žiuljeta tik gūžtelėjo pečiais ir vėl ėmėsi savo puodų.

Išėmęs iš praverto šaldytuvo ledo gabalėlį, jis įpylė man anyžinės. Paskubom išgėriau. Šeimininkas paaiškino, kad Žiuljeta pyksta, nes pati nieko prieš su juo pasismagint ant *DS* sėdynių, nors ir šįvakar. Ji metė: „Dar tu čia man šnekėsi!" ir plykstelėjo raudoniu, nors matei, kad ji nepyksta, kai jis taip kalba. Taip, mano šeimininkas žino, kaip su žmona šnekėtis. Atsisveikinant ji man liepė būt atsargesniam. Atsakiau, kad vairuoju protingai. Ji pasakė, kad ne tai turėjusi galvoje.

Išsivaręs *DS* iš garažo nusprendžiau, kad nebėra laiko važiuoti persirengti, todėl pirmiau nuvažiavau pas Ją, nes jau turėjo būt pasiruošus. Lauke dar Jos nesimatė, todėl pavažiavau iki kapinių, o grįždamas atgal pamačiau Ją, ateinančią priešpriešiais. Buvo susišukavusi, pasidažiusi, avėjo aukštakulnėmis baltomis basutėmis, bet iš tolo atrodė, jog ji basa, nes per kojas ėjo tik pora siauručių dirželių. Ant pečių buvo užsimetusi baltą megztą šalį, o ir visa buvo tarsi iš madų žurnalo.

Eva Braun išėjo iš namo ir kažką jai šaukė pavymui vokiškai. Girdėjau ir tėvo riksmus iš kambario, bet žodžių nesupratau. Ji ėjo neatsisukdama. Priartėjusi nedrąsiai nusišypsojo ir švelniu

balsu paklausė, ar Ji tokia, kokią norėtų matyti Roberas. Aš net nesuvokiau, kas tas Roberas, tačiau keliskart linktelėjau, kad taip. Atsargiai, kad nesusiglamžytų suknelė, įsėdo į mašiną ir paprašė per miestelį važiuot kuo greičiau, nes nenorinti vaizduot Anglijos karalienės.

Deja, žemyn leistis dideliu greičiu negalima, ir mums teko pereiti trečiąją apžiūrą. Lauke buvusieji šaukė viduj esančiuosius. Brošarui pabodo su manimi sveikintis ir jis net rankos nekilstelėjo, bet jo dukra, septyniolikmetė Martina, pamačiusi savo bičiulę tokioje mašinoje, pamojavo ir net švilptelėjo. Žoržas Masinis sėdėjo su draugais prie kavinės stalelio. Jis tik nulydėjo mus akimis, tačiau aš pasijutau nejaukiai. O Eliana parodė liežuvį Brošaro dukteriai.

Palikau automobilį prie kiemo vartų. Kai artėjom prie namų, Ji įspėjo, kad pasėdės mašinoj, kol aš persirengsiu, todėl dabar labai skubėjau. Mikis ir Bū Bū jau buvo grįžę. Pasiaiškinau, kad vakarieniausiu ne namie, ir jie nieko daugiau nebeklausė. Ir motina tylėjo, bet tai jau buvo kita kalba, – kol rengiausi, ji nesiteikė net lūpų praverti.

Nusiskutau virtuvėje. Mes neturime vonios kambario, o ir Mikio skutimosi mašinėlė niekam tikusi. Sėdėdama savo krėsle, Konjata mane stebėjo ir galų gale pasidomėjo, kodėl aš taip puošiuosi. Mikis jai paaiškino gestais ir šaukdamas kiek išgali. Jis užlipo su manim į antrą aukštą ir davė odekolono bei savo marškinėlius trumpom rankovėm. Tie jo marškinėliai nuostabūs, jam juos atveža iš Florencijos jo bendradarbis italas. Kai juos palieti, atrodo, lyg pūką glostytum. Prie juodų kelnių pasirinkau juodus su baltais krašteliais, o Bū Bū taip pat užlipo į viršų ir surado savo odinį diržą. Juodą, lakuotą, labai tinkantį prie mokasinų. Abu nusprendė, kad atrodau klasiškai. Paaiškinau Mikiui,

kad jei kam nors manęs prireiktų ar skambintų iš gaisrinės, tegu ieško Piužė Tenjė restorane, o numerį ras mano šeimininko telefonų knygoj. Išeidamas pasakiau motinai, jog gal grįšiu vėlai ir tegul nesirūpina, bet ji dengė stalą, lyg manęs nė negirdėdama.

Kai grįžau prie mašinos, Ji tebesėdėjo vis ta pačia poza, pasitempusi. Kalnai jau buvo patamsėję. Ji pastebėjo, jog aš išsipustęs, bet tik tarstelėjo, kad dabar esu panašus į Zoro, tačiau iš jos akių ir iš to, kaip ji pasislinko, padarydama man vietos, – nors jos automobilyje buvo marios, – aš supratau, kad šis vakaras ne tik man, bet ir Jai buvo nepaprastas.

Važiuojant ji man pasakojo, kad visas sukneles jai siuvanti motina, o Jai belieka tik jas patrumpinti. Todėl ji niekad nesiskiria su adata ir siūlu, nes motina kaskart vėl išardo palenkimą. Atidarius baltą rankinėlę, ji parodė adatą ir siūlus. Ir dar pasakė, kad ji tik tiek ir temokanti – pasilenkti suknutes prieš eidama į šokius, o šiaip tai ji esanti nekokia partija vyrui. Ištarė tuos žodžius net su tam tikru pasididžiavimu. Tada ėmė pasakoti apie savo tėvą, koks jis buvęs prieš ligą, tačiau aš dorai nebesiklausiau, tik spaudžiau visuose posūkiuose dideliu greičiu, nes reikėjo skubėti.

Kai autostradoj, artėdamas prie Piužė Tenjė, įjungiau žibintus, suvokiau, kad jau beveik valanda, kai mes tylim. Ji sėdėjo prisislinkus prie manęs, kartais net jusdavau jos petį. Už langų tvyrojo apgaulinga nakties šviesa. Paklausiau, ar jai gera. Ji tik linktelėjo galva, bet taip rimtai, taip stropiai, kad net pamaniau, jog ją užsupo. Kai paklausiau, ji ištarė, jog, pasirodo, aš suprantąs merginas. O iš tikrųjų buvo visai atvirkščiai. Ji galėtų važinėtis visą gyvenimą ir niekad nepasidarytų bloga. Ji niekaip negalinti atleisti tam savo stuobriui tėvui, kad jis per tiek laiko nesugebėjęs įsigyti automobilio.

Pasakiau, kad aš turiu delajė, bet ji apie tokį tebuvo girdėjus tik tiek, kiek ir visas miestelis, tai yra, kad jis nevažiuojantis. Patikinau, jog vis tiek susiremontuosiu. Tik detalių sunku gauti, nes dabar tokių nebegamina. Bet kai jau susitaisysiu, tai vieną gražią dieną pasiimsiu Ją, ir abu važiuosim kur nors toliau. Paklausė kur. Pasakiau, kur norėsianti. Ji teturėjo tik vieną norą. Tačiau, vos tik Jai ištarus tą sakinį, atsitiko tai, ko aš niekaip nesitikėjau.

Ji staiga pasisuko veidu į mane, labai susijaudinusi, tarsi vyresnė dešimčia metų, nors gal tik prietemoj man taip pasirodė. Nervingu balsu ir be mažiausio vokiško akcento išklojo, kad jei tik man pavyktų užvesti tą sumautą automobilį, aš ją nusivežčiau į Paryžių, tik į Paryžių, ir tada galėčiau ją dulkinti kiek tik lenda, nes aš tik to ir tenoriu, ar ne? Būtent taip ir pasakė. Pakėlus ranką, delnu man daužė į krūtinę ir įžūliu tonu klausė: „Na, prisipažink, asile, juk tu nori mane dulkinti, ar ne?“ Supratau, kad jei Jos nenuraminsiu, ji čiups man už rankos arba dar ką padarys. Ir tada sustabdžiau automobilį kelkraštyje.

Vėliau aš šimtus kartų grįždavau prie šito mūsų pokalbio, bet taip niekad ir nesupratau, kas jai tada užėjo. Be to, buvo ir kitas neįtikėtinas dalykas, kuris dar labiau mane pribloškė. Kai sustabdžiau mašiną, ji staiga atsitraukė ir kilsterėjo prieš save rankas, lyg gindamasi nuo smūgių.

Negalėjau ištart nė žodžio. Net nebūčiau žinojęs, ką sakyt. Prasėdėjom taip kurį laiką. Iš pradžių ji į mane nežiūrėjo, laukė nuleidus galvą. Paskui įsispitrėjo, žvelgdama pro pakeltas rankas. Mačiau jos akis labai aiškiai. Jose nebuvo nei atgailos, nei baimės, jos tik sekė priešininko judesius, labai gerai žinodamos, ko galima iš jo tikėtis. Galų gale aš nusisukau, uždėjau rankas ant vairo, o ji lėtai nuleido savąsias. Pasitvarkė suknelę ant kelių,

nepratardama nė žodžio, nubraukė užkritusią plaukų sruogą. Paklausiau, ką gi tokio aš galėjau pasakyti, kad viskas taip pakrypo. Ji neatsakė. Paklausiau, kodėl susinervinusi ji ima kalbėti be vokiško akcento. Atsakė, kad tyčia kalbanti su akcentu, nes tada ji būnanti įdomesnė.

Po truputį nusiraminau, net nusijuokiau. Ji pasakė, kad nesijuokčiau. Sakė, jei kam nors išplepėsiu, kas įvyko, ji visiems išklosianti, kad aš gulįs su pono Lubė žmona Lulu Lu. Pasiteiravau, kodėl Ji taip mananti. Atsakė, jog visi tai žino, nors aš ir pėdinu aplink kino teatrą, vaizduodamas nematomą seklį. Tariau, kad jei jau visi žino, tai galinti pliurpti, kam tik norinti. Ir vėl, net nežvilgtelėjęs į Ją, pajutau, kad sutriko. Taip jai atsitikdavo visada, kai – jau vėliau – Ji imdavo pralošinėt, mums žaidžiant kortomis. Jau tylesniu balsu paprašė, kad niekam nieko neišplepėčiau. Aš prisiekiau. Tada pasakiau, kad restoranas jau netoli, bet jei ji nori, galiu parvežti atgal, į namus. Ji sugriebė mano ranką, glustelėjo prie manęs ir jos juodi sunkūs plaukai nuslydo mano petimi. „Na ką tu?" – ištarė. Įjungiau variklį. Ji taip ir liko prigludusi prie manęs.

* * *

Restorane, kuris vadinosi „Užeiga prie dviejų tiltų", nes žemiau teka upė, viskas buvo taip, kaip ir įsivaizdavau, o kai kas net ir puikiau, nors aš ir nuogąstavau.

Nors buvo pirmadienio vakaras, žmonių netrūko, ypač vietinių, iš viešbučio, tačiau mus nuvedė prie gero stalelio prie pat lango į apšviestą baseiną. Įeidama Ji nusimetė šalį. Jos pečiai ir kojos jau buvo įdegę saulėj. Ji laikė mano ranką, tarsi būtų priklausiusi tik man, ėjo nesižvalgydama, bet ir nė kiek nesivar-

žydama. Visi vyrai Ją sekė akimis, lyg geisdami nutraukti nuo jos menką rausvo audinio skiautę, kuri trukdė pamatyt ją visai nuogą, o moterų žvilgsniai tuoj pat nukrypdavo į mane. Žinau, kad tai kvaila, ir jau ne kartą esu tai jums sakęs, tačiau geriau suprasit, jei aš neslėpsiu, koks jausdavausi išdidus visada, kai tik būdavom kartu su Ja.

Susėdom vienas prieš kitą. Kai abu palinkome prie to paties didžiulio valgiaraščio, ji man pasakė, kad pirmą kartą esanti tokioj vietoj, su visom tom žvakėm, sidabriniais įrankiais ir linkčiojančiais patarnautojais. Kartą, kai ji buvo dar visai mažytė, ją vežė į Grenoblį „parodyt akyčių daktarui", ir paskui su tėvais jie ėjo į restoraną, bet ten buvo taip skurdu, tik vaškytinės ant stalų ir musės ant musgaudžių. O po stalu tupėjęs didžiulis šuo, vardu Liuciferis, ir jinai šėrusi jį mėsos kąsniais, o galiausiai tėvas sukėlęs baisingą triukšmą dėl per daug priskaičiuotų keturių su.

Nežinau kodėl, bet ji dar kartą pakartojo, kad tada buvus visai mažytė ir kad didžiulio šuns vardas buvęs Liuciferis – na, tai reikštų „kaip velnias" – ir kad jis surijęs jos mėsą. Paskui ji nusijuokė ir pasakė, kad salėj jau atsirado man „kadras", tokia visai nebloga blondinė, ir ji visą laiką spoksanti į mane, bet aš neturįs atsisukti į tą blondinę, tegu anoji sau sprogstanti iš pykčio, nes sėdi su tokiu senu tipu. Nors ir šypsojosi, bet Jos akys išliko rimtos, jose net sustingo kažkoks šešėlis, ir ji be perstojo šakute braižė linijas ant staltiesės. Pagaliau paklausė, ar aš nesupyksiu, jei ji manęs šio to paklausianti. Papurčiau galvą, kad ne. Ji paprašė parodyti, kiek aš turiu pinigų.

Išsitraukiau juos tiesiog iš kišenės, nes niekad nesu turėjęs piniginės. Išeidamas iš namų buvau pasiėmęs keletą banknotų. Ištiesiau juos jai. Net po dažų sluoksniu mačiau, kad ji išblyško. Net neskaičiavo jų, tik palaikė rankoj. Dar kai sėdėjom auto-

mobilyje, man buvo sunku suprast jos elgesį, tačiau dabar, nors gal ir kvailai tai skamba, man atrodė, jog aš ją suprantu. Ji tikriausiai bus prisiminusi tėvą ir tai, kaip jis derėjosi dėl keleto su, ji, matyt, neužmiršo tos gėdos, – aš ją labai gerai suprantu, – ir kol ji kalbėjo, veide atsirado dvejonė. Ji bijojo, kad dabar tokia istorija nepasikartotų su manimi.

Kai ji grąžino pinigus, atgniauždama mano delną ir į jį švelniai įdėdama net nepakėlus akių, aš kuo švelniau paklausiau, ar nuspėjau jos būgštavimus. Bet, dar nespėjus jai prabilti, jau supratau, kad klydau. Išblyškimas dingo, o akyse žybtelėjo pašaipėlė ar gal net klasta. Ji atsakė, kad ne ir kad ji tik nesuprantanti, kodėl aš jai toks geras, nes kiti tokiais atvejais tiek daug nesivargina.

Prie mūsų priėjo metrdotelis – pasak jos, „dirigentas" – ir aš užsičiaupiau. Ji užsisakė meliono be portveino, ledų ir braškių, o aš – net nebepamenu ko. „Dirigentas" jai parodė didžiulį stalą salės gilumoj, kur buvo begalė visokiausių užkandžių, ir pasakė: panelė pasigailėsianti, jei jų neparagausianti. Ji linktelėjo galva. Jis paklausė, kokį išsirinkau vyną. Pažiūrėjau į „panelę", bet ji vyptelėjo idiotišką grimasą. Vyno ji negėrė. Man regis, kad, išskyrus tą vakarą, aš jos niekad taip ir nesu matęs geriančios alkoholį. Ji sakydavo, kad pradeda žliumbti kaip šventoji Magdalietė, ir tada jau nesustabdysi. Užsakiau šampano. Tas nenaudėlis neatstojo: „Kokio?" Ir tada ji mane išgelbėjo. Atsistojo ir, pasukdama užkandžių stalo link, ryškia vokiška tarsena metė: „Jau tiek metų vis atvažiuojam čia ir visad imam tą patį". Padavėjas skubiai linktelėjo galva, o aš pasukau paskui ją.

Pagaliau mums atnešė butelį nelabai brangaus. Ji tuoj žvilgtelėjo į kainą. Ji visad užmesdavo akį į sąskaitą ir neįtikėtinu tikslumu žaibiškai suskaičiuodavo. Tik tą vienintelį jos bruožą

ir vertino mūsų motina. Skaičiuodavo Ji greičiau už universalinės parduotuvės kasos automatą ir visai nesivaržydama nurodydavo net penkių santimų klaidas. Tai buvo dar vienas įrodymas, kad šiek tiek anksčiau aš klydau. Ji, pavyzdžiui, neturėjo jokio supratimo apie Liudviką XVI nei apie Musolinį. Apie Hitlerį – taip, bet tik dėl jos motinos pravardės. Ji niekad taip ir neišmoko atskirti, koks miestas kokios valstybės sostinė, išskyrus Paryžių, o rašydama viename žodyje įsigudrindavo įvelti keturias rašybos klaidas, tačiau skaičiuodama ji būdavo tiesiog Einšteinas, net neįtikėtina. Bū Bū iš galvos ėjo. Jis sakydavo: 1494 + 2767 ir, jam dar nespėjus ištarti paskutinio skaičiaus, ji jau duodavo atsakymą. Tada jis imdavo popierių, pieštuką, ir pasirodydavo, kad ji nesuklydo. Jis tiesiog negalėdavo atsitokėti. Kartą sekmadienį, su laikrodžiu rankoj ir visiems girdint, jis minutę laiko aiškino apie kvadratines šaknis, ir ji tuoj pat jas traukė sparčiau už jį. Šampanas gal ir buvo ne per daug brangus, bet apie kokybę nieko negaliu pasakyt. Kai „dirigentas“, lydimas padavėjo su raudonu švarku, jį atnešė sidabriniame kibirėlyje su visa kita atributika, Ji pažvelgė į paauksuotą etiketę ir pasakė, kad tiks.

Panorau sužinot, kodėl ji užsimanė pamatyt mano pinigus. Atseit pati nežinanti kodėl. Pasakė, kad jei aš norįs su ja pergulėt, tai kam reikalingas tas visas spektaklis, ji galinti nors ir dabar, čia pat, tarp visų tų lėkščių, ir visiems matant. Kai prieš penkis ar šešis mėnesius ji atvažiavusi į miestelį, išsirinkusi būtent mane iš visų. Jau pačią pirmąją dieną atkreipusi į mane dėmesį. Aš buvęs su darbinėmis, labai jau nudirbtomis kelnėmis ant petnešų, baltais alyvos dėmėm išmargintais marškinėliais ir raudona sportine kepuraite. Štai taip.

Dėl kepuraitės, tai gal ir tiesa, nes aš ilgai dėvėjau tokią, buvau ją gavęs iš Mikio. Jis su ja laimėjo pirmąsias savo lenktynes,

60 km kriteriumą Draginjone. Vėl tarsi išvydau žiūrovų eiles miesto bulvare ir įvairiaspalvę dviratininkų grupę tolumoj. Gal dvidešimt finišuojančių sportininkų, neapsakomai lėtai artėjančių virš įkaitusio asfalto ribuliuojančiame ore. Mikį atpažinau jau iš tolo – iš jo raudonos kepuraitės. Užgulęs vairą, perkreiptu veidu, jis sunkiai mynė paskutinius penkiasdešimt metrų, o aš rėkiau kaip nesveikas, nedrįsdamas net pažvelgt į tą pusę, ir mane krėtė šaltis, nors švietė saulė. Paskui per garsiakalbius paskelbė nugalėtojo vardą, ir tai buvo jis, mano velniškas brolelis.

Ji kalbėjo apie mechaninį pianiną mūsų kieme. Aš ėmiau nieko nebesuprasti; nors jos veidas ir buvo labai švelnus ir dėmesingas, bet akyse vėl pamačiau praplaukiant šešėlius, tarsi rudens kalnuose pasiklydusius paukščius. Turbūt išsigandau, paprasčiausiai bijojau, kad ji ir vėl pasidarys nebevaldoma, tačiau vis tiek pasakiau, kad ji meluoja. Ji atsakė: vargšas kvailelis. Gėrėm šampaną, ji tik sriūbteldavo, o paskui supildavo į mano taurę. Nieko nevalgėm.

Kai padavėjas atėjo paimti mūsų dar pilnų lėkščių, ji net nepažvelgdama į jį pasakė: „Dink. Matai, kad kalbamės“. Jis pasitraukė, taip ir nepatikėjęs, ar gerai suprato, o mes sėdėjom tylėdami. Ji tik uždėjo savo ranką ant manosios ir papurtė galvą, atseit ne, ji nemeluojanti.

Vėliau aš ėmiau kalbėti apie baseiną. Jį apšvietę šviestuvai jau buvo išjungti. Restoranas beveik ištuštėjo. Negaliu tvirtinti, kad man buvo blogai. Mane buvo apėmęs niekad anksčiau nepatirtas jausmas. Ji pasakojo, kad nemokanti plaukti ir kad siaubingai bijanti vandens. Valgė braškes. Norėjo įsiūlyti man vieną savo šaukšteliu. Atstūmiau jos ranką, pasakiau, kad žinau, su kuo ji yra gulėjusi. Tik nesakiau, iš ko esu sužinojęs. Paaiškinau: sakė. Ji pratarė: „Niekšai“. Sakė – taip, buvęs toks poilsiautojas,

bet tikrai niekas jos su juo nėra matęs. Su vaistininku – ne, o su portugalu iš kalnų perėjos juo labiau nieko nėra buvę. Jai patikęs tas portugalas, nes jis toks lieknas ir „baisingai gražus". Jis netgi jai pasiūlęs tekėti už jo, bet daugiau tarp jų tikrai nieko neįvykę, nebent tik kartą, kai norėdamas pasipuikuot prieš draugus jis ją prispaudė prie medžio ir pabučiavo į lūpas.

Linktelėjau padavėjui, kad noriu užsimokėt. Ji man tarė: „Kokią tai turi reikšmę, juk tada dar tavęs nepažinojau!" Tada aš pažvelgiau į ją. Turiu pasakyt visą tiesą, kad mane geriau suprastumėt. Prieš save pamačiau tik paprastų paprasčiausią mergšę su priklijuotomis blakstienomis ir dažytais plaukais, apglamžyta suknele, tiesiog paprastų paprasčiausią šliundrą, net noras man praėjo. Ji tuoj pat tai suprato. Be abejo, gal čia buvo kaltas ir tas lašas šampano, kurį ji išgėrė, bet staiga ji pasielgė būtent taip, kaip reikėjo – padėjo galvą ant staltiesės ir pravirko. Taip, aš buvau kvailys ir niekšas. Juk tai buvo mano lėlė, po velnių, manoji vaikystės lėlė.

Kai mes ėjom iš restorano ir ji laukė, kol paduos jos šalį, aš iš paskutiniųjų drąsinausi po savo pralaimėjimo prie Poltavos ir jaučiausi tarsi kino filme, lyg būčiau buvęs Marlonas Brando Rusijos sniegynuose. Mus supo ne restorano patarnautojai, o kazokai su raudonais švarkais ir mums išeinant jie tarė labanakt. O ji dar kartą įrodė, kad nemelavo, – nors ir kaip tvardėsi, niekaip nebegalėjo liautis verkusi. Jei tuo metu bet kas būtų net pabandęs šyptelti, būčiau viską aplink sumalęs, – juk ir taip viskas buvo galutinai sudužę, – bet jie visi stovėjo pasitempę prie durų, žvelgdami į tolyje plytinčias ledines stepes, ir kvietė vėl apsilankyti.

Mėnesienos nulietoje aikštelėje baltavo vieniša *DS*. Atidariau dureles ir įsodinau ją, paskui apėjau automobilį, atsisėdau prie vairo, ir tada ji prigludo prie manęs, bučiavo mane savo

drėgnomis nuo ašarų lūpomis, vis kartodama, kad iš anksto mane įspėjusi, kad taip, žinoma, ji esanti girta, bet aš dėl to neprivaląs jos mesti. Pasakė: „Nereikia, kad tu padėtum kryžių".

Važiuojant ji dar ilgokai tyliai verkė. Šluostėsi skruostus į gumulėlį susukta nosine. Aš temačiau tik jos profilį su trumpa nosike ir žvilgančiais plaukais, kai mus apšviesdavo pravažiuojančios mašinos. Paskui atrodė, jog ji užsnūdo arba bent jau apsimetė mieganti. Sukdamas vairą posūkiuose, galvojau vis apie tą patį: vos atvykus į mūsų miestelį, ji pirmą kartą mane pamatė su raudonąja Mikio kepuraite.

Man regėjosi, jog aš jos nebeturėjau dar gerokai prieš jiems įsikuriant pas mus šią žiemą, bet nebuvau labai jau tikras. Bandžiau prisiminti jų atsikraustymą. Tokiam miestelyje kaip mūsiškis nė vienas naujas žmogus nelieka nepastebėtas. Ir nors atminty tešmėkščiojo jos tėvą atvežusi greitosios pagalbos mašina, kuri niekaip negalėjo apsisukti sniego užverstame kieme, staiga supratau, kas man kėlė nerimą. Aš gruodį niekad nevilkiu teniso marškinėliais ir plonomis darbinėmis kelnėmis, nebent norėčiau, kad mane greičiau palaidotų ir amžiams užmirštų. Arba ji suklydo, arba nenorėjo pasakyti, kada mane pamatė pirmą kartą. Gal ji kalbėjo apie pavasarį, bet šį pavasarį jau tikrai nebenešiojau sutrintos Mikio kepuraitės. Pagaliau ne taip ir svarbu. Svarbiausia, kad ji panoro man pasakyti ką nors malonaus, nors tai gal ir nebuvo gryna tiesa.

Įjungtom šviesom pervažiavom ištuštėjusį miestą. Už tilto, pasukus perėjos link, ji vėl staiga prabilo tamsoj. Tarsi būtų skaičiusi mano mintis pasakė, jog pirmą kartą mane pamačiusi mūsų kieme, ir tada ten, po stora liepa, stovėjęs mechaninis pianinas su beveik nusitrynusia M raide ant antvožo. „Matai, – tarė ji, – aš nemeluoju".

Paaiškinau, kad tai negalėjo būti nei jų atsikraustymo dieną, nei vėliau. Ji ne visai suprato, minutėlę sėdėjo nuščiuvusi, ir aš galėjau beveik girdėti, kaip tiksi jos minčių laikrodukas. Paskui staiga pareiškė, kad ji man jau viską papasakojusi restorane, bet aš jos dorai nesiklausęs, – pirmą kartą ji mane pamačiusi ne persikraustant, o praeitą vasarą, kai buvo iš anksto atvažiavusi į miestelį apsižiūrėti. Jie jau turėjo palikti Aramą ir rinkosi vietą, kur apsigyventi. Pianinas tikrai stovėjo mūsų kieme po storąja liepa, aš ją nupjoviau tik vėliau, taigi ji tikrai negalėjo jos išgalvoti. Ir ji tarė: „Juk aš negalėjau visko išgalvoti".

Tada pasakiau: žinoma, ne, bet tada nesuprantu, kodėl vakar šokiuose ji ne taip jau labai ir norėjusi šokti su manimi. Jeigu jau prieš metus buvo mane nusižiūrėjusi, tai čia juk pasitaikė tokia proga! Tada, kaip ir važiuojant į ten, ji vėl pasakė, kad, žiūrėk, kaip aš nusimanąs apie merginas. Ji tikrai mirtinai trokšusi pašokti su manimi, ir ne tik pašokti, bet kaip visa būtų atrodę prieš drauges, ką? Iki miestelio mes daugiau nebekalbėjome. Ji vėl sėdėjo įsitempusi, atitolusi, tačiau jaučiau, kad jos galvoje sukasi daug dalykų, kuriuos ji norėtų man išsakyti.

Kai privažiavom prie mano namų ir ji suprato, kad žadu ją parvežt namo, čiupo man už rankos ir paprašė sustot. Sustojau. Viskas skendėjo tamsoj, tik silpnai švytėjo prietaisų skydelis. Ji pasakė, kad nori likti su manimi. Priminiau jai, kad vakar ji mane įspėjusi, jog, kviesdamas ją pietauti, nesitikėčiau paskui gauti. Atsakė, kad šiandien – ne vakar. Pažvelgiau į laikrodį po vairu – iš tiesų, jau buvo pirma valanda ryto.

Uždegiau šviesą. Norėjau pamatyti jos veidą. Ji loštelėjo iš netikėtumo. Veidas buvo sutrikęs, bet nuostabus, tarsi nuprausdtas lietaus. Neliko dažų nei ant lūpų, nei ant blakstienų. Tik švelnumas, truputis liūdesio ar baimės, o gal dar dievaižin ko

lūpų sudėjime, tas švelnumas buvo savotiškas, jis priminė vaikišką užsispyrimą kūdikio akyse. Šiandien man atrodo, kad būtų pakakę vieno žodžio, ir ji vėl būtų pravirkusi, ir paprašiusi parvežt ją namo. Ir tada nieko nebūtų įvykę. Bet aš siektelėjau išjungt šviesą, nes negalėjau atlaikyt jos žvilgsnio. Išjungiau ir pasakiau didžiausią kvailystę savo gyvenime. Pasakiau: taip.

AUKA

Šoku su Pin Ponu, nes Mikis taip nori. Sutikau su jo prašymu, bet ne todėl, kad Mikis man patiktų. Nors jis ir visai nieko. Tiesiog aš jam skolinga. Taip jau būna gyvenime. Kartą Mikis pamatė mano motiną pakely ir sustabdė savo geltonąjį sunkvežimį. Tai buvo šįmet, vasarį. Pati man pasakojo. Jis paklausė: „Kur einat tokiu sumautu oru?“ Ji sako: „Į miestą“, nes norinti nunešti visus popierius į socialinę draudą pensijai atsiimti. O aplinkui – pūga. Žodžiu, jei parodytum tokį reginį filme, per pertrauką visi apsiašaroję lėktų pirkti nosinių. Jis tarė: „Gerai, va tik apgręšiu mašiną ir pavešiu jus“. „Na, ką jūs! Nesivarginkit“. Mano motušei tai nors į veidą spjauk, jai vis tiek atrodo, kad jūs per daug dėl jos varginatės. Na, o tą kartą Mikis važiavo jau namo – aukštyn. Manoji mamelė kulniavo žemyn, o ten kaip čiuožykloj – gali kojas, galvą ar dar kokį galą nusisukt. Tai Mikis ir sako: „Na, ką jūs, man nieko nereiškia dar kartelį suvažinėt“. Ir štai jis ima gręžti savo sunkvežimį, o tas slysta, buksuoja, galų gale kaip ožys sustoja skersai kelio ir nė iš vietos. Dvi valandas! Ištisas dvi valandas jie rinko visokias šakas ir klojo po sunkvežimio ratais. Mikis baisingai krimtosi, bet, žinoma, ne dėl savęs. Ir jis vis kartojęs: „Velniai griebtų, kai nuvažiuosim,

jie jau bus užsidarę". Vienu momentu jis iš nevilties trinktelėjo galva į dureles. Įpykęs buvo. Tikriausiai mano mamelė bus prieš tai pasakius: „Matot, kiek dabar vargo". Trumpai tariant, jis nugabeno ją į miestą. Ir dar laukė visą amžinybę prie merijos, kol ji išėjo skaičiuodama savo skatikus, ir tada vėl parvežė į miestelį. Aš niekad neužmiršiu, ką esu skolinga kitiems. Nei už bloga, nei už gera. Atsiskaitau, ir taškas.

Bliumėjuje Mikis paprašė, kad pašokčiau su jo broliu. Jis pats norėjo pažaisti rutuliais su Žoržu Masiniu. Sutikau. Šoku. Tas jo brolis toks dilba, dar drūtesnis už Mikį. Visas šlapias nuo prakaito. Užsimano atsigerti. Sutinku. Einam per aikštę, įsitaisom prie baro kavinėje ir ten stypsom ištisą amžinybę, kol suvokiu, ko jis nori, o kai pasakau jam, kad nesivargintų, kad jau viską supratau, jis įsižeidžia. Tiek to. Tylėdami vėl grįžtam per aikštę. Jis eina akmeniniu veidu ir prie Bing Bango palieka mane vieną sakydamas, kad jau turįs važiuoti. Na ir tegu sau. Aš toliau šoku dar porą valandų, kai staiga Bū Bū, jauniausias iš brolių, sugriebia už rankos ir, žvelgdamas baisiom akim, drebia: „Ką padarei mano broliui?" Po galais! Aš jam žmoniškai paaiškinau, kad jie visi gali nešdintis tolyn nuo manęs, visi: jis, jo brolis ir visa jo giminė. Pradžioj jis dėbso į mane, o tada ima rėkti it pamišęs.

Išeinu lauk, ant laiptų, kur pilna žmonių, ir visi į mus sužiūra. Ten ir Martina Brošar, ir Žiži, ir Arleta su Muna, Bū Bū, jo draugeliai, Žoržas Masinis bei krūva kitų. Pasakau tam Bū Bū, kad aš jo broliui ničnieko nepadariau. O jis toliau rėkia: „Kodėl jis išėjo visas persimainęs?" Aš visada stengiuosi valdytis, kad nepratrūkčiau, kai kas nors mane užsipuola. Tada kaskart stengiuosi galvoti apie kitus dalykus, apie bet ką, pavyzdžiui, kad mušuosi ar krentu ant žemės, arba kad pravirkstu. Nekenčiu

žmonių, kurie ant manęs rėkia. Sakau sau: „Palaukit, nenaudėliai. Luktelėkit šiek tiek. Kai tik galėsiu ir pasitaikys gera proga, pamatysit, ką gali Toji“.

Taigi sėdžiu ant laiptų rankom suspaudus galvą, o Žoržas Masinis ir sako: „Kas atsitiko?“ O Martina: „Ji nieko nepadarė, tau aišku?“ Bū Bū draugelis sako: „Ji įžeidė šeimą, aš pats tai girdėjau“. Na tada ir prasideda aiškinimai. Aš žvelgiu per aikštę tolyn, į plakatus, į fontaną ir man nusispjaut į viską. Tada Žoržas Masinis paliečia Bū Bū petį, šiaip sau, kad jį apramintų, bet Bū Bū atšoksta nuo jo lyg nuo maro ir visas išraudęs sako: „Neliesk manęs. Ar išdrįstum lįsti, jei mano broliai būtų čia? Jie išmaltų tau snukį“. Žoržas tik palinguoja galvą ir sėdasi prie manęs. Sako: „Po galais, buvo taip linksma. Kas čia atsitiko? Nesuprantu, ko nepasidalijot“.

Aš pažvelgiu į Bū Bū. Jis toks aukštas ir tiesus, ir tiesiog begėdiškai gražus. Ir jis žiūri į mane, o akys pilnos ašarų. Žiūri patamsėjusiom nuo neapykantos akim, o jos tokios juodos juodos, ir staiga aš viską suprantu. Nežinau, kodėl ir kaip, bet staiga viskas pasidaro aišku. Visą šitą vėją prieš mane dėl savo brolelio Pin Pono, kuris nusinešdino lyg žemę pardavęs, Bū Bū sukėlė tik tam, kad nori kažką nuslėpt ar gal kažką pasakyt, tai dabar ir žiūri į mane baisingai piktu žvilgsniu. Nežinau, kas jo galvoj, bet sekundės dalį atrodė, kad jis kažką slepia. Bet tik sekundės dalį, o tada viskas. Taškas. O aš taip ir nesupratau nieko.

O Bū Bū staigiai pasisuka ir, susikišęs rankas į priekines kišenes, nueina pats vienas per aikštę. Žoržas Masinis sako: „Matyt, išgėręs. Na, žinoma. Ar kas matėt jį geriant?“ Atsikeliu ir sakau: „Pakalbėsiu su juo, ir viskas bus gerai“. Spektaklis baigtas. Už nugaros girdžiu, kaip jie grįžta į šokių salę, išskyrus gal tik ant laiptelių sėdintį Žoržą Masinį, nors gal ir tas atsikelia,

nes jam gėda aplinkinių. O man į visus nusispjaut. Atsargiai einu per grindinį, kad neišsisukčiau kojos.

Surandu Bū Bū, stovintį po platanu. Dedasi žiūrįs į žaidžiančius rutuliais. Sakau jam: „Žinai, Bū Bū, aš nieko tavo broliui nepadariau. Galiu viską tau smulkiai papasakoti". Tarsi filmo herojė, tepu lyg medumi, su nežymiu *made in mano motina* akcentu. Jis tik burbteli, kad esąs ne Bū Bū, o Bernaras. Eina prie neaukštos mūro sienutės, juosiančios aikštę. Už jos – praraja. Sėdasi nežiūrėdamas į mane. Prisėdu greta. Žinoma, šiek tiek pasisukus šonu, ir dar atsiremiu ranka, nes nežmoniškai bijau nulėkti šimtą metrų žemyn. Tylim ištisą šimtmetį. Paskui staiga jis taria: „Mano brolis labai šaunus, tu jo nepažįsti". Atsakau, kad tikrai aš jo nepažįstu. Sako: „Jis norėjo su tavim susipažinti, bet tu ne taip supratai". Ir kaip prisuktas ima tratėti apie savo brolį. Kaip ir kiti, vadina jį Pin Ponu. Aš nebesiklausau. Stebiu jį. Jo plaukai šviesūs, gan ilgi, ir nosis ilgoka, akys didelės, tamsios, su auksinėm kibirkštėlėm, blakstienos kilometrinės, burna kaip mergaitės, taip ir norisi bučiuoti, smakras griežtas, su duobute vidury, kaklas labai ilgas, ir liemuo ilgas, kojos taip pat. Pagalvoju, kad prireiktų dešimties kartų, jei norėtum pamyluot jį visą.

Ir staiga, būtent tuo momentu, viskas ir prasideda. Išgirstu, kad jis kalba apie mechaninį pianiną. Paklausiu: „Ką? Neišgirdau". Jis sako: „Kas ką? Ko neišgirdai?" Aš sakau: „Tu kalbi apie mechaninį pianiną". Jis svaido akmenukus į prarają, šonu pasisukęs į mane, ir stengiasi prisiminti, kur sustojo. „Aa! Taip! Apie mano tėvo pianiną... Jis stovėjo kieme, po liepa. Kai imdavo lyti, baisu būdavo žiūrėti į jį. Galų gale aš nebeiškenčiau. Pernai Pin Ponas jį įtraukė į daržinę. O paskui išėjęs į kiemą žiūrėjo į liepą, lyg pirmą kartą ją išvydęs. Tą pačią dieną ją nupjovė. Juokinga, ar ne?" Aš papurtau galvą, kad visai nejuo-

kinga, o gal ir taip, net nežinau. Šypsausi kaip idiotė ir ieškau, ko nusitverti. Ach taip, akmenukai. Imu rinkti akmenukus.

Į Bū Bū pažvelgiu ilgokai palūkėjus, tik po to, kai mano širdis liaujasi daužytis. Jis prisimerkęs stebi rutuliais žaidžiančius vyrus ir visai nekreipia dėmesio į mane. Kepina saulė. Aikštėje tamsuoja dideli šešėliai, ausyse skaudžiai trinksi rutuliai, o širdis gumulu užgniaužus gerklę. Klausiu: „Kaip atrodo tas pianinas?“ Nepažvelgdamas į mane jis sako: „Įsivaizduok, juk tiek metų mirko lietuje“. Aš klausiu: „Ar yra paauksuota M raidė ant dangčio?“ Čia jis pažiūri į mane: „Iš kur žinai?“ Neatsakau. Jis man paaiškina: „Mūsų pavardė – Montečiariai“. Kiekvienas žodis ryškiai įsirėžia mano atminty. Kaip ir tamsūs šešėliai saulės užlietoj aikštėj. O iš dešinės masinanti praraja. Tolumoj raudonžemio kalvos. Ir viskas taip ryšku. Klausiu: „Ar seniai mirė tavo tėvas?“ Jis atsako: „Man buvo penkeri“. Dabar jam septyniolika. Vadinasi, jo tėvas mirė 1964-aisiais. Moku skaičiuoti greičiau už visus. Jau kad davė man Dievulis, tat davė: gerą galvą ir dar šį tą, tačiau nieko daugiau. Atsistoju. Dėl vaizdo mėtau ant žemės akmenukus. Širdis, rodos, tuoj iššoks iš krūtinės. Klausiu: „Kiek jam buvo metų, kai mirė?“ Tas supuvėlio tėvo šunsnukis sūnus man sako: „Keturiasdešimt devyneri, beveik penkiasdešimt“. Tariu sau: „Na, matai. O tu dar netikėjai, mano mažyte Eliana. Viskas atitinka“. Nusisuku, kad jis nepamatytų mano veido. Nesuvokiu, kaip dar laikausi ant kojų.

* * *

Vakare visa mūsų šutvė važiavo valgyti picos į miestą. Aš visą laiką juokiuos. Įtikinėju save, kad turiu laikytis taip, lyg nieko nebūtų įvykę. Vieną akimirką Žoržas Masinis pratarė: „Tu labai

išblyškus". Atsakau, kad nuo nuovargio. Nors Bū Bū su mumis nėra, bet visą laiką jis man akyse. Tik ir matau jį sėdintį ant sienutės aikštėje, o už jo – praraja. Jei tik būčiau stodamasi stumtelėjusi abiem rankom į krūtinę, tai ir būtų kritęs į tuštumą taip, kaip aš dažnai krentu sapnuose. Gulėtų dabar ne savo lovoje, o ten, apačioj, visas sulaužytas. Sukaltų jam karstą. Ir visi jie dabar kentėtų.

Vidurnaktį mes su Žoržu Masiniu paliekam visus su dviračiais ir mašinomis. Pavažiuojam pora kilometrų, tada Žoržas sustabdo savo sunkvežimį šalikelėj. Nori, kad eitume į galą. Aš sakau: „Ne, šįvakar nenoriu". Jis niurzga, bet parveža mane namo.

Mano kvaiša mamelė dar nemiega. Sėdi virtuvėje ir siuva man suknelę. Lempos šviesoj jos veidas nepaprastai gražus. Pradžioj iškošiu: „Po velnių, kaip tu man įgrisai", nes ji klausia, iš kur aš grįžtu. Ir nesusivaldau – čiumpu iš jos rankų suknelę ir imu draskyti – siūles, baltą šilką su žalsvai melsvais raštais, ją, save, viską. Ji tik murma kažką vokiškai savo ramiu, gražiu balsu, stovėdama prie stalo, rankas kaip visada sudėjus ant pilvo, o akyse – man taip pažįstamos ašarėlės. Aš rėkiu: „Eik velniop! Atsikvošėk pagaliau! Ką aš turiu iškrėst, kad nors kartą man užvožtum? Nors kartą, ar girdi? Ar supratai? Aš noriu, kad tu man įkrėstum, noriu! Supranti?" Bet ta vėpla, kaip visad, nieko nesupranta. Stovi kaip stabas, pilnom akim ašarų, lyg klausdama, kas aš ir kas mums darosi. Pagaliau sodinu ją ant kėdės sakydama: „Eikš. Būk gera, eikš". Atsiklaupiu prieš ją ant žemės. Šnibždu: „Mama. Mano mama". Ir kadangi ji visada gėdijasi, aš pati atsegioju jos palaidinukės sagutes ir liemenėlės kabutes. Nieko taip nemyliu, kaip jos kūno kvapą. Lūpom apžioju jos dešinįjį spenelį, tada kairįjį, paskui vėl dešinįjį. Bet ji nežiūri į mane, jos žvilgsnis tuščias, ji tik glosto man plau-

kus, kažką murmėdama nepaprastai švelniai, ir štai – aš jau tik mažas vaikutis, visai mažas vaikutis, prigludęs prie jį maitinančios motinos.

Kaip visada, ji atsistoja pirmoji. Ranka prilaiko mano galvą, švelniai ją nuleisdama ant kėdės. Girdžiu, kaip ji nueina, lipa į mano kambarį. Nebeverkiu. Atsikeliu ir einu prie praustuvo, atsuku čiaupą ir piluosi vandenį ant veido. Matau save veidrodyje, paraudusiom akim, išsidraikiusiais plaukais. Atrodau apgailėtinai. Sakau sau labai tyliai: „Nesigraužk. Juk tu užsispyrusi. Labiau užsispyrusi už juos visus. Jie užmokės už viską, prižadu tau". Iš atsukto čiaupo liejasi spindinti vandens čiurkšlė, ištrykšdama tūkstančiais kibirkštėlių. Sakau Jai veidrodyje: „Privalai nusiraminti. Privalai viską gerai apgalvoti. Turi būti gudri. Tik neskubėk".

* * *

Prabudus prisimenu Bū Bū, sėdintį ant žemos sienutės Bliumėjuje. Nejudėdama guliu ir mąstau. Man prie akies, ant pagalvės, nutupia musė. Kilsteliu pirštą, ir ji nuskrenda. Visų pirma galvoju apie Pin Poną. Jis – vyriausias iš visų trijų. Trisdešimt, o gal jau trisdešimt vienerių? Mikis buvo dar visai mažas, kai visa tai įvyko. Apie Bū Bū nėr ko ir kalbėt, jis dar nebuvo gimęs. Vienintelis, kuris gali mane užvesti ant kelio, yra Pin Ponas. Jo tokios stiprios rankos. Tik jas prisimenu ryškiausiai.

Motina praveria duris ir sako: „Atnešiu tau kavos". Ištiesiu ranką, kviesdama ją artyn, ir ji prieina, sėdasi greta, bet nepabučiuoja manęs. Žvelgia tuščiu žvilgsniu. Aš sakau: „Kokia tai buvo diena?" Ji sako: „Kas kokia?", nors gerai žino, ko klausiu. Sakau: „Tu gerai žinai, apie ką aš kalbu. Apie 1955-ųjų lapkritį". Ji kažką sumurma vokiškai, prislėgta ir nelaiminga palin-

guoja galva, nori atsikelti. Sugriebiu ją už riešo ir jau garsiau paklausiu: „Kokia diena?“ Maldaujamai žiūri į mane, nes bijo, kad mūsų neišgirstų tas kretinas kitame kambaryje. Sako: „Nebeprisimenu dienos. Mėnesio vidurys. Buvo šeštadienis“. Tariu: „Susirasiu 1955-ųjų kalendoriuje“. Abidvi tylim. Paimu jos ranką, bet jos akyse vis dar tuštuma. Ji ryši mėlynąją prijuostę, nes ketina eiti ruošon pas ponią Largjė. Švelniai ištraukia ranką iš manosios ir išeina.

Po minutės nusileidžiu į virtuvę, užsimetusi baltąjį kilpinį chalatuką, kurį ji man užsakė pas „Tris šveicares“, nes vis nedaviau jai ramybės. Ji sako: „Būčiau tau tuoj atnešus kavą“. Apglėbiu ją rankomis iš nugaros ir švelniai, kaip tik aš temoku, tariu: „Jei aš juos visus surasiu ir nubausiu, tu juk nebarsi manęs, ar ne?“ Ji ima virpėti kaip epušė mano glėby. O, kaip man patinka jos kūno kvapas! Kai ėjau dvyliktuosius ar tryliktuosius, nusičiupdavau jos apatinuką ar kelnaites iš nešvarių skalbinių krūvos ir nakčia apsivilkdavau, kad jausčiausi šalia jos. Klausiu vėl: „Juk nebarsi, ar ne?“ Ji neatsisukdama linksi galva, bet nedrįsta pažvelgti į mane. Tada aš ją atsuku į save. Sakau: „Tau gėda? Tu neturi dėl to gėdytis“. Ji labai graži moteris, švelnia ir šilta oda, ilgais šviesiais plaukais, kuriuos sukelia ant viršugalvio, ir tada jos veidas panašus į madonos. Tik jos rankos, nudirbtos ir sudiržusios nuo skalbimo, išduoda jos amžių – keturiasdešimt aštuonerius. Aš klausiu: „Ar esi matęs tą Montečiarių tėvą, kai jis dar buvo gyvas?“ Iš pradžių atrodo nustebus, paskui papurto galvą, kad ne. Juk jau praėjo daugiau kaip dešimt metų po jo mirties, o mes atsikraustėm į miestelį tik pernai. Ir staiga ji susivokia, bailiai lošteli atgal ir baikščiai žvelgdama į mane dusliu balsu sako: „Tu išprotėjai! Aš pažįstu ponią Montečiari ir jos tris berniukus. Tai geri žmonės“. Žiūrim viena į kitą, ir aš

tariu sau, kad privalau tylėti, nes viską turėsiu padaryti pati, nes ji man tik trukdys, o jinai tuo metu kartoja: „Jie geri žmonės“. Aš sakau: „Aš nieko nekaltinu. Tu nesupratai manęs“. Visada gana vieno žodžio, paprasčiausio melo, kad ji nusiramintų. Ji dar kelias sekundes žiūri man į akis, paskui nusisuka prie viryklės, pripila kavos į mano puodelį su užrašu *JI*, įdeda pusantro gabalėlio cukraus, antrąjį perlauždama pusiau pirštais.

Iki pat pietų ji buvo išėjus. Aš apmąstau, kaip turėsiu veikti. Pradžioj maudausi virtuvėje. Ant cinkuotos vonelės krašto, visai man prie galvos, nutupia musė. Ištiesiu pirštą, ir ji nuskrenda. Vėl prisimenu Pin Poną. Jo dideles stiprias rankas.

* * *

Nuspręsta. Į vieną ranką paimu sodininko peilį, į kitą – savo dviračio priekinį ratą ir sakau sau: „Būk atsargi. Kelio atgal nebus“. Vienu smūgiu perrėžiu gumą. Pirmu, mirtinu smūgiu.

Paskui Ji eina pas Pin Poną į garažą taisyti dviračio. Jis Ją vedasi į savo namų kiemą. Ji apsivilkusi gelsvu platėjančiu sijonėliu ir tamsiai mėlynais sportiniais marškinėliais su mažu delfinu, išsiuvinėtu ant krūtinės. Ji taip pat apsimovė baltas nėrinių kelnaites, kad jis galėtų Ja suvis pasigėrėti. Jos kojos jau stipriai įdegusios, o šlaunys tokios glotnios, kad jis visai sutriko ir vėl uždėjo perpjautą kamerą ant rato. Tada, stovėdama savo kambario lange, Ji nusivelka marškinėlius ir parodo jam savo nuogą gražią krūtinę, o jis stovi sustingęs kaip švino kareivėlis už gervuogių krūmų, ir Ji jau nebežino, ar tikrai jis yra to niekšo sūnus, ar tik nelaimingas kvėšlys, kurį reikėtų palikti ramybėje. Kai pajuntu, kad mano pasiryžimas blėsta, imu savęs nekęsti, nors nusišauk. Paskui mes važiuojam į restoraną. Visą laiką Pin Ponas nenustygsta

vietoje. Henriko IV aautomobilyje *DS*, kylant į kalną, jis taip gula ant vairo, jog atrodo, jei galėtų, iššokęs dar ir stumtų jį.

Prie stalo jis šneka nesustodamas ir vis apie tą patį. Bet ne apie tai, ko aš tikėjausi: „Duosianti Ji šįvakar ar ne?" Jam, atrodo, rūpi visai kas kita, tik nežinia kas. Man dėl to ir malonu, ir liūdna. Ir be to, jis neturi jokios auksinės piniginės, nes tiesiog išsitraukė gniūžtę pinigų iš kelnių kišenės. Aš pagalvojau: „Piniginę paveldėjo Mikis, o gal Bū Bū. Jei tik motina jos nelaiko spintoje – kaip itin brangaus daikto". Nesu piniginės mačiusi, bet tikrai žinau, kad išvydusi atpažinčiau iš karto. Tai dvidešimties frankų moneta su Napoleono atvaizdu ir dviem auksiniais žiedais, kurie susispaudžia, uždarydami piniginę. Turbūt aš visada bijojau tos akimirkos, kai ją pamatysiu.

Pin Ponas tamsiaplaukis, plačiapetis, raumeningom rankom. Jo veidas naivus, žvilgsnis ne pagal amžių vaikiškas, man patinka jo eisena. Ypač mane jaudina jo rankos. Žiūriu į jas, kol jis valgo, ir galvoju, kad po valandos ar net greičiau jos apglėbs, glamonės mane visą. Norėčiau, kad man tai būtų šlykštu, bet jaučiu, kad bus priešingai. Imu savęs nekęsti. O gal dėl visko kaltas šampanas? Išgėriau vos mažumėlę, bet aš visai negaliu nieko gerti: imu žliumbti, noriu vėl būti mažytė mergytė, net nesuprantu, kas man darosi.

Grįžtant automobilyje išverkiau visas ašaras. Maniau, kad jis sustos kur nors pakeliui, nuleis atlošą ir patvarkys mane. Aš nesipriešinsiu, o paskui paimsiu didelį akmenį ir daužysiu, daužysiu jam galvą. Bet jis net nebandė. Šaunusis Pin Ponas, kuriam patinka Ji ir kuris bando suprasti, ko ji nori. Vargšas kvėšlys! Vienu metu jis bando kažką išknisti, kai prasitariu apie raudonąją Mikio kepuraitę. Kažkada Martina Brošar man apie ją kalbėjo, jau net neatsimenu, kokia proga. Aš greit sumečiau

ir pasakiau jam, kad mačiau jį su ta kepuraite pernai ir kad jis turėjęs atidžiau manęs klausyt restorane. Viską priėmė už gryną pinigą. Man net atrodo, kad jam malonu, kai aš jį mulkinu. Nori mane matyti tokią, kokią pats išgalvojo.

Paskui važiuojam pro jo namus, bet jis nesustoja ir tenka man pačiai paprašyti. Tiesiog neįtikėtina. Galų gale einam per kiemą, susikibę rankom. Ir aš pajuntu, kad jam nedrąsu mane vestis į vidų, nes ten motina ir visa šventoji šeimynėlė. Abu vienu metu ištariam: „Gal į daržinę!“

Viduj tamsu. Jis sako: „Yra lemputė, bet ji nedega“. Prabėga milijonas metų, kol jis vėl prabyla: „Gal ir gerai, kad nedega, nes kai užsidega, neįmanoma jos išjungti. Jei nenori subankrutuot, reikia laidus nutraukt“. Pagaliau palieka mane vieną ir eina į namą, ieškoti žibalinės lempos.

Iki sugrįžta, iš lauko sklindančioj prieblandoj surandu kopėčias, o viršuj – suklypusią ir dulkėtą lovą. Lipdamas man aiškina, kad tai jo tetos vestuvinė lova. Kol jis kopia aukštyn, aš su savo rausva tarsi žiedlapis suknute besiblaškančioj lempos šviesoj atrodau turbūt kaip drugelis. Jis atsinešė porą baltų paklodžių. Pasakoja, kad būdami maži su Mikiu dažnai atbėgdavo į daržinę žaisti ir tetos lova tapdavo savotišku garlaiviu Amerikoje. Aiškina: „Kai plaukėm aukštyn Misisipės upe, krokodilų nasruose liko dvi kojos ir nemažai plaušų iš čiužinio“. Dabar jis niekaip nesusitvarko su paklodėmis, tačiau aš stoviu nekrusteldama, rankas sunėrus už nugaros. Žibalinė lempa stovi ant senos kėdės. Apačioj, prie plačių durų, galiu įžiūrėti tamsuojantį mechaninį pianiną. Atrodo ne toks gražus ir kur kas didesnis, sunkesnis, nei man pasakojo motina. Nebenoriu jo matyti, norėčiau užmiršti, kad jis čia stovi. Trokštu, kad Pin Ponas mane glamonėtų. Širdy taip liūdna.

Pin Ponas sėdasi ant lovos ir prisitraukia mane artyn. Žiūri į mane iš apačios, o jo žvilgsnis toks švelnus. Nori kažką pasakyti, bet ne, susilaiko. Pakiša rankas po suknele. Aš stoviu ir leidžiuosi glamonėjama. Jis nutraukia žemyn kelnaites, aš pakeliu vieną koją, paskui kitą, kad jis galėtų jas visai numauti. Kai jo ranka atsiduria man tarp kojų, jis jau gerai žino, kad aš jo geidžiu. Tada trukteli mane ant savęs, neatgniauždamas pirštų atitraukia suknelės užtrauktuką ir ieško mano krūtų. Ir štai Ji jau ant jo, apnuogintu užpakaliu, lyg laukdama pylos. Ji tarsi mato save iš šalies, tokią gundančią ir tokią bejėgę, ir junta, kad jau įsivažiuoja. Per visą tą laiką, kai nuo kiekvieno krestelėjimo jai norisi dejuoti ar šūkčioti, aš ramiai stebiu viską, o mano protas tarsi sustingo, stebiu be jokio pasišlykštėjimo ar paniekos, tik savyje kartodama: „Ak, ir ką jis su tavimi daro, mano mažyte Eliana, ką su tavimi daro?“ Kartoju tuos žodžius tik šiaip, be mažiausios pašaipos, grynai mechaniškai, kad netrukdyčiau tam, kas vyksta, ir sulaukčiau tos akimirkos, kai malonumas pasieks viršūnę, ir kad vėliau viską užmirščiau ir niekad prie to nebegrįžčiau.

* * *

Alsuoju per burną. Daržinėje dvelkia senu medžiu, džiūstančiomis lentomis. Kitam lovos krašte Pin Ponas miega veidu į mane. Jis švelniai knarkčioja. Vos vos. Jo krūtinė plaukuota. Jo lūpos, kaip ir jo brolių, gražios. Po antklode mes abudu visai nuogi. Gelia galvą. Mano motina, – aš ją kiaurai permatau, – nesudėjo akių visą naktį. Apie tą rėksnį nėr ko ir kalbėt. Aš noriu pipi ir jaučiuosi labai nešvari.

Atsikeliu tyliai, kad nepažadinčiau Pin Pono. Per stoglangį smelkiasi šviesa. Lempa jau nebedega. Tyliai nulipu kopėčio-

mis. Dabar jį matau aiškiai: tai visai sutrešęs mechaninis pianinas. Matyt, kaip sakė mano motina, buvęs žalias, dar ir dabar kur ne kur išlikę dažų pėdsakų. Tačiau nuo ilgo stovėjimo lauke visai pajuodęs ir suskeldėjęs. Didžiulė, matyt, buvus paauksuota rankena taip pat pajuodus. Dangtyje galima įžiūrėti išgraviruotą M, kurią priėjusi paliečiu pirštų galais.

Brėkšta melsvas rytas. Madam Montečiari, su juoda prikyšte, nejudėdama stovi ant virtuvės slenksčio ir žiūri į mane. Aš visai nuoga. Ilgai žvelgiam viena į kitą, paskui aš išeinu į kiemą, atsargiai žengdama per akmenėlius. Vėsoka, bet malonu. Kai atsitūpiu prie medinės daržinės sienos, madam Montečiari ūmiai pasisuka ir dingsta tarpdury.

Tada vėl išsitiesiu greta Pin Pono. Jis prabunda, išgirdęs sunkvežimį, kuris kieme niekaip nenori užsivesti. Sako: „Tai Mikis. Šitaip ir nusodins akumuliatorių, net nepastebėjęs, kad neįjungė degimo. Ir kasdien tas pats!“ Pagaliau sunkvežimis išvažiuoja. Pin Ponas negali rasti laikrodžio, kurį vakar per mūsų batalijas kažkur nukišo, ir sako: „Mikis veža Bū Bū į koležą. Turėtų būti aštuonios, ar gal penkiolika po“. Bučiuoja man į petį ir sako: „Visada pusę aštuonių aš atidarau garažą“. Paskui užsitempia kelnes ir nueina į namą atnešt kavos. Kai jis išeina, atsikeliu ir apsivelku savo rausvąją suknelę. Dabar man gėda su ja pasirodyti. Susuku kelnaites į gniužulėlį ir įsidedu į rankinuką. Nebegaliu jų mautis, niekada nesimaunu antrąkart, net jei būčiau jas nešiojus tik penketą minučių. Tik savo motinos daiktus galėdavau apsivilkt būdama mažytė, bet jie visados būdavo tokie švarūs, kad net jos kvapo negalėdavai dorai užuost.

Pin Ponas grįžta, nešinas padėklu su vienu puodeliu ir karšta kava. Paaiškina, kad jis gėręs virtuvėj. Klausiu: „Apie ką tu galvojai, nešdamas kavą?“ Stovi iki pusiaujo nuogas, juokiasi.

Sako: „Apie tave". Klausiu: „Ir ką gi tu galvojai?" Trukteli pečiais, prisėdęs ant lovos. Žiūri, kaip piluosi kavą į puodelį, pastatytą ant kėdės, greta lempos. Pagaliau sako keistu, vos girdimu balsu: „Sakyk, tu dar ateisi?" Noriu atsakyt, kad pagalvosiu, bet kuriam galui? Sakau: „Jei panorėsi". Prieinu prie jo, o jis, kaip ir naktį, pakiša rankas po suknele ir baisiausiai nustemba, neaptikęs kelnaičių. Iš jo akių matau, kad vėl geidžia manęs. Sakau – ne, nes jis vėluojąs į darbą. Dar bando, bet aš nustumiu jo rankas, sakau: ne. Tada jis apsivelka juodąjį megztinį ir parveža mane namo su *DS.* Stoviu prie vartelių, kol jis, apsisukęs prie kapinių, pravažiuoja pro mane. Žiūri į mane, bet aš stoviu nejudėdama, nepraverdama burnos, net nekilsteliu rankos.

Virtuvėj motina stovi prie durų ir, vos įžengus, gaunu tokį antausį, kad lekiu puodų, sukabintų ant sienos, link. Jau bene treji metai, kai ji nėra pakėlusi rankos prieš mane. Reikia pripažinti, kad tai pirmas kartas, kai aš nenakvojau namie. Kol atgaunu pusiausvyrą, ji man užvažiuoja antrąsyk, tada dar kartą. Muša tylėdama, aš dengiuosi rankomis kaip išmanydama. Girdžiu, kaip ji švokštuoja, ir tada krentu ant kelių. Liaujasi. Jau net nežinau, katra iš mūsų taip švokštė. Man baisiai skauda pakaušis, o iš nosies bėga kraujas. Pratariu: „Sutrė". Ji man kerta dar kartą, ir aš jau guliu ant grindų plytelių. Kartoju: „Sutrė". Sėdasi ant kėdės, jos krūtinė sunkiai kilnojasi, žiūri įsmeigusi į mane akis, trindama savo riešą – tikriausiai susimušė. Žvelgiu į ją per užkritusius plaukus, skruostu prigludusi prie grindų plytelių. Ir vėl sakau: „Sutrė".

* * *

Tris naktis iš eilės Pin Ponas ateina su Ja į daržinę. Ant tetos lovos jisai Ją išrengia, praskečia kojas, trumpais smūgiais

įstumia į ją savo arklišką organą ir užspaudžia ranka burną, kad Ji nešauktų. Štai šitaip. Tada tris dienas garaže jis tarsi sklando virš žemės. Jis tiki ja, kai Ji sako, kad niekad gyvenime nėra patyrusi nieko panašaus, kad jai taip gera, jog norisi numirti. Kas rytą, kol jis dar nepabudęs, nusileidžiu kopėčiomis ir, priėjusi artyn, pirštų galais paliečiu pianiną. Madam Montečiari visada stūkso mūsų pasimatymo vietoje, nesvarbu, ar būtų šešta, ar septinta ryto, – stovi virtuvės tarpdury apsijuosusi tai juoda, tai mėlyna prikyšte, nulydi mane akimis iki daržinės sienos, kur tupiuosi nusišlapint. Tada ji staigiai apsisuka ir grįžta į virtuvę.

Kai pareinu namo, motina manęs nebemuša. Sėdi prie stalo ir vėl taiso suknelę, kurią tąsyk suplėšiau. Ji mane gerai pažįsta, nes myli. Jaudinasi dėl manęs, bet žino, kokia aš užsispyrusi, kad vis tiek pasieksiu savo, net jei kas ir privers jėga mane pasukti kairėn ar dešinėn. Ir dabar aš jai dar kartą tai įrodysiu. Tik turiu surasti likusius du niekšus. Kantrybės man tikrai pakaks. Jie gaus, ko nusipelnę. O jų šeimos kentės.

Sakau motinai: „Pažvelk į mane“. Bet ji nenori. Jai atrodo, kad viską jau seniai reikėjo užmiršti. Apglėbiu ją iš nugaros ir prisiglaudžiu skruostu. Sakau: „Žinai, man atrodo, kad mes su Pin Ponu labai gerai sutariam. Tik dėl to aš ir vaikštau pas jį“. Nežinau, ar ji tiki tuo, ką sakau. Viršuj, išgirdęs, kad sugrįžau, jau ketvirtis valandos rėkaloja tas kretinas. Prašo sriubos. O gal nori, kad jį paverstų ant kito šono. Ar dar ko nors. Taip, jie visi bus nubausti, o jų šeimos kentės.

Atėjo penktadienis. Anksti rytą pasigirsta linksmas brazdėjimas apačioj ir kumščio smūgiai į daržinės duris. Tai Mikis. Jis šaukia: „Ei, paklausyk, per Ją visas miestelis jau erzelioja!“ Iš juoko ir tono gali spręsti, kad jis ne vienas. Pin Ponas, gulėda-

mas ant Jos, šiek tiek atkyla, pasiremdamas rankom, bet nenulipęs, pakėlęs galvą sako broliui: „Šikindriski! Palauk, nulipsiu, tada žinosi, iš kur kojos dygsta!“ Apačioj prapliumpa juokas, Mikis nueina, ir stoja tyla. Pin Ponas dar bando užbaigti, tačiau jam jau nieko nebeišeina. Atvirsta aukštielninkas greta manęs, ant pagalvės, ir sako: „Po velnių, ir kuo aš jam užkliuvau?“ Aš jam sakau, kad Mikis norėjo tik pajuokaut. Neatsako, tik ranką pakišęs po galva toliau putoja prieš savo brolius.

Kiek vėliau, kai numigom, jis man sako: „Eikš. Galų gale, tai iš tikrųjų kvailai atrodo“. Nieko neklausiu, užsitraukiu sijonuką, palaidinę, užsisegu basutes, susuku į gniutulėlį kelnaites, ir mes išeinam. Pereinam kiemą. Ko gera, jau septynios ar pusė aštuntos. Virtuvėj susirinkę visi – Mikis, Bū Bū, motina ir teta Kurtinė. Pin Ponas įžūliai sako: „Labas!“ Niekas neatsako. Jis man: „Tu sėsk čia“. Atsiduriu greta Bū Bū, kuris net nepažvelgdamas į mane mirko bandelę į kavą. Mamulė Montečiari stovi prie viryklės. Tyla trunka gal milijoną metų. Pin Ponas stato prieš mane didelį puoduką kavos. Atidaro indaują. Padeda sviesto, medaus ir uogienės. Meta Mikio pusėn: „Jei turi ką pasakyt – pradėk!“ Mikis nepakelia akių, tyli. Pin Ponas grįžteli motinos link ir sako: „O tu ką nori pasakyti?“ Ji prataria žiūrėdama į mano ranką: „Ką ji paėmė iš daržinės?“ Aš išdidžiai sakau: „Nieko nepaėmiau. Tai mano kelnaitės!“ Ištiesiu ranką, kad ji geriau matytų. Sučiaupia lūpas ir nusisuka į viryklę. „Nėr kas jai gerai įkrėstų!“ – girdisi nuo jos pusės.

Pin Ponas ima savąjį kavos puodelį ir sėdasi greta manęs. Sako motinai: „Klausyk, palik ją ramybėj“. Ta klausia: „Ji čia liks?“ Jis atsako: „Liks“. Spektaklio pabaiga. Bū Bū žvilgteli į mane ir toliau kramto. Mikis taria: „Po penkių minučių išvažiuojam“. Teta man šypsosi, lyg aš būčiau laukiamas svečias. Ji

visai nenutuokia, kas čia vyksta. Pin Ponas užtepa man sumuštinį su uogiene ir sako: „Eisiu pasikalbėt pas Jos tėvus“.

Po ketvirčio valandos jis stovi prieš mano motiną, kuri atidarė jam duris jau nusipraususi ir apsirengusi. Mindžiukuodamas nuo kojos ant kojos, sako: „Ponia Devin, net nežinau, kaip jums viską paaiškinti“. Lyg tai vargšelei dar reikėtų ką nors aiškinti. Išvaduodama juos abu, sakau: „Aš gyvensiu pas Montečiarius. Atėjau savo daiktų. Eikš, Roberai“. Visi trys užlipam į mano kambarį. Jis padeda nusegti nuo sienos mano nuotraukas ir Merilin atviruką. Mano kambarys visas baltas, sutvarkytas pagal mamos skonį. Jis sako: „Pas mane tau viso to trūks“. Sugrūdau sukneles, apatinukus ir kitus niekus į du lagaminus. Motina jau šiek tiek atsigaivelėjus, bet nepratarìa nė žodžio.

Išeidama iš namų, atsimenu: „Velniai griebtų, taigi mano vonelė!“ Atsinešu ją iš sandėliuko. Tariu jam: „Tu visko to nepaneši“. Jis atsako: „Būta čia ko“. Ir štai jis žygiuoja su cinkuota vonele ant galvos ir abiem lagaminais joje. Sakau motinai: „Myliu tave labiau už viską“. Ji atsako: „Ne, ne. Tikrai ne. Tai aš tave myliu labiau už viską. Ir aš atleidžiu tiems, kurie mus nuskriaudė, kadangi tu esi, ir aš už tai dėkinga Dievui, nes myliu tave labiau už viską pasaulyje“. Aš susinervinusi ištiesiu jai ranką: „Aš būsiu ten, miestelio gale. Tu žinai, kur mane rasti, ar ne?“ Ji purto galvą, kad ne, nežinanti.

Mums su Pin Ponu leidžiantis gatve – nors poemą rašyk. Visi iki vieno išlindo pro duris – atseit pakvėpuoti grynu oru – ir stovi, nutaisę kvailiausias fizionomijas. Pin Ponas žengia priekyje, ant galvos – vonelė su mano lagaminais. Aš seku, atsilikusi per metrą, glėbyje – meškinas, fotografijos, vienintelė knyga ir į celofaną suvyniotas Merilin portretas. Kai einam pro Pako namą, garsiai, kad visi girdėtų, sakau: „Tik įsivaizduok, jiems

visiems teko iš kailio išsinert, kad taip anksti atsikeltų". Ties garažu, prie benzino kolonėlės, stovi Pin Pono šeimininkas ir siūlo: „Paimk furgonetę, bus greičiau". Bet Pin Ponas atsako: „Nieko, nieko. Po ketvirčio valandos sugrįšiu". Žiuljeta, žinoma, žiūri pro langą, bet tik susisiaučia chalato skvernus ant savo iškilios krūtinės ir nulydi mane niūriu žvilgsniu. Gal Pin Ponas ją ir patuskino kokį kartą, o gal, dievaižin, ji mano, kad jos vyras mane yra tvarkęs. Man taip ir knieti stabtelt ir pasakyt jai, kad šią žiemą vieną vakarą buvom veik arti to, bet Henrikas IV – geras žmogelis, o ji ir be to jį ganėtinai graužia.

Idiotiškiausiai iš visų atrodo Brošaras, o dar kvailiau jo madam Brošar. Jis klausia Pin Poną: „Tai ką, persikraustot?" Pin Ponas atsako: „Kaip matai". Tą akimirką iš kavinės išlenda jo pati ir pakartoja: „Tai ką, persikraustot?" Į tai Pin Ponas: „Paklauskit savo vyrą". Ir ta žąsis pasisuka į savo vyrelį ir bloga lemiančiu balsu sako jam: „Kaip? O tu čia kuo dėtas?" Dievaži, šitam miestely, kai nori pasiklausyt tuščio malimo, nereikia net televizoriaus įjungt.

Pas Montečiarius motina visai apdujus nuo įsiūčio, tačiau niekas nepraveria burnos. Užlipam viršun, ir Pin Ponas švysteli lagaminus ant lovos, o vonelę – į kampą. Ant sienų apmušalai atrodo labai apgailėtinai, o baldai – prieštvaniniai, bet visur labai švaru. Uždarau paskui save duris, kad koridorium mus atsekusiai motušei būtų aišku, iki kur jai leistina eiti. Pin Ponas sako: „Na, tvarkykis. Man reikia į garažą". Klausiu: „Ar galiu prisegt nuotraukas ir Merilin Monro ant sienos?" Mano balsas toks mielas, be jokio akcento, glėby laikau meškiną, ir jis susijuokia, pakelia suknelę ir nori paglostyti man užpakaliuką. Sako: „Daryk, ką nori. Čia tavo namai". Jaučiu, kad jam nesinori išeiti, kad knieti kažką pasakyti, bet nesiryžta. Pagaliau šimtą

kartų užsikirsdamas iškloja: „Tiktai – žinai, kai tu su manim, man patinka, kad tu be kelnaičių, bet kai eini per miestelį, štai taip, be nieko, kiti gali pamatyt, o man tai nemalonu". Pasakau, kad tiesiog nebesuspėjau apsimauti kitų, švarių. Jis stovi kaip įkaltas, baisiausiai susirūpinęs. Sakau: „Gerai, tuoj apsimausiu". Nušvinta, nusišypso, o kai šypsosi, atrodo kur kas jaunesnis nei trisdešimties. Tada mane traukia prie jo ir darosi gaila, kad jis – sūnus to šunsnukio niekšo. Vėl imu nekęsti savęs ir tariu sau: „Palauk, jei jam tas nemalonu, tai jis dar ne taip žiaukčios nuo mano pliko užpakalio!" Bet stengiuosi ir toliau angeliškai šypsotis, spausdama savo meškiną prie krūtinės.

Paskui segioju nuotraukas prie sienos, ištuštinu vieną komodos stalčių ir vieną pusę spintoj su veidrodžiu, susidėlioju ten savo daiktus. Nei tarp Pin Pono baltinių, nei kitur nerandu auksinės piniginės. Skaitinėju visokius laiškus. Jie iš jo pulko bičiulių ir iš merginų. Ypač iš vienos, vardu Marta, ji mokytojauja Izere. Jie yra, matyt, perguléję, ir ji ilgiausiais sakiniais – kilometras ir dar galas velkasi – pasakoja jam savo prisiminimus, kad jis suprastų, kaip jausmingai ji tai prisimenanti, o tada ima kliedėti apie tautinio švietimo problemų globalinę esmę, o paskui ir vėl apie tą patį, ir taip – be galo, kol pagaliau už tą kilograminį voką Pin Ponas turi pašte užmokėti papildomai. Kitam laiške ji rašo, kad jai jau viskas atlėgsta ir kad ji jam daugiau nerašysianti. O paskui ir vėl krūva laiškų. Aš net nebeturiu drąsos atrišti antrą ryšelį. Statau savo taurę *Mis Camping* ant komodos ir lipu žemyn.

Virtuvėje motina su tetule aižo žirnelius. Sakau: „Norėčiau karšto vandens. Maudysiuos". Tyla. Tikiuosi, kad motina man pasakys, jog visi čia prausiasi praustuve tada, kai eina į vestuves ar prie pirmosios komunijos. Bet ne. Ji tylėdama atsistoja, nepa-

keldama akių sugriebia dubenį ir ištiesia man: „Tvarkykis pati“. Pasišildau vandens ant viryklės. Vos tempiu pilną dubenį aukštyn. Net nepažvelgdama, ji supranta, kad man sunku, ir sako: „Baik siūti pirmyn atgal, tąsydama tą vandenį“. Atsakau, kad namie visada maudausi virtuvėje, bet čia bijau, kad gal bus negerai. Ji gūžteli pečiais. Amžinybę stoviu nejudėdama, kol ji prataria: „Bus negerai, jei tu visur prilaistysi vandens. Ką aš tada darysiu su parketu?“

Nusiboginu savo vonelę žemyn, trankydama į sienas, nes laiptai labai siauri, ir pasistatau ją virtuvėje. Kai atsuki čiaupą, dreba visos sienos. Bepilant ketvirtą dubenį, šita karvė sako: „Dar gerai, kad už vandenį nemokam. Bėga tiesiai iš šaltinio“. Neatsigręždama aižo žirnius. Aš nusirengiu, ir tada teta Kurtinė nukrenta iš mėnulio: „Dieve aukščiausiasis, ji maudysis mums matant?“ Ir pasistumia tolyn su kėde, kad manęs nematytų. O motina mane nuogą priekabiai nužiūri nuo kojų iki galvos. Gūžteli pečiais ir grįžta prie savo žirnių sakydama: „Na, nieko neprikibsi, sudėta kaip velniūkštė“. Ir daugiau nė žodžio.

Išnešdama išaižytas ankštis triušiams, ji uždaro virtuvės duris, – nežinia, ar iš įpročio, ar kad aš neperšalčiau. Sugrįžusi užlipa viršun ir atneša man minkštą rankšluostį. Aš sakau: „Turiu kambary savo“. Atsako, kad vis tiek juk skalbti teksią jai. Ir kol aš, stovėdama vonelėj, šluostausi, tęsia: „Tavo motina gera moteris. Bet tave ji išlepino. Pakanka pažiūrėt į tavo rankas“. Žiūri man į akis prisimerkusi, bet jos akys nepiktos, tik šaltos. Atsakau: „Esu tokia, kokią mano motina mane pagimdė. Ir jai nepatiktų girdėt jus taip kalbant su manim. Pasakytų: jei nenorit, jog aš gyvenčiau pas jus, tai nereikėjo leisti savo sūnui čia parsivest“. Ji ilgai tyli, kol aš lipu iš vonelės ir šluostausi kojas. Paskui sako: „Na, tas viskas – neilgam“.

Paėmus dubenį, išpila vandenį į praustuvą. Aš viską, ką norėjau jai išklotі, nuryju, susirenku daiktus ir einu į savo kambarį. Visą likusią amžinybę prasivolioju lovoje, spoksodama į lubas, mintyse ją vadindama sena sutrauka. Nusprendžiu, kad kol ji spės manim atsikratyti, dar turės man nupirkti jaunamartės suknelę. Ir ne šiaip kokią, o visą iš mezginių. Ir dar man išskalbs ją savo ašarose.

Po pietų, apie penktą, išeinu lauk, prie šaltinio, sėdžiu ir vartau seną žurnalo *Marie-Claire* numerį, kramtydama duoną su šokoladu. Senoji sutrauka kažkur išsiruošia, apsitaisiusi juodu apsiaustu. Iš tolo man šaukia: „Nunešiu kiaušinių tavo motinai. Gal ką jai perduot?“ Papurtydama plaukus parodau, kad ne. Po penkių minučių, įsitikinus, kad ji tikrai išėjo, grįžtu į vidų. Žinoma, mano motina pavaišins ją kava, visaip nersis iš kailio, norėdama užmokėt už kiaušinius, įduos jai kokį nors mano užmirštą daiktą, nosinių ar mano puoduką su užrašu *JI*, arba mano krikšto medalį, ar dar maža ką. Šiaip ar taip, madam Viršininkė grįš negreit. Tetulė miega virtuvėje atvirom akim, rankas sunėrus ant pilvo. Einu į viršų.

Pirmos durys, kurias stumteliu, atsiveria į motušės Surūgėlės kambarį su milžiniška lova, aukštai prikrauta pūkinių patalų, nukristum – užsimuštum. Ant sienos kabo velionio portretas ovaliais rėmais. Nusifotografavęs virtuvės tarpdury, šauniai užriestais ūsais ir per petį kabančiu šautuvu. Atrodo, buvęs kresnas, gražuolis, tik sunku nustatyti amžių. Man norisi spjaut jam į veidą. Atidarau stalčius vieną po kito, stengdamasi nieko nepajudinti iš vietos. Po vyro mirties jo drabužių jinai nebesaugo. Piniginės niekur nėra, tik visokie popieriai, visos šeimos nuotraukos didelėje dėželėje spintos viršutinėje lentynoje, tačiau visko peržiūrėt šįkart nespėju.

Tada einu į tetos kambarį, kuris ne toks tvarkingas. Ir čia nerandu nieko, išskyrus senovišką koklių krosnį. Žvilgteliu vidun: tarp sienelės ir dūmtraukio, tokioj pat vietoj kaip ir pas mus, apčiuopiu įspraustą paketą. Tai ne toks vokas, kokiame mano motina laiko santaupas, viską smulkiai ant jo surašydama, net kokių metų kokį mėnesį, dieną, valandą ji paėmė tris frankus tušinukui pirkti. Čionai – didžiulė mėlyno popieriaus piniginė, kokias suklijuoja vaikai iš tuščių cukraus dėželių. Niekad gyvenime nebuvau regėjus tiek pinigų vienoj vietoj. Aštuoni tūkstančiai frankų visiškai naujomis penkiasdešimtinėmis. Viską padedu atgal į vietą. Einu į Mikio kambarį, paskui į kamarėlę koridoriaus gale, kur miega Bū Bū. Nė vienas iš jų neturi auksinės piniginės, nebent gal ją nešiotųsi kišenėje. Viename Bū Bū stalčiuje guli mano nuotrauka, iškirpta iš laikraščio dar tais laikais, kai laimėjau Sent Etjene de Tinė grožio konkursą. Pabučiuoju save ir padedu viską ten, kur radau.

Kai nusileidžiu žemyn, tetulė pažvelgia į mane ir sako: „Tu gera mergaitė“. Nesuprantu kodėl. Ji klausia: „Tu tik ką valgei šokoladą? Tau jį davė mano sesuo?“ Linkteliu galva. Tada ji sako: „Aš žinojau, kad tu ne vagilė“. Ir vėl užsnūsta.

Tada einu į rūsį, šiaip, tik pasižiūrėti. Ten trenkia vynu. Skuba slėptis pelės. Čia nėr ko ieškot. Kai mano būsimoji anyta grįžta, aš paklusniai sėdžiu prie stalo virtuvėje, delnais parėmus skruostus žiūriu vietos naujienas per televiziją. Ji pastato prieš mane puodelį su užrašu *JI*, dėžutę su aktivaroliu, vaistais, kuriuos vartoju prieš valgį, ir, žinoma, mano akinius, kurių aš niekad neužsidedu. Ji sako: „Niekaip nesupratau, kodėl į ką nors žiūrėdama pakeli nosį lyg uostydama“. Ji nieko man nepasakoja, apie ką kalbėjosi su mano motina, bet man nusispjaut. Esu visai rami, nes gerai žinau, ką mano mama gali apie mane papasakoti kitiems.

* * *

Prabėga pirmas sekmadienis, paskui antras, trečias, ir taip ištisus tūkstantmečius. Birželis. Kiekvieną mielą dieną Pin Pono ir jo brolių nebūna namie. Rytais nulipu į apačią, nešina didžiuliu kilpiniu rankšluosčiu su užrašu *JI* ir raudonu bikiniu, išsitiesiu saulėje prie šaltinio, greta manęs – pluoštas žurnalų iš mano prosenelės laikų, buteliukas su įdegio skysčiu ir mėtinės cigaretės. Šiaip aš rūkau tik retkarčiais, kai noriu ką nors paerzinti. Ir ypač netveria pykčiu senoji Niurgzlė. Man begulint ji atsitempia džiaustyti savo skalbinius ir sako man: „Įsivaizduoji, kad čia *Negresco* paplūdimys? Ar bent pasiklojai lovą?" Kai ji manęs nemato, nusisegu liemenėlę. Bet ką gali žinoti, gal ji visą laiką nenuleidžia nuo manęs akių. Žinoma, aš jos nė kiek nesivaržau, bet kol kas nenoriu, kad pliurptų, ko nereikia, Pin Ponui.

Apie pirmą valandą dienos jis užbėga ko nors perkąsti, nespėjam net šnektelėti. Paskui stumiu likusią popietę. Vartausi ant lovos. Tris kartus persirengiu prieš veidrodį. Prisiklijuoju dirbtinius nagus ir juos lakuoju. Prisimenu senus pažįstamus. Pavyzdžiui, kad ir panelę Djė, mano mokytoją iš Briuskė, mažo miestelio aukščiau Aramo. Ji sakydavo, kad tos mergaitės, kurios kramto nagus, naktį kiša rankas prie savęs lovoje. Taip ir pasakė, norėdama mane sugėdinti prieš visą klasę. Aš atsakiau, kad su tokia fizionomija kaip jos nieko daugiau ir nelieka. Šliop! Plekštelėjo man per pakaušį. Bet ji, dievaži, man viską atleisdavo. Aš buvau gražiausia klasėje. Visi taip sakė. Galit patikėt, kad būdama keturiolikos ar net anksčiau aš jau turėjau viską, ką turi turėti subrendusi mergaitė. Ir žinot, kas atsitiko vieną dieną? Už bausmę ji mane paliko po pamokų, o paskui atsiklaupusi prašė atleidimo. Taip, atsiklaupusi. O ką dariau aš? Šliūkštelėjau jai į veidą rašalo. Apipyliau veidą, suknelę, viską. Atrodė

baisiai. Aš vienintelė klasėje rašiau rašalu. Tėvas man buvo padovanojęs automatinį plunksnakotį, kad geriau mokyčiausi. Tikras kretinas. Galų gale vieną vakarą nuėjau pas ją, nes reikėjo nunešti knygas, kadangi jie pasigailėjo manęs ir perkėlė į kitą klasę, nebegalėdami toliau laikyti toje pačioje. Ji virpėjo visa nuo kojų iki galvos. Ko gera, jai jau buvo per dvidešimt šešerius, o patirties mažiau už bet kurią iš tų snarglių, kurias ji mokė klasėje. Na ir parodžiau aš jai, kur prasideda rojus! Tikras cirkas! Būčiau paliepus šliaužioti keturiomis, būtų šliaužus ir dar dėkojus.

Arba, pavyzdžiui, prisimenu kad ir tą mūsų kretiną. Gal dėl to plunksnakočio, o gal ir dėl kitų dalykų. Taip ir sustingstu, visa kita užmiršus, o atsitokėju tik po geros valandos su pradėtu darbu. Matau, kaip jis žingsniuoja pieva, laikydamas mane už rankutės, o aš visai dar mažytė. Gal tik penkerių metukų. Daugiau nieko nepamenu nei iš tos dienos, nei iš kitų, vien tai, kad einame per pievą ir kad man gera, o aplinkui pilna geltonų gėlių. Kada, kaip sakiau, staiga atsipeikėju po geros valandos su šukomis rankose prieš veidrodį, turiu tuoj pat kur nors išeiti, nes darosi nebepakeliama. Kartais einu pas Martiną Brošar, abi leidžiamės prie upės ir ten deginamės saulėje visai išsirengusios. Arba einu per miestelį iki mūsų namo, bet į vidų neužeinu. Man tik įdomu, ar ta mano vištelė mamulė namie ir ką ji ten veikia, o paskui grįžtu.

Kartą sustojau prie garažo ir priėjau prie pat durų. Pin Ponas ir Henrikas IV dirbo prie išardyto traktoriaus. Abu alyvuoti ir suprakaitavę. Pamatęs mane, Henrikas IV atsisuko, o aš pasakiau: „Norėčiau pasišnekėti su Roberu“. Jis ramiai, lyg aš čia jau nuo vakar dienos, paklausė: „Kas tas Roberas?“ Parodau į Pin Poną, kuris visai ne Roberas. Aš žinau, nes mačiau jam

rašytus laiškus, o ir jo motina, man girdint, jį vadina Florimonu. Henrikas IV atsidūsta ir vėl palinksta prie variklio. Sako: „Šįkart tiek jau to, bet manau, kad man brangiai kainuos tokie pasimatymai su tuo tavo Roberu“.

Pin Ponas pasiveja mane, išėjusią iš garažo, ir sako: „Tikrai, nereikia ateiti darbo metu“. Aš stoviu, nuleidusi akis į savo batų galus, lyg stengčiausi sulaikyti ašaras, na – tiesiog švelnumo įsikūnijimas. Jis taria: „Na, gerai jau, sakyk, kas atsitiko!“ Atsakau nepakeldama akių: „Nenorėjau tavęs trukdyti, tai sumaniau parašyti laišką ir palikti jį tau. Bet aš darau daug klaidų ir bijojau, kad juoksies iš manęs“. Stovim ištisą šimtmetį, lyg auksinių vestuvių laukdami, kol jis prabyla: „Ir aš darau daug klaidų. O apie ką tu būtum rašius tam laiške?“ Klausia be jokio susierzinimo, greičiau atvirkščiai. Net gaila, kad jis – sūnus to šlykštaus tėvo ir kad tas šiukšlė tėvas gyveno šiame pasaulyje tik tam, kad suteiktų man skausmą, o aš gyvenu tame pačiame pasaulyje, kad priversčiau dar labiau kentėti juos visus. Atsakau: „Tavo motina man sako, kad viskas tarp mūsų – neilgam. Ir visi taip sako. Be to, miestely sklinda negerų kalbų apie mano tėvus, lyg aš būčiau nežinia kas. Štai!“ Jis susikiša rankas į kišenes, apsisuka tris kartus kartodamas: „Kiaulės! Kiaulės! Kiaulės!“ O tada: „Kas blogai kalba apie tavo tėvus? Aš užčiaupsiu juos taip, kad jie ir savo vardą pamirš!“ Aš sakau: „Žmonės“.

Jis net pajuosta, matydamas mane tokią nelaimingą, bet savo alyvuotom rankom nedrįsta prisiliesti. „Klausyk, – sako, – aš ne toks kaip kiti tavo buvę pažįstami“. Dabar jau aš tikrai nebegaliu sulaikyti ašarų. Sakau: „Tikrai ne toks“. Pasisuku ir einu kelio pakraščiu. Jis pasiveja, tepaluota ranka sugriebia mane už alkūnės ir sako: „Palauk!“ Sustoju. Jis tęsia: „Dar nežinau, kaip mums seksis toliau. Bet man gera su tavim. O ant jų visų man

spjaut“. Pažvelgiu jam į akis ir bučiuoju į skruostą, tik pakšteliu vaikiškom lūputėm. Linkteliu galvą, kad tikiu juo, ir nueinu. Išgirstu pavymui: „Aš grįšiu anksti“. Štai taip, bent jau žinau, kas manęs laukia šįvakar – būtent tai, kas ir kiekvieną vakarą.

Vakare grįžęs namo jis netveria noru greičiau pasilikti dviese mūsų kambary. Pirmosiomis dienomis jis mane verčia ant lovos prieš vakarienę, po vakarienės ir dar rytais, prieš išeidamas į darbą. Ir per visą prakeiktą dieną garaže – jis man pats pasakojo – tik apie tai ir tegalvoja. Jo motinos kambarys greta mūsiškio, ir naktį, kai aš šaukiu, ji beldžia į sieną. Kartą net Mikis išėjo į koridorių ir ėmė daužyti į mūsų duris: „To jau per daug, per jus užmigt nebeįmanoma!“ Dabar Pin Ponas ranka užspaudžia man burną, kai jaučia, kad aš jau įsivažiuoju, nors ir žino, kad tada negaliu kvėpuoti, bet darbuojasi dar aršiau, nes jam tai malonu. Labiausiai Pin Ponas man patinka tuo momentu, kai, būdamas su manim, jis ima mirti iš malonumo, ir tada man atrodo, kad jį beveik myliu. Ir dar tada, kai aš išsirengiu, o jis dega nekantrumu ir ima visur dėlioti delnus, lyg būgštautų, kad jam nepakaks abiejų rankų.

Negaliu užmiršt senosios Suskretėlės žodžių. Žinau, kad taip nebus amžinai, kad prabėgus kuriam laikui jis atvės kaip ir visi kiti, bet dabar aš jį tvirtai laikau savo rankose. Darau viską – guluosi ant nugaros, ant pilvo, keturiomis. O greta mūsų, už sienos, Madam visai pakvaišta ir kumščiu tranko kiek išgali. Be to, kartais sumanau jį pakaitinti. Pavyzdžiui, vieną šeštadienio vakarą, prabėgus trims savaitėms po mano persikraustymo pas juos, Mikis, Žoržetė, Bū Bū ir viena nupiepusi poilsiautoja einame į kiną. Per pirmąją filmo dalį Pin Ponas stovi salės gale su gaisrininko šalmu ir palaidine. Per pertrauką prieinu prie jo ir sakau: „Paskutinį kartą tu čia stovi kaip juokdarys, kai aš salėj.

Aš noriu, kad per filmą sėdėtum šalia manęs ir uždėtum ranką, kai užsinorėsiu". Maniau, kad jam akys iššoks ant kaktos. Kaip kuoktelėjęs apsidairo aplink bijodamas, kad žmonės bus išgirdę. Sakau: „Nori, kad pakartočiau garsiau? Kad visi girdėtų?" Jis papurto galvą ir, laikydamas savo bjaurųjį šalmą rankoj, dingsta iš salės ketvirtu greičiu.

Namie, mūsų kambary, jis man sako: „Tu privalai mane suprasti". Visi jie tokie – visi nori, kad juos suprastume. „Aš padedu žmonėms. Kai kyla gaisras ar kokia nelaimė, aš nevaidinu juokdario, aš juos gelbsčiu. Ir ne dėl pinigų, nes gaunu tik keturias šimtines". Aš net neatsakau. Jis sodina mane ant lovos greta savęs. Sako: „Prašyk, ko tik nori, bet ne šito. Negaliu mesti to darbo. Negaliu". Leidžiu jam pilstyt vandenį iki pasaulio pabaigos ir tada atsistodama sakau: „Aš tave prašiau pasikeist su kuo nors šeštadienio vakarais ir būt su manim. Tik tiek. Arba susirasiu ką nors kitą vietoj tavęs". Matau jį spintos veidrodyje, ir jis mane mato. Nuleidžia galvą ir sumurma: „Gerai". Grįžtu prie jo. Atsistoju tarp jo pražergtų kojų. Atsisegu suknelę, kad jis galėtų Ją bučiuoti taip, kaip Ji mėgsta. Paskui jis Ją lovoje myluoja dar stipriau negu kitomis naktimis, o beldimą į sieną turėtų girdėti net kurtinė teta.

Kitą rytą – ar ne trečiąjį birželio sekmadienį – pajuntu, jog nebepajėgiu ilgiau taip darbuotis ir beveik stačia galva neriu į dugną. Pirmiausia, stengdamasi nepažadinti Pin Pono, nusileidžiu į kiemą, apsisiautusi kilpiniu chalatuku. Prie vartų stovi keletas jaunų nepažįstamųjų ir kažko klausinėja motinėlę Skausmingąją. Girdžiu, kaip ji atsakinėja lyg į telefono ragelį, dudendama: „Reikia atsiklausti mano sūnaus. Jis čia šeimos galva". Tai du jaunuoliai ir dvi merginos baltame folksvagene, apklijuotame kvailais lipdukais, o ant stogo – baidarė. Po minutės jie

nuvažiuoja. Motina sako: „Turistai“. Kai ji grįžta į virtuvę, bandau atsukti dušą, įtaisytą tarp šaltinio ir daržinės, ir šaltas vanduo pasipila man ant chalatuko ir plaukų. Bū Bū ir Mikis žiūri pro langą. Mikiui tas reginys – tiesiog didžiausia pramoga. Aš gerai žinau, ką dabar turėtų daryti Šitoji! Labai gerai žinau! Bet gal per anksti? O gal mane sulaiko kažkas kita. Gal čia kalta mano nuotrauka, iškirpta iš laikraščio. Ką gali žinot... Širdį užgula toks maudulys, kad viską metus grįžtu į kambarį. Kol rengiuosi, pabunda Pin Ponas ir klausia: „Ką darysi?“ Atsakau: „Einu aplankyt motinos“. Jis sako: „Bet juk eisim pas ją pietaut!“ „Gerai, – sakau, – tu ateisi vėliau. Aš einu dabar“.

Kai įžengiu pro mūsų namų duris, nuotaika dar šlykštesnė, o krūtinėje pašėlusiai daužosi širdis. Motina viršuj, pas tą kretiną, nes reikia jį nuskusti, pakeisti baltinius, ir aš šaukiu, žiūrėdama į lubas: „Nulipsi žemyn? Man reikia tave pamatyt!“ Ji nulipa tuoj pat. Aš verkiu, atsirėmus į sieną, kaktą priglaudus prie sulenktos rankos. Viršuj, savo kambaryj, anas rėkia kaip beprotis. Ji švelniai apkabina mane per pečius ir vedasi į sandėliuką, kaip kitados, kai mes norėdavom netrukdomos pasikalbėti. Verkdama sakau: „Tu supranti? Sakyk, ar tu supranti?“ Ji liūdnu balsu sumurma: „Na, žinoma. Tu nori būti blogesnė negu esi. Tai tavo nelaimė“. Ji sėdasi ant laiptelio, pagelbsti man, kai aš virpančiais pirštais bandau atsegti jos suknelės sagas, ir štai aš vėl juntu jos kvapą, jos šiltą spenelį prie lūpų, aš vėl jos glėby. Mano mylimiausios mamytės rankose.

* * *

To ar gal kito sekmadienio popietę Pin Ponas paima iš savo šeimininko *DS* ir veža mus pasivažinėti. Su mumis Mikis, jo

Žoržetė ir aš. Mikis turėjo dalyvauti dviračių lenktynėse, bet paskutinį kartą trinktelėjo lenktynių komisarui galva dėl blogai pritvirtinto numerio ant nugaros, ir šis jį diskvalifikavo dviem savaitėm. Žinoma, neteisus buvęs komisaras. Jis pats pakišęs veidą po to vargšelio Mikio galva.

Trumpam sustojam prie ežero, kuris tyvuliuoja virš Aramo, mano gimtojo miestelio. Jie jį paskandino, kai pastatė užtvanką. Viską susprogdino, išskyrus bažnyčią, nežinia – gal paliko ją iš pagarbos. Paskui užliejo vandeniu. Apie tai buvo kalbama per televiziją. Dabar tos kalbos aprimę ir net esama žmonių, kurie čia maudosi. Pin Ponas sako, kad maudytis draudžiama, bet nieko negalima padaryti. Sako, būna dienų, kai saulė apšviečia ežerą iš šono, ir tada dugne matyti bažnyčia. Tik be varpinės, nes ją išardė ir išvežė. Liko tik sienos. Žoržetė pastebi, kad aš stoviu suspausta širdim ir, apkabinus per liemenį, nusiveda mane, sakydama kitiems: „Einam, nelabai jau čia linksma“.

Važiuojam miestelio link, kuris vadinasi Diuvė siur Bonet. Aš apsivilkusi suknele su stambiom mėlynom gėlėm ir stačia apykaklaite, mano plaukai atrodo nuostabiai, tačiau nežinia kodėl jaučiuosi apgailėtinai, vos velkuosi ir man atrodo, kad niekad nebeatsigausiu. Pin Ponas švyti kaip mėnulis, vesdamasis mane tarp poilsiautojų, apkabinęs ranka per liemenį taip, kaip anksčiau Žoržetė, tik kartais jo pirštai nuslysta žemiau, kad visi tie žmoneliai gerai matytų, kam priklauso šis turtas. Kai gal keturiolika kartų apsukam paminklą žuvusiesiems ir mintinai išmokstam jų vardus, Mikis kerta lažybų iš vieno franko, jog jie su Pin Ponu laimės prieš du poilsiautojus, kuriuos jis pažįsta iš praėjusios vasaros, ir jie nueina žaisti rutuliais. Visą likusį gyvenimą praleidžiu su Žoržete ir buteliu mėtinio limonado. Ji, žinoma, bando su manimi šnekėtis – jai rūpi, ar

aš ketinu tekėti už Pin Pono, ir visa kita, – bet dar prieš išdygstant pirmiesiems pieniniams dantims aš jau žinojau, kad negalima nieko pasakoti kitoms mergaitėms, nebent jei norėtum sutaupyti keletą santimų, užuot davusi skelbimą laikraštyje. Ji manęs taip pat klausinėja, kaip man sekasi pas Montečiarius, ar patogu gyventi po tuo pačiu stogu su berniukais, nes aš juk neturiu brolių. Ir dar klausinėja kitų panašių dalykų, veidmainiškai stengdamasi išklausti, ar jos Mikis turi progos mane pamatyti tokią, kokią Dievas sukūrė, ir palyginti su ja. Geriausias būdas ją paerzinti – tai leisti jai įsivaizduoti visa, ko ji pageidauja. Būtent taip aš ir darau.

Vakare, po vakarienės namuose, visi keturi lošiame kortomis su teta Kurtine, ir aš laimiu dvidešimt frankų, o teta – šešiasdešimt. Kol Pin Ponas ir Mikis lydi Žoržetę namo, klausiu motiną, kai liekam vienos dvi virtuvėj, kur ji ado kojines ar dar kažką: „Ar jūsų vyras visada turėjo pianiną, kur dabar stovi daržinėj?“ Ji atsako: „Atsigabeno jį iš Italijos. Pėsčiomis, jei tu nori žinoti“. Klausiu: „Kodėl?“ Ji nustumia akinius ant nosies galo, kad geriau mane matytų. Būna su akiniais tik tada, kai ado. Prabėga šimtas metų, kol ji prabyla: „Kas kodėl? Su tuo pianinu jis sau duoną pelnė. Sustodavo miesteliuose, o žmonės jam sumesdavo kelis grašius“. Dar šimtą metų žiūri į mane, lyg aš būčiau neregėtas vabalas, ir prataria: „Kodėl tas pianinas tave taip domina? Nuo to ryto, kai pirmą kartą tave pamačiau jį apžiūrinėjant daržinėj, tu negali užmiršt, klausinėji Mikį ir mane“. Nekaltu tonu sakau: „Klausinėjau Mikį?“ Ji vis taip pat sausai atsako: „Klausei, ar pianinas visą laiką buvo pas mus, ar jo nebuvom kur išvežę, kai Mikis dar buvo mažiukas. Nebandyk manęs įtikinti, kad mano Mikis meluoja“.

Aš staigiai suku į šoną ir sakau: „Aa! Taip! Tikrai aš jį klausiau to“. Dar vieną šimtą metų – net girdžiu, kaip tiksi minutės – ji stebi mane per akinių viršų. Pagaliau išgirstu daug žemesnį, šiltesnį balsą: „Kodėl?“ Paaiškinu: „Man atrodo, kad mačiau panašų pianiną Arame, kai man buvo dveji ar treji“. Ji atsako dar man nespėjus baigti: „Aramas labai toli. Jis ten niekad nėra pakliuvęs. Be to, paskutinį kartą, kai buvo išvežtas iš mūsų kiemo, tu net gimus nebuvai“. Man ima daužytis širdis, bet vis tiek sakau: „Gal klystate. Kada tai buvo?“ Man darosi baisu, kai ji žiūri į mane. Beveik imu tikėti, kad ji jau seniai viską žino. Juk būna, kad vyrai išpasakoja savo žmonoms visokių šlykštynių. Bet ne. Ji pakartoja: „Tu dar nebuvai gimus. Mano vyras jį buvo nuvežęs į miestą. Norėjo atiduoti į lombardą, bet ten jo nepriėmė. Tada jis ir liko pas mus“. Norėčiau ją dar šio to paklausti, bet žinau, kad negalima. Ji pastabi ir nekvaila. Pradės iš tiesų ką nors įtarti. Sakau: „Vadinasi, apsirikau. Juk tai ne nusikaltimas“. Surenku nuo stalo kortas ir dėstau pasiansą. Ji vėl imasi siuvinio, bet po minutės girdžiu ją sakant: „Tu juk žinai, kad ne Rotšildo sūnų išsirinkai. Eidavom į lombardą dažniau, negu to norėdavosi. Kas taip – tai taip“.

Netrukus grįžo Pin Ponas su Mikiu, pakely paėmę ir Bū Bū, šis teikėsi tik pasisveikinti praeidamas. Mikis buvo bepasiūląs sulošt kortomis, bet Pin Ponas atsisakė, nes rytoj visiems anksti keltis. Iš tiesų jam tik norėjosi greičiau atsirast savo kambary ir parodyt Jai dangų – rojų. Po mūšio, kai jau gulim numetę antklodę, nes labai karšta, aš klausiu: „Kas parvežė mechaninį pianiną namo, kai tavo tėvui nepasisekė jo užstatyti?“ Juokdamasis Pin Ponas sako: „Iš kur tu žinai?“ Atsakau: „Tavo motina man pasakojo“. Laukiu amžinybę, kol atsako: „Neatsimenu. Reikia paklausti ją. Kažkoks vairuotojas, tėvo draugas. Aš buvau visai

mažas, tu juk žinai". Jam kaip tik buvo dešimt metų, jis gimęs lapkritį. Aš pasiimu knygą, apsimetu, kad skaitau. Jis man sako: „Aš tik prisimenu, kad jie gėrė vyną virtuvėje ir juokėsi".

Žvelgiu į raidžių eilutes savo knygoje apie Merilin. Žiūriu į kiekvieną eilutę. Pin Ponas tęsia: „Buvo labai daug sniego. O kodėl tu apie tai klausinėji?" Gūžteliu petimi parodydama, kad man nusispjaut, ir toliau stebeilijuos į knygą apie Merilin. Kartą Arame mes su tėčiu buvom lauke, ant laiptų. Aš stovėjau ant laiptų. Rodos, mes žaidėm su butelio kamščiu. Aš norėjau žengt į priekį. Laiptais. Jis tampė virvutę, prie kurios buvo pririšęs kamštį. O aš stengiausi jį pagauti. Laiptai buvo akmeniniai. Viską matau ryškiai. Pin Ponas klausia: „Kas tau?" Aš atsakau: „Nežinau. Mane pykina". Sėsdamasis lovoj jis sako: „Gal tau ko nors duoti?" Atsakau: „Ne. Praėjo". Žiūri į mane. Jo susirūpinęs veidas palinkęs virš manęs. Aš vėl žvelgiu į savo knygą, į raidžių eilutes puslapyje.

* * *

Trečiadieniais po pietų Bū Bū neina į koležą, šlaistosi po kiemą. Kartą, po to sekmadienio, kai buvom prie užtvankos, įeinu į daržinę, į jį net nepažvelgus. Šis seka man iš paskos iki pat pianino. Sako: „Tau reikia gydytis. Tu nenormali". Aš juokiuosi. Sakau: „Šit kaip". Jis tęsia: „Praėjusią savaitę pievoj rado ponios Biuig užsmaugtą katę. O širyt – Merijo katę. Juk jas užmuši tu". Aš žiūriu į jį. Jis nejuokauja. Aukštas kaip medis ir labai gražus. Sako: „Aš tave stebėjau dar prieš tau susipažįstant su Pin Ponu". Juokiuosi. Sakau, jog žinau. Stovim prie jo susmirdėlio tėvo pianino. Bū Bū stovi man už nugaros ir tęsia: „Tu nieko nežinai. Esi beširdė. O gal paslėpei savo širdį taip

giliai, kad prie jos neįmanoma prieiti". Staiga atsisukus sakau: „Pasakyk, berneli, apie ką tu kalbi. O ką žinai tu? Visų pirma – aš neužmušiau jokių kačių. Aš net bijau prisiartinti prie jų". Einu prie kopėčių ir atsisėdu ant apatinio skersinio. Po kiek laiko jis sako: „Kodėl tave taip domina tas pianinas?" Atsakau: „Norėčiau išgirsti, kaip jis groja. Tik tiek". Jis viską padaro netardamas nė žodžio. Paskui prisuka rankenėlę, ir staiga muzika trenkia per visą daržinę ir krenta ant manęs it liūtis. Aš stengiuosi tvardytis, bandau dainuoti: „Lia lia, lia lialia, lia, lialialia..." Ir krentu kniūbsčia taip, kaip kažkada krito mano tėvas.

Kai atmerkiu akis, muzika vis dar groja, virš manęs palinkęs išsigandusio Bū Bū veidas. Suvokiu, kad kritau persisvėrus per skersinį, guliu skruostu ant žemės ir man labai jį skauda, kojos kyšo aukščiau galvos. Jis padeda man atsikelti, pasodina. Negaliu atgauti kvapo. Sako: „Bėga kraujas, po velnių, tau bėga kraujas". Sučiumpu jį už rankos, sakau, kad niekis, kad viskas gerai, kad man jau taip yra buvę. Prakeiktas pianinas nutyla. Aš sakau: „Nepasakok niekam. Padarysiu viską, ko norėsi, tik niekam nepasakok". Jis linkteli galvą, paseilina pirštą ir valo man skruostą. Ten gerokai nudrėksta.

Vakare, kai sėdžiu prie stalo, grįžęs iš gaisrinės Pin Ponas tuoj prikimba: „Kas tave taip?" Jis turbūt pagalvoja apie savo motiną arba vieną iš brolių. Sakau: „Tavo teta, su sūrio trintuve". Kad matytumėt, koks prasidėjo cirkas! Pin Ponas puolė staugti ant tos vargšės kvaišos: „Kodėl taip padarei?" O ta: „Ką? Ką?" Jis dar garsiau: „Kodėl taip padarei?" Ima rėkt ir motina. Šaukia man: „Pliarza tu! Pasakyk pagaliau jam, kad tai netiesa!" Pin Ponas įsiunta. Ir kliūva visiems: jo motinai – nes mane pavadino pliarza, Mikiui – nes šis užstoja savo motiną, o tetulė it sudaužyta plokštelė be perstojo kartoja: „Ką?" Net ir aš šaukiu,

nes noriu pasiaiškinti. Tik Bū Bū tyli. Vieną akimirką pagaunu jo žvilgsnį, bet jis nenukreipia akių, nors ir neprataria nė žodžio. Nors tu jį vietoj užmušk.

Pagaliau sakau Pin Ponui, kuris sunkiai traukia orą, stovėdamas su šalmu rankoje: „Jei tu leistum man bent ištart žodį. Aš pajuokavau, ir viskas". Jis aiškiai nori man užtvoti, o ir motina mielai taukšteltų per galvą dubeniu, bet jie neišdrįsta, atsisėda prie stalo, ir kurį laiką visi klausomės kažkokių pliurpalų per televiziją. Paskui, nežiūrėdama į Pin Poną, aš patikslinu: „Pajuokavau, ir viskas. Ar tu gali įsivaizduot savo tetą, mane besivaikančią su sūrio trintuve?" Tie žodžiai pribaigia juos visus, išskyrus tetą Kurtinę. Kad būtų aišku iki galo, pasilenkiu prie Pin Pono ir pakartoju: „Ar ne taip? Ir tau ne gėda? Įsivaizduok vargšę senutę, bėgiojančią paskui mane su sūrio trintuve!" Mikis atsistoja, nes nebetveria juoku, bet bijo prasižiot, kad dar labiau nesunervintų brolio. Aš jiems leidžiu suprast, kad spektaklis baigtas, imu valgyti ir, kiek palaukus, visiems tylint, pratariu: „Man pasidarė negera šiandien po pietų, ir aš pargriuvau". Pin Ponas klausia: „Negera? Kodėl negera?" O inkvizitorė mamelė tuoj pat: „Kur?" Paaiškinu: „Daržinėj. Bū Bū mane pakėlė. Jei netikit, paklauskit jo". Jie visi pasisuka į Bū Bū, tik teta ir toliau žiūri į judančius vaizdus ekrane. O Bū Bū nuleidžia galvą, lyg būtų kaltas, ir toliau valgo. Jis plonas kaip žalga, bet kiek sušlamščia! Tada Pin Ponas suirzęs klausia: „Tau dažnai taip būna?" Atsakau: „Niekada".

Šiek tiek vėliau Bū Bū padeda tetai užkopti į jos kambarį, Mikis išsidangina pazylioti su savo Žoržete, o aš lieku viena su Pin Ponu ir motina, plaunančia indus. Pin Ponas man sako: „Jau trys savaitės tu čia džiūsti, gadindama akis prie žurnalų arba visokio šlamšto per televiziją. Nenuostabu, kad tau pasidarė

bloga“. Motina sako neatsisukdama: „O ką, tavo manymu, ji turi daryti? Jinai nieko nemoka“. Ir priduria: „Beje, tai ne tik jos kaltė. Niekas jos ir nemokė“. Pin Ponas sako: „Klausyk, ji galėtų nueiti į parduotuvę pirkinių. Bent jau prasiblaškytų“. Ir šitaip jie ginčijasi visą valandą. Viena sako, kad nenorinti išeit su elgetos lazda, nes aš pripirksianti krabų, o kitas aiškina, kad čia jo uždirbti pinigai, kad jis jau suaugęs ir seniai paskiepytas nuo visų ligų, ir taip – be galo. Pagaliau aš pakylu, nutaisius nelaimingiausios aukos veidą, kad jiems būtų dar blogiau, ir sakau: „Šiaip ar taip, man pasidarė bloga visai ne dėl to“. Jie neprataria nė žodžio, tik susižvalgo. Tada Skausmingoji motulė juokingai atsidūsta ir grįžta prie savo lėkščių, o aš palieku juos vienus.

Ryte aš dar lovoje, ir Pin Ponas, prieš išeidamas į darbą, pasilenkia manęs pabučiuoti. Sučiumpu jį už rankovės ir sakau: „Norėčiau šiandien nuvažiuot į miestą. Man reikia į kirpyklą, plaukus nusidažyti“. Jau per gerus du centimetrus prie šaknų ataugę šviesesni, ir jis pats tai mato. Sakau: „Tiktai aš neturiu pinigų“. Tai netiesa, man jų davė motina dar prieš man išsikraustant iš namų, o paskui dar pridėjo praėjusį sekmadienį, kai likome vienos. Sakė: „Imk, imk, man jau nieko nereikia“. Dabar turiu keturis šimtus keturiasdešimt frankų ir dar smulkių raudonojo švarko kišenėje, spintoje. Pin Ponas tik prataria: „Žinoma. Ir kaip aš nepagalvojau“. Išsitraukia porą banknotų iš kišenės ir duoda vieną šimtinę bei vieną penkiasdešimties frankų. Klausiamai žiūri, ar pakaks, ir aš linkteliu galva, kad taip. Sako: „Visada pasakyk, kai prireiks“. Paskui pakelia antklodę, peržvelgia mane visą, atsidūsta ir išeina.

Artėjant pusiaudieniui žingsniuoju namo pasiimti dviračio. Mama pavaišina virtais kiaušiniais, pakepintom morkom, kurias aš dievinu, paskui tylėdamos geriam kavą. Aš apsivilkusi

savo žydrąja suknele, kuri labai apgula figūrą, o plaukus persirišusi to paties audinio juosta. Man išvažiuojant, ji sako, kad suknelė per trumpa, kad dabar jau nebemadinga. Atsakau: „Gal ir taip, bet tik toms, kurių kojos bjaurios. Bet mes su tavim esam be priekaištų, ar ne?“ Ji trumpai nusijuokia. Tuo savo juoku ji mane pribaigs – juokiasi nedrąsiai, lyg ko gėdytųsi ar neturėtų teisės parodyt dantų. Apžergiu dviratį ir – į kelią. Už miestelio kelias leidžiasi pakalnėn iki pat miesto, nereikia net minti. Pradžioj užsuku į lentpjūvę, palieku dviratį pas Mikį ir paprašau, kad jis manęs vakare palauktų, kartu grįšim. Mikio nėra, bet jo šeimininkas Feraldas prižada perduoti mano prašymą. Tada einu pas senąjį daktarą Kontą.

Priimamajame laukia žmonės, bet nėra nė vieno pažįstamo. Dešimt minučių lūkuriuoju, žiūrėdama sau į kojas. Pro pravertas duris, kviesdamas kitą pacientą, gydytojas pamato mane ir tučtuojau įsiveda, lyg būtų iš anksto paskyręs priėmimą. Kabinete, net nepaklausęs, kaip mano sveikata, sėdasi prie stalo ir rašo receptą. Sakau jam: „Man atrodo, kad aš būsiu nėščia“. Jis klausia: „Kaip būsi nėščia? Arba jau esi, arba dar ne“. Sakau, kad vieną kartą pamiršau išgerti tabletę. Jis klausia: „O kada jos buvo paskutinį kartą?“ Sakau: „Gal prieš tris savaites“. Jis pakelia akis į lubas ir sako: „Na, įsivaizduok sau, aš turiu svarbesnių dalykų, kaip klausytis tavo kvailysčių. Prabėgus kiek laiko ateik vėl“. Paduoda man receptą, tūbelę tepalo mano skruostui, perduoda linkėjimų mano motinai ir išgrūda pro duris. Jis niekad iš mūsų neima pinigų.

Per aikštę pasuku pas kirpėją. Pakliūvu pas Muną. Ji gera mergaitė, tik galutinė kvailė. Kalbos su ja jokios, o dirba taip, kad gali nuleipti. Jei madam Riči, kirpyklos savininkė, nebūtų perėmus manęs eidama pro šalį, būčiau išėjus iš kirpyklos kaip

papūgos kuodelis. Muną ji pasiuntė atnešti mums arbatos su citrina. Tada einu į vaistinę, pas Filipą. Išvydęs mane, jis kaip visad sutrinka. Norėdama jį paerzinti, ištiesiu receptą. Mane, kol dar nebuvau įstojusi į moterystės luomą, jis tylom aprūpindavo tabletėm. Pin Ponas man sakė, kad žmonės šneką, jog esu gulėjus su Filipu. Tai netiesa. Beje, nebūčiau atsisakius. Bet jis labai juokingas žmogelis. Neįsivaizduoju, kaip ir sugebėjo padaryt vaikus savo žmonai. Vaistinėj, prie prekystalio, laukia aptukusios poilsiautojos, kurios leidžia saulėtą atostogų laiką pirkdamos dantų šepetukus. Jis niekaip neištaiko šnektelėti su manimi. Tik prataria: „Žinai, po pusvalandžio jau uždarau“. Atsakau, kad neturiu laiko.

Einu į universalinę, nesirinkdama nusiperku tris kamuoliukus rausvos vilnos ir virbalus. Dar paimu dėžutę krabų – senosios Šykštanagės pykčiui – ir dovaną Bū Bū: padarau keturis savo portretus skubių nuotraukų kabinoje. Besifotografuodama paskutinįjį kartą, užmerkiu akis ir atkišu lūpas stipriam, labai stipriam bučiniui. Bet galų gale nusprendžiu, jog esu bjauri, ir viską suplėšau. Vietoj to jam nuperku raudonus marškinėlius su užrašu *Indiana University* ant krūtinės. Ūgio nežinau, tai paimu didžiausio dydžio. Nepakenčiu universalinių parduotuvių, nuo jų man plyšta galva.

Kai einu lentpjūvės link, priekyje išnyra geltonas Mikio sunkvežimis. Mikis mane kviečia, mojuodamas ranka, ir, kai įlipu, ten jau randu Bū Bū su didžiuliu portfeliu. Abu nusprendžia, kad mano plaukai nuostabūs. Pagalvoju, kad Pin Ponas arba jo motina, ko gera, paskambins daktarui Kontui, bet jei jo paklaus, kas man, jis visus juos pasiųs ieškoti vėjo laukuose. Gydytojai kaip ir kunigai – neturi teisės plepėti. Posūkiuose – čia visas kelias vieni posūkiai – mane visą laiką sviedžia ant Bū Bū.

Galų gale jis apglėbia ranka mano pečius, prilaikydamas posūkiuose. Jaučiu jo kūno šilumą. Saulė dingo už kalnų. Mikis visą laiką mus juokina ir erzina. Pagalvoju, kad jis galėtų būti mano brolis, Bū Bū – taip pat. Greta Bū Bū mano širdis tiesiog tirpte tirpsta. Neapkenčiu savęs ir tuo pat metu man gera.

* * *

Laukiu dar savaitę. Sunkiausia nuslėpti, kai jau kitą dieną prasideda mano moteriškos bėdos. Ypač sudėtinga su Pin Ponu. Kad jis mane paliktų ramybėje, pasakau, kad viskas kaip tik atvirkščiai – atseit užsilaikė, ir dabar man viskas visur skauda. Jis tris dienas dūsauja, o aš sėdžiu apačioj su teta ir Mikiu, lošiam kortom iš penkių frankų. Kai užlipu į kambarį, Pin Ponas, kaip geras vaikutis, jau miega. Be to, jis niekad nėra gyvenęs su jokia moterim ir, kaip ir visi vaikinai, mano, kad kuo mažiau kišies į moteriškus reikalus, tuo ramiau. O man tenka daug daugiau saugotis senosios raganos ir netgi tetos. Ji nieko negirdi, bet mato už du. Tris dienas iš eilės einu į namus paaiškindama, kad tėvas visai pasiligojo arba kad motina nori man pamatuoti naują suknelę. Ir taip viskas susitvarko.

Savaime aišku, mano vargšė mama viską supranta iš karto. Bet nieko nesako. Duoda man švarius baltinius, – aš niekad nepakęsdavau, kad kas nors kitas, išskyrus ją, skalbtų mano daiktus, net jei tai būtų buvus plaukų juostelė. Ji išverda kakavos ar mano mėgstamiausios dribsnių košės, kuri man primena vaikystę. Paskui stovi tarpdury ir žiūri, kaip aš išeinu. Jaučia be žodžių, kad tai daugiau niekad nepasikartos. Ir aš tai jaučiu. Prie vartelių atsisuku ir mane apima noras sugrįžt atgal, nes žinau, kad tai, kas manęs laukia ateityje, bus nepakeliama. Tuo

skubiau nueinu. Kartą paskaičiavau, kad tris dešimtadalius savo gyvenimo praleidžiu galvodama apie ją, tris dešimtadalius – apie jį, kai jis dar buvo man tėčiu, o likusią dalį – apie visokias kvailystes arba miegu.

Šeštadienį, grįždama iš namų, susitinku Henriko IV Žiuljetą ties degaline prie garažo. Ji sako: „Eikš, reikia pasikalbėti". Nuleidžiu galvą, einu paskui ją, nešina krepšeliu kaip Raudonkepuraitė. Nei Pin Pono, nei jos vyro nėra. Įsiveda mane į butą. Pasiūlo kavos ar ko kito. Pasakau, kad jau gėriau. Ji sėdasi ant kėdės priešais mane ir sako: „Norėčiau būti tikra, kad tu tikrai jį myli". Aš net nesiteikiu atsakyti. Ji tęsia: „Tu ir toliau pas juos gyvensi be vestuvių?" Skėsteliu rankomis.

Ji gan aukšta, šviesiai kaštoniniais plaukais, vilki jaunatvišką suknelę, kad atrodytų jaunesnė. Šitaip ji rodos pilnoka, bet visai nebjauri. Neabejoju, kad ir ji šaukia, kai jos vyras ar kuris kitas ją įkaitina. Ji man sako: „Pažinojau Pin Poną, kai dar mokėmės mokykloje. Tai buvo labai tyra meilė". Man atrodo, kad mes abi vaidinam filme „Daktaras Živago". Net linkteliu galvą, kad ją suprantu, ir sėdžiu nejudėdama tol, kol mus abi palaidos ir žemėn užkas. Pagaliau ji sako: „Jei žadi už jo tekėti, duosiu tau savo suknelę. Saugoju ją kaip akies vyzdį. Tavo motina turi auksines rankas, ji tau ją priderins". Kadangi aš vis tyliu, tai tęsia: „Žinai, kai buvau jauna, buvau tokia pat plonytė kaip ir tu". Ji pakyla, pabučiuoja mane į skruostą ir sako: „Nori ją pamatyti?" Atsakau – ne, nes tai atneš man nelaimę. Taip pat atsistoju. Aš aukštesnė už ją. Ištariu savo motinos akcentu: „Jūs labai maloni. Jūs ne tokia kaip kiti miestelyje". Paskui nulipame mediniais laiptais. Garaže sakau: „Na, tai sudie". Ji žiūri į mane, skruostai liepsnoja, norėtų man dar sakyti kažką, bet nesurezga, ir aš nueinu.

Kitą laiką būnu su visais labai miela, kaip tik aš viena tesugebu. Pavyzdžiui, pamačiusi motušę Montečiari tempiant didžiulę šiukšlių dėžę vartų link, kur antradieniais šiukšliavežiai ją ištuština, atvažiuodami penktą ryto ir mus visus pažadindami, sakau jai: „Duokit man. Šitai aš jau tikrai sugebėsiu, tai nesudėtinga. Iš tiesų, šiuose namuose jūs kaip tarnaitė". Nieko neatsako, gal ją tai sujaudina, o gal ir ne, ką gali žinoti.

Teta Kurtinė savo krėsle – tiesiog svajonė. Kartą mes liekam vienos dvi ir aš jai rėkiu: „Sena šliure!" Ji sako: „Ką?" Aš šaukiu dar garsiau: „Sena šliure!" Ji man nusišypso, tapšnoja man per ranką sakydama: „Na, jei tau taip patinka. Tu gera mergaitė". Iš indaujos paimu plytelę šokolado ir atnešu jai. Ji sako, vartydama akis: „Jei mano sesuo pastebės?" Aš pridedu pirštą prie lūpų, kad ji suprastų, jog mes abi bičiulės. Ji ima juoktis ir graužia šokoladą kaip beždžionėlė. Net baisu, koks ėdrus darosi tokio amžiaus žmogus. Be to, dar ir negražus. Aš norėčiau numirti dvidešimties metų. Na, gal trisdešimties.

Sekmadienio rytą Mikis plikom drūtom blauzdom kažkur išvažiuoja sakydamas, kad šį kartą, velniai griebtų, jis tikrai laimėsiąs. Dalyvaus kažkokiose lenktynėse, nes jau baigėsi diskvalifikacija. Grįžta vakare ir sako, kad šį kartą, velniai griebtų, pralaimėjo. Sako, kad kaltas dviratis ir kad Pin Ponas nieko apie dviračius nenusimano. Absoliučiai nieko. Aiškina jam: „Kai pradėjom sportuot, tikrai buvau geros formos. Bet tas tavo sumautas dviratis sveria dešimt tonų. Visad finišo liniją pralekiu pirma jo". Pin Ponas kunkuliuoja iš įniršio, bet nepraveria lūpų. Jis myli savo brolius taip, lyg jie jam ne giminės būtų. Net nebandyk paliesti nei Mikio, nei Bū Bū. Kartais paburnoja prieš Bū Bū, kai reikia skubėt į koležą, o tas atsikelia per vėlai, nes iki paryčių skaitė mokslinės fantastikos romanus. Kiek daugiau

pakelia balsą prieš Mikį, kai šis meluoja kaip pienburnis aiškindamas, kiek cigarečių surūko per dieną, arba kai keturis kartus per savaitę išlekia pasituskint su Žoržete. „Ir tu paskui dar nori laimėti lenktynes?“ – klausia jo. Ir vis tiek – nebandyk jų liesti!

Bū Bū ir toliau į mane nežiūri, teprataria tik kelis žodžius ir vengia manęs tada, kai greta nėra Pin Pono. Įėjau į jo kambarį ir padėjau dovaną ant lovos. Tą patį vakarą radau tuos sumautus marškinėlius savo kambaryje. Po kiek laiko susiduriu su Bū Bū ant laiptų ir sakau: „Norėjau tau padaryti malonumą. Neišdavei manęs, kai aš pargriuvau daržinėje“. Jis stovi, baisiai tiesus, nugara į sieną, nežiūrėdamas į mane. Atsako: „Kalbėk tyliau. Jie apačioj išgirs“. Sušnabždu: „Tada paimk. Prašau“. Įkišu marškinėlius jam po pažastim, jis jų nepaleidžia. Tik gūžteli kitu petimi parodydamas, kad jam tai ne tiek ir svarbu, ir nueina į savo kambarį. Kai jis toks, man kyla noras jį matyt vaitojant mano rankose ir bučiuot jo lūpas tada, kai jis miršta iš geismo.

Visą savaitę išbūnu meilutė. Trečiadienio vakarą Pin Ponas grįžta iš treniruotės gaisrinėje. Mes nepradedam vakarieniauti be jo. Aš mezgu, pamokinta savo motinos, su akiniais ant nosies, retkarčiais pakeldama žvilgsnį į televizorių. Pildama sriubą, ponia Direktorienė sako savo sūnui: „Vėl atvažiavo anie turistai. Davė du šimtus frankų į priekį, įsikūrė pievos gale“. Mikis suirzęs nutraukia: „Gerai, gerai. Gal galima truputį patylėti?“ Nes jis žiūri filmą. Ekrane Debora Ker blaškosi nervų priepuolyje, nes leidosi pabučiuojama. Tačiau virtuvėje Pin Ponas mato ne Deborą Ker, ne nagus kramtantį Bū Bū, ne Mikį ir, žinoma, ne tetulę, bet mane su mezginiu, tokią gerutę, sėdinčią ant kėdės, ant nosies – akiniai, kurių aš niekad anksčiau nesu užsidėjusi.

Jis pasilenkia, pabučiuoja į užgijusį skruostą ir sako: „Na ir ką tu darai?“ Išpučiu sugijusį skruostą, atsikvėpiu lyg pavargusi ir sakau: „Tu gerai matai, ką aš darau“. Jis klausia: „Ką mezgi?“ Aš gūžteliu petimi ir mintyse toliau skaičiuoju akis, tada sakau: „O kaip tu manai?“

Virtuvėje stoja neįprasta tyla. Girdėti tik angliškas tekstas iš televizoriaus ekrano. Pin Ponas išjungia televizorių. Teta Kurtinė pakelia triukšmą: „Nors kartą, kai aš galiu skaityt subtitrus...“, ir aš jaučiu, kad visi žiūri į mane. Man nusispjaut, aš nepermaldaujama, toliau mezgu, kaip mane mokė motina, ir apie nieką daugiau negalvoju.

Galų gale Pin Ponas stumteli artyn kėdę ir atsisėda priešais mane. Sako: „Sustok“. Pažvelgiu į jį per akinius. Jis nė kiek nesutrikęs. Sako: „Iš kur tu žinai?“ Atsakau: „Kadangi kai turėjo būt – nebuvo, aš nuėjau pas daktarą Kontą. Jis pasakė, kad dar per anksti ką nors tiksliai pasakyti, bet aš pati juk jaučiu“. Paskui per akinius įsistebeiliju į rausvą mezginį. Jo raštas toks lygus, akys sugulusios viena greta kitos, kaip kukurūzų grūdai burbuolėje. Tyloj girdėti tik šakutės skimbčiojimas, kai Bū Bū ja vedžioja per stalą. Pagaliau pirmoji prabyla nupiepėlė našlė, kuri man ir ištiesia pirmąjį šiaudą. Užsmaugtu balsu, lyg jai būtų viduriai užkietėję, prastena: „Nebekvosk, gana. Čia tai tikrai gali ja patikėti. Na ir apstatė ji tave, vargšeli“.

Pin Ponas stojasi, atstumdamas kėdę, ir sako: „Geriau patylėtum. Niekas nebandė manęs apstatyti. Taip jau įvyko, ir baigta“. Aš žinau, kad ji žiūri į mane, laukdama patvirtinimo, bet nepakeliu akių. Tyliu. Mikis sako: „Na, gal sėdam jau prie stalo?“ Bū Bū: „Patylėk“. Tada vėl visi laukiam iki karsto lentos, kol prabils Pin Ponas. Pagaliau jis sako: „Man taip pat

pabodo žiūrėt, kaip visi šnabždasi jai už nugaros, kai eina per miestelį. Bet tai mano kaltė. Todėl reikia padaryt tvarką“.

Visi susėdam prie stalo ir valgom. Mezginys guli ant mano kelių. Mikis net neprašo įjungti Monte Karlo programos. Teta klausia: „Kas atsitiko? Jūs nepatenkinti mažąja?“ Jos sesuo jai patapšnoja per ranką, kad nusiramintų, ir niekas daugiau nė žodžio. Tris dešimtąsias laiko galvoju apie savo mamą, tris dešimtąsias – apie tėtį. Srebiu sriubą. Aš juk labiau užsispyrusi nei visas pasaulis aplink mane. Spektaklio pabaiga. Po tuo ir pasirašau: Eliana Montečiari.

LIUDYTOJA

Ji gera mergaitė. Matau iš jos akių. Ji jų neslepia, o ir aš moku žiūrėti. Kadangi aš negirdžiu, tai visi mano, kad aš ir nepastebiu nieko. Visi, išskyrus Ją. Ji žino, kad aš viską matau, nes esu pastabi. Nuo pat pirmos dienos supratau, kad ji gera mergaitė. Ji nepalietė mano pinigų. Aš juos pasidėjau sesers laidotuvėms, o ir manosioms jų prireiks. Ji juos surado, bet nepasiėmė, padėjo atgal į koklinę krosnį mano kambaryje, tačiau užkišo ne taip, kaip aš dedu. Tuoj supratau, kad jie buvo pakliuvę į jos rankas. Turiu gerą akį.

Aš pati esu pasidarius ne vieną piniginę iš dėžučių nuo cukraus, kai dar buvau paauglė, Marselyje. Kokie geri laikai buvo! Marselis pats gražiausias miestas pasaulyje po Paryžiaus, – taip ir pasakiau mažajai. Aš tik kartą buvau Paryžiuje, su vyru ten lankėmės 1937 metų pasaulinėje parodoje. Išbuvom visą savaitę. Apsistojom viešbutyje *National*, Ševaljė de la Bar gatvėje. Turėjom gražų kambarį su dujine krosnele, ant kurios rytais virdavau kavą. Vyras mane myluodavo kasdien, tai buvo lyg ir antroji mūsų povestuvinė kelionė. Aš jam sakydavau: „Žiūrėk tu man, šelmi, kaip tave veikia Paryžius“. Jis tik juokdavosi patenkintas. Vyras buvo dešimčia metų vyresnis už mane, man

tada buvo dvidešimt devyneri. Prieš kelionę jis man nupirko dvi sukneles ir dar vieną Paryžiuje, Barbeso bulvare, prie pat viešbučio. Jis žuvo 1944 metų gegužės 27-ąją, per Marselio bombardavimą. Gyvenome name prie Tiurenės ir Nasjonal gatvių kampo, ketvirtame aukšte. Buvome viduj, kai namą sugriovė. Per bombardavimą jis buvo greta manęs ir laikė mano ranką savojoj ramindamas: „Nebijok, Nine, nebijok". Sako, kad jį rado gatvėje po griuvėsiais, o mane antrajame aukšte, greta senutės, kuriai buvo nutraukta galva. Ta moterėlė buvo ne iš mūsų namo, niekas taip ir nesužinojo, kaip ji ten atsirado.

Sėdėdama krėsle aš dažnai prisimenu tas paskutines minutes, kai laikiau vyro ranką. Nesuprantu, kaip galėjo atsitikti, kad mes atsiskyrėm. Manau, kad abu kartu praradom sąmonę, o juk aš privalėjau žūti drauge su juo. Niekad neturėjau kito vyro, nesu net į nieką pažvelgus. Nei prieš, nei po to. O man juk buvo trisdešimt šešeri, kai jis žuvo, ir net būdama kurčia galėjau ištekėti už kito. Sesuo man sakė: „Susirask savo amžiaus darbštų žmogų, ištekėk". Bet vien jau nuo tos minties imdavau raudoti.

Tikra kvaišelė ta mano sesuo. Ji taip pat neturėjo jokio kito, tik savąjį. Antrą kartą taip pat nebeištekėjo. Tai kam dar kalbėti? O juk už mane buvo gražesnė. Kartą daržinėje Florimonas ir Mikis aptiko laiškus, kuriuos mano svainis jai rašė 1940-aisiais, kai jį mobilizavo ir kai jis tapo tikru prancūzu. Kai jos nebuvo namie, visi trys juos perskaitėm. Vos nemirėm iš juoko, taip kvatojomės. Vargšas mūsų Lelo nelabai išmanė rašybą, bet, matyt, labai ilgėjosi mano sesers, nes tik retkarčiais perduodavo linkėjimus pažįstamiems iš mūsų miestelio, o šiaip jau rašė vis apie tą patį. Trumpai tariant, tai buvo meilės laiškai. Vėliau mums net buvo truputį gėda, kad juos skaitėm, bet tą vakarą, prie stalo, vėl neištvėrėm ir pradėjom nesulaikomai kvatoti. Jis rašė, kad

jos kūnas „baltas kaip alebastras“*. Matyt, buvo radęs tokį palyginimą laikraštyje ar kur kitur ir manė, kad jis čia labai tinka. Leipom iš juoko. Mano sesuo, žinoma, supyko, nes nesuprato, kas mums darosi. Tik pamanyk – „baltas kaip alebastras!“ Įdomu, iš kur jis tai išpaišė?

Mano sesuo laimingesnė už mane. Vargšelį Lelo palaidojo miestelio kapinaitėse. Pirmadieniais po pietų ji gali nueiti patvarkyti jo kapo ir išsipasakoti savo vyrui, o manasis liko Marselyje, Kanė kapinėse. Per pastaruosius dešimt metų aš tik du kartus galėjau ten nuvažiuoti. Pirmą kartą, kai laidojom jo brolį, kuris buvo juvelyras laikrodininkas, bet net neturėjo savos parduotuvės, o antrą kartą, kai Mikis dalyvavo dviračių lenktynėse velodrome, kur mane ir seserį nusivežė Florimonas ir Henrikas IV. Kadangi vakare Mikis laimėjo atrankines lenktynes ir gavo gausybę prizų, ta proga nusivežė mus į restoraną pasivaišinti žuvimi. Grįžome vėlai naktį. Visi buvom neapsakomai patenkinti: aš aplankiau vyro kapą, nušlaviau lapus ir pasodinau gėlių, o kiti džiūgavo, kad Mikis laimėjo. Aš, žinoma, taip pat džiaugiausi. Ant mašinos stogo vežėmės du pritvirtintus dviračius, ir aš vis bijojau, kad jų nepamestume pakeliui.

Gerai būtų dar tris kartus laimėti arklių lenktynėse. Dabar mano ir sesers laidotuvėms pinigų jau surinkau, todėl pirmąjį laimėjimą atiduočiau Florimonui, nes jis vyriausias ir šauniausias iš jų trijų. Antrąjį padalyčiau Bū Bū ir Mikiui. O trečiasis būtų vaikučiui, kurio Ji laukiasi, tačiau tuos pinigus padėčiau į banką. Pasakiau seseriai, kad norėčiau, jog gimtų mergytė, – pernelyg daug vyrų dabar mūsų šeimoj, – ir kad ji bus tokia pat

* Baltas, skaidrus gipsas, poetų dažnai vartojamas žodis šiltam baltumo atspalviui nusakyti.

gražutė kaip ir jos motina. Dieve aukščiausiasis, gerai, kad aš kurčia, nes būčiau išgirdus, ko neteko lig šiol girdėti. Mano sesuo neapkenčia Elianos. Jai atrodo, kad toji neatvira ir per didelė akiplėša. Dažnai jai priekaištauja, jog ši iš jos atėmusi Florimoną. Sako: „Jei jie susituoks, kas bus su pinigais? Juk jis turės dalytis su Ja?“ Sakau jai: „Ji gera mergaitė. Su manim kalbėdama tu jau trisdešimt metų rėki, nors ir žinai, kad aš nieko negirdžiu. Ji bent jau nerėkia, kalba lėtai ir todėl aš viską viską suprantu. O kai nori pasakyt ką nors labai sudėtinga, nepatingi atsinešti popieriaus ir pieštuko ir užrašo“.

Kad būtumėt matę mano sesers išraišką. Sakytum, kad viskas joje persivertė, nublyško visa, o paskui, žinoma, ėmė rėkti dar aršiau, nors aš vis tiek nieko negirdžiu. Tada nuėjo prie indaujos, išėmė iš stalčiaus popieriaus lapą, pieštuką ir užrašė, norėdama man atkeršyti: „Ar tu žinai, kaip ji tave vadina?“ Atsakiau: „Ji mane vadina sulūžusiu mikrofonu, ji pati man sakė“. Ir pradėjau juoktis. Mažoji mane iš tiesų vadina sulūžusiu mikrofonu, teta Kurtine arba Beždžionyte. Aš pati klausiau. Ji man pasakė ir net paaiškino, kad mikrofonas – tai toks įtaisas, į kurį dainuoja. O mano sesuo dar sako, kad ji neatvira. Žinoma, ji įžūli, neužginčysi. Ji visai nesivaržo pasirodyt nuoga, jai tas taip pat paprasta, kaip kitiems skėtį išskleisti, kai ima lašnoti. Tačiau man atrodo, kad ji nėra laiminga. Noriu pasakyt, kad, manding, jos gyvenime buvo kažkokia nelaimė, tačiau jinai ją slepia, nes jai lengviau parodyt kitiems savo pliką užpakalį nei širdį.

Kaip sugebėjau, paaiškinau viską seseriai, bet ji tik gūžčiojo pečiais, kaip ir tada, kai jai tebuvo dešimt metų ir niekaip negalėdavai jos nuginčyt. Skaitau iš jos lūpų „Tu amžinai su savo istorijom!“ Mosteli virš galvos ranka, duodama suprasti, kad mano argumentai tušti kaip muilo burbulas. Parašo man: „Ko ji

tavęs klausinėjo?“ Didžiausiam jos pykčiui, pirmiausia ištaisiau rašybos klaidas, lygiai kaip ir mažajai, nes ana rašo taip, kaip taria, net baisu skaityti. Paskui sakau: „Nieko. Ji mėgsta manęs klausytis, vis prašo ką nors papasakoti“. Perskaitau iš jos lūpų: „Ką papasakoti?“ Sakau: „Bet ką. Kas į galvą ateina“. Ji vėl paima popierių ir rašo: „Apie mechaninį pianiną daržinėje?“ Apsimetu nesuprantanti. Purtau galvą, kad ne. Ji rašo: „Ji tave klausė, kas parvežė pianiną, kai Lelo jį buvo nugabenęs į lombardą?“ Sakau: „Kodėl to klausi?“ Aš puikiai prisimenu, kas parvežė pianiną. Ilgšis Lebalekas ir jo svainis. Ilgšis vairavo Mikio šeimininko Feraldo sunkvežimį. Buvo 1955 metų gruodis ar lapkritis, kieme – daug sniego. Ištempę pianiną iš sunkvežimio, jie su Lelo čia pat virtuvėje dar išgėrė butelį vyno, – prisimenu viską lyg šiandien. Mano sesuo vėl rašo: „Nes ji nori žinoti“. Aš sakau: „Ji manęs neklausinėjo“. Tai tiesa. Mažytė man kalbėjo apie mechaninį pianiną daržinėj, bet nieko neklausė apie tą dieną.

Sesuo gūžteli pečiais ir susimąsčiusi žiūri į prirašytą popierių. Tada staiga pasuka galvą į stiklines duris, ir aš suprantu, kad kažkas ateina per kiemą. Visai kaip ir mažoji, ji pakiša po popieriaus lapu degantį degtuką ir įmeta jį į užgesusią viryklės pakurą. Net tokiu pat judesiu paima žarsteklį, atkelia vieną lankainį, paskui vėl jį užstumia į vietą. Kai ji atidaro duris, pamatau vieną iš poilsiautojų, kurie pasistatė palapinę pievos gale, o greta jo draugę ar žmoną, strazdanotą blondinę. Kadangi sesuo išeina, suprantu, jog jie atėjo kiaušinių ar triušio.

Likusi viena užsimerkiu. Labai gerai prisimenu tą 1955-ųjų žiemos vakarą. Ilgšį Lebaleką ir jo svainį, geriančius vyną virtuvėje su vargšeliu Lelo. Florimonas buvo dar vaikiščias ir mėgdavo glaustytis tėvui apie kelius. Tais laikais aš nesėdėdavau per dienas krėsle, eidavau iki vartų, žiūrėdavau į mišką, miestelio

namus, į kelią. Kartais matydavau ilgšį Lebaleką pravažiuojant sunkvežimiu. Jis dirbo tokį pat darbą kaip dabar Mikis. Vežiodavo rąstus. Jo svainį mačiau pirmą kartą. Tada dar turėjau klausos aparatą, galėjau šiek tiek girdėti. Man paaiškino, kad jis buvo vedęs Lebaleko seserį iš Ano miestelio.

Sėdžiu užsimerkusi savo krėsle, bet nemiegu. Paprastai visi mano, kad aš miegu. Miegu tik naktį ir tai nedaug. Vis galvoju apie puikias praėjusias dienas. Apie vaikystę Dinyje, apie Marselį. Apie pontoninį tiltą, kurį vokiečiai susprogdino per karą, ir apie Pti Piuji gatvę, kur mes gyvenome. O kokia būdavo saulė! Kartais net pagalvoju, ar per visus tuos bjaurius išradimus mes netolstame nuo saulės? Anksčiau ir dienos būdavo ilgesnės, ir vasaros karštesnės. Prisimenu 1937 metų pasaulinę Paryžiaus parodą. Sesuo dar turi padėklą, kurį jai parvežiau dovanų. Jis indaujoj, už mano nugaros. Ant jo nupieštas parodos vaizdelis. Vyras man sakydavo: „Pamatysi, mes dar ilgai prisiminsime šią kelionę“.

Vieną popietę mažoji buvo su manim. Užrašė ant lapo: „Jūs vis dar jį mylite?“ Linktelėjau galvą. Ji net nešyptelėjo. Sėdėjom ir tylėjom abi kaip du šiaudų pėdai. Ji gera mergaitė. Tik ne tokia kaip kitos, štai ir viskas.

* * *

Rytais sesuo man padeda apsirengti. Kartais man labai skauda kojas, kartais – rankas. Ji man padeda nulipti žemyn, į virtuvę, ir įsitaisyti krėsle. Florimonas ir Mikis išeina į darbą. Bū Bū ką tik išlaikė prancūzų kalbos baigiamąjį egzaminą. Sako, kad viską padaręs kaip reikiant, ir dabar laukiame rezultatų. Jis rytais ilgai miega arba skaito savo kambaryje.

Paklojusi lovą, mažoji visada nusileidžia žemyn devintą valandą. Atsineša iš pašiūrės vonelę ir ruošiasi maudytis. Mano sesuo sako, kad ji greit sudils nuo kasdieninio brūžinimosi. Kvaiša ta mano sesuo, – po mano vyro mirties ji man labai gera, tačiau visiška kvailė. Užkalbinu mažąją: „Kaip sekasi?" Ji palenkia į šoną galvą ir sako: „Gerai". Kai pirmą kartą ji įsėdo į vonią, aš pasipiktinau, nedrįsau į ją net pažvelgti. Dabar sakau sau: „Vargše sena idiote, kaip tau atrodo, kur jai dar maudytis? Ji juk ne tokia kaip tu, kai buvai jauna, o ir tavo motina tavęs to nemokino!" Paskui ji dubeniu išpila vandenį iš vonelės į praustuvą. Apsivelka baltąjį kilpinį chalatuką. Jos plaukai dar drėgni, veidas glotnus, ir iš karto matyti, kad jai dar nėra dvidešimties.

Kartais ji žiūri į mane nieko nematydama, kažką galvodama, tačiau kai pagaunu jos žvilgsnį, matau, kad ji patenkinta, jog aš čia. Ji tik vypteli arba nusišypso, arba trukteli petuku, lyg jai būtų viskas vis tiek, nes nori pasirodyti abejinga viskam. Aš negirdžiu, nei kaip ji pliuškenasi vandeny, nei kaip kalbasi su mano seseria, bet matau, kaip tada jos noselė paaštrėja, o mėlynos akys susiaurėja. Man atrodo, jog aš suprantu jos mintis. Niekad nesu mačiusi jos motinos, kurią vadina Eva Braun, nes ji atvyko iš Vokietijos, o žmonės juk tokie kvaili. Norėčiau, kad ji pas mus ateitų. Prašiau sesers, kad pakviestų, bet ši atsakė kapodama žodžius, kad suprasčiau: „Motina tokia pat laukinė kaip ir Ji".

Nusimaudžiusi mažoji pasiima rankšluostį, mėtines cigaretes ir eina į kiemą. Degintis saulėje prie lovio, greta šaltinio. Vos jai išėjus, nusileidžia Bū Bū su pižama. Jis vienintelis kas rytą mane pabučiuoja. Ir kaskart sako tą patį: „Tu visai nesikeiti". Tada susitepa daugybę sumuštinių – su medum, su sviestu, uogiene, riešutiniu kremu, o motina jam paduoda kavos su pienu. Į ją jis dar įsiberia porą šaukštelių tirpios kavos, nes negalįs

juk gerti nuoviro nuo kojinių, jei norįs galutinai atsibusti. Sušlamščia viską įsmeigęs žvilgsnį prieš save, tarsi svarstydamas rimtus dalykus, panašiai kaip ir Mikis, nors Mikis niekad tiek daug nevalgo. Paskui, kaip jį to išmokė, pats išplauna savo puodelį, akimirksnį dvejoja, sustojęs prie stiklinių durų, pagaliau atitraukia užuolaidėlę, kad galėtų pažvelgti į mažąją, kuri guli išsitiesusi prie šaltinio, o tada lipa į savo kambarį.

Aš matau viską, o ir nebūtina sulaukti mano amžiaus, kad suvoktum, jog mažoji jį jaudina. Bet jis sugeba valdytis. Aš tai pastebėjau prie stalo. Visada labai paslaugus, kai jai ko nors prireikia. Ji nelabai gerai mato, ir jis kaskart paduoda jai druskinę ar šiaip ką, bet tokia išraiška, lyg jam būtų įgrisę žiūrėti, kaip ji jos ieško. Tačiau jos norus pirmasis įspėja jis, nes kiti tuo metu žiopso į televizorių. Manau, kad ji taip elgiasi tyčia. Vieną popietę, kai buvome dviese, ji man parašė: „Mano akys dėl gražumo. Aš net savo kojų nematau“. Pasakiau: „O kodėl nenešioji akinių?“ Ji parašė: „O man nusispjaut į kojas“. Tačiau ji labai pastabi, nors ir blogai mato. Ir jai malonu, kad Bū Bū ja domisi.

Praėjusį sekmadienį jis atėjo prie stalo apsivilkęs naujais raudonais marškinėliais su baltu užrašu *Indiana University.* Visi juos gyrė, o jis papūtė lūpas lyg neapsikęsdamas ir atsisėdo į nieką nežiūrėdamas. O paskui, po akimirkos, žvilgtelėjo į Ją. Tik žvilgtelėjo, o ji nuleido galvą, slapukiškai šyptelėdama. Buvo matyt, kad ji patenkinta ir kad tarp jų yra kažkokia paslaptis. Manau, kad tuos marškinėlius slapta nuo kitų jam dovanojo ji ir kad ji tame neįžiūri nieko bloga, nes Bū Bū jai tarsi jaunesnysis broliukas, nors tarp jų nėra ir trejų metų skirtumo. Ji juk neturi brolio. Aš galiu ją suprasti. Beje, ji labai įsimylėjusi Florimoną. Sesuo man pasakojo, kad naktį visi girdi, kaip ji šaukia jo glėby.

Man labiau rūpi Mikis, nes jis vyrėlesnis ir visada jo akys ne ten, kur reikia, ypač kai ji sukelia kojas ant kėdės arba pasilenkia ko nors paimti. Jos suknelės ir sijonukai pernelyg trumpi. Aš jai sakiau. Ji nusijuokė, gūžtelėjo įprastu judesiu petimi. Kai ji apsivelka tik ką išskalbtus džinsus, tai nors rėk, – jie taip aptempti, kad matosi daugiau, nei ji vaikščiotų visai nuogu užpakaliu. Pagaliau, kas tiesa, tai tiesa – ne ji viena tokia. Tų dabartinių mergiščių visi apdarai nežmoniški. Prieš karą, kai vasarą išsinuomodavom vilą Sosė le Peno vasarvietėje, ir aš vilkėdavau kelnes, bet tokias plačias, kad jose tiesiog skęsdavau. Tokia buvo mada. Vyras man sakydavo, kad atrodau labai elegantiškai. Grįždami iš paplūdimio, kartu su mano sūnėnais ir seserimi, tada dar visai jauna mergina, susėsdavom sode tarp žydinčių oleandrų ir paleisdavom patefoną. Kai prisimenu, dar ir dabar jaučiu oleandrų žiedų kvapą. Mano mėgstamiausia plokštelė buvo „Plaukia valtis“. Ją dainavo Lys Goty. Ir dar Snieguolės daina:

Ir sutiksiu aš princą,
Ir pamils jis mane...

Jau ir nebepamenu, kas ją dainuodavo. Turbūt Eliana Sėlis. Baisu, bet po truputį pradedu viską primiršti. Bijausi tapti tokia, kokią jie mane mano esant – suvaikėjusią. Mano vargšė mama prieš mirtį visai suvaikėjo. Laimei, ji visą laiką juokdavosi. Visiškai nebeprisimindavo mano tėvo, kuris mirė dvidešimčia metų anksčiau už ją. Dieve dangiškasis, kad tik nepasidaryčiau tokia! Noriu paskutinę akimirką prisiminti savo vyrą ir įsivaizduoti, kad jis laiko mano ranką savojoj sakydamas: „Nebijok, Nine, nebijok“. Mirštant neturėtų skaudėti, tam juk nėra jokios priežasties. Širdis ima plakti vis lėčiau ir lėčiau, kol

sustoja. Be to, yra dar vienas dalykas, kuriuo aš įtikėjau dar maža būdama. Močiutė man pasakojo, kai dar gyvenom Pti Piuji gatvėje: po mirties susitinki su visais žmonėmis, kuriuos prieš tai pažinojai.

Naktimis, kai nemiegu, dažnai su nerimu apie tai galvoju. Vyrui, kai jis žuvo, buvo keturiasdešimt šešeri. Man dabar jau šešiasdešimt aštuoneri. Jei tai tiesa ir mes tikrai susitiksime kitąmet, o gal ir po dešimties, jis pamatys, kokia dabar esu iš tikrųjų – visiška senutė. Siaubinga. Raminuosi galvodama, kad gerasis Dievulis turėtų viską numatyti. Gal aš staiga vėl tapsiu tokia, kokia buvau Sosė le Pene, kur leisdavome nuostabias dienas išsinuomotoje viloje. Nebeprisimenu plačiųjų kelnių spalvos. Tikriausiai jos buvo baltos. Tokia buvo mada. Nebeprisimenu patefono markės. O tai labai svarbu, nes tokios akimirkos iš mano gyvenimo neprivalo pradingti. Atsimenu tik, kad firmos ženkle buvo nupieštas šuo. Nagi, juk tai labai garsi firma! Taip ir sukasi ant liežuvio galo... Nebeprisimenu, nei kas dainavo Sniegoulės dainelę. Turbūt Eliana Sėlis, bet nesu tuo įsitikinus. Dieve brangiausiasis, negaliu net patefono markės atsiminti.

* * *

Šeimininko Balsas.

Nuo šiol reiks būti atidesnei. Viską apgalvoti, nieko neužmiršti, neišbarstyti savo gražiųjų prisiminimų. Kai paklausiau mažosios, ji man atsakė aiškiai skiemenuodama: „Šeimininko balsas“. Paklausiau: „Ar ir dabar tokių būna?“ Ji gūžtelėjo petuku ir prikišusi lūpas prie mano akių per trisdešimt centimetrų ištarė: „ŠEIMININKO BALSAS. Visi tai žino“. Ir ji susakė dar kažką, bet per daug greitai, kad būčiau pajėgusi suprasti.

Mostelėjau jai, kad paimtų popieriaus iš indaujos. Ji papurtė galvą ir pakartojo taip lėtai, kad aš ir vėl supratau: „Prarandi atmintį, brangioji. Pradedi kvailėti“.

Ji stovėjo prieš mane, aukštakulniais bateliais, nejudėdama, ir žiūrėjo, kaip aš bandau sulaikyt ašaras. Pratariau: „Kokia tu žiauri. Taip, tu labai žiauri“. Tada ji palinko prie manęs taip, kad jos veidas būtų ties manuoju, ir aiškiai ištarė: „Šituose namuose iš visų labiausiai myliu tave. Tačiau tu prarandi atmintį, tu vaikėji“. Nebesupratau, ar man liūdėti, ar ne, tik bijojau, kad staiga į virtuvę neįeitų mano sesuo. Mažoji buvo išsipuošusi eiti į meriją gimimo liudijimo vestuvėms. Ji man pasakė: „Neparodyk jiems, kad pradedi viską užmiršti. Klausk manęs“. Supratau viską taip gerai, lyg būčiau aiškiai girdėjusi žodžius. Ji uždėjo ranką man ant pakaušio, pabučiavo į skruostą. Tada tarė: „Aš nesu žiauri. Aš taip pat imu kvailėti. Supratai?“ Linktelėjau galva. Tada ji išėjo.

Ilgai sėdėjau viena. Grįžo ir vėl išėjo sesuo. Ji darbavosi darže, o gal Pin Pono ir Mikio vynuogyne. Pagaliau, man buvo visai vis tiek. Aš galvojau apie mažąją. Esu įsitikinusi, kad kalbėdama su manimi ji sudėlioja žodžius lūpomis be garso. Ji piešia žodžius tyloje būtent man. Ji atsirado pas mus tik prieš kelias savaites ir jau moka kalbėtis su manimi geriau už kitus, kurie mane pažįsta visą gyvenimą.

Į dienos pabaigą pirmas grįžta Bū Bū. Susitepa didžiulį sumuštinį su kumpiu, sviestu ir Rokforo sūriu. Kaip paprastai, sesuo ims bartis pamačiusi, kad nieko nebeliko kitiems. Jis grįžo iš miesto baseino ir jo plaukai dar šlapi. Dabar jis panašus į dvylikos metų berniūkštį. Sako man kažką, bet aš nesuprantu, tačiau iš jo veido matau, kad tai malonūs ir bereikšmiai žodžiai. Jis lipa į savo kambarį skaityti knygų apie ateitį.

Po kiek laiko grįžta Ji. Tuoj pajuntu, kad Ji nebe tokia, kokia buvo išeidama, prieš tris ar keturias valandas. Dažai apie akis dingę. Jai liūdna, o gal net dar blogiau. Mazgojasi rankas praustuve. Į mane nežiūri. Aš klausiu: „Gavai gimimo liudijimą? Parodysi man?“ Ji atsako staigiai ir šiurkščiai, nors aš nesuprantu, bet žinau, kad šiurkščiai. Paskui pažvelgia į mane, gūžteli petimi, ištraukia iš raudono švarko kišenės popierių ir ištiesia man. Tai Briuskė Aramo merijos išduotas gimimo liudijimas. Ji gimė 1956 metų liepos 10 dieną. Po kelių dienų jai bus dvidešimt metų. Ji vadinasi Eliana Manuela Herta Vik. Jos motina Paula Manuela Vik, priėmusi Prancūzijos pilietybę, tėvas nežinomas.

Valandėlę sėdžiu tylėdama. Ji paima iš manęs popierių. Įsideda į kišenę. Pagaliau aš jai sakau: „Tu vadiniesi motinos pavarde?“ Net per įdegimą matau, kokia ji išblyškusi, o jos trumpa nosikė visai susmailėjusi. Akys agresyvios ir pilnos ašarų. Ji atsako: „O kas čia bloga?“ Beveik girdžiu žodžius. Sakau: „Nieko, bet paaiškink man“. Ji atbula ranka nusibraukia ašaras ir labai raiškiai man sako: „Nėra ko aiškinti“. Tada ji eina laiptų link. Aš sakau: „Neišeik. Aš esu su tavim“. Bet ji nesiklauso, lipa į viršų.

Vakare visi sėdime prie stalo. Ji apsitempusi džinsais ir trumparankoviais tamsiai mėlynais sportiniais marškinėliais. Florimonas sėdi greta ir žiūri į ją. Paskui pradeda valgyti, kalbasi su Mikiu. Vėl pažvelgia į ją. Mato, kad jai kažkas kelia nerimą. Priglaudžia jos galvą prie savęs ir pabučiuoja į plaukus. Aišku, kad jis ją taip pat labai myli. Manau, kad jau matė jos gimimo liudijimą ir taip pat prašė paaiškinti. Ir žinoma, ji gūžtelėjo petimi, o jis tik pagalvojo: „Galų gale, nejau tai svarbu?“ Kaip ir aš. Kai mažoji gimė, jos motina nebuvo ištekėjusi už Devinio,

štai ir viskas. Daug žmonių pragyvena visą amžių kartu, nors ir nevedę. Žinoma, Devinio pavardė turėtų būti įrašyta jos gimimo liudijime.

Klausiu: „Florimonai, kada vestuvės?“ Jis atsako: „Septynioliktą. Šeštadienį“. Mano sesuo pasilenkia prie manęs ir kažką kalba, bet aš nieko nesuprantu. Mažoji šypsosi matydama, kokia kvaila mano sesuo, ir viską pakartoja vien lūpomis: „Reikia prieš dešimt dienų paduoti užsakus merijai“. Visi nustebę žiūri į ją, ir aš suprantu, kad neklydau, – ji kalba be garso, tarsi piešdama man skirtus žodžius. Linkteliu, kad taip, supratau, ir sakau: „Šeimininko balsas“. Ji ima juoktis. Aš taip pat. Visi žiūri į mus dar kvailesniais veidais. Sakau Florimonui: „Šeimininko balsas“. Jis išvis nieko nesusigaudo, bet matydamas, kaip mes abi, o ypač ji, kvatojam, nebesusilaiko ir ima juoktis. Paskui jį Mikis, kuris tik ir laukia mažiausios progelės, o iš paskos net ir Bū Bū, pakėlęs šakutę, nesuvokdamas, kas darosi.

Nesijuokia tik mano sesuo. Ir todėl viskas dar juokingiau atrodo. Jei būtumėt matę jos išraišką, na tiesiog plyšk juokais. O mes, vos tik pažvelgiam į ją – ir vėl! Dievaži, dar dešimties neturėdama ji jau buvo surūgėlė. Aš šaukiu: „Baltas kaip alebastras!“ Čia jau Mikis, pilna burna vyno, nebeišlaiko ir purkšteli per visą stalą, o Florimonas pasisuka su visa kėde ir raitosi iš juoko, susiėmęs už pilvo, mažoji ir Bū Bū, nors ir nėra šito girdėję, prapliumpa dar smagiau. Visiems jau šonai skauda, tačiau sustot nebegalim, kol pagaliau mane užpuola nesibaigiantis kosulys. Štai šitaip. Būtent taip, nes ne tiek ir svarbus tas Devinis, kurio aš gyvenime nesu regėjus, nors jis ir padarė vargšei moteriškei vaiką, o vėliau nenorėjo jo pripažinti. Tačiau nereikia net sulaukti mano metų, kad susiprotėtum, kuo viskas baigsis – nors visi dar juokiasi, mažoji staiga nutyla ir, nebeištverdama širdgė-

los, nuleidžia galvą tarp lėkščių, ant sukryžiuotų rankų, o jos petukai ir nugara ima krūpčioti nuo raudos.

Visi žiūrim į ją lyg sustingusios gailestingumo statulos, net ir mano kvailelė sesuo, o Florimonas uždeda ranką ant mažosios plaukų ir kažką tyliai jai kalba. Sesuo, Bū Bū ir Mikis klausiamai sužiūra į mane, lyg aš privalėčiau viską paaiškinti. Tepratariu: „Ji gera mergaitė. Aš jau noriu eiti miego“.

* * *

Teko laukti dvi, o gal tris dienas, kol vieną popietę vėl likom su Ja dviese. Senatvėj žmogus daraisi vis nekantresnis. Ji apsivilko nauja balta melsvai ir žalsvai marginta suknele, kurią jai pasiuvo motina. Ir jos akys tokios pat mėlynos. Susirengė aplankyti savo mokytoją iš Briuskė, žadėjo važiuoti trečios valandos autobusu. Mano sesuo skalbė prie šaltinio geldoje. Bū Bū po pietų išvažiavo su Martina Brošar ir kita, nevietine mergaite prisiskinti levandų kalnuose. Martinos motina moka daryti pinigą iš kiekvieno nieko – sudeda levandas į maišelius ir pardavinėja turistams drabužių spintoms kvėpinti. Nežinau, kuri jam labiau patinka, – Martina, ar ta kita, – bet jau tikrai ne dėl motušės Brošar žolelių jis laipioja po kalnus. Nieko nepadarysi, jaunystė.

Sakau mažajai: „Aš daug galvojau apie tave. Norėčiau pasikalbėt, iki sugrįš sesuo“. Ji, kaip visada rytais ir vakarais arba kur nors eidama, šveičiasi dantis prie praustuvo. Parodo man, kad negali kalbėti. Ji stebėtinai mėgsta visa ko švarą. Kartą privertė rausti mano seserį. Sėsdama prie stalo, pakėlė stiklinę, pažiūrėjo prieš šviesą ir, netarus nė žodžio, nuėjo jos išplauti. Bet į visa kita jai nusispjaut. Galėtų virtuvėj riogsot viso mėnesio ne-

mazgoti indai, ji išeitų į lauką ir ten pavalgytų, viską išsidėsčius ant kelių. Todėl mano sesuo jos dar labiau nemėgsta. O mane tik juokas ima.

Aš sakau: „Liaukis šveitus dantis, eikš pas mane“. Ji žiūri į mane kelias sekundes pilna burna pastos, praskleidus užuolaidėlę žvilgteli į kiemą, tada paskalauja burną po čiaupu, nusišluosto rankšluosčiu ir ateina. Galėčiau prisiekt, kad žino, apie ką noriu su ja kalbėtis. Sakau: „Sėskis“. Ji paima pagalvėlę nuo kėdės, deda ją ant žemės prie mano krėslo ir sėdasi, kaip visada apglėbdama rankomis kelius. Mano pirštai paskęsta jos sunkiuose ir tokiuose puikiuose plaukuose. Ji atlošia galvą, ir nors negirdžiu, bet suprantu, kaip ji sako: „Tu suvelsi man plaukus, aš šimtą metų gaišau prie tos šukuosenos“. Dabar aš jau žinau, kaip ji šneka. Gaila, niekad gyvenime negirdėsiu jos balso. Sesuo man pasakojo, koks jis. Pavadino jį „gaižiu“, „vaikiškai suktu“. Ji taip pat man sakė, kad mažoji kalba vokiška tarsena. Nustebau. Paklausiau mažąją. Ši atsakė, jog taip daranti tyčia, kad atrodytų įdomesnė. Dievaži, jei jos nebūtų, būtų labai liūdna.

Pasakiau: „Nebijok, aš negadinu tau šukuosenos“. Ji atsako kažką panašaus į: „Na, žinoma, kad negadini. Apie ką norėjai pasikalbėti?“ Sakau: „Aš tau pasakoju apie savo jaunystę, Marselį, Sosė le Peną, ir tu visada manęs klausaisi. Bet niekad neklausi to, ką norėtum sužinoti. Paklausk“. Ji nejudėdama tyli. Tęsiu: „Tu nori žinoti, kas parvežė mechaninį pianiną 1955 metais, aštuoni mėnesiai prieš tau gimstant. Aš ne tokia kvaila, kaip tau atrodo. Turiu daug laiko apmąstymams“.

Ji sėdi net nekrustelėdama, o mano ranka jaučia jos nepaprastai sunkius ir tokius gyvus plaukus. Turėčiau paprasčiausiai jai papasakoti, ką pamenu, man net nereikia, kad ji klausi-

nėtų. Bet ir aš noriu būti įdomesnė. Žinau, kad ją dominsiu tik tol, kol neišklosiu visko. Baiminuosi, kad paskui ji niekad nebeatsisės greta manęs ir nebesiteiks manęs klausyti. Nebegalėsiu pasakoti prisiminimų, kurie taip ir numirs mano galvoje vienas po kito anksčiau už mane. Kai pradedu ką nors pasakoti kitiems, jiems tuoj atsiranda kažkokių reikalų. Mano seseriai – ruoša, Mikiui – dviratis, Bū Bū – pamokos, o Florimono amžinai nėr namie, o jei ir būna, tai taip retai. Jis uždirba pinigus mūsų gyvenimui, jam nėr kada klausytis Konjatos.

Sakau mažajai: „Pažvelk į mane". Suimu jos veidą delnais ir atsuku į save. Ji žiūri savo mėlynomis akimis tarsi slysdama pro mano žvilgsnį, bet esu tikra, kad ji gerai jus mato, kai taip žiūri. Sumurmu: „Klausk". Ji švelniai papurto galvą, nenuleisdama akių. Ji prislėgta, tuo neabejoju, tačiau neperkalbama.

Pasilenkiu ir sakau: „Tokia moteris kaip aš, kuri neturėjo vaikų, yra daug pastabesnė, nes dabar ji norėtų tavyje matyti savo dukrą". Ji nesupranta, ką aš noriu pasakyti, ir išdidžiai taria: „Aš jau turiu motiną". Sakau: „Žinau, kvaiša tu. Aš noriu tau išaiškinti, kad tu gali manimi pasitikėti". Ji kilsteli petį, kad jai tas nesvarbu. Pakartoju: „Klausk mane". Ji lūpomis sudėlioja: „Ko klausti? Kas parvežė tą prakeiktą pianiną? O koks mano reikalas?" Ji nori atsistoti, bet sulaikau ją už rankos. Kai noriu, dar galiu būti gan stipri. Sakau: „Juk klausei Florimoną ir Mikį. Jie buvo per maži, kad prisimintų. Klausei mano seserį. Jos net nebuvo namie tą vakarą. Buvo išvykus į Panjė, pas motušę Masin, nes jos vyras buvo tik ką miręs. Ar žinai, kaip mirė Masinis? Jį sutraiškė jo paties traktorius. Mano sesuo grįžo tik kitą rytą, kad pagamintų mums valgį. Kaip tik todėl aš ir prisimenu viską taip gerai. Ir tik aš galiu tau viską papasakoti. O tu nenori manęs klausti".

Ji minutę galvojo, nenuleisdama nuo manęs žvilgsnio. Tada apsisprendė ir tarė vien lūpomis: „Nieko neklausinėsiu. Aš noriu ištekėti už Pin Pono. Štai ir viskas“. Tada atsikėlė, staigiais judesiais susitvarkė suknelę ir pridūrė, aiškiai dėliodama lūpas: „Avigalvė“. Stipriai trenkdama durimis išėjo laukti autobuso į Briuskė.

Keliuosi, ranka remdamasi į ilgą stalą, ir žengiu šaukdama: „Eliana!“ Nemačiau, kad ji būtų praėjusi už lango, net nežinau, ar tikrai išėjo. Sakau garsiai, kad ji išgirstų, jei dar stovi už durų: „Jis vadinasi Lebalekas. Jis buvo su savo svainiu. Lebalekas! Tu girdi?“ Matau, kaip pasisuka durų rankena ir jos vėl prasiveria. Ji stovi ant slenksčio. Žiūri į mane, o jos veidas taip susenęs, lyg jai būtų ne dvidešimt metų, ir toks šaltas, toks beširdis. Sakau: „Lebalekas. Jis dirbo pas Feraldą, dabartinį Mikio šeimininką. Šitam kambary jie gėrė vyną. Jis, jo svainis ir manasis. Buvo vėlu, o kieme, už tavęs, pilna sniego“. Mažoji nesąmoningai pasuka galvą ir žiūri atgal. Aš klausiu: „Sesuo čia?“ Ji ramiai papurto galvą. Sakau: „Lebalekas sėdėjo ten, stalo gale, jo svainis – čia, o Lelo – mano vietoje. Trise jie iškėlė pianiną iš sunkvežimio. Paliko jį kieme. Florimonas stovėjo prisiglaudęs prie tėvo kelių. Gal valandą jie plepėjo ir juokėsi, kaip visad vyrai. Paskui ilgšis Labalekas ir jo svainis išvažiavo“.

Ji stovi nepraverdama lūpų. Tiesi, nauja suknute, susenusiu veidu, lyg jai širdį kas būtų išplėšęs. Švelniai tariu: „Įeik. Uždaryk duris“. Uždaro. Bet neįeina. Uždaro ir nueina. Aš šaukiu: „Eliana!“ Bet šįkart ji nebegrįžta. Lėtai nusigaunu iki savo krėslo. Nežinau, kelinta dabar valanda. Rytas ar vakaras. Sėduosi į krėslą. Širdis daužosi, trūksta oro. Stengiuosi galvoti apie ką nors kitą. Ji gera mergaitė, ir aš noriu, kad ji tokia liktų visados.

Prisimenu, kaip džiaugėsi mano vyras, kai 1938-aisiais manėme, kad turėsime vaiką. Buvo vasara, kaip ir dabar, bet saulė

švietė daug karščiau. Mane išvežė į ligoninę. Paaiškėjo, kad tai netiesa, nes aš negalėjau turėti vaikų, o gal negalėjo jis. Gyvenom toliau ir vis vylėmės. Jis dirbo tramvajų parke. Mano sesuo grįžo gyvent į Dinį ir dirbo skalbinių lygintoja. Aš turėjau diplomą, norėjau būti mokytoja, kaip ir ta, kurios dabar aplankyti išvažiavo mažoji. Bet niekad gyvenime žmogus neturi to, ko trokšti. Užmuša jūsų vyrą, o jūs nieko negalit. Vieną po kitos atima iš jūsų vasaras, ir saulė nutolsta taip, kad net liepą jums šalta. Ir niekam nepasiskųsi. Poryt, šeštadienį, mažajai sukaks dvidešimt. Aš galiu jai duoti du tūkstančius frankų iš savo pinigų. Man liks šeši tūkstančiai. Per akis dviejų našlių laidotuvėms. Niekaip negaliu suprasti, kaip aš galėjau 1944 metų gegužės 27 dieną, kai krito bomba, paleist savo vyro ranką. Niekaip nesuprantu. Nerandu paaiškinimo. Negaliu patikėti, kad bomba pasirodė stipresnė už mus.

NUSIKALTIMO SUDĖTIS

Jie atvažiavo gerai įdienojus, saulė buvo įkopus aukštai, virš galvos. Kalnus ir egles prie namo dengė sniegas, tačiau saulė buvo karšta, lyg balandžio mėnesį. Žinojau, kad bus gražu iki pat vakaro, o paskui papūs šiaurys, ir vėl ims snigti. Gerai pažįstu žemę ir dangų. Esu valstiečio duktė. Gimiau Fise, Tirolyje. Visi mano, kad aš vokietė, tačiau iš tikrųjų esu austrė. Prancūzams tai vis tas pats. Jie mane vadina Eva Braun.

Kai buvau jauna, dvylikos ar gal trylikos metų, su motina ir pussesere Herta plovėme grindis dideliame *Zeppelin* viešbutyje Berlyne. Durininkas buvo baisus žmogus, vis man šleptelėdavo per užpakalį, kai dirbdavau negana sparčiai. Kartą jis mums paskubom pasakė: „Pažvelkit į gatvę, tai Eva Braun". Pripuolėm prie aukštų, iki pat lubų langų. Jis iš mūsų juokėsi, bet mes spėjom pamatyt jauną šviesiaplaukę moterį, išeinančią iš ministerijos priešais viešbutį kartu su kitomis damomis ir karininkais. Įsiminiau jos gražiai sušukuotus plaukus, mažytę skrybėlaitę, švelnius bruožus. Gatvėj stovėjo daug pilkų automobilių. Žinoma, tai nebuvo Eva Braun. Viešbučio direktorius, kurį visi vadino ponu Šliateriu ir kuris buvo geras žmogus, sudraudė mus: „Nestovėkit. Eikit iš čia".

Tai įvyko Vilhelmštraseje, gražiausioje Berlyno gatvėje, priešais Aviacijos ministeriją. Viešbučio hole, per visą didžiųjų laiptų sieną, kabėjo iš keramikos padarytas cepelinas*, tarsi milžiniškas pašto ženklas už 75 pfenigus. Bet prieš tai aš gyvenau Fise, Tirolyje. Pažįstu žemę, dangų ir kalnus.

Kai jie atvažiavo, buvau išėjusi į lauką, stovėjau pamiškėje. Posūkiuose mačiau į kalną šliaužiantį sunkvežimį. Buvo šeštadienis, 1955-ųjų lapkritis. Supratau, kad jie pasuko ne tuo keliu. Už keturių kilometrų nuo Aramo kelias šakojosi, ir vairuotojai dažnai pasukdavo ne ta kryptim. Šiaip jau niekas iki mūsų namo niekad nepakildavo. Rankoje laikiau už užpakalinių kojų triušį, kuris buvo įkliuvęs į Gabrielio kilpą dvidešimt metrų nuo keliuko, vedančio mūsų namo link. Seną amerikietišką milinę buvau užsimetus tik ant apatinuko, kojas įsispyrusi į guminius batus. Matyt, tik ką išsimaudžiau po rytmetinės ruošos darbų. O paskui, turbūt pamačiusi per langą negyvą triušį kilpoje, išėjau lauk. Kaip sakiau, pas mus niekas niekad neužvažiuodavo.

Žengiau kelis žingsnius per sniegą prie sunkvežimio. Už kabinos stiklo mačiau tris, bet išlipo tik vairuotojas. Jis buvo aukštas, trumpai kirptais plaukais, vilkėjo striuke su avikailio apykakle. Pasakė: „Atrodo, kad ne ten pasukom. Į kurią pusę Aramas?“ Jam kalbant iš burnos virto garas, nors saulė buvo karšta kaip balandyje. Man tada buvo dvidešimt septyneri. Viena ranka laikiau susiaustus milinės skvernus ant krūtinės, kita – negyvą triušį. Atsakiau: „Apsirikot kryžkelėj. Reikėjo važiuoti kairiau, palei upelį“. Jis linktelėjo galva lyg norėdamas pasakyti, kad suprato. Jį nustebino mano tarsena, o pro prasiskleidusią milinę jis žiūrėjo man į kelius. Nežinia kodėl pridūriau: „At-

* Cigaro pavidalo kietojo tipo dirižablis, pripildytas lengvesnių už orą dujų.

siprašau". Kiti, taip pat įsmeigę akis, per kabinos stiklą spitrėjosi į mane. Jis man tarė: „Gražų triušį pagavot". Apžvelgė namą, kalnus. Pridūrė: „Čia, pas jus, taip ramu". Nežinojau, ką atsakyti. Aplink, virš sniegynų, tvyrojo beribė ramybė, tik tykiai ūžė mašinos variklis. Pagaliau jis tarė: „Na, ačiū. Mes važiuojam". Įlipo į sunkvežimį. Visi trys ir toliau nenuleido nuo manęs akių. Luktelėjusi, kol jie apsisuko ir išvažiavo, grįžau į namą.

Jau nuo vakar namuose buvau viena. Gabrielis kas trys savaitės eidavo į Piužė Tenjė aplankyti sesers Klemansos. Žadėjo grįžti tik rytoj. Manęs ji niekad nekviesdavo. Iš tylos name ir iš mano elgesio vairuotojas galbūt pajuto, kad aš viena. Tačiau dėl to visai nesijaudinau. Tais laikais buvau labai drovi, net drovesnė nei dabar, bet visiškai nebaili. Mano baimės atsargos išsisėmė per paskutiniuosius karo mėnesius.

Išdarinėjau triušį, nunešiau į podėlį rūsyje, kur juos visada sudėdavom. Tą žiemą mes valgėm tik triušieną. Paskui dar kažką dirbau. Apie antrą ar trečią valandą apsirengiau. Besirengdama prieš veidrodį, galvojau apie tris vyrus sunkvežimyje. Prisiminiau, kaip vienas jų primygtinai į mane žiūrėjo per kabinos stiklą, o aš stovėjau ant keliuko vienu apatinuku po kariška miline. Pajutau, kaip stipriau ėmė plakti širdis. Tai buvo net ne nerimas, o visai kas kita. Man gėda prisipažinti, bet tai tiesa. Ir nors nemylėjau Gabrielio, – gal nebent tik pradžioj, kai klajojom keliais bėgdami iš Vokietijos, – bet niekad jo neapgaudinėjau. Tačiau kaskart, kai koks nors vyras į mane atidžiau pažvelgdavo ir man atrodydavo, kad jis manęs geidžia, širdis imdavo dusliai mušti. Kadangi buvau jam ištikima, tokiais atvejais sakydavau sau: „Tu koketė". Dabar jau žinau, kad aš tokia pat kaip ir mano duktė ar kad, nelaimei, ji tapo panaši į mane. Jai atrodo, kad ją myli kiekvienas, kuris nori su ja pergulėti. Niekad jai

nepasakojau visos tiesos, kad ir kiek stengėsi manęs išklausti. Tiesiog negalėjau. Niekas negalėtų to padaryti. Nepasakiau jai, kad prieš veidrodį miegamajame, prieš užsivelkant suknelę, man gerklę užgniaužė malonus jaudulys. Nepasakiau, kad tada būčiau galėjusi nusileisti į miestelį, prisiglausti pas bet ką paaiškindama, kad likau viena ir bijausi. Jie būtų mane pavadinę Eva Braun ir būtų vėl į mane žiūrėję žeminamais žvilgsniais, tačiau tada nieko nebūtų įvykę. Užuot tai padariusi, pasakiau savo dukrai: „Tikrai, aš negaliu gailėtis, kad taip įvyko. Tada nebūtų tavęs, supratai? Geriau tūkstantį kartų numirti, kad tik būtum tu“. Ji nesuprato šito, ji galvoja tik apie vieną dalyką – ta siaubo diena iš jos atėmė tėtį.

Taip, pamenu, kad prieš apsivilkdama mėlyną vilnonę suknelę akimirką sustingau prieš veidrodį, prisimindama to vyro akis. Ne striuke apsirengusio vairuotojo, kuris kalbino mane, ir ne jauniausiojo, kuris buvo su baskiška berete ir rūkė cigaretę kabinoje. O to juodaakio, spindinčiu žvilgsniu ir vešliais juodais ūsais, kuris gerai žinojo, kad aš tik su apatinuku po miline, ir kuris geidė manęs. Žvelgiau į save veidrodyje jo akimis, o širdis dusliai daužėsi. O gal aš tik išsigalvoju, gal tik baudžiu save už kitas nuodėmes. Gal tai tebuvo tik baisus nerimas, gniaužęs man gerklę, kurį pajunta laukiniai gyvūnai, triušiai artėjant medžiotojams.

Kai jie grįžo, aš buvau didžiajame kambaryje. Per aprasojusį langą pamačiau sunkvežimį, kuris šį kartą užšliaužė keliuku iki pat mūsų namo. Apmirusia širdimi pagalvojau: „Ne, negali būti, ne“. Bet gerai žinojau, kad būtent taip ir bus, kad taip man lemta. Išėjau, sustojąu tarpdury. Visi trys išlipo. Jie nesikalbėjo. Tik jauniausiasis šypsojosi perkreipta šypsena, lyg per prievartą. Gerai mačiau, kad jie buvo girti, žengė atsargiai statydami kojas. Pasistumdydami prisiartino prie durų. Žiūrėjo įsmeigę

akis į mane, netardami nė žodžio, ir šiame tuščiame baltame mane supančiame pasaulyje tegirdėjau tik jų batų šlepsenimą purve, ten, kur buvau nuvaliusi sniegą priešais namą.

Ėmiau šaukti. Per didįjį kambarį pasileidau kamarėlės link, kur vėliau įrengėme dukros kambarį. Kojos neklausė manęs. Ilgai gaišau, bandydama atitraukti durų skląstį, o kai atidariau, vienas iš jų, tas, kur ryte kalbėjosi su manimi, jau stovėjo priešais. Smogė man. Kažką sakė, bet aš nebesupratau. Tąsyk atsirado kiti du. Nuvilko mane į miegamąjį. Jie plėšė nuo manęs suknelę, o kai aš šaukiau, vėl mušė. Jauniausiasis pasakė: „Žinai, kas tau bus, jei rėksi?" Gulėjau ant grindų ir verkiau. Jis pasakė: „Žarstekliu sulaužysiu tau nosį, išmušiu visus dantis". Likau gulėti prie jų kojų, o jis grįžo iš didžiojo kambario žarstekliu nešinas. Grasiai tarė: „Na, rėk dabar". Tas, kuris ryte kalbėjosi su manimi, numetė savo striukę ant lovos ir pasilenkęs ties manim pasakė: „Tau pačiai bus geriau, jei tylėsi. Nieko bloga nepadarysime. Būk protinga, nesipriešink". Jaunėlis paliepė: „Nusivilk suknelę, sutre". Jis prikišo žarsteklį man prie akių, aš vėl pravirkau ir pasakiau: „Gerai". Atsistojau, nusivilkau perplėštą suknelę. Tada jie mane parvertė ant lovos. Tas, kuris ryte kalbėjo su manim, vis kartojo: „Būk gerutė. Paskui paliksim tave ramybėje". Jie man liepė nusitraukti kelnaites ir pradėjo. Pradžioj du laikė už kojų ir rankų, kol jaunėlis buvo ant manęs, tačiau pajuto, jog nesiginu, ir paleido. Juodaplaukis ir juodaakis buvo antras. Jis visą laiką bučiavo mane į lūpas. Su tuo, kur kalbėjo ryte, likom kambary vieni du. Viską atlikęs, jis pasakė: „Gerai padarei, kad nekėlei triukšmo. Neverta dėl to likti neįgaliąja".

Jis nuėjo pas kitus į didįjį kambarį, palikdamas praviras duris. Aš nebeverkiau, nebegalėjau apie nieką galvoti. Girdėjau juos griozdžiant po spinteles, o paskui jie pradėjo gerti. Tada

juodaakis ūsočius atėjo pas mane ir tarė: „Eikš. Jie nori valgyti“. Norėjau iš spintos išsiimti kitus drabužius, bet jaunėlis pastebėjo ir įpuolė į kambarį rėkdamas: „Na jau ne!“ Sučiupo mane už rankos ir bloškė per visą kambarį. Dar lovoje jie buvo nutraukę apatinuko petnešėles ir dabar turėjau jį prilaikyti ranka, kad neapsinuogintų krūtinė. Jiems tas kėlė juoką.

Paskui jie mane girdė vynu. Didelėmis stiklinėmis. Jaunėlis laikė už plaukų, vis kartodamas: „Na, gerk, gražuole“ ir piktai žiūrėjo į mane. Iškepiau triušį. Nebežinojau, kuri valanda, supratau tik, kad jau naktis. Vienu metu juodaakis, kurį kiti vadino Italu, atvėrė duris į snieguotą naktį. Panoro pakvėpuoti grynu oru. Jaunėlis pasakė vairuotojui: „Pažiūrėk, kiek žvaigždžių, gražu, ar ne?“ Užsimanė, kad ir aš eičiau pažiūrėti. Pro atvertas duris girdėjau, kaip švilpia šiaurys nuo kalnų. Buvau girta ir, kad nepargriūčiau, laikiausi sienos.

Kol jie valgė ir gėrė, vairuotojas pasisodino mane ant kelių ir vertė gerti. Jie juokėsi turį muziką, galį pagroti. Aš, ko gera, taip pat juokiausi, o gal tuo pat metu ir verkiau, nes buvau girta pirmą kartą gyvenime. Jie užmetė man ant pečių kariškąją milinę ir išvedė ant sniego. Parodė sunkvežimio gale stovintį mechaninį pianiną. Tai buvo sunkus ir aukštas pianinas, tamsiai žalias, dumsuojantis nuo durų krintančioje šviesoje, kurią jie uždegė išeidami. Su didele paauksuota M raide ant priekio. Buvo pritvirtintas dviem virvėm, kad nenuvirstų. Jie paleido muziką. Aš klūpojau sniege, dėliojau sniegą prie kaktos, skruostų ir girdėjau melodiją, kurią naktyje vėjas nešė miestelio link. Tai buvo „Pikardijos rožės“. Sunkvežimio vairuotojas mane pakėlė, nes užsimanė, kad aš šokčiau su juo. Nepajėgiau. Kybojau be jėgų jo glėby, jutau, kaip mano galva tabaluoja ant jo peties, o kojos velkasi per sniegą.

Paskui jie gėrė naminę ir vėl vertė gerti mane, o jaunėlis, ir toliau mane kankindamas, liepė nuogai vaikščioti po virtuvę. Išgirdau, kaip Italas pasakė: „Liaukis. Gana jau". Bet nei jaunėlis, nei sunkvežimio vairuotojas nenorėjo liautis. Atsimenu, kad kartojau: „Man vis tiek. Dabar jau man vis tiek". Viską prisimenu tik nuotrupomis. Nebepamenu, kiek viskas truko. Pasakiau, kad mano vardas Paula. Rūkiau prancūzišką cigaretę, kurią man davė jaunėlis. Žiūrėjau į jų veidus, ir man atrodė, kad aš juos pažįstu jau labai seniai. Jie mane vėl nusivedė į miegamąjį ir vėl perėjo visi trys, o jauniausiasis vis vertė kartoti, kad aš esanti jų „žmonelė". Vos užmerkus akis viskas aplink sukosi dar smarkiau, visas pasaulis griuvo kartu su manimi.

O dar vėliau išsivėmiau į praustuvą. Jie vėl užmetė man ant pečių milinę, vairuotojas pasodino mane ant suolo prie stalo, pats užmovė guminius batus. Išsitempė laukan sakydami, kad jau išvažiuoja ir kad aš privalanti su jais atsisveikinti. Kiekvienas bučiavo mane į lūpas ir aš neprieštaravau, nors ir labai nenorėjau. Ir ne todėl, kad tai dar galėjo turėti kokią nors reikšmę po viso to, ką jie su manimi darė, bet todėl, kad girtu moterišku protu suvokiau: aš dvokiu vėmalais. Jaunėlis mane įspėjo: „Patariu tylėti. Prasitarsi – mes sugrįšim. Suknežinsiu tau nosį ir išmušiu visus dantis". Prieš sėsdamas į kabiną pridūrė: „Visi trys patvirtinsime, kad tu pati to norėjai". Paskutinis su manim atsisveikino Italas. Jis svirduliavo greta sunkvežimio. Grubaus rumbuoto velveto striuke ir kelnėmis. Vargais negalais ištraukė iš kišenės auksinę piniginę ir davė man pinigų. Maždaug 100 frankų dabartiniais pinigais. Labai tyliai pasakiau „ne", bet jis dusliu balsu pratarė „Imk, imk" ir įspraudė juos man į delną.

Žiūrėjau į nuo kalno besileidžiantį sunkvežimį su degančiomis priekinėmis ir užpakalinėmis šviesomis, kol jos išnyko už

eglių. Po paltu buvau visai nuoga, man buvo šalta. Buvau laiminga, jusdama šaltį. Vėl parpuoliau ant kelių į sniegą priešais atvertas duris. Įšliaužiau į vidų, vilkdama paskui save milinę. Pajutusi, kad jau guliu ant grindų plytelių, koja užtrenkiau duris. Per minčių draiskanas ir pulsuojantį ūžesį galvoje suvokiau, kad nepajėgsiu nusigauti iki lovos. Pakišau apsiausto skverną po savimi, kitu prisidengiau. Pagalvojau: „Viryklė juk dega. Reikėtų nueiti iki jos“. Nepajėgiau. Nejutau jokio skausmo. Kūnas buvo visiškai tuščias. Girdėjau ritmišką keistą garsą, bet tai nebuvo žadintuvas ant židinio atbrailos. Ilgai stengiausi suprasti, kas tai, kol susivokiau, jog tai aš kalenu dantimis. Tada ėmiau rėkti, kiek jėgos leidžia, dusdama nuo raudojimo, su vienintele viltimi, kad rytoj manęs nebebus tarp gyvųjų.

* * *

Kai sugrįžo Gabrielis, aš tebegulėjau toje pačioje vietoje, ant grindų, susirietusi po miline. Mano kojos rėmėsi į duris ir, kai jis bandė jas atidaryti, aš atsikvošėjau. Jis burbtelėjo, kad per visą naktį degusi šviesa virš durų. Patraukiau kojas, ir tada, stumtelėjęs duris, jis išvydo mane. Pamatė nešvarias lėkštes ir butelius ant stalo ir neteko žado. Pakėlė mane ir nunešė ant lovos, į miegamąjį. Ant grindų mėtėsi paklodės ir antklodės, jis jas surinko ir užklojo mane. Atsigulė greta, kad aš nedrebėčiau, ir vis kartojo: „Negali būti. Negali būti“. Pro langų užuolaidas skverbėsi įdienojusi šviesa, ir man pasirodė, kad aš ilgai ilgai miegojau. Atvėrusi akis, kai Gabrielis virstelėjo duris, nustebau, kad esu ne rūsyje, kur paskutinėmis savaitėmis Berlyne miegodavau. O juk gyvenu šitame name daugiau nei devyneri metai.

Jis nuėjo išvirti kavos. Girdėjau, kaip uždegė viryklę. Turėjo ganėtinai laiko pamąstyti apie netvarką didžiajame kambaryje, nes sugrįžęs tepratarė: „Niekšai! Pranešiu žandarams". Vis dar buvo su apsiaustu ir šerpe. Išgėriau didelį puodelį kavos. Jutau pabrinkusias, lyg nesavas lūpas, dešinysis paakys taip pat buvo sutinęs. Vakar neatkreipiau į tai dėmesio, bet iš to, kaip Gabrielis perbraukė pirštais man per veidą, supratau, kad matosi mušimo žymės. Jis paklausė manęs: „Tu juos pažįsti? Jie vietiniai?" Papurčiau galvą, kad ne. Jis pakartojo: „Pranešiu žandarams". Bet aš žinojau, kad jis to nepadarys. Pagelbėdama jam tariau: „Net jei juos ir suras, niekas manim nepatikės. Jie mane įspėjo, kad sakys, jog aš pati to norėjau". Jis pažvelgė į mane, nervingai papurtydamas galvą: „Tave mušė. Tai matyti". Tada pasakiau: „Ir tu mane mušdavai. Tai irgi būdavo matyti". Po valandėlės pridūriau: „Nieko nedaryk. Visi sužinos ir juoksis iš mūsų". Sėdėdamas ant lovos, jis trinktelėjo kumščiais sau per kelius, bet nieko neatsakė.

Ilgai sėdėjo taip nejudėdamas. O paskui neatsigręždamas į mane tarė: „Aš juos surasiu. Užmušiu savo rankomis". Žinojau, kad jis šito nepadarys. Tada jam buvo trisdešimt treji metai, kai mes susipažinome – dvidešimt treji. Šis žmogus bijojo visko. Jis didžiavosi tuo, kad buvo kelio prižiūrėtojas, nes jautėsi saugus nešiodamas ženklą, ant kurio buvo užrašyta: ĮSTATYMO VARDU. Tačiau, išskyrus mane ir keletą vargšelių valkatų, jis prieš nieką daugiau nėra pakėlęs balso, nebent jei kalba ėjo apie jo pinigus. Jis buvo dar didesnis gobšuolis nei bailys ir kaip tik todėl aš jo nemylėjau. Tik vieną vienintelį kartą prašiau, kad jis mane vestų: tai buvo 1946 metais, prieš pat mūsų vaiko gimimą. Jis manęs nevedė tik todėl, kad bijojo susipykti su savo seseria Klemansa, kuri savo turtą buvo pažadėjusi palikti jam. Kiek

galėjau suprasti iš nesyk girdėtų kalbų, tai buvo namas Piužė Tenjė, kuriame ji gyveno, ir trys hektarai vynuogyno.

Tą sekmadienį praleidome namie kartu, o to jau seniai mums nebuvo atsitikę. Jis buvo pažadėjęs nukasti sniegą prieš meriją ir kelyje, kuriuo vaikai eidavo į mokyklą, tačiau nenuėjo. Aš išsimaudžiau ir apsirengiau. Veidrodyje pamačiau, kad ant vieno skruosto juoduoja kraujosrūva ir toje pusėje lūpos sutinusios. Dešinė akis taip pat buvo užtinusi, kaip ir tada, Fise, kai man įgėlė vapsva. Buvau peršalus, tačiau neėmiau to į galvą, nes aš labai atspari peršalimo ligoms. Tačiau, pamačius save tokią veidrodyje, mane vėl suėmė graudulys. Ant rankų, kojų mušimo žymės buvo ne tokios pastebimos, bet ant kairiojo peties tamsavo mėlynė nuo kumščio smūgio, kurį trenkė vienas iš jų, kai mane pasivijo prie kamarėlės. Toji vieta man ilgiausiai skaudėjo.

Papasakojau Gabrieliui viską, kaip buvo, paaiškindama, kiek sugebėjau, jo kalba, kuri man buvo svetima. Visą popietę jis vaikštinėjo pirmyn atgal, vargindamas mane klausimais, kurie tik didino jo skausmą, gėrė vyną, įtikinėjo save, jog „užmušiąs juos savo rankomis“. Suploviau indus, sutvarkiau namus, palesinau vištas. Vienu metu mane net suėmė juokas, kai pamačiau, kad gyvenimas ir toliau teka, kad, taip sakant, nieko neįvyko. Visur mane sekiojantis Gabrielis paklausė: „Ko tu juokiesi?“ Atsakiau: „Nežinau. Iš nervų“. Jis nunarino galvą. Ilgai dar vaikščiojo po didįjį kambarį, paskui staiga pasiėmė batus, odinę striukę ir pasakė: „Iškviesiu gydytoją. Tu manęs nepažįsti. Net už gydytoją jie privalės užmokėti“.

Išėjo pėsčias į miestelį skambinti telefonu. Jau buvo sutemę. Dar kartą apėjau namus su skuduru rankoje, jei kartais ateitų gydytojas. Kaip tik tada lyg sapno nuotrupa staiga atmintyje išplaukė Italas, brukantis man į delną pinigus, prieš sėsdamas į

sunkvežimio kabiną. Suradau abu suglamžytus banknotus milinės kišenėje. Nežinau, ar dėl kylančio karščio, ar iš baimės, kad viskas atsisuks prieš mane, ėmiau virpėti nuo galvos iki kojų. Įmečiau banknotus į viryklės pakurą ir palaukiau, kol iš jų nieko nebeliko, tada uždariau dureles.

Kai beveik po valandos Gabrielis sugrįžo ir pasakė: „Sekmadienį daktaras kažkur išvykęs, bet jam perduos", aš pamaniau, kad jis paskutinę minutę neišdrįso jam skambinti ar ką nors dar daryti. Širdies gilumoj pajutau palengvėjimą. Pasirodo, klydau. Daktaras Kontas atvyko savo visureigiu, kai mes sėdėjome prie stalo, o Gabrielis buvo apsiverkęs. Tuo metu daktarui Kontui buvo keturiasdešimt. Jis važinėjo po rajoną apsiavęs guminiais batais ir užsimetęs storą languotą puspaltį, gydydamas vaikus ir priimdamas gimdymus. Aš nejaučiau jam ypatingos pagarbos, nes buvau kvaila, o jo drabužiai nepanėšėjo į įprastinę gydytojo aprangą, tačiau po to vakaro ėmiau apie jį galvoti visai kitaip. Jis mane apžiūrėjo miegamajame, paprašęs Gabrielį išeiti, ir pasakė: „Jei nori paduoti skundą, aš tave palaikysiu". Pasakiau, kad nenoriu, jog kas nors tai sužinotų. Jis palingavo galvą ir išėjo, kol aš rengiausi.

Didžiajame kambaryje atsisėdo prie stalo, parašė receptą, o aš pripyliau jam taurę vyno. Jis pasakė Gabrieliui: „Galiu paliudyti, kad ją mušė. Ką ketinate daryti toliau?" Gabrielis pratarė: „Mušė? O visa kita?" Daktaras Kontas gūžtelėjo pečiais. „Ją išprievartavo, ar ne?" – paklausė Gabrielis. Daktaras Kontas atsakė: „Ji sako, kad ją išprievartavo, ir aš ja tikiu". Gabrielis atsistojo prieš jį kitoje stalo pusėje ir paklausė: „O ką darytumėte jūs, manim dėtas?" Daktaras atsakė: „Jumis dėtas, aš nebūčiau delsęs visą dieną. Juos jau būtų sugavę, aš būčiau padaręs viską, kad juos surastų. Dabar, jei norit, galiu

nuvežti jūsų žmoną į Draginjano ligoninę. Tada turėsiu visus reikalingus įrodymus“. Gabrielis pažvelgė į mane ir nuleido galvą. Aš pasakiau: „Ne, Gabrieli, aš nenoriu. Esu užsienietė. Miestelio žmonės juoksis iš mūsų ir sakys, kad aš bloga žmona, jie manim nepatikės“.

Daktaras vyno nepalietė. Stodamasis pasiėmė portfelį nuo stalo ir pasakė man: „Nesutinku su tavim“. Pagavau jo žvilgsnį, jo akys buvo mėlynos, apsuptos raukšlelių. Tai buvo akys pavargusio žmogaus, kuris nesutiko su manim ir su daug kuo pasaulyje.

* * *

Susipažinau su Gabrieliu 1945-jų balandį, kai bėgome iš Berlyno. Mes su mama ir kitais pabėgėliais ėjome paskui kareivių kolonas, traukiančias į pietus. Tai įvyko viename miestelyje prie Chemnico. Buvo ankstus rytas. Mes jau buvome pasimetusios su mano pussesere Herta, trejais metais vyresne už mane. Tarp Torgau ir Leipcigo ji sėdo į vieną sunkvežimį, o mes įsitaisėme kitame. Tą patį rytą aš pasimečiau ir su savo motina. Man atrodo, kad ji pasuko kita kryptimi, į vakarus, Keselio link, kur turėjo draugų, ir žuvo pakeliui.

Kai pirmą kartą pamačiau Gabrielį, jis priminė pamestą šunį. Buvo apsirengęs ilgu juodu neperšlampamu apsiaustu be vienos rankovės, su ant ausų užsmaukta vilnone kepuraite. Gėrė vandenį iš kolonėlės miestelyje, kurio pavadinimą jau užmiršau. Man buvo septyniolika, o jis, nors šešeriais metais vyresnis už mane, atrodė kaip ir visi prancūzai – lyg nubaustas už nusikaltimą, kurio nepadarė. Iš karto supratau, kad jis prancūzas. Mane taip pat kamavo troškulys, bet tai buvo jo kolonėlė. Mano motina neiškentusi jam užvožė per pečius krepšiu.

Visi trys leidomės per miestelį. Aš truputį mokėjau prancūziškai, nes Berlyne teko susitikti su tokiais pat kaip jis, atsiųstais į priverstinius darbus. Supratau, kad ir jis norėjo eiti į pietus. Motina pasisakė eisianti paieškoti kumpio, kur jai buvo nurodę, kad esą galima gauti. Tada ji buvo tokia kaip aš dabar. Keturiasdešimt penkerių metų, šviesiai kaštoniniais plaukais, kuriuos susukusi į kuodą prisegdavo ant pakaušio. Buvo apsirengusi juodu paltu su ūdros apykakle. Tokią aš ją mačiau paskutinį kartą, nors, žinoma, tada dar to nežinojau ir buvau patenkinta, kad esu toli nuo Berlyno ir galiu pasirodyti, jog šiek tiek kalbu prancūziškai. Maniau, kad viskas susiklostys gerai. Mes vėl rasime kokį nors sunkvežimį, pagaliau nors kartą jame bus ganėtinai degalų, kad pasiektume Dunojų. Mama visada sakydavo: „Kai pamatysi Dunojų, visi rūpesčiai baigsis“. Tam tikru atžvilgiu ji buvo teisi, tik tas Dunojus, kurį aš pamačiau, buvo labai toli nuo Linco Austrijoje, į kurį mes norėjome patekti. Dunojus, kaip ir gyvenimas, labai ilga upė, o aš tada buvau dar mergiūkštė.

Kai virš miestelio pasirodė amerikiečių lėktuvai ir į kareivių vilkstines pasipylė automatų salvės, Gabrielis ir aš pasileidome siauromis gatvelėmis. Kažkoks karininkas mus įstūmė į sunkvežimį, mojuodamas revolveriu ir šaukdamas, kad iš tikro mus nušaus. Tada aš ir praradau mamą. Šaukiau, kad mano motina liko miestelyje, kad reikia jos palaukti, tačiau sunkvežimis nuvažiavo, ir aš netekau mamos. Vėliau dažnai ieškodavau to miestelio pavadinimo Vokietijos žemėlapiuose. Nebeprisimenu net dienos. Buvo balandžio mėnuo. Netoli nuo Chemnico. Iš vakaro daržinėje ji kalbėjo, kad eisime Keselio link, į vakarus, kur turėjo draugų, ir gal ji manė, kad aš to neužmiršau, kad taip pat pasuksiu į Keselį. Nežinau. Parašiau į Keselį, rašiau ir į Fisą. Niekas apie ją nebuvo girdėjęs.

Dunojų išvydau ties Ulmu maždaug po dešimties dienų. Tai buvo didelė pilka upė, panaši į kitas. Gabrielis džiaugėsi į šį rajoną atvykstančiais prancūzų kareiviais ir virš kareivinių plevėsuojančia mėlyna–balta–raudona vėliava. Aš jau turėjau šiltą amerikietišką milinę, kurią buvau nuvilkusi nuo vieno užmuštojo pakely. Prancūzų karininkas nusivedė Gabrielį pasikalbėti. Aš likau geležinkelio depe ir kitą rytą, vos auštant, nuėjau bėgiais jo ieškoti. Radau jį sumuštą, nes jis atsisakė būti kareiviu. Pasakiau jam: „Neverk, neverk. Eisim į Fisą. Aš iš ten ir visus ten pažįstu".

Iš pradžių ėjome Fiso link, tačiau dabar per Viurtenbergą iš visur plūdo prancūzų kareiviai ir tankai, todėl paskutiniąją balandžio savaitę nuo Kemteno pasukome atgal į šiaurę. Gabrielis bijojo susidurti su savo tėvynainiais, nes jie galėjo palaikyti jį bailiu ir vėl sumušti. Naktimis miegodavom giraitėse kartu su kitais pabėgėliais arba sunkvežimyje, jei tik toks pasitaikydavo. Maisto prasimanyti, ypač kai būdavome su amerikiečiais, pasirodė esą ne taip sunku, kaip surasti sunkvežimį. Jie turėdavo daugiau produktų už prancūzus ir mums jų duodavo. Prisimenu gražias, lyg nulakuotas kartonines dėželes, kuriose buvo amerikietiškų konservų „Mėsa su daržovėmis", ananasų sirupe, sūrio, biskvitų, šokolado, cigarečių ir net kramtomosios gumos *Dentyne*, – visko, ko reikia vienai dienai kareiviui.

Kai buvo pasirašytos paliaubos, Gabrielis keletą savaičių dirbo pas amerikiečius Fuldoje. Barake turėjome kambarį, o Gabrielis pritapo prie vokiečių belaisvių, kurie taisė tiltus. Turėjome daug maisto, drabužių, visko. Kartą amerikiečių kareivis net padėjo ant palangės šilkines kojines ir laišką, netaisyklinga vokiečių kalba mane kviesdamas susitikti. Sudraskiau laišką ir nenuėjau į pasimatymą, nes tada jau mylėjausi su Gabrieliu ir neturėjau noro žiūrėti į kitus.

Į Prancūziją grįžome 1945-ųjų rugpjūtį, nešini didžiuliu lagaminu, pilnu maisto. Pirmasis miestas, kurį išvydau, buvo Lionas. Lione Gabrielis pardavė produktus ir sėdome į Nicos traukinį, paskui persėdome į mažesnį, kurio paskutinis vagonas buvo tarsi iš filmo apie kaubojus. Jis mus nugabeno į Piužė Tenjė. Aš likau laukti ant kelio, kol jis kalbėjosi su savo seseria Klemansa. Ji pradarė duris, kad pažiūrėtų, kaip aš atrodau, tačiau neišėjo lauk, neužkalbino manęs. Aš jau buvau trečią mėnesį nėščia ir būgštavau, kad Gabrielis nemestų manęs, nes jo sesuo, kurios jis visad klausė, gali nenorėti austrės. Prisimenu, kelio pakrašty žaidžiau juodais ir baltais akmenėliais spėliodama, pavarys mane ar ne. Dar ir dabar matau savo šešėlį saulės nutviekstame kelyje, girdžiu vabzdžių dūzgesį įkaitusiame ore. Man buvo septyniolika, buvau vieniša ir man buvo neramu. Manau, kad jei mane būtų pravarę, nebūčiau prapuolus, būčiau radus kokią nors išeitį. Esu nedrąsi, kai reikia kalbėti su žmonėmis, bet šiaip ryžto man netrūksta. Būčiau grįžus į Fisą ar kur kitur, bet dabar dėl nieko nesigailiu. Jau tada tikėjau Dievą, o jis žinojo, kaip viskas turės susiklostyti, kad dabar turėčiau savo mažytę Elianą.

Mano pirmas kūdikis, taip pat mergytė, mirė praėjus kelioms valandoms po gimdymo. Ji tegyveno tik vieną popietę, paguldyta greta manęs lovoje, Arame, paskui nustojo kvėpuoti, mirė. Aš ją nešiojau tik septynis mėnesius, o to negana, nebent jei būčiau gimdžiusi ligoninėje. Žinoma, gedėjau jos, tačiau jaučiausi atsikračiusi atsakomybės. Gal todėl ir nubaudė mane Dievas, gal jo valia ir savo sielvarto kaina turėjau užmokėti už laimę, kurią patyriau po dešimties metų, susilaukusi mažylės Elianos. Ir ji gimė vos aštuonių mėnesių, tačiau svėrė penkis svarus, buvo gerai sudėta iki pat pirštukų galiukų ir net klykė, išvysdama pasaulį. Ją priėmė daktaras Kontas. Jis juokėsi. Pasakė

man: „Mano miela ponia, liepos mėnesį gimę vaikai yra labai gajūs. Tačiau patys nepaklusniausi. Šitoji jums dar pridarys rūpesčių gyvenime“. ŠITOJI. Jau nuo pirmųjų akimirkų, vos išvydus pasaulį, jai buvo skirtas vardas ŠITOJI.

Gabrielis kūdikio nenorėjo, nes tai buvo ne jo vaikas. Jis man buvo sakęs: „Atsikratyk jo. Nueik pas daktarą. Paaiškink jam“. Nuėjau į miestą, pas daktarą Kontą. Buvo 1956-ųjų vasaris. Jis nuleido galvą ir tarė: „Negaliu. Niekad nesu to daręs. Tai prieštarauja gyvybės dėsniui“. Aš apsidžiaugiau. Pajutau pagarbą jam ir sau. Pasakiau Gabrieliui: „Daktaras sako, kad taip daryti negerai. Aš taip pat“. Jis atsakė: „Rasime akušerę. Ji viską padarys“. Mes sėdėjome prie stalo vienas prieš kitą didžiajame kambaryje, aš – dar nenusivilkusi amerikietiškos milinės, su storu šaliku ant kaklo. Buvau ką tik grįžusi autobusu iš miesto. Pasakiau: „Ne. Aš noriu vaiko. Nežinau, kuris jį man padarė, bet tai nesvarbu. Jei tu nori, aš grįšiu į savo šalį“. Jis neatsakė, visą vakarą ir kitą dieną nekalbėjo. Paskui nuvažiavo į Piužė Tenjė pasitarti su Klemansa. Grįžęs pasakė: „Daryk, kaip nori. To vaiko aš niekada nepripažinsiu. Nėra tam pagrindo“. Linktelėjau galva. Pasakiau: „Taip, nėra tam pagrindo“. Ir toliau skalbiau baltinius.

Kai gimė mano mergytė, pats Gabrielis nuėjo į Aramo meriją jos užregistruoti. Grįžo labai greitai, labai išblyškęs. Išgėrė vieną, kitą stiklą vyno ir šūktelėjo iš didžiojo kambario: „Susibariau su meru. Tu pati turi pas jį nueiti“. Aš ne kartą buvau jam sakius, kad noriu gimdyti ligoninėje, nes tada būtume įregistravę vaiką ten, kur mūsų niekas nepažįsta, tačiau jis nesutiko. Ligoninėje jam atrodė per brangu. Po gimdymo ėmiau vaikščioti jau trečią dieną ir, mero prašymu, manęs paimti savo nedideliu sunkvežimiu užvažiavo vienas medkirtys. Visą laiką, kol nebuvau namie, baiminausi, kad Gabrielis nenuskriaustų mano mergytės.

Meras ponas Roka buvo geras žmogus. Būtent jo dėka prieš dvejus metus man buvo suteikta Prancūzijos pilietybė. Jis pasakė: „Devinis, matyt, vengia prisipažinti esąs vaiko tėvas, todėl noriu, kad jūs pati tai patvirtintumėte". Atsakiau: „Vaiko tėvas ne Devinis". Ponas Roka užraudo. Jis nedrįso manęs paklausti, kieno tas vaikas, tik stovėjo ir kramtė lūpas nepakeldamas akių. Pasakiau: „Nežinau, kas vaiko tėvas". Jis nuleido galvą ir įrašė Elianą į knygą. Aš pati jai parinkau mano motinos vardą – Manuela, pusseserės – Herta. Net nežinojau, kodėl dar pridėjau ir Elianą. Tiesiog jis man patiko. Meras ponas Roka pasakė: „Devinis – šliužas". Atsakiau: „Ne. Jis ne vaiko tėvas, štai ir viskas".

Prieš išeidama iš mažo merijos kambarėlio, visai greta vaikų darželio, įsikūrusio tame pačiame pastate, pasakiau, nedrįsdama į jį pažvelgti: „Pone Roka, prašau jus, man būtų baisi gėda, jei žmonės tai sužinotų". Jis tik palingavo galvą ir tarė: „Jūs atrodot labai pavargus. Grįžkite namo ir nebegalvokit apie tai. Aš juk ne boba su kelnėmis..." Ir niekad niekam nepapasakojo, kas įrašyta registracijos knygoje. Dar prieš užtvindant Aramą jis išėjo į pensiją ir apsigyveno Nicoje. Kartą prieš Naujuosius metus aš jam pasiunčiau sveikinimo atviruką. Nusipirkau jį, nes buvo labai gražus, be to, daugiau ir neturėjau kam palinkėti laimingų Naujųjų metų. Jo adreso nežinojau, tiesiog užrašiau: „Ponui Roka, buvusiam Aramo merui. Nica". Nežinau, gavo jis jį ar ne.

* * *

Kol ji buvo mažytė, visi ją vadino Devinio dukra. Darželyje, o paskui ir Briuskė mokykloje ji taip pat buvo Eliana Devin. Ji niekad taip ir nesuprato, kad tai ne tikroji jos pavardė, kol jos nenuvežėme į Grenoblį pas okulistą.

Buvo 1966-ųjų rugsėjis, jai ėjo dešimti metai. Ją prieš tai mieste jau gydė nuo trumparegystės, bet nuo akinių jai įsiskaudėdavo galvą ir todėl nenorėjo jų nešioti, o ypač dar ir dėl to, kad išgėręs Gabrielis ją vadindavo „keturake". Jis tai darė ne piktuoju, nes mano duktė pamažu užpildė jo gyvenimą. Tačiau kai per daug išgerdavo, jį apimdavo baisus liūdesys, ir sunku būdavo suprasti, ar jis pokštauja, ar pyksta ant mažylės, kad taip ją myli.

Greta jos jis net tapdavo ne toks šykštus. Nuo tada, kai jai sukako dveji ar treji metukai, ji visur jį sekiodavo, vadindama „mano tėveliukas". Aš niekad nesu mačiusi, kad jis būtų atsispyręs jos norams. Vakare grįžęs namo, traukdavo iš kišenių viską, ko ji buvo prašiusi, – pirmaisiais metais žaisliukus, saldumynus, vėliau – sidabrinę širdelę, kurią ji lig šiol nešioja. Ji buvo labai lipšni ir paklusni man, tačiau jos tėtis jai buvo dievas. Norėdamas padaryti jai įspūdį, jis girdavosi, kad perėjo visą Vokietiją ir viską ištvėrė, o ji žiūrėdavo į jį didžiulėmis, susižavėjimo pilnomis akimis, sėdėdama jam ant kelių, prie stalo, ir vakarienė užtrukdavo porą valandų. Aš sakydavau: „Reikia eiti gulti, rytoj reiks keltis". Ji staigiai mosteldavo ranka ir nutildydavo mane: „O tu netrukdyk man kalbėtis su mano tėčiu". Jis juokdavosi, bučiuodavo ją, tokią mažytę jo glėby, jausdavosi stiprus ir net man, taip gerai jį pažįstančiai, jis rodydavosi stipresnis ir vyriškesnis. Būdama penkerių, dešimties metų, ji taip pat juo didžiavosi, nes jis buvo prižiūrėtojas ir jos klasės draugai nuščiūdavo jam pasirodžius. Ji didžiavosi viskuo, ką jis darė.

Kartą Gabrielis pasakė: „Aš susižinojau dėl mažosios akių. Reikia ją nuvežti į Grenoblį". Štai tada ji ir sužinojo, kad jos pavardė Vik. Rašydamas receptą naujiems akiniams, akių gydytojas pratarė: „Eliana Vik". Tuokart mano duktė nieko nepasakė. Ji tik greičiau už mane paėmė lapelį ir žvilgtelėjo į jį.

Kai Grenoblyje nuėjome pietauti į restoraną netoli parko, ji paklausė: „Kodėl mano pavardė ne tokia kaip tėčio?“ Tame restorane visą laiką greta jos sukiojosi vilkšunis. Ji jam po stalu mėtė gabaliukus mėsos. Gabrielis pasakė: „Kaltas karas. Aš tau vėliau paaiškinsiu. Visai nesvarbu, kokia pavardė“. Iš savo dukters žvilgsnio supratau, kad Dievas, bausdamas už nuodėmes, ima man siųsti kitus išbandymus. Greitai paskaičiavusi, ji atsakė: „Karas jau seniai buvo pasibaigęs, kai aš gimiau“. Valgėme toliau, o prislėgtas Gabrielis prikibo prie padavėjo dėl sąskaitos, ėmė ginčytis, šaukti, kad tik nereiktų kalbėtis. Eliana tylėjo. Jei jos nebūtum pažinojęs, būtum galėjęs pagalvoti, kad jai terūpi tik aviganis, kuris nuo jos nesitraukė. Paskui Gabrielis pakartojo: „Aš tau paaiškinsiu. Bet ne taip jau svarbu“. Ji žvelgė į jį, pritariamai linksėdama galvą. Norėjo juo tikėti. Niekad nesu mačiusi tokio troškimo patikėti, kad tik viskas išliktų taip, kaip buvo vaikystėje. Gabrielis pasakė: „Eime. Pavėluosim į traukinį“.

Namo grįžome vėlai, ir mažytė, po restorano daugiau nepravėrusi lūpų, pasuko tiesiai į savo kambarį, kurį jai Gabrielis buvo įrengęs kamarėlėje. Jis nuėjo pas ją ir juodu ilgai apie kažką kalbėjosi. Grįžo į mūsų miegamąjį paraudusiom akim, pratarė: „Dabar aš ją pripažinsiu. Yra tam pagrindas“. Atsigulė. Daugiau nei pusvalandį galvojau, paskui pasakiau: „Galėtum ją pripažinti, jei aš pasakyčiau, kad jos tėvas esi tu. Bet tai netiesa. Šiaip ar taip, ji turės sužinoti tiesą. Kai užaugs, aš jai viską pasakysiu“. Gabrielis atsakė: „Tu nori, kad ji priklausytų tik tau, bijai, kad ji taps mano dukra, – štai kur visa tiesa“. Viskas, žinoma, man atrodė kur kas sudėtingiau, tačiau jis buvo teisus. Jai gimus, be Gabrielio, aš turėjau ir kitų vyrų. Dar ir dabar nežinojau, kas manęs laukia ateityje.

Ir vėliau priešinausi, kad jis ją pripažintų savo dukra. Juk nuo to niekas nebūtų pasikeitę. Jis ir toliau jai buvo jos „tėveliukas“, ir ji kabinosi į jį dar stipriau nei anksčiau. Tačiau joje tarsi tūnojo nerimas dėl to, ką jai teks sužinoti vieną gražią dieną. Kaip tik nuo tada – nuo kelionės į Grenoblį – ji pradėjo apsileisti mokykloje ir ėmė kramtyti nagus. Būdama trylikos ar keturiolikos metų panoro dažytis lūpas. Nuleidęs galvą Gabrielis pasakė: „Tegu sau dažosi, juk ir tu taip darei“. Ir būtent aš turėjau neleisti jai dažytis.

Ji vis negalėjo pereiti į aukštesnę klasę, nes buvo gabi tik matematikai, – pats Dievas ją apdovanojo šiais gabumais nuo gimimo dienos, – tačiau ji neatlikdavo namų užduočių. Kai nebūdavo pamokų, visur sekiodavo Gabrielį. Jam dirbant, ji sėdėdavo ant šlaito, nes jis nenorėdavo, kad šoktų jam į talką lyginant kelio duobes ar genėjant medžius, tačiau pamažu ji ėmėsi ir tų darbų.

Vėliau Gabrielio elgesys ėmė nejučia keistis. Moteriška akis greitai tą pastebi. Pavyzdžiui, kai ji maudydavosi, jis nebedrįsdavo įeiti į kambarį. Jis bijojo į ją pažvelgti kaip į moterį ir nežinojo, kad tai jau buvo įvykę. Kartą ji jam pasakė: „Tėti, tu manęs nebebučiuoji kaip anksčiau. Nebemyli manęs?“ Jis atsakė: „Dabar tu jau didelė“. Iš tiesų, ji užaugo, tapo graži ir juto, kad jos tėtis nebeįeina į kambarį, kai ji maudosi, ir nebeglamonėja jos taip karštai, kaip anksčiau. Ji jau taip labai nebesididžiavo, kad jis dirba prižiūrėtoju, matyt, buvo nugirdusi, kaip mokyklos draugai pasišaipydavo iš tėtušio Devinio. Kartą grįžo išdraikytais plaukais po peštynių su vienu berniuku, staliaus Pelegreno sūnumi. Pasakė man: „Na ir įkrėčiau aš jam. Ilgam atsimins mano dantis“. Kitą dieną pas mane atėjo Pelegreno motina. Jos sūnus buvo metais jaunesnis už maniškę. Ji man papasakojo,

kad Eliana jam įkandusi į petį, į ranką ir net į šlaunį. Aš pradėjau juoktis. Patariau, kad jos sūnus galvotų, ką kalba apie Gabrielį. Supykusi motina pasakė: „Jūs tikra vokietė". Ir išėjo.

Mes ir toliau gyvenome kaip darni šeima, bet aš žinojau, kad ilgai taip tęstis negali. Negalėjau nuspėti, kas turi atsitikti, bet žinojau, kad neišvengiamai kažkas įvyks, nes gyvenimas ilgas ir neteisingas, ir kad turiu būti pasirengusi viską iškęsti.

1971 metų spalio 14-ąją, tuoj po pietų, mano duktė išėjo su tėčiu genėti pakelės medžių. Jai buvo penkiolika metų. Jie nešėsi ilgas kopėčias – jis ėjo priešaky. Matau juos abu lyg šiandien. Per pastarąsias savaites gausiai lijo. Buvo šilta ir labai drėgna. Po kelių valandų ji parbėgo tarsi pamišusi ir raudodama, su pasikūkčiojimais, papasakojo man, kad kastuvu daužė, daužė Gabrieliui per galvą ir užmušė jį.

NUOSPRENDIS

Išeidama uždarau tetos Kurtinės duris ir pereinu kiemą. Kojos tarsi medinės, nauja suknelė šiugžda sulig kiekvienu žingsniu, viduj tokia tuštuma, lyg kūne nebeliko nė lašo kraujo. Motina Skausmingoji, prie šaltinio velinti žlugtą, turbūt manęs klausia, kur einu, bet aš neatsakau.

Vos už vartų man ima svaigti galva. Atsiremiu į mūrą ir raminu save, stengiuosi stovėti tiesiai, kad kartais kokia miestelio šiukšlė nepamatytų manęs tokios, nors galva plyšta nuo skausmo, akyse kažkas blykčioja, o gal tai tik ašaros. Visas pasaulis staiga susitraukia į mažytį lopinėlį, ant kurio stoviu, ir man atrodo, kad imu kristi į amžinybę. Atsikvošėju klūpėdama ant žemės.

O paskui, kaip ir visada, viskas praeina.

Atsistoju, paseiliojus pirštus nusivalau kelius, pakeliu iškritusį medžiaginį krepšelį. Tik niekaip nebepamenu, ką rengiausi daryti. Ak taip – aplankyti savo mokytoją panelę Djė iš Briuskė. Nors dabar jau nėra prasmės. Aš jos buvau prašiusi paieškoti žinių apie tuos vyrus, kurie 1955-ųjų lapkritį buvo sunkvežimiu atvažiavę į Aramą, bet dabar jau viską žinau pati. Be to, galiu galvą guldyt, kad ta vėpla nieko ir nesužinojo. Ji dabar tapo miestelio mere, nes yra vienintelė išsilavinusi persona, tačiau

tikrai niekam niekada ir į galvą neateis vartyti merijos knygas, kol ant žemės augs bent vienas medis ir nereiks krosnių kūrenti knygomis. Tikriausiai dabar naktimis graužia savo pagalvę prisimindama, ką aš jai esu anąsyk mainais pažadėjusi. Mainais už mažytę paslaugėlę – dėl mano gimimo registracijos įrašo. Bet nieko nepadarysi, tada ji pasakė žinanti, ką galima daryti ir ko ne, ir užsispyrusi tvirtino, kad mano tėvas nežinomas. Kvailė! Nenoriu net galvoti apie ją.

Einu kelio pakraščiu, vis mindama ant savo šešėlio žudomai kepinančioje saulėje. Laikas nustojo egzistuoti. Ir staiga, žinot, kas mane pralenkia sukežusiu *404*, kuris tiktų nebent į šiukšliavežes? Ogi Merijo, į pensiją jau išėjęs geležinkelininkas. Stabdo taip, kad atrodo, jog viskas subyrės, ir, suglostęs savo žilus plaukus, kreipiasi į mane lyg į Švenčiausiąją Mergelę. Atsakau, kad einu ne į miestą, o pas Masinius. Kaip gerutė mergytė, timptelėjusi sijonuką ant kelių, įsitaisau šalia jo sakydama: „Ačiū, pone Merijo". Na, tiesiog cirkas! Automobilis darda taip, kad norint susišnekėti reikia šaukte šaukti, be to, dar baisiai dvokia katėmis. Jis man rėkia: „Jūs ištekate už Pin Pono?" Atsakau: „Taip. Man panižo". O jis: „Kąą?" Visai kaip Konjata. Tačiau ana kvaišelė man patinka milijoną kartų labiau negu jis, ir toliau su juo nesiaiškinu. Po valandėlės jis šaukia, kad kažkas nudobė jo katę, ir imasi dejuoti dėl žmonių žiaurumo. Linkčioju galva, nes man iš visos širdies jo gaila, bet toliau nebesiklausau. Baiminuosi, kad senis užsimirš, jog jis ne ant bėgių, ir mes ties posūkiu nulėksime nuo kelio.

Prisimenu Bū Bū, kai jis mane apkaltino akmenimis užmušus katę. Kodėl mane? Juokingas tas Bū Bū! Jis juk džiūsta nuo geismo pasimylėti su Ja ir bijo, kad taip vieną gražią dieną tikrai atsitiks. Todėl ir kaltina mane, kad tik atrodyčiau jam kuo bjau-

resnė, kuo nenormalesnė ar panašiai. O aš juk negaliu net prisiliesti prie šunų, kačių ar kitokių gyvulių, net lazdos galiuku negalėčiau. Neužminčiau net skruzdės. Beje, nebūtina mokslus eiti, kad atspėtum, kas užmušė Merijo, o paskui ir ponios Biuig katę, bet aš ne skundikė. Be to, man tas visai ir nerūpi.

Gyva ir sveika išlipu iš mašinos prie keliuko, vedančio į Žoržo Masinio sodybą. Sakau: „Ačiū, pone Merijo, linkėjimų jūsų žmonai". Jis sako: „Tikiuosi, ir mus kviečiate į vestuves?" Lyg medum tepdama atsakau: „Žinoma!" Nusišypsau it angelėlis. Ir visa tai skirta žmogui, kuris gal nueis į kapą dar iki pietų, o jo mašina gal išlakstys į gabalėlius artimiausiame posūkyje. Nežinau kodėl, bet širdis man tirpsta dėl senukų.

Pas Masinius, kur aš anksčiau nesu nė karto buvus, žemė visiškai raudona, o sienos iš pilko akmens. Sodyba daug erdvesnė ir tvarkingesnė negu Pin Pono. Kai įeinu į kiemą, ant grandinės ima draskytis šuo, o iš pakampių pasižiūrėti, kas čia atsibeldė, ima lįsti visi – Žoržas, trys jo seserys, keli šimtai sūnėnų ir dukterėčių, motina, viena iš anytų ir dar dievaižin kokios ypatos. Nesiartinu, nes bijau šuns. Žoržas eina prie manęs, rankas šluostydamasis į kelnes. Saulė plieskia beprotiškai, aplink viskas išdegę ir nyku.

Jis man sako: „Tai tu?", lyg aš būčiau iš sapno. „Reikia pasikalbėti. Tu labai užsiėmęs? Galėtum mane nuvežti į miestą?" Jis minutėlę mąsto, tada taria: „Žinoma, bet galim pasikalbėti ir čia, niekas tavęs nesuvalgys". Visi kiti žiūri į mane nejudėdami. Aš leidžiu suprasti, kad fermos vizitas baigtas, ir sakau, jog, šiaip ar taip, man vis tiek reikės važiuoti į miestą.

Kol jis stumia furgonetę iš daržinės, laukiu jo prie kiemo vartų. Jis nieko neaiškina saviškiams. Nori man parodyti, kad jis čia šeimininkas ir aiškintis neprivaląs. Sėdėdama greta jo,

pakeliui į didįjį kelią paprašau, kad sustotų, ir jis paklūsta. Pasakoju jam, kad atėjau atsiprašyti, jog negalėsiu jo pakviesti į vestuves. Sako, jog tai suprantama. Rimtu veidu linkteli. Jo šviesūs ir banguoti plaukai, keturkampis veidas man primena vieną amerikiečių aktorių iš filmo „Peitono aikštė" – vardų niekad nepamenu. Žoržas vilki megzta berankove, jo rankos tokios pat spalvos kaip ir jo žemė. Sakau: „Gaila, kad per mane viskas taip susipainiojo, nes Montečiariams patinka tavo šeima". Atsako: „Nieko baisaus. Suprantama, kad Pin Ponas nenori manęs matyt per vestuves. Bet viskas užsimirš. Vėl būsim draugai".

Galėčiau dar daug ką pridurti, kad viskas susipainiotų dar labiau, tačiau atėjau juk ne tam, tad visą šimtmetį tyliu lyg dorybės statula su sijonuku, kuris vos dengia kelius. Pagaliau jis atsidūsta. Aš taip pat. Sakau: „Man net pasakojo, kad Pin Pono motina vieną naktį praleido pas jus, kai tavo tėvas mirė". Jis sako: „Taip?", kaip žmogus, kuris buvo per mažas, kad ką nors prisimintų. Klausiu: „Kada jis mirė?" Pradžioj jis man sako 1956-aisiais, paskui ne – 1955-ųjų lapkritį. Jam buvę penkeri metai. Jis tokio pat amžiaus kaip ir Mikis. Aiškina: „Sekmadienį visi šventė mano sesers Žo krikštynas, o kitą dieną jis bandė su traktorium išrauti didelį kaštonmedžio kelmą, traktorius apvirto ir tėvą prispaudė".

Širdis ima plakti, o balsas dreba, kai pratariu: „Kokia nelaimė!", bet mano susijaudinimas visai pritinka. Vadinasi, Masinio tėvas mirė pirmadienį – būtent pirmadienį, 1955 metų lapkričio 21 dieną – ir tas paaiškina vieną smulkmeną, kuri prieš tai, kai kalbėjausi su Konjata, man pasirodė nesuprantama. Trys vyrai iš sunkvežimio, užpuolę mano motiną, išvažiavo šeštadienio vakare labai labai vėlai. Mama nebeprisimena, kelinta bu-

vo valanda, o gal niekad tiksliai ir nežinojo, bet galėjo būti apie vienuoliktą, o gal ir vidurnaktis. Kai Konjata man papasakojo, aš tuoj pagalvojau apie Pin Poną, kuriam tada buvo dešimt metų. Vaikas, taip vėlai dar nemiegantis, besiglaustantis prie tėvo, geriančio kartu su kitais dviem vyrais virtuvėje vyną. Neįtikėtina, kad taip galėtų būti, ir ši smulkmena man nedavė ramybės. Dabar suprantu, jog buvo jau per vėlu, o jie visi per daug girti, kad būtų galėję pargabenti mechaninį pianiną šeštadienį. Jie tai padarė pirmadienį, temstant.

Prašau Žoržo: „Būk geras, pavėžėk mane iki miesto". Jis įjungia variklį, ir pajudam. Pakeliui, sukdamas iš posūkio į posūkį, jis man pasakoja, koks nuostabus buvęs jo tėvas. Dievaži, paklauskit bet kurio dvidešimt penkerių ar trisdešimties metų vaikino apie jo tėvą, ir devyni iš dešimties su ašaromis akyse pasakys, kad tėvas buvęs nepaprastas – geresnio siužeto romanui net nesugalvosit. Devyni iš dešimties! Na, o ir dešimtasis suoks tą patį, jei tik jo tėtušis nebus kirviu užkapojęs visos šeimos ar iškrėtęs ko nors panašaus. Kaip ir visi, jis gali liaupsinti savo tėvą valandų valandomis, kol neprivažiuojam miesto ir nuo skausmo skylančia galva nesusiruošiu išlipti prie Feraldo lentpjūvės.

Padėkoju Žoržui, broliškai pabučiuodama jį į skruostą, ilgesingai atsidūstu. Žiūrėdamas į mane, jis taip pat atsidūsta. Sumurma, kad aš neapsakomai graži, taip, graži neapsakomai, bet toks jau esąs gyvenimas. Tai sakydamas žvelgia per kabinos stiklą, sukandęs dantis, lyg ten matytų savo sumautą gyvenimą. Įdėtum šią sceną į filmą – net žodžių nebūtų girdėti, nes visi, pradedant parteriu ir baigiant balkonu, imtų sriūbauti.

O galų gale imu jo ranką, gulinčią ant vairo, ir paskutinį kartą dedu ją sau tarp šlaunų po suknele, bet tik tiek, kad jis nebegalėtų ramiai miegoti, ir išlipu. Atsisveikindama sunkiai

kilsteliu ranką – net neatsigręždama, nes juk ir man taip nežmoniškai liūdna, ir nueinu ieškoti Mikio šeimininko.

Lentpjūvėje kurtinamas triukšmas. Medžio dulkėse paskendę vyrai nulydi mane akimis, kai einu pro šalį, didžiulis sunkvežimis vos nesutraiško manęs, tačiau nepaliesta nusigaunu iki mažos patalpėlės – pas sekretorę. Mes su ja dažnai susitikdavom šokiuose ar kine. Ji mano metų, trumparegė kaip ir aš. Vardu Elizabetė. Nešioja didžiulius akinius, kurių rėmai šonuose užriesti lyg paukščio sparnai. Šnektelim apie mano suknelę, mano puikius plaukus, o paskui apie jos plaukelius, tada ji išima iš kampe stovinčio „Artūro Marteno" firmos šaldytuvo toniko butelį man ir išeina ieškoti šeimininko. Mano motina taip pat turi tokį šaldytuvą, tik dvigubai didesnį. Kadangi tuos šaldytuvus gamina Revene, kai buvau mažytė, dažnai sakydavau: „Artūrai Martenai, sugrįžk*..." Dar ir dabar prisimenu. Visada, kai galvoju apie vaikystę, man taip suspaudžia širdį...

Feraldas nedidukas, išdžiūvęs, ilgoka plona nosimi. Jam jau arti penkiasdešimties, beveik praplikęs, apibyrėjęs pjuvenomis, kaip ir visi čia dirbantys. Išvydęs mane pamano, jog atėjau pas Mikį, ir sako: „Mikis išėjęs, bet turėtų netrukus grįžti. Prisėskit". Sakau, kad nesėsiu, nes man reikalingas ne Mikis, o jis. Tada liepia Elizabetei imtis darbo ir nusiveda mane į kitą, labai panašų kambarėlį. Jis iš tų, kurie nemėgsta šypsotis, bet geraširdis – žinau iš Mikio, o ir Pin Ponas man sakė.

Sėdasi už stalo, o aš stovėdama prieš jį aiškinu: „Tai štai. Žinau, kad jus trukdau, bet kalbu savo paralyžiuoto tėvo prašoma". Jis linkteli galva, kad žinąs apie tai ir kad jam gaila vargšelio. Tęsiu: „Jis nori sužinoti, kur dabar jūsų buvęs dar-

* *Revenas* skamba panašiai kaip žodis *sugrįžk* (pranc. – *reviens*).

buotojas Lebalekas, gal jis tebedirba pas jus?“ Atsipūtęs jis sako: „Žano Lebalekas? Tai labai seni laikai. Jis čia dirbo, kai įmonei vadovavo dar mano tėvas. Jau dvidešimt metų, kai jis išėjo iš mūsų“. Feraldas mosteli į greta manęs stovinčią kėdę, ir aš atsisėdu. Tęsia: „Jis išėjo, nes įsigijo savo lentpjūvę netoli Dinio. Manau, kad lig šiol ją tebeturi. Paskutinį kartą jį mačiau prieš kokį penketą ar šešetą metų“. Kadangi sulig kiekvienu sakiniu aš linkčioju galva nieko nesakydama, jis ilgai žiūri į mane svarstydamas, ką dar pridurti. Paskui sako: „Tikrai, manau, kad jis vis dar Dinyje. Prie kelio į Lažavį. Tai gera lentpjūvė. Jūsų tėtis jį pažinojo?“ Atsakau „taip“, bet daugiau nieko neaiškinu. Sakau: „Keista, bet ir Montečiariai jį pažinojo. Kartą jis jiems parvežė mechaninį pianiną. Prisimenate?“ Jis papurto galvą, kad ne, jis net gal nežino, kad Montečiariai turi mechaninį pianiną. Paskui ūmiai sako: „Palaukit. Kelintais tai buvo metais?“ Sakau: „1955-aisiais, 1955-ųjų lapkritį“. Man vos neišsprūsta diena, bet gerai žinau, kad sugadinčiau viską, ir todėl nutylu. Ir jis tyli. Mąsto suraukęs kaktą, nenuleisdamas nuo manęs akių... Paskui, kai mano širdis suplaka milijoninį kartą ir dar taip stipriai, jog net baisu, kad jis neišgirstų, pakyla ir išeina.

Sėdžiu ant kėdės kaip pelėda, kol po neištveriamai ilgo laukimo jis sugrįžta, nešinas stora juoda medžiaga aptrauktu sąsiuviniu. Sėsdamas į savo vietą, man parodo stambų ant viršelio užklijuotą užrašą: *1955*. Paseiliodamas pirštą verčia lapus ir kalba: „Taip, prisimenu. Mano tėvas tada labai supyko. Mechaninis pianinas“. Žinau, kad neturėčiau taip elgtis, bet nesusivaldau, pakylu, apeinu stalą, noriu pati pažvelgti į sąsiuvinį. Jis nepakelia akių, tyli. Sustoja ties 1955 metų lapkričio 19 diena, ir mes abu žiūrim į įrašą juodu rašalu puslapio apačioj:

Lebalekas, mašina berlijė.
Statybinė mediena, Bone baras, Lafurš.
Aptvarinė mediena, ponui Ponsė, Aramas.
Montečiario pianinas, Kombo perėja.

Greta pažymėtos sumos, kurios man atrodo neapsakomai didelės, tačiau tai juk senaisiais frankais, o žemiau – prierašas: „Perėja nepravažiuojama. Pianinas – pirmadienį vakare".

Nepakeldamas galvos Feraldas sako: „Matote!" Jis perverčia puslapį, ieškodamas pirmadienio, 21-osios, tačiau ten tik įrašyta, kad Lebalekas su berlijė gabeno telefonstulpius.

Feraldas labai didžiuojasi savo registracijos knyga. Sako: „Tėvas mane išmokė vesti apskaitą. Aš jam dėkingas. O čia mano motinos braižas. Man taip malonu į jį žiūrėti". Glosto juodo kolenkoro viršelį. Šiek tiek atsitraukiu, ir mes amžinybę tylim, kol jis galvoja apie savo senukus. O paskui: „Taip, prisimenu. Lebalekas įklimpo į sniegą, negrįžo šeštadienį vakare. Tėvas labai nemėgo, kad jo sunkvežimis važinėtų naktimis". Lyg nuvydamas prisiminimus, jis papurto galvą, atsistoja: „Netrukus po to Lebalekas išėjo iš mūsų". Sakau: „Mūsiškiams bus malonu sužinoti ką nors apie jį. Dėkoju, pone Feraldai".

Jis mane išlydi iš kabineto. Koridoriuje aš stabteliu, atsidūstu lyg žmogus, kuris vis ką nors užmiršta, ir sakau: „Tiesą sakant, aš pas jus atėjau ne dėl to! Atėjau pakviesti į savo vestuves. Bijojau, kad Mikis neišdrįs to padaryti, nes jūs jo šeimininkas". Jis prunkšteli vos neužspringdamas juoku: „Dangus užgriūtų, jei Mikis neišdrįstų ko nors manęs paprašyti. Ko jau ko, o drovumo neturi nė už grašį". Atsidūsta, ko gera, skaičiuodamas, kiek šunybių pas jį dirbdamas jam iškrėtė mano būsimasis svainis, bet tik beviltiškai mosteli ranka. „Jis jau pakvietė mane, nesi-

jaudinkit dėl to.“ Sakau: „Tai būkit geras, nepasakykit jam, kad aš buvau atėjusi. Juk žinot, koks jis“. Vėl atsidūsta ir savo liesais pirštais tėviškai paspaudžia man petį, o gal, dievaižin, nori pažiūrėti, ar aš putnutė. Taria: „Šiaip ar taip, sveikinu jus. Aš labai gerbiu Pin Poną“.

Kai jis grįžta prie savo darbų, aš einu pas Elizabetę. Ji sėdi prie mašinėlės, spausdina, ant nosies nutįsęs plaukų kuokštas. Kad pasiektų klavišus, susikrovusi po užpakaliu telefonų knygas. Tiesiog cirkas, kol jai pavyksta ištraukti tą, kurios man reikia. Be perstojo tarška: „Taip, taip, juk Dinis – Pajūrio Alpėse“. Aš juk jau vaikystėje susipykau su geografija, todėl dabar leidžiu ieškoti jai pačiai. Galų gale suranda gretimame departamente – Aukštutinio Provanso Alpėse. Sako: „Ak, ne taip jau labai ir apsirikom, ne taip labai“. Galiu prisiekt, su Elizabete gali plepėt viską, kas ant liežuvio užeina, jai tik svarbu, kad pokalbis nenutrūktų iki darbo pabaigos.

Telefonų knygoje ieškau Lebaleko pavardės. Tiesiog iš butelio geriu dar šaltą toniką, kurį ji man tik ką davė. Ji nuo manęs nenuleidžia akių, pasislėpusių po pelėdos akiniais. Stengiuosi neparodyti, kad visos raidės man liejasi, ir skaitau dievai žino kokį lapą spėliodama, ar ten yra Dinis. Galų gale grąžinu jai knygą ir prašau paieškoti, kol aš paskambinsiu namo.

Skambinu į Henriko IV garažą. Atsiliepia Žiuljeta. Sakau: „Žiuljeta? Čia Eliana. Netrukdau?“ Vos juntama vokiška tarsena lyg medum tepu. Aš jai netrukdanti, visiškai ne. Tęsiu: „Mano motina dabar tvarko suknelę. Noriu jums padėkoti. Ji labai labai graži“. Viešpatie! Ištisą dešimtmetį ji man pasakoja apie savo vestuves, bet aš jos jau nesiklausau. Elizabetė man rodo, kad pagaliau surado Lebaleką, ir aš sakau į ragelį: „Žiuljeta, ar galiu į jus kreiptis „tu“? Klausyk! Pasakyk Pin Ponui, kad aš vakarie-

niausiu su mokytoja iš Briuskė ir kad ji mane parveš namo. Tegu jis nesirūpina". Ji sako „gerai", bet dar dešimt kartų verčia mane kartoti tą patį, kol paskutinįjį kartą aš jau net akcentą pamirštu, nes bijausi, kad gal dėl to mes nesusikalbam. Pagaliau sakau: „Bučiuoju tave. Galiu tave pabučiuot?" Ji sako, kad taip, žinoma. „Tai bučiuoju. Pamatysi, aš tau su tavo suknele gėdos nepadarysiu. Ji tiesiog nuostabi".

Kai padedu ragelį, Elizabetė man ištiesia nebaigtą gerti toniko butelį ir atverstą telefonų knygą. Paprasčiausiai išplėšiu atverstą puslapį. Ji aikteli ir susijuokia. Klausiu jos: „Tu žinai, kad aš išteku?" Ji labai rimtai makteli smakru, kad taip, tik akyse spindi šypsenėlė. Sakau: „Bet mes juk liksim bičiulės, tiesa?" Staiga, nežinia kodėl, pajuntu meilę visam pasauliui. Įsikišu keturgubai sulenktą lapą į rankinuką. Pažvelgiu į laikroduką, kurį man mama užsakė pas „Tris šveicares" mano gimimo dienai – ji bus jau poryt. Jis labai šiuolaikiškas, tik skaitmenys romėniški ir dėl to jis labai elegantiškas. Jau beveik penkios. Pakartoju Elizabetei: „Tiesa?" Ji atsako: „Na, žinoma". Abi nusijuokiam, ir aš išeinu. Pro personalo duris, kad kieme nesusidurčiau su Mikiu.

* * *

Einu tiesiai į autobusų stotį. Iki šeštos valandos į Dinį nėra nė vieno autobuso, nors iš paskutiniųjų, nosį prikišusi prie tvarkaraščio stiklo, stengiuosi surasti nors vieną. Teks eiti pėstute. Jei jokia lengvoji manęs pakely nepaims, galėsiu susistabdyti pasirodžiusį autobusą. Nors mane paprastai paima jau pirma mašina. Manau, kad manęs tiesiog pasigaili, o aš per daug nesididžiuoju.

Perėjusi aikštę, užeinu į Filipo vaistinę paskambinti panelei Djė. Vaistinėje su Filipu dirba jo padėjėja, o tai geriausias vaistas

nuo jo meilinimosi, tačiau jai girdint skambinti nenoriu. Jis mane nusiveda į sandėlį, kur dar pernai, vieną ar du vakarus per savaitę, jis mane nurengdavo, bet pasitenkindavo tik žiūrėjimu ir, kad galutinai išvarytų mane iš proto, – nes po kiekvieno tokio seanso aš tikrai tikau tik į psichiatrinę, – retkarčiais pirštų galais glostydavo man krūtis arba pilvą. Veltui visaip tyčiodavausi iš jo arba tiesiog maldaudavau, – jis tik žiūrėdavo ir nedarydavo nieko daugiau. Taip galų gale aš jį įsimylėjau labiau nei kurį kitą. Prieš kiekvieną mūsų pasimatymą man imdavo atrodyti, kad širdis iššoks lauk. Ir suprask, žmogau, kad nori...

Net dabar, stovėdama prie sieninio telefono, tarp tų pačių lentynų su vaistais, toje pačioje rausvoje, nuo lubų krintančioje šviesoje, pajutau tarsi nerimą. Filipas grįžo į vaistinę – ir jis visas persimaino, mane pamatęs. Pradžioj skambinu panelei Djė į meriją, tada – jai į namus. Jos balsas, atrodo, atskrenda iš kito pasaulio krašto, gal iš kokios Australijos ar Šiaurės ašigalio, tokiu šalčiu nuo jo dvelkia. Ji sako, kad aš užmiršusi pažadą, kad ji laukusi visą popietę, žiūrėdama į džiūstančius pyragaičius, kad net paruošusi man ledų ir turinti dovaną mano gimimo dienai, – man tenka pakelti balsą, kad ji liautųsi. Nutyla, ir aš tarsi matau, kaip ji prikandus lūpą žiūri į kojas, pasipuošusi geltonu plisuotu sijonu, kurį ji apsivilko, nes praeitą kartą pasakiau, kad jai tinkąs. Sakau: „Gerai. Paklausykite, Neganda“. Šitaip ji mane vadindavo, kai dar buvau jos mokinė, o dabar aš ją taip vadinu, tačiau niekad nedrįstu jos tujinti. Sakau: „Sėsite į savo mašiną ir atvažiuosite manęs pasiimti į Dinį“. Viešpatie! Ji net užspringsta: „Į Dinį!“ Jai trisdešimt vieneri, ir jau dešimt metų, kai turi vairuotojo teises ir mažytį automobilį, kurį galima vairuoti vienu kojos spustelėjimu, bet turbūt dar nėra net trijų kartų išvažiavusi už mūsų apylinkės ribų. Sakau: „Taip, tai labai

svarbu. Taip reikia. Prieš jus marios laiko, nes privalote ten būti tik aštuntą vakaro". Po visų „kodėl" – „aš jums vėliau paaiškinsiu" – „o kaip?" – „plentu, po galais" – ji tyli ištisą tūkstantmetį, kol viską sugromuliuoja, tada verksmingu balsu klausia: „Aštuntą valandą kurioj vietoj? Aš niekad nesu buvus Dinyje". Aš – tuo labiau. Na, šitaip tai jau mes tikrai nesusitiksime.

Liepiu valandėlę palaukti ir einu pas Filipą. Jis aptarnauja iš matymo man pažįstamą klientą, kuris šiek tiek atsitraukia nuo prekystalio, leisdamas man prieiti. Klausiu, kur geriausia skirti pasimatymą Dinyje, kad vargšelei nereiktų sukti ratų po miestą, kol žiema ateis. Dviese jie suranda tokią vietą.

Kai vėl paimu ragelį, panelės Djė nebėra, tačiau ragelio ji nepadėjusi. Laukiu su tokia šventa kantrybe, kaip tik aš sugebu. Apžiūriu spintą, kur Filipas laiko užrakinęs visus savo nuodus ir pavojingus vaistus. Pradžioj atbėgdavau pas jį tik tam, kad išsiaiškinčiau kai kuriuos dalykus ir kad rasčiau progą, tarp dviejų dieviškos ekstazės seansų, pažvelgt į šios sumautos spintos vidų. Kai tokia proga pasitaikė ir gavau, ko norėjau, – kaip tik prieš savo devynioliktąjį gimtadienį, diena dienon kaip šiandien, bet prieš metus, – aš ir toliau susitikinėdavau su juo, nes vis dar tikėdavausi malonumo, o gal todėl, kad esu ne vien mazochistė. O jis sakydavo: „Tu ne mazochistė, tu tik narciziška. Ir su labai dailiu užpakaliuku". Nemanau, kad jis būtų pastebėjęs, ką aš nukniaukiau iš spintos, o jei ir taip, man nusispjaut.

Uždususi Neganda sako į ragelį: „Ieškojau kelių žemėlapio. Ar tu įsivaizduoji, kokį gabalą man teks nuvažiuoti?" Atsakau: „Aštuoniasdešimt tris kilometrus, jei važiuosite pro Sen Andrė Alpėse. Ne daugiau". Jau kai aš skaičiuoju, niekas negali manęs sukirsti, ir ji tai gerai žino. Girdžiu, kad ji neatgauna kvapo. Tikriausiai lipo į antrą aukštą, kur yra vadinamasis kabinetas.

Anksčiau ten buvo jos motinos kambarys. Visą gyvenimą ji taip ir smilko motinos šešėlyje. Jau penkerius metus po senosios šiekštos mirties – įdomi buvo moterėlė, galėjo net iš savo šuns kaulą atimti – panelė Floransa Djė gyvena visai vieniša su karveliais ir keturiolika tonų knygų. Jos namuose net vaikščioti gali per knygas. Tai ji ir vaikšto tarp jų, kojos lauk neiškeldama. Tik vieną kartą ryžosi, kai jai buvo dvidešimt penkeri, o atsitiko viskas žaislų pardavėjo mašinoje, – bent taip ji man pasakojo, – ir jai tai buvę *taip baisu ir taip nemalonu, ir taip niekinga*, kad ji niekad vėliau nebenorėjusi to daryti. Tie žmogystos jai šlykštūs. Išskyrus, žinoma, mane, nes aš esanti tokia neįprasta. Ji sakosi galinti be tų dalykų puikiausiai apsieiti.

Telefonu aiškinu jai, kad ji turi atvažiuoti aštuntą valandą prie kavinės *Provençal* Gasendi bulvare, Dinyje, ir kad tai vienintelis platus Dinio bulvaras, kad ji būtinai į jį pateksianti, net jei važiuotų užsimerkusi, bet, dievaži, tiesiog neįtikėtina, ką ji man atsako: „Ne, jokiu būdu nesurasiu, jokiu būdu, nėra prasmės man net aiškinti!" Ir dar mokytoja! Su savo keturiolika tonų knygų, kur kiekvieną puslapį vos ne atmintinai išmokus! Kai tais nelemtais metais aš jai šliūkštelėjau į veidą rašalo, ji pradžioj iš siaubo išplėtus akis žiūrėjo į mane, į savo visiškai sugadintą sijoną, palaidinukę, o paskui apsipylė ašaromis. Sakau jai į ragelį: „Ar žinote, kad didesnės žioplės už jus niekad nesu mačiusi?" Ji neatsako, nuleidžia galvą, prikanda apatinę lūpą – taip ir matau, lyg būčiau greta. Neapsakomai ramiai, kaip tik aš temoku, paskutinį kartą kartoju, kur ji turi mane surasti. Sakau dar, kad jei prieš jai išvažiuojant paskambintų Pin Ponas, ji privalanti pasakyti, jog mes vakarieniausiančios kartu, bet kad manęs šiuo metu nėra, nes nuėjau pas kaimynę arba į tualetą kieme – nesvarbu kur. Klausiu „Neganda, jūs girdite mane?" Ji sako: „Taip.

Nebūk tokia pikta. Nerėk ant manęs. Aš atvažiuosiu". Pakšteliu į ragelį ir pakabinu jį.

Paskui visą likusį gyvenimą stoviu atsirėmusi į sieną, negalėdama pajudėti dėl mane užplūdusios neapykantos sau, kitiems, visam pasauliui. Tris dešimtąsias laiko galvoju apie savo tėtį, tris dešimtąsias – apie mamą, bet mintis, kad dar šįvakar pamatysiu savo akimis Lebaleką, mane priverčia atsipeikėti. Filipas stovi tarpdury baltu chalatu. Sako man tyliai, lyg būtume bažnyčioje: „Šauki taip, kad susikalbėt neįmanoma. Kas atsitiko? Turi nemalonumų?" Gūžteliu petim, papurtau galvą ir išeinu.

Kelyje pirmasis mane pasiveja didelis plieno spalvos juodu stogu automobilis. Paprastai aš atpažįstu markes, bet šito – ne. Prie vairo sėdi gerokai per trisdešimt perkopęs tipas, baltais sportiniais marškinėliais, per ilgais jo amžiui plaukais. Atidaro dureles, įsitaisau greta jo kuo maloniausiai padėkodama, ir leidžiamės į kelią. Pastebiu, kad mašinoj vėsoka, jis paaiškina, kad įjungtas kondicionierius. Pritariamai linkteliu galvą. Jis advokatas, važiuoja į Sisteroną, pas savo žmoną ir penkiametį sūnų. Žinoma, iš Paryžiaus. Išsinuomojo namą su langu, kuris neužsidaro. Naktį labai nepatogu, ypač kai vėjuota. Žmonai vis rodosi, kad lenda vagys. Taip pat išsinuomojo spalvotą televizorių, bet per dešimt dienų tie sukčiai dar neprijungė antenos.

Pervažiuojam Ano miestelį. Sienos išklijuotos Liepos 14-osios plakatais. Tipelis įjungia radiją. Žanas Fera, kurį aš dievinu. Jis dainuoja: „Mes miegosim kartu..." Norėdamas parodyti, kad turi stereoaparatūrą, tipas įjungia tai priekinius, tai užpakalinius garsiakalbius. Sakau: „Ne, ne, leiskit pasiklausyti". Jis įsižeidžia ir užsičiaupia iki pat Baremo. Ten jis mane pavaišina pakelės kavinėje. Pasakoja apie savo gyvenimą, apie savo žmoną,

kuri labai graži, maždaug kaip princesė Greis, ir dar apie savo sūnų. Paskui vėl leidžiamės į kelią ir taip įdomiai važiuojame iki pat Dinio.

Pusę septynių jis mane išlaipina didelėje aikštėje, kurioje paskyrė pasimatymą visut visutėliai lengvieji automobiliai, sunkvežimiai ir motociklai iš viso departamento. Pasuku pirma pasitaikiusia gatve, labai plačia ir ilga, pilna kavinių ir parduotuvių, – pasirodo, kad tai kaip tik ir yra Gasendi bulvaras. Net Neganda jį suras, jei tik sugebės atvažiuoti iki čia.

Prie kavinės *Provençal* ji supanikuos, nes čia negalima statyti mašinų, tačiau pačią kavinę ras lengvai. Tai didžiulė triukšminga salė lyg geležinkelio stoty, pilna pjuvenų, kurios limpa prie padų. Šeimininkė parduoda tabako gaminius. Iš to, kaip rūpestingai skaičiuoja grąžą, iš karto matyt, kad ji šeimininkė. Sakau laba diena, ponia, aš nevietinė ir panašiai, o paskui: „Ar jūs pažįstate poną Lebaleką?“ Taip, ji pažįstanti, jis turįs lentpjūvę miesto pakrašty, štai ten, tiesiai. Ji paduoda pirkėjui pakelį cigarečių *Gitanes*, atiduoda dešimt frankų grąžos, prieš tai du kartus perskaičiavusi: „Taip, teisingai“. Ji jau užmiršo, kad aš čia. Akimoju sakau: „Ieškau jo svainio“. Ji klausia: „Turė?“ Pakartoju: „Jo svainio“. Ir nutaisiusi išraišką, kuri net akmenį suminkštintų, leidžiu suprasti, kad daugiau nieko apie jį nežinau. Ji sako: „Na taip, tai Turė, nekilnojamojo turto agentas. Jis ir yra pono Lebaleko svainis“. Atsakau: „Šit kaip...“ tokiu balsu, kad ji priduria: „Kadangi Lebalekas turi tik vieną seserį, manau, kad jis turi tik vieną svainį, ar ne?“ Prie kasos daugėja pirkėjų, ji nebenori gaišti laiko su manim. Tepasako: „Ten, kitoj gatvės pusėj, už kelių namų“. Padėkoju jai, bet ji jau nebesiklauso, net nebežiūri į mane, sukasi it voverė, kad atsigriebtų už sugaištą laiką.

Perkertu bulvarą tarp gausybės susikimšusių mašinų, kurios kartkartėm netikėtai šokteli į priekį, sutartinai signalizuodamos – tikras beprotnamis. Ant šaligatvių, kurie kiek siauresni kaip Nicoje ar Kanuose, milijonai žmonių, kurie, atrodo, tik tam čia ir susirinko, kad trukdytų jums eiti. Visi su šortais, net ir storulės matronos su plastmasiniais auskarais, užgožiančios visą erdvę. Skaitau parduotuvių iškabas, kol pagaliau randu nekilnojamojo turto agentūrą. Tik trokšdama pasprukti nuo saulės ir minios, stumteliu stiklines duris ir nesvarstydama įeinu.

Viduj prieblanda ir pradžioj stoviu kaip akla. Ant sienos sukasi ventiliatorius, gainiodamas drungną orą. Per raibuliavimą akyse matau manęs link artėjančią negrę. Po sekundės suprantu, kad ji visai ne negrė, o šiaip šokoladinė mergina. Jai gal dvidešimt penkeri, veidą gaubia smulkiai garbanotų plaukų kupeta, ir ji visa šlapia nuo prakaito po raudona su petnešėlėmis suknele, tokią jau esu mačius „Trijų šveicarių" kataloge. O gal žurnale *Redut*, jau net nepamenu. O ir kalba ji prancūziškai, lygiai kaip jūs arba aš, su įprastine pietietiška tarsena. Tai pono Turė sekretorė. Ponas Turė išėjęs. Ji nori mane pasodinti, bet aš atsisakau, pažadu ateiti vėliau. Ji atsako, kad, deja, baigianti darbą po dešimties minučių. Dar sako, kad jai patinkanti mano suknelė. Visą laiką šypsosi, nes jos dantys nuostabiai balti. Aš jai parodau savuosius, kurie ne ką prastesni, ir lyg medum tepdama sakau: „Aš iš Nicos ir žadu pradėti čia dirbti. Ieškau mažo butuko, nelabai brangaus. Aš mokytoja, tai suprantate – man užteks ir labai kuklaus".

Pasinėrusi į savo popiergalius, ji man vardija viliojamus variantus, kai pasirodo Turė. Vos jį pamačius duryse, jau žinau, kad tai Turė. Iš pirmo žvilgsnio, kai jis nusiima tamsius akinius, aš jau žinau, kad jis vienas iš tų trijų niekšų, grasinusių mano

motinai išdaužyti dantis žarstekliu. Jo žvilgsnis, suktas ir tuo pat metu paslaugus, iš karto nukrypsta ten, kas jam labiausiai rūpi. Tik galutinai mane išrengęs ir pasvėręs, lyg būtų mirtinai išbadėjęs, jis pakelia akis į manąsias, linkteldamas ir profesionaliai nusišypsodamas.

Jam tarp keturiasdešimt ir keturiasdešimt penkerių, jokiu būdu ne mažiau, nors eisena jaunatviška, o kostiumas šviesus, plonos vilnos. Jis liesas, vidutinio ūgio, jo akys lyg pilkai melsvos, tačiau slidžios kaip pati veidmainystė. Širdis man, žinoma, nežmoniškai daužosi, ir negaliu pratarti nė žodžio.

Pradžioj jis mane vadina panele, bet labai greit pereina prie „mano miela panele“. Siuzi – taip vadinasi šokoladinė sekretorė – jam paaiškina padėtį, ko aš ieškanti, kiek galinti mokėti. Jis, žinoma, turi būtent tai, ko man reikia. Liaupsindamas tą sudergtą butą, kurį nori man įpiršti, be ceremonijų sėdasi į Siuzi vietą prie didelio metalinio stalo. Ji nutyla ir pasitraukia į šoną. Tą akimirką pagaunu jos didelių tamsių akių žvilgsnį ir nebegaliu atsikratyti minties, kad šeimininkas, bent jau dėl egzotikos, ją kaskart dulkina prieš darbą, darbo valandomis arba po darbo. Iš jos akių matau, kad jisai jai atgrasus. Nors ką gali žinoti...

Kai pagaliau atgaunu amą, sakau jam, kad norėčiau butą tuoj pat apžiūrėti. Jis dirsteli į savo stambų prasčiokišką laikrodį – reikia nuspausti mygtuką, ir jis parodo laiką, Žoržas Masinis turi panašų, tik ne tokį vulgarų – ir sako: „Su malonumu. Jis už kelių žingsnių“. Aš sėdžiu prieš jį koja ant kojos, kad jis viską gerai matytų, nors man ir šlykštu. Jis nekvailas, tai pastebi, ir aš, žinoma, prarandu tašką. Užmušt mane dėl to per maža...

Imdamas popieriaus lapą, sako: „Pasakykite savo pavardę, mano miela panele“. Atsakau: „Žana Deramo“. Taip vadinosi Konjata prieš vedybas. „Jūs iš Nicos?“ Sakau: „Frederiko Mist-

ralio gatvė 38“. Net nežinau, ar tokia yra, tačiau aišku, kad tokių visur pilna. Jis pats prataria „Mokytoja“ ir užrašo. Nešioja auksinį vestuvinį žiedą. Pagal jį patį, jo pirštai per drūti ir įdegę saulėje. Sakau nedrąsiai: „Iš esmės, tai aš gyvenu viena, bet norėčiau, kad durys būtų atskiros“. Jis žiūri į mane, ir aš pajuntu, kad šįkart laimėjau tašką. Nuleidžiu akis, vėl pakeliu jas ir šypsausi kaip žąsis, žvelgdama tiesiai jam į akis. Jis jau įsivaizduoja, kaip mane šiltutę tvarko tame jam kiaurai pažįstamame bute, ir atsigauna. Prataria: „Gaila, kad tokia graži mergaitė, ir viena“.

Trumpai tariant, jis liepia Siuzi paduoti jam raktus, pasako, kad ji jau galinti uždaryt kontorą, ir mes išeinam. Vos stiklinės durys užsiveria paskui mus, jis jau įsikimba į mano ranką plaukuotais pirštais, atseit norėdamas mane pervesti tarp mašinų per gatvę. Neskubėdami pasukam į vieną gatvelę, paskui į kitą, ir man belieka tik klausytis jo pliurpalų. Kai atsiduriam prieš nedidelį atsilupusiu tinku namą, – jame yra butas, kurį jis nori man parodyti, – aš jau žinau, kad jo reikalai nekokie, kad jis tikrai jau daugiau kaip dvidešimt metų vedęs Lebaleko seserį – jos vardas Ana – ir kad jie turi du vaikus, bet nors ir paklausiu, kokio jie amžiaus, jis kaip užsuktas jau kalba apie savo mašiną, su automatiškai nuleidžiamais stiklais, bet mes ja nepasinaudojom, nes namas juk visai arti. Aš stengiuosi kuo mažiau kalbėti, visų pirma – kad neleptelėčiau kokios gramatinės klaidos, neatleistinos mokytojai, ir be to, kuo mažiau šnekėsiu, tuo sunkiau bus paskui mane surasti.

Butas – trečiame aukšte, su langais į kiemą. Vienas kambarys apie šešiolikos metrų, mažulytė virtuvė, dar mažesnis vonios kambarėlis su dušu ir tualetu. Viskas šviežiai ir labai išmoningai išdažyta, kambario sienos baltai, kitose patalpose – ryškiai raudonais aliejiniais dažais. Baldai taip pat šiuolaikiniai. Man pa-

tinka. Jis man aiškina, kad pats prižiūrėjęs darbus, bet netikiu nė vienu jo žodžiu. Kol dairausi po visus kampus, jis sėdasi į krėslą ir prisidega cigaretę. Pasiūlo man, bet sakau: „Ačiū, ne“.

Tyla trunka ištisą tūkstantmetį, mano kulniukai slopsta kilime, o jis mane nekrustelėdamas smulkmeniškai apžiūrinėja. Pažvelgusi pro langą į kiemą, vėl klausiu: „Kokio amžiaus jūsų vaikai?“ Jis sekundę dvejoja, ir man aišku, kad meluoja, kai atsako: „Septyneri ir trylika... ar gal keturiolika metų“. Juokiasi: „Aš taip įnikęs į darbą, kad net nematau, kaip jie auga“.

Atsistoju priešais jį, stengdamasi vaizduoti, jog mąstau taip, kad net galva plyšta, ir sakau: „Paklausykite, pone Turė. Negaliu apsispręsti šįvakar. Butas geras. Net labai. Kaip tik tokio ir ieškojau. Bet nežinau, iš kur imti aštuonis šimtus frankų per mėnesį?“ Jis užgieda, kaip aš gailėsiuosi, atsisakiusi jo šlamšto, o jau koks džiaugsmas esą turėti dušą, telefoną, elektrinę viryklę, kurios net valyti nereikia, ir – atkreipkite dėmesį! – neaprėpiamą lyg šokių salė spintą, apie kurią svajoja visos moterys. Pašoka ir atidaro tą sudususią spintą. Ne, jis tikrai nesuprantąs savo mielosios panelės. Tikrai. Aš nuleidžiu galvą ir užsispyrusiai kartoju: „Negaliu apsispręsti šįvakar, pone Turė. Gal galit man parodyt kitą, ne tokį brangų butą?“ Jo akys suapvalėja: „Dabar?“ Sakau ne, kitą kartą, aš galiu vėl atvažiuoti. Jis atsidūsta ir sako: „Kaip pageidausit“.

Kol jis rakina duris, leidžiuosi žemyn. Atsigaunu, viena atsidūrusi gatvėje. Namų sienos ir stogai dar apšviesti saulės. Jau po pusės aštuonių. Niekad nemaniau, kad viskas taip susiklostys. Dabar reikia keist savo planus. Nebent Lebalekas pasirodys lygiai toks, kokį įsivaizdavau per visus tuos metus. Bet tas viskas neturi reikšmės, nes aš esu galutinai apsisprendusi. Pagaliau juk Turė pasakiau tikrą teisybę: šįvakar apsispręsti negaliu.

Pasivijęs jis nori vėl paimti mane už rankos, bet šįkart aš atsitraukiu. Nepiktai, o tik truputuką manieringai, nes aš juk, žinote, esu mokytoja. Jis žengia, dėliodamas pėdas į vidų. Jei dar nešiotų baskišką beretę, – o aš juk įsivaizdavau šį niekšą su baskiška berete, kaip man nupasakojo motina, – gal nebūtų taip nuplikęs. Jo plaukai juokingai skysti, ir saulė turinti jam nusvilinti pakaušį, bet aš juk neįžiūriu. Jis sako, kad Dinis geras miestas, kai prie jo pripranti, ir kad man čia patiks. Kurioje mokykloje aš dirbsiu? Kad jis užspringtų visais velniais, pravėręs burną! Negaliu nuslėpti, kad delsiu prieš atsakydama, bet nutylėjimas man išeina į naudą. Tiesiog pasakau, kad dar neturiu teisės sakyti. Jis pratarė: „Ak taip?" Ir nebeklausinėja. Ilgai žygiuojam tylėdami, tada prabylu aš: „Suprantat, yra daug norinčiųjų į tą vietą".

Išsiskiriam didelėj aikštėj, Gasendi bulvaro centre. Paklausiu, kaip ji vadinasi – Išsivadavimo aikštė, o butas esąs Jubako gatvėje. Sakau, kad atvažiuosiu kitą savaitę, trečiadienį ar ketvirtadienį, kad žadu apsigyventi Dinyje tikriausiai nuo rugpjūčio. Lyg musę kandęs, kad reikia taip greitai mane paleisti, jis sako: „Gal jūs rastumėt laiko nors išgert aperityvo?" Pasakau ačiū, kitą kartą, nes dar turiu vieną pasimatymą, o jau ir taip vėluoju. „Gal jus pavėžėti?" Laiko savo storais pirštais įsikibęs mano ištiestą ranką. Tai pati šlykščiausia akimirka per visą šią kokčią dieną. Net nemirktelėjusi sakau: „Ne, čia visai arti, iki pasimatymo". Ir mano ranka lyg vėgėlė išslysta iš jo pirštų. Einu nosies tiesumu, neatsigręždama, bet žinau, kad jis stovi ir žiūri pavymui.

* * *

Aikštės kampe randu taksi. Paklausiu ant pievelės rutuliais žaidžiančių vyrų, kuris vairuotojas. Pasirodo, tai senas žmogelis,

stebintis žaidimą. Nelabai noriai palieka žaidėjus, bet, matyt, nusprendžia, kad kuo skubiau nuveš mane, tuo greičiau sugrįš prie žaidimo, ir rūgščia mina pasuka taksi link, vos spėju sekti iš paskos. Likusieji – visi tie galvijai vienodi – šaiposi mums pavymui: „Ei, Tuanai, jei nesusitvarkysi, pasikviesk mus, padėsim!" Tokio lygio juokeliai. Tačiau jie ne iš Turė lūpų, ir Ji labai patenkinta, kad į ją žiūrima įsivaizduojant visą palaimą, kurią galima su Ja patirti. Tai netgi vienintelis dalykas, suteikiantis Jai pasitikėjimo ir pataisantis nuotaiką.

Įsitaisau ant užpakalinės sėdynės. Senukas dar, pasirodo, prisimena, kaip įjungiamas variklis, ir klausia, kur važiuosim. Sakau: „Į Lebaleko lentpjūvę, kelyje į Lažavį. Galėsit manęs palaukt prie jos? Aš neilgam". Išvažiuojam iš Dinio ir už trijų ar keturių kilometrų jis sustoja šalikelėje, prie didelių pravirų vartų. Girdėti tik paukščių čiulbesys. Kai lipu iš mašinos, man šokteli širdis pamačius užrašą, nurodantį į visai netoli esantį miestelį, kuris vadinasi Briuskė. Žinoma, tai ne manasis Briuskė, bet tai siaubinga, bent man pasirodo siaubinga, – sakytum, šiuo momentu šioje vietoje virš manęs būtų pasirodęs mano motiną sergstintis gerasis Dievulis.

Lebaleko lentpjūvė visai nepanaši į Feraldo, o ką jau kalbėti apie čia vyraujančią tylą, nes darbininkai išėję namo. Lebaleko lentpjūvė nedidukė, su dirbtuvėmis, pašiūre ir šiuolaikišku priestatu kiemo gilumoj. Išskyrus juodą pežo, kitų mašinų nematau. Kieme kvepia mediena ir sakais. Visur pilna pjuvenų.

Kai prisiartinu, priestate ima loti šuo, durys atsidaro, ir pasirodo mergina, prilaikanti už antkaklio stambų vokišką aviganį, panašų į Liuciferį. Ji kiek vyresnė už mane, šviesoka, gerai sudėta, aptemptais džinsais. Saldžiu balseliu pasiteirauju pono Lebaleko, o ji: „Katro? Mano tėvo ar mano brolio?" Pažvelgia

priestato gilumon ir juokdamasi kažkam kažką sako, bet neišgirstu ką. Išlenda, žinoma, brolis. Jis aukštesnis už ją per visą galvą, jaunesnis už mane, linksmuolis, taip pat su džinsais. Jo plaukai ilgi kaip ir Bū Bū, bet jis ne toks lieknas ir ne toks dailus. Mergina man sako: „Mano tėvas savo kontoroje". Pirštu parodo į dirbtuves. Pasakau ačiū ir einu sau.

Randu jį mažoje įstiklintoje patalpėlėje, iš kur matyti mašinos. Jis sako: „Taip?" Išeina manęs pasitikti. Širdis daužosi dar stipriau negu pamačius Turė, nes jau žinau, kad su juo man bus daugiausia vargo. Jis aukštas, – gal net aukštesnis už Pin Poną, – apkūnus, plaukai pražilę. Vienmarškinis, kaklaraiščio mazgas atpalaiduotas. Jo akys taip pat mėlynos, panašios į manąsias, bet žinau, kad tai nieko nereiškia, nes aš akis paveldėjau iš motinos, ji man jas davė. Pratariu prikimusiu balsu: „Ponas Lebalekas? Atsiprašau. Aš tikriausiai išsinuomosiu butą iš jūsų svainio. Aš mokytoja". Jis tyli, ir aš turiu prisiversti, kad nenuleisčiau akių, nes gerklę stipriai užgniaužia ir sunku išspausti žodį. Jis ir yra tas sunkvežimio vairuotojas. Buvo su striuke. Jei mano motina teisingai nupasakojo, jam dabar turėtų būti penkiasdešimt. Sakau: „Norėčiau sužinoti, kiek iš manęs paimtumėte už knygų lentynų padarymą. Turiu keturiolika tonų knygų". Jis kilsteli antakius, bet greit suvokia, kad aš iš tikrųjų nekalbu apie keturiolika tonų, ir atsako: „Bet aš ne stalius. Nebent, jei reikia, galėčiau parduoti lentų. Tik tiek".

Milijoną metų stovim, aš, žinoma, baisiausiai nusivylus. Pagaliau sako: „Luktelėkit, aš jums parekomenduosiu ką nors". Grįžta į įstiklintą kambarėlį, aš einu iš paskos. Iš jo eisenos, veido dvelkia nedrumsčiama ramybė. Žinau, kad tai jis smogė mano motinai pirmas. Turbūt ir tą dieną jis buvo pats ramiausias iš jų trijų. Smogė ramiai, tuo neabejoju, bet jo smūgio žymė išliko ilgiausiai.

Jis duoda lentpjūvės vizitinę kortelę, kitoj pusėj flomasteriu rūpestingai, pirmaklasio rašysena užrašęs adresą. Net aš rašau geriau. Jo rankos dar storesnės už Turė, bet jos atitinka jo sudėjimą. Auksinis vestuvinis žiedas giliai įsispaudęs į pirštą, matyt, jis jo niekad nenusimauna. Klausia manęs: „Kas per butas?" Sakau: „Jubako gatvėje". Man sunku prisiversti žiūrėti į jį, nes jo akys ramios, be jokio pykčio. Turė akys atšiaurios ir aštrios, net kai apsimeta geraširdžiu tipu, siūlančiu išdvėsusiai mokytojai svajonių spintas. Lebalekas palinguoja galvą ir sako: „Žinau. Didelės bibliotekos ten neįsirengsit. Geriau nusipirkite gatavas knygų lentynas „Naujojoje galerijoje" ". Sulig tais žodžiais jis pajuda durų link, leisdamas man suprasti, kad pokalbis baigtas. Na, o aš, jei nenoriu ko nors suprasti, galiu tęsti pokalbį ilgai, net jei ir taksi laukia. Apžiūrinėdama savo dirbtinius nagus, atsiremiu užpakaliu į stalą ir dvejodama sakau: „Dar nežinau, ar tikrai jį išsinuomosiu. Jau sakiau jūsų svainiui, kad jis man per brangus". Nors sakyti ir nėra ko, bet jis prataria: „Tas butas priklauso jam. Su juo ir tarkitės. Kuo mažiau aš kišuosi į svainio reikalus, tuo man ramiau". Šįkart jis eina į dirbtuves ir man tenka sekti paskui jį.

Kieme ištiesiu ranką, jis ją paspaudžia. Sakau: „Šiaip ar taip, ačiū". Atsako: „Kiek jums metų?" Pridedu sau dvejus. Klausia: „Jūs mokytoja?" Matau iš akių, kad aš panaši į mokytoją – kaip jis į popiežių. Žaibiškai atitariu nusišypsodama, žvilgsnį įsmeigus tiesiai jam į akis: „Ateikit įrengt bibliotekos ir pamatysit". Ištariu frazę ganėtinai nerūpestingai, kad jis manim patikėtų, ganėtinai Jos stiliumi, kad jis pagalvotų apie ką reikia. Einu vartų link. Į akis šviečia besileidžianti saulė. Lyg nejučia paskutinę akimirką atsigręžiu. Jis stovi toj pačioj vietoj, aukštas ir stambus, žiūri į mane, o aš žinau, kad esu užsispyrusi, kad viskas bus taip,

kaip aš sumaniau – taip, kaip įsivaizdavau pastaruosius penkerius metus. Jis nenuleidžia nuo manęs akių.

Senukas taksistas be žodžių atidaro dureles. Be jokių priekaištų. Dar važiuojant į čia, jis man išvardijo ilgiausią sąrašą šio rajono valstiečių, kurie raunasi plaukus dėl sausros, ir dabar jis tęsia. Jau dvidešimt po aštuonių – pagal mano laikrodį, o mašinos laikrodis rodo aštuonias ir dvidešimt penkias. Jaučiu, kaip manyje slopsta kažkas panašaus į skausmą. Patogiai įsitaisau ant sėdynės. Pro šalį bėga laukai. Sakau: „Jūsų laikrodis skuba". Jis atsako: „Ne. Tai jūsų vėluoja". Man gera. Man visai nesvarbu, ką jis šneka.

* * *

Neganda manęs laukia ne *Provençal* kavinės terasoje ar viduj, bet lauke. Matot, jau nuo pernai ji siuvanti ratais tarp praeivių, kuriems atrodanti lyg ventiliatorius. Ji bijanti nuleisti akis nuo mašinos, nes ją gali pavogti. Apsivilkusi, kaip ir maniau, geltonuoju plisuotu sijonu, permatoma palaidinuke su raukinukais, visai nederančia prie sijono, o šviesius plaukus suėmusi plačia geltona aksomine juosta. Dievaži, jei paukščių pardavėjas ją pamatytų, patupdytų į narvelį.

Suprantama, pirmas dalykas, kurį ji man sako, kad aš bjauri, labai bjauri, nes verčiau ją stypsoti ant šaligatvio, kur praeiviai galėjo kažin ką apie ją pagalvoti. Ir tuoj pat ima nertis iš kailio norėdama iškvosti, kas čia per istorija. Pasakau, kad užčiaupčiau: „Jūs galit būti nuostabiai graži, kai norit. Tik dėl manęs visa ši elegancija? Žiūrėk tu man!" Pasipūtusi ji gūžteli pečiais, bet parausta iki pat auskarų, kurie, žinoma, taip pat geltoni, kaip ir jos blizgantis plastmasinis krepšys, megztas šalis

ir visas kitas balaganas. Imu ją aukščiau alkūnės, einam šaligatviu. „O mano mašina?“ – klausia ji. Sakau: „Ji jūsų lauks ten, kur dabar stovi. Visų pirma – aš alkana“. Ji beviltiškai žiūri atgal, nesiryždama nutolti nuo savo dėžės ant ratų, tarsi ten būtų palikusi agonijoj besigaluojančią savo surukusią motiną.

Siauroj gatvelėj, beveik prie bulvaro kampo, randam picerija. Abi išsirenkam picą su ančiuviais ir skampius. Einu padaryt sisiuko, nusiplaut rankų ir truputį susitvarkyti. Grįžus randu ant raudonos servetėlės padėtą mažutį keturkampį paketuką. Jis perrištas auksiniu kaspinėliu. Nusišypsau jai, ir ji nusišypso, veidas šiek tiek pablyškęs. Nieko nesakydama išvynioju paketuką, ir čia ji mane pribaigia: geltonai mėlynoje popierinėje dėželėje – rašalo *Waterman* buteliukas.

Vos įžiūriu, kas tai, nes ašaros užtemdo man akis. Vienintelis dalykas, kurį matau – o viskas taip ryšku, kad net nesuprantu, kaip susilaikau nesuklykdama ir nekrisdama ant žemės, nes nebėra jėgų ištverti – tai jis, jis, jis. Jis apsivilkęs sena odine striuke, o aš stoviu prie mėlynos emaliuotos viryklės Arame. Žiūriu, kaip jis traukia rašalą į man dovanotą parkerį. Pro rusvus garbanotus plaukus jis pažvelgia į mane, palinkęs į priekį, skruostuose, kaip visad jam besišypsant – duobutės. Sako: „Kas žino? Gal dabar tu geriau mokysies, ar ne?“ Ir beveik tuo pat metu – tą pačią akimirką – aplink medžiai, miškas, pajuntu pernykščių lapų ir įmirkusios žemės kvapą, žinau, kad mano rankose kastuvas ir kad tuoj prasidės tas siaubas, ir imsiu klykti.

Suklykiau.

Nuo gretimų stalelių visi į mus žiūri. Kraujas man mušė į pakaušį. Per ašaras matau mirtinai išblyškusią panelę Dje. Jaučiu per skruostus tekančias ašaras, šluostau jas servetėle, burna gaudau orą. Suspaudusi galvą rankomis, apie nieką negalvoda-

ma, sėdžiu ištisą amžinybę. Mikis. Jis vakar ar užvakar sakė, kad turės – net nežinau kada – dalyvauti lenktynėse Dinyje, tai bus proga vėl čia atvažiuoti. Kartą vakare maudžiausi duše kieme, tyčia palikus pravirą užuolaidą, kad jis mane matytų. Kai ištekėsiu už Pin Pono, Mikis turės mane pabučiuoti. Aš jo noriu, ypač kai sėdžiu megzdama ant laiptų virtuvėje, o jis neatplėšia akių nuo mano pražergtų kojų manydamas, kad aš nieko nepastebiu. Ir Bū Bū. Aš tirpstu vien apie jį pagalvojus. Jis neturėtų būti labai patyręs, nebent gal tik pačiupinėja savo poilsiautoją, – o gal aš per daug naivi? – bet naktimis jis tikrai praleidžia daug gražaus laiko galvodamas apie mane. Kartą tyliai jo to paklausiau antro aukšto koridoriuje, bet jis tik gūžtelėjo pečiais ir viskas. Man silpna jau vien nuo tos minties. Mano brolis, mano mažasis broliukas.

Susiėmusi galvą sakau: „Atleiskite“. Neganda tyli iki pat savo motinos prisikėlimo iš numirusiųjų. Sėdi palinkusi per stalą prie manęs. Ji kvepia tais pačiais Dioro kvepalais kaip ir Mikio Žoržetė. Sakau: „Čia ne jūsų kaltė. Tai visai kas kita“. Žiūriu į ją. Ji paslėpė nuo mano akių prakeiktąjį rašalo buteliuką. Neramiai šypsodamasi linkteli, kad suprantanti. Ne, ji nieko nesupranta, nes yra visiška kvailė.

Apsižvalgau, bet daugiau mes niekam neįdomios, žmonės šnekasi, valgo. Sakau kiek įmanydama gyviau: „Na, valgykim. Atšals“. Pagaliau po valandėlės ji sumurma: „Žinai, tai ne tikroji dovana tavo gimimo dienai. Tikroji mano krepšyje. Bet dabar aš jau bijausi“. Kuo švelniau sakau: „Būkit gera. Parodykit“. Galvą skelia skausmas. Ji ištraukia auksinį žiebtuvėlį *Dupon*, ant kurio ji liepus išgraviruoti: *JI.* Dėžutėje įdėta maža kortelė, kurioje kažkas parašyta, bet paskutinę akimirką ji susigėsta, niekaip nesutinka, kad aš perskaityčiau. Tikras cirkas... Ten parašyta.

Jei būčiau tavo liepsna...

Žinoma, tai kvaila, kaip ir viskas gyvenime, bet aš per stalą prisitraukiu jos galvą ir bučiuoju į skruostą. Sakau: „Kai būsim mašinoj, aš jus pabučiuosiu kitaip". Nuo tų žodžių ji atgauna spalvą. Nepaprastai mėgstu žiūrėti, kaip ji išrausta ir nežino, kur dėt akis. Įsivaizduoju ją su žaisliukų pardavėju ant nuleistų sukriošusios *DS* sėdynių, kojomis aukštyn, ant galvos užversta suknele, sukandusią dantis ir laukiančią, kol viskas baigsis. Numirk iš juoko.

Kai atneša skampius, ji jau man yra tiek prikalbėjus apie tai, ką ji parengė mano gimimo dienai namuose, jog aš ir alkio nebejaučiu. Ir skausmas visai dingo. Žiūriu, kaip ji valgo, apsimetu, jog klausausi. Ji užsisakė butelį kjančio ir, kadangi aš negeriu, ji greit visai kauštelės. Klausia manęs, ko man reikėjo Dinyje, aš atsakau „tss" – esą norėjau užbaigti kai kuriuos reikalus prieš vedybas. Ji apsimeta, kad supranta, atsidūsta taip, kad vos nenušoka mezginių liemenėlė, persišviečianti per palaidinukę. Šiaip ji šviesiaplaukė, švelnaus gymio, ir vienintelis tikrai puikus dalykas – tai jos gražios baltos krūtys, bet jinai jų gėdijasi, nes jos šventeiva motina jai sakiusi, kad jos per didelės. Dabar ji jas rodo tik man. Jei, kaip buvome sutarusios, būčiau atėjus pas ją, ji tikrai būtų laukus manęs be liemenėlės po palaidinuke, virpanti iš noro ir baimės atidaryti man duris. Aiški veidmainė ta Neganda. Bet aš ją myliu. Maždaug taip, kaip Pin Poną. Tarp jų nėr jokio panašumo, bet myliu – kas tiesa, tai tiesa. Jei, kaip buvom sutarusios, būčiau nuėjus pas ją, ji keturias valandas ir nė minutės mažiau būtų vaikščiojusi apie puodus ir drebančiomis rankomis patiekusi man arbatą, kaip ir tada, kai man buvo penkiolika metų ir ji užsimanė pasimatuoti sukneles, kad

aš pasakyčiau, ar jos man patinka, ir visą tą laiką kalbėjo apie „tą garsiąją aktorę“ arba „tą garsiąją dainininkę“, kurios mylisi tik su merginomis – „na taip, tikėk manim, visi tai žino“ – arba apie Merilin Monro tik tam, kad man sušlaptų viena vieta vien iš laimės bendraujant su tokia gera kompanija. Garbės žodis, net po visko, kai ji krenta ant pagalvių atsipalaidavusi, būtinai turi pakelti ranką prie kaktos ir, užvertus akis, prastenėti: „Dieve, ką aš darau“, – tiesiog cirkas!

Pradėdama valgyt ledus su braškėm ji man sako: „Tu nesiklausai manęs“. Atsakau: „Galvoju apie jus“. Ji negali patikėti. „Ir ką tu galvoji?“ Sakau: „Per palaidinukę matyti jūsų liemenėlė. Esu tikra, kad jūs būtumėte be jos, jei mes dabar sėdėtume pas jus, Briuskė“. Plyksteli raudoniu. Nebeprataria nė žodžio iki pat restorano uždarymo atostogoms. Pasilenkiu per stalą ir sakau: „Ar jūs ką nors sužinojot apie tuos vyrus su sunkvežimiu?“ Ji tiesiog nepakenčiama: tik linkteli smakrą, nepakeldama akių. Laukiu. Maišydama šaukštuku ledus, užsispyrusia išraiška sako: „1955-ųjų lapkritį jie atvežė medienos aptvarams ponui Ponsė. Jis dar turi važtaraštį. Jie buvo iš Feraldo lentpjūvės“. Gerai. Pasirodo, ne visi tokie kvaili, kaip maniau. Ji pakelia akis, smalsiai žiūrėdama klausia: „Kam tau to reikia?“ Sakau: „Ten buvo daugiau muzikos įrašų pianinui. Na, bent man taip sakė. Jie turbūt kažkur pametė visą dėžę su juostomis. Tiesiog norėjau įsitikinti“. Jos šaukštelis pakimba ore: „Praėjo per dvidešimt metų!“ Nuleidžiu galvą prie savo citrininių ledų – atseit štai kokia aš: vis įgrystu visiems pasaulyje. Sakau: „Taip, žinau. Aš idiotė. Tuo blogiau man“. Po valandėlės pakeliu galvą, žiūriu į ją šypsodamasi ir kuo saldžiau sakau: „Padarykit man malonumą mano gimimo dienai. Nueikit į tualetą ir nusisekit liemenėlę“. Užsiplieskia lyg saulė. Neatgaudama žado

suvapa: „Tu beprotė. Aplink žmonės". Švelniai paimu jos ranką per stalą: „Prašau". Ji žiūri į mane nuraudus lyg aguona. Apmiršta iš noro taip padaryti, kad man parodytų, jog ji šiuolaikinė, bet nesiryžta. Sako: „Žinok, imsiu ir padarysiu". Nieko neatsakau. Valgau ledus ir galvoju, kokia ji iš tikro kvailė. Staiga, per veido raudonį išmuštom baltom dėmėm, atitraukia kėdę nuo stalelio, atsistoja ir mauna tiesiai į tualetą.

Valgau ledus. Taip norėčiau pasiųst velniop visus – Lebaleką, Turė, Negandą, Dinį. Prisimenu vaistinės kambarėlyje mane nurenginėjantį Filipą. Ir žinoma, vargšę savo motiną, verkiančią ir traukiančią nuo savęs suplėšytą suknelę, vis kartojančią „taip", nes jų trys, o ji bijo, kad jos nemuštų. O gal kad nesužalotų. O paskui, staiga, tą pačią akimirką prisimenu *jį*. Mėlyną viryklę virtuvėje. Sakau sau: „Liaukis. Tuoj pat liaukis". Sumaigau ledus į košę ir atstumiu tolyn indelį.

Panelė Djė grįžta, tiesi, kilnodama kojas, lyg jos būtų medinės, veidas kaip pomidoras, o stambios baltos krūtys šokčioja po permatoma palaidinuke. Neskaičiuojant vieno raudonliemenio padavėjo, niekas į ją nekreipia dėmesio, nes visi, išskyrus mane, šitoj pirtyj sėdi daugiau ar mažiau apsinuoginę. Bet ji įsivaizduoja, kad visų akys įsmeigtos į jos nuogybę, ir todėl žengia, nevikriai dėliodama kojas vieną prieš kitą lyg antis, kuriai nukirto galvą. Nesugebu suprasti, ką jaučiu matydama ją tokią apgailėtiną, tačiau jau vien dėl to imu taip nekęsti savęs, kad norėčiau pasidaryti galą. Ji juk žino, ką gyvenime galima ir ko negalima daryti. O aš ją dar maldavau įrašyti Gabrielio Devinio pavardę į mano gimimo liudijimą. Pažadėjau jai leisti daryti viską, apie ką ji svajoja, ir net jei būtų ėmęs juokas iki nusprogimo, būčiau apsimetus, kad esu rojuje ir, dievaži, būčiau aikčiojus lyg beprotė, vadindama ją savo meile ir visa kita. O dabar –

tėvas nežinomas. Spektaklis baigtas. Imu jos padovanotą žiebtuvėlį ir prisidegu mėtinę cigaretę.

Grįžtant namo ji vairuoja mašiną taip, lyg tik vakar būtų gavusi teises, primerktom akim spitrindama į automobilio žibintų nušviestą kelią. Snūduriuoju. Retkarčiais, kai ji įsitikina, kad bent jau keturiolika kilometrų priešais kelias tiesus, deda man ranką ant kojos. Sako: „Aš visą laiką galvoju apie tave. Tu nežinai, ką reiškia mylėti taip, kaip aš tave myliu". Arba kažką panašaus. Ji nepavyduliauja Pin Ponui, net nepažįsta jo. Džiaugiasi, kad aš išteku, kad tik būčiau laiminga. Sako, kad didžiuojasi savimi, nes išdrįso pasirodyti „visiems" be liemenėlės, kad tik man padarytų malonumą. Sakau: „Kitą kartą turėsite parodyti nuogą užpakalį". Žiopteli: „Och!" Ir juokiasi drebančiu juoku. Nežinau, ar nuo tos minties, ar nuo išgerto kjančio, ji ima važiuoti vos trisdešimčia per valandą. Sakau: „Pamėginkite važiuoti nors kiek greičiau, nes taip niekad neparvažiuosim".

Palikus ištuštėjusį miestą už tilto, ji sustoja šalikelėj. Eina pasisioti už eglių. Laukiu mašinoje. Grįžta, žiūri į mane ištisą šimtmetį, atsidūsta ir vėl pajudam. Išlaipina mane šiek tiek pravažiavus Montečiarių vartelius. Bučiuoju ją į lūpas – beje, net neįtikėtina, bet bučiuojasi ji gerai – ir pažadu paskambinti iš Brošaro kavinės. Ji bučiuoja mane dar kartą, mėšlungiškai pirštais sugniauždama mano kelnaites ir baisingai dūsaudama, o tada aš išlipu. Sakau: „Man reiks dar kartą nuvažiuoti į Dinį. Atvažiuosit manęs parvežti?" Ji linkčioja galvą, liūdnai šyptelėdama, ir aš nueinu.

Pin Ponas laukia manęs virtuvėje, sėdėdamas prie stalo. Nuleidęs lempą prie pat nosies, valo benzinu kažkokias detales. Vos kilsteli akis. Mano laikrodis rodo be ketvirčio vidurnaktį.

Klausiu: „Pyksti?“ Jis papurto galvą, kad ne. Valandėlę stoviu greta, bet jis tyli. Tada prabyla: „Apie septintą skambinau panelei Djė. Bet jos nebuvo“. Sakau: „Ji mane nusivežė vakarienės į restoraną. Mano gimimo dienos proga. Dovanojo *Dupon* žiebtuvėlį“. Išimu žiebtuvėlį iš rankinuko ir rodau jam. Jis sako: „Ji žino, ką tau dovanoti“. Nuo liepos pradžios beveik kasnakt dega miškai ir jam tenka mažai miegoti. Sakau: „Bent vieną naktį tu galėjai išsimiegoti, o turėjai laukt manęs“. Jis atsako: „Aš negaliu miegoti be tavęs“. Pasilenkiu ir bučiuoju jo išsitaršiusius plaukus. Žiūrim vienas į kitą ir aš pasiūlau: „Gal nueinam į daržinę šiąnakt?“ Jis nusišypso, glosto mane per suknelę ir sako: „Gerai“. Tada tyliai einam į daržinę, ir jis myluoja mane taip, kad aš užmirštu viską pasaulyje.

* * *

O paskui prabundu vieną rytą jau būdama dvidešimties metų.

Su teta Kurtine ir Skausmingąja motuše išgeriam kavą virtuvėje, einu paerzinti Bū Bū – iškrapštau jį iš dušo kieme, o nusipraususi grįžtu į mūsų kambarį, susirandu baltus šortus, baltuosius sportinius marškinėlius, basutes ir einu aplankyti motinos.

Ji man matuoja vestuvinę suknelę, neatpažįstamai persiūtą iš tos, kurią man davė Žiuljeta. Kaip ir norėjau, visa išpuošta mezginiais. Dideliame veidrodyje pirmo aukšto valgomajame matau save tokią aukštą, labai liekną. Nežmoniškai sau patinku. Mano vargšė mamelė žiūri į mane tokią ašarų pilnomis akimis. Ji išgalvojo keletą mažų gudrybių, kad mano užpakaliukas dar gražiau atrodytų, ir kol ji sėdi prie siuvamosios mašinos, o aš valgau savo mėgstamą dribsnių košę, ji sako: „Noriu tave šio to paprašyti, tik nesupyk“. Ji apgalvojusi tai, ką aš jai esu sakiusi,

kai susipažinau su Pin Ponu, ir jai neramu. Ponia Largjė, pas kurią ji eina ruošos, jai pasakojusi, kaip atrodė senasis Montečiaris. Trumpai sakant, ji nori pamatyti jo fotografiją.

Amžinybę tylim. Man užgniaužė gerklę. Ji net siūti liovėsi. Sakau: „Montečiaris niekuo dėtas šioje istorijoje, aš dabar tuo įsitikinusi“. Ji atsako: „Įsitikinusi galiu būti tiktai aš. Todėl atnešk man jo nuotrauką“. Kai ji tokia, man norisi kristi ant žemės ir šaukti. Sakau: „Po velnių! Tu juk neimsi kelti scenų, kad sugadintum mano vestuves? Kas tau šovė į galvą?“ Ji atsako, nežiūrėdama į mane, akis įsmeigusi į savo nudiržusias nuo skalbimo rankas: „Jei man kils nors mažiausia abejonė, aš neleisiu tau tekėti. Viską papasakosiu. Prisiekiau bažnyčioje“. Sviedžiu košę ant stalo, apsimaunu šortus, apsivelku marškinėlius, apsiaunu basutes ir ištaršytais, ant akių krentančiais plaukais išeinu, trenkdama durimis.

Iki Montečiarių penkios ar šešios minutės kelio. Dar minutės prireikia, kol priremiu prie sienos Sugedusį mikrofoną ir, niekam negirdint, paprašau Marselyje palaidoto jos numylėtinio nuotraukos. Ji klausia: „Kam? Kam?“ Sakau, kad noriu parodyti dailininkui miestelyje – šis nutapysiąs jo portretą. Savo dvidešimtmečio proga noriu jai padaryti dovaną. Apdujusi ji ima ašaroti ir pralemena: „Tik tau gali kilti tokių minčių. Tu turi gerą širdį ir elgiesi, kaip ji tau sako“. Jos kambaryje nukabinu nuo sienos pono nuotrauką, net neišimu jos iš paauksuotų rėmų, einu į savo kambarį, surandu ganėtinai didelį maišelį nuo pirkinių. Dar minutę sugaištu ramindama senąją kvaišą. Sakau: „Tik niekam nepasakok. Tegu tai bus mūsų paslaptis“. Ji bučiuoja mane į skruostą savo sausomis lūpomis, iki skausmo suspaudžia man riešą. Šūkteliu: „Liaukis, man skauda!“

Lauke, eidama pro Brošaro kavinę, matau savo būsimąją anytą, plepančią su kitom dviem miestelio suvytusiom jaunuolėm. Ji

žiūri į mane, ir aš nusišypsau, parodydama visus dantis, lyg prieš paminklą žuvusiems kariams. Negana to, mane pamato Pin Ponas, bandantis variklį prie garažo. Šūkteliu jam: „Reikia dar šiek tiek pataisyti suknelę. O kaip tu?“ Jis atsako: „Tvarka“. Jam nepatinka, kad aš viešai rodausi su šortais, kartą jau sakė man tai.

Jis norėtų, kad iki pat mūsų auksinių vestuvių vaikščiočiau su šarvais. Bet tada jam tektų miegoti su Žana d’Ark.

Nepraeina nė dvidešimt minučių, ir aš įžengiu į mūsų namus. Viršuj tas kretinas vėl traukia savo arijas. Prašo sriubos, prašo laikraščio, o gal išgirdo mane ateinant, žino, kad aš čia. Nuo tos dienos, kai jį paralyžiavo, aš jo nebemačiau. Net per lubas nepratariu jam nė žodžio. O kai jam užeina, ima mane įžeidinėti. Motina man sakė, kad jo galva dar šviesi, bet aš abejoju.

Ji sėdi ten pat, prie siuvamosios mašinos. Laukia. Išskyrus mane, niekas nemoka taip laukti, kaip ji. Pasakai jai: „Aš grįšiu“. Grįžti po metų – randi ją ten pat, nepriekaištingai sušukuotais šviesiais plaukais, gaubiančiais veidą, ant prikyštės sukryžiuotomis rankomis. Ji gimė balandžio 28-ąją. Ji Jautis. Aš nelabai ką teišmanau, bet man sakė, kad Jaučiai iš galvos eina dėl Vėžių, nes šie vieninteliai gali juos suprasti.

Sakau: „Žiūrėk, kvaila moterie!“ Ji atsargiai ima rėmus, studijuoja besišypsantį veidą, kurio jau ir ženklo nebėra šiame pasaulyje. Jo plaukai tamsūs, rūpestingai sušukuoti, nosis aštri kaip peilio ašmenys, akys gan gražios, labai juodos, jis pasitikintis savimi, visai nebjaurus. Motina klausia: „Tai Montečiaris? Ponia Largjė man sakė, kad jis buvo su ūsais“. Atsakau: „Na, žinai, aš tau ne seklių biuras! Kartais žmogus būna su ūsais, o paskui juos nusiskuta. Čia jis be ūsų!“ Ji vėl dirsteli ir sako: „Šiaip ar taip, čia ne tas Italas“. Baisiausia, kad jos balse nejusti palengvėjimo. Arba gal ji suvokia, jog po tiekos metų jau nebesugeba to niekšo atpa-

žinti. Sakau: „Jei tai būtų jis, tu iš karto būtum jį atpažinusi. Net ir be ūsų". Ji trukteli pečiais. Įkišu portretą į maišelį ir sakau: „Jei Pin Ponas sužinotų, kad įtarinėjame jo tėvą, jis mums abiem galvas nutrauktų". Ji žiūri į mane. Šypsosi. Savo šypsena ji mane užmuša. Spektaklis baigtas. Paskui ji vėl sėda prie suknelės, ir aš ją matuojuosi prieš didįjį veidrodį. Atrodau dieviškai.

Po pietų Pin Ponas suremontuotu mažagabaričiu veža mane į miestą, kur renkamės vestuvines dovanas. Aš su džinsais ir balta palaidine. Jis tuoj pat turi grįžti į miestelį, nes nori išnaudot popietę, gadindamas sau nervus prie savojo delajė. Praeitą savaitę parsivežė visiškai sumaltą jaguarą – trys aukos, net laikrašty apie tai buvo rašyta – nusipirko jį už kelis grašius. Variklis, kaip jis sakė, esąs visai geras, taigi įstatysiąs jį į delajė. Mieste dar turįs užvažiuoti paimti kitą mechaniką, Tesarį, kuris dirba pas poną Lubė, Lulu Lu vyrą. Sako, kad tai tikras meistras. Išlipdama aikštėje sakau: „Nesinaudok proga ir nebandyk su ja vėl prasidėti". Jis juokiasi kaip nenormalus. Jam labai patinka, kad aš pavyduliauju.

* * *

Nunešu Konjatos vyro nuotrauką pas pažįstamą vaikiną Varekį, kurį visi vadina Vava. Jis dirba spaustuvėje, o vasarą piešia turistų portretus kavinių terasose. Man sutinka padaryti kitai savaitei už šimtą frankų. O jei sutikčiau pozuoti be drabužių, tai šitą portretą padarytų ir už dyką. Žinoma, jis juokauja, o aš sakau: „Pažiūrėsim". Kalbamės laiptų aikštelėje, pastogėje, nes jo kambaryje pilna žmonių. Prašau gerai paryškinti spalvas, nes tai brangus man žmogus, ir nesugadint tų sumautų rėmų. Žemyn lipu kaip senutė – kabindamasi į turėklus, nes siaubingai bijau paslysti ant vaškuotų laiptų ir susilaužyti koją.

Taigi – vestuvinės dovanos. Pereinu tris parduotuves ir nesismulkindama išsirenku tai, ką man siūlo, išskyrus vieną ar du dalykus, kurių nori mano motina. Kai ji juos gaus, bent jau turės apie ką kalbėti. Ketvirtą valandą nueinu į paštą, bet už langelio Žoržetė, o jai girdint skambinti negaliu. Sakau labas, kaip sekasi, nusiperku dešimt ženklų, kurių prireiks kvietimams siuntinėti. Einu skambinti į priešais kiną esančią kavinę *Royal*.

Kabinoje ant sienų pripaišyta visokių naudingų dalykų. Lebaleko lentpjūvėje nėra, man pažada jį surasti. Jo balsas ragelyje man pasirodo pažįstamas jau tūkstantį metų. Man atrodo, kad tą prakeiktą popietę elgiuosi nepaprastai atsargiai, į savo mažą galvelę susidėdama viską – balsus, veidus, kiekvieną menkniekį. Sakau: „Atsiprašau, kad trukdau, pone Lebalekai. Tai mokytoja, jei prisimenate". Jis prisimena. Klausiu, ar pas jį nepamečiau mažytės sidabrinės širdelės su grandinėle. Sako: „Radau savo kabinete. Iš karto pagalvojau, kad ji jūsų. Teiravausi adreso pas svainį, bet jis nežino jūsų telefono numerio". Sakau: „Neturiu telefono. Skambinu iš kavinės". Jis atsako: „Šit kaip". Ir amžiams nutyla. Pagaliau klausia: „Išsiųsti paštu ar atvažiuosit atsiimti?" Atsakau: „Atvažiuosiu. Nenorėčiau paštu. Labai vertinu tą daikčiuką. Be to, bus proga jus pamatyti, tiesa?" Prabėga dar tūkstantmetis, kol jis pasako: „Taip". Tik „taip" ir nieko daugiau. Sakau: „Džiaugiuosi, kad ją radot jūs. Žinau, kad tai kvaila, bet buvau beveik tikra, kad ji pas jus". Mano balsas truputį dreba, bet tik tiek, kiek reikia. O jo – ne, jis tik darosi duslesnis, dvejojantis. „Kada ruošiatės atvažiuot į Dinį?" Švelniai sakau: „O kuri diena jums patogiausia?" Jei jis dabar nebesispyrios – jo siela žuvus, prisiekiu savo gyvenimu. Jis nesispyrioja. Ilgai tyli. Sakau: „Pone Lebalekai?" Atsako: „Antradienį po pietų, tinka? Man reikia į Dinį, į banką. Galiu ją atvežti, kur

jums patogiau". Dabar patyliu aš, kad jis pajustų, jog mes suprantam vienas kitą. Paskui sakau: „Lauksiu Išsivadavimo aikštės ir Gasendi bulvaro sankryžoj ketvirtą. Ten yra taksi stotelė, žinot? Stovėsiu ant šaligatvio priešingoj gatvės pusėj". Jis žino. Aš švelniai pakartoju: „Ketvirtą. Tinka?" Jis sako: „Taip". Atsakau: „Sutarta". Laukiu, kol jis padės ragelį. Nė vienas nepratariam nė žodžio.

Išeinu iš kabinos linkstančiom kojom. Viduje tuščia ir šalta, veidas dega. Išgeriu prie stalelio arbatos su citrina apsimesdama, kad peržiūrinėju dovanų sąrašą, ir nesąmoningai sudedu visas kainas. Negaliu galvoti apie nieką. Šeimininko sūnus, kurį pažįstu, prieina paplepėti. Beveik penktą aš vėl gatvėj. Ilgai einu saulėje. Nusirišu nuo kaklo mažą raudoną skarelę ir, žiūrėdama į vitrinos stiklą, suveržiu ja plaukus.

Einu pas Arletę, paskui pas Žiži, bet nerandu nei vienos, nei kitos. Kai Lebalekas per telefoną pasakė „antradienį, po pietų", pagalvojau, kad tai liepos 13-oji ir kad jo istorija su banku grynas melas. Praeinu pro žemės ūkio banką pasitikrinti. 13-ją jie dirba tik iki pietų. Komercinis bankas prieš šventes taip pat baigia anksčiau. Jo siela žuvus, o jo šeimą priversiu verkti kruvinom ašarom.

Nežinau, ko nusitverti mieste, kad tik užsimirščiau. Nueinu į miesto baseiną, gal ten rasiu Bū Bū ar Arletę, Žiži ar dar ką nors, bet baseine – milijonas man nepažįstamų poilsiautojų, o triukšmas nepakeliamas. Lauke plieskia saulė. Einu mindama ant savo šešėlio. Sakau sau: „Galėsi susitvarkyt su abiem. Jau antradienį". Mokėsiu tai padaryti – per penketą metų viską gerai apgalvojau. Kavinės *Provençal* šeimininkė. Šokoladinė Siuzi. Lebaleko duktė ir sūnus. Ne, niekas iš jų neįtars manęs, tikrai žinau, kad niekas manęs nesuras.

O Pin Ponas už tai neatsako. Lygiai kaip ir Mikis ar Bū Bū. Žinoma, ir jie man užmokės savo supuvusio tėvo skolą, bet niekad man nekilo mintis jiems parinkti tokią pat bausmę kaip aniems dviem. Dabar dar nežinau kaip, bet tas planas, kurį aš rengiu nuo pat pažinties su Pin Ponu valandos, reikalauja laiko – trijų, keturių savaičių? Tačiau mano rankos liks nesuteptos, pasinaudosiu tik tuo, ką man gerasis Dievulis davė. O kol kas dar nežinau... Galvoju apie antradienio popietę su Lebaleku. Ir apie kitas popietes. Staiga Ji darosi tokia reali, tarsi eitų greta manęs. Jai nusispjaut į tai, ką mes turėsime abi atlikti. Tam tikru atžvilgiu Ji net to geidžia. Nes Jai patinka tik tai, kas sujaukta ir netyra. Nes Ji pati netyra, dabar ji nori apkabinti rankomis jo kaklą ir kad jis ją glamonėtų kaip kekšę, kuri pati nežino, kas ji iš tikrųjų. Aš – tai Ji, nors ir ne visai taip, ir man tenka galvoti už Ją. Ji – tai kažkas, kas niekad neužaugs. Kažkas labai nelaiminga, kažkas baisiau už mirtį. Picerijoj, man sėdint prieš Negandą, klykė Ji. Tik ką telefono būdelėj pajutau, kaip Ji krustelėjo. Ji mane drasko savo aštriais nagais, jie sminga man į širdį ir tada ima trūkti oro, o pakaušį skelia skausmas.

Sakau Jai: „Per vestuves, vakare, nueisiu pas jį apsirengusi savo gražiąja baltąja suknele. Surasiu savyje drąsos, tu žinai, kad aš drąsi“. Jis sėdės savo krėsle, išdžiūvęs ir pasenęs – koks jis dabar? Kai mes išvažiavome iš Aramo, aš pabėgau, kad Ji nematytų persikraustymo. Iki vakaro basčiausi po apsnigtas kalvas. Atėjusi į naujus namus, radau motiną, pasimetusią tarp baldų, dėžių su indais ir kitokio šlamšto. Ji man tarė: „Tu beširdė. Tokią dieną palikai mane vieną“. Atsakiau: „Nenoriu jo matyti. Tu žinai, kad aš tau būčiau padėjusi, jei tu būtum buvus viena“. Atsagsčiau jos suknelės sagutes – mes abi sėdėjom ant sofos, kurios dar nebuvo užnešę į antrą aukštą – ir pratariau: „Maldauju tave“,

nes ji visados gėdydavosi manydama, kad tai nedora. O paskui Ji pagaliau užmigo, bent jau tam kartui nurimusi ant savo brangiausios mamytės rankų.

Net neprisimenu, kodėl atsidūriau ant upės kranto, nei kokiu keliu ten pakliuvau. Atsisėdau ant akmens prie vandens, skaidriai čiurlenančio per akmenukus. Palaidinukė prilipo prie kūno. Netoliese, ant tilto, buvo žmonių, ir aš negalėjau jos nusivilkti ir išdžiovinti. Jau šešios vakaro. Saulė vis dar beprotiškai svilina. Bandau medžiaginiame krepšelyje surasti saldainį, bet nesėkmingai. Išsitraukiu žiebtuvėlį *Dupon,* užsirūkau mėtinę cigaretę.

Nusprendžiu antradienį pasiimti mažytį spalvotą stiklinį buteliuką, ant kurio užklijavau etiketę nuo nagų lako. Jis mano raudonojo švarko kišenėje, kartu su pinigais. Po pietų Konjata paprašė jai padėti užlipti į jos kambarį. Liepė paimti kartoninę piniginę iš koklių krosnies ir davė man keturis visai naujus banknotus po penkis šimtus frankų, mano gimimo dienos proga. Man užgniaužė kvapą. Kai dėjau tuos pinigus prie kitų į raudonojo švarko kišenę, pirštais apčiuopiau buteliuką. Man pasirodė, kad galėčiau jį sudaužyti, sviesti kur nors velniop. Per šitą senąją kvaišą mano širdis raudojo be ašarų, savyje jaučiau švelnumą ir šilumą, o buteliuko šaltis – lyg gyvatės odos prisilietus. Dabar, kai apsisprendžiau jį pasiimti antradienį, norėčiau tuoj pat jį pačiupinėti ir laikyti suspaudus iki galo. Pasiimsiu, o vėliau bus matyt, prireiks jo ar ne.

Einu keliu, kuriuo apie septintą turi atvažiuoti manęs pasiimti Pin Ponas. Ir čia – net neįspėsit – pasirodo Mikis, šnopuodamas kaip ruonis, užgulęs paminas, šviesdamas baltai raudonais lenktynininko marškinėliais ir nuogomis blauzdomis. Be garso išspaudžia: „Velnias, jau nuo tilto tave pastebėjau, o prisi-

vijau tik po trijų posūkių. Rytoj lenktynėse Piužė Tenjė finišuosiu, kai jau ir afišos bus nurinktos". Nulipa nuo dviračio. Po juodomis kelnaitėmis visas jo turtas pūpso kaip ant delno. Beje, tą vietą jis pirmiausia ir pasikaso, visai nesirūpindamas, ar man tai malonu, ar ne, o paskui sukiodamas galvą patrina sprandą.

Atsisėdom ant žolės šalikelėje, jis nusišluosto veidą kepuraite ir sako: „Mes su tavim palauksim, kol atvažiuos kelio laistymo mašina. Mirtinai pavargau". Klausiu, kiek kilometrų jis nuvažiavo, ir jis atsako: „Mano broliams – šimtą. Iš tiesų – tik penkiasdešimt ir dar išgėriau tris alaus". Gūžteli pečiais ir, lyg pasidavęs likimui, prataria: „Ką padarysi, taip jau yra". Sėdim ant šlaito, po medžiais, ir man gera. Žiūriu į dangų. Žvilgteliu į jį: jis sėdi rankas padėjęs ant kelių, suraukęs kaktą, kažką galvoja. Klausiu: „Apie ką galvoji?" Atsako: „Sakiau, kad Marselio *Olympic* laimės taurę, ir jis ją laimėjo. Dabar sakau, kad aš laimėsiu lenktynes. Jaučiu". Klausiu: „Po Piužė, kur bus kitos?" Jis man dėsto savo programą iki pasaulio pabaigos. Praėjus savaitei po vestuvių, 25-ąją, jis turi važiuoti Dinyje. Ratu aplink miestą, dvidešimt kartų Gasendi bulvaru ir, jei kiekviename rate jis važiuos greičiau už kitus, kaskart gaus laiko premiją, o jei laimės lenktynes, jam duos prizą iš metalo su išgraviruota jo pavarde ir dar sumautą dviratį, kurį bus galima iškišti už penkis šimtus frankų. Norėčiau, kad jis laimėtų. Sako: „Jei įkalnėj išsilaikysiu su Defideliu ir Mažorku, turėsiu galimybę. Aš jiems jau ne mažiau kaip dvidešimt kartų esu parodęs užpakalį finiše".

Išsitraukiu palaidinukę iš džinsų, išsitiesiu ant nugaros ir vėduoju ją ant krūtinės, kad nebūtų taip karšta. Mikis užsirūko mano mėtinę cigaretę. Sako: „Pin Ponas sakė, kad šįvakar pas mus šventė". Į mane jis nežiūri. Sakau, kad taip, užsimerkiu. Įsivaizduoju, kad abu einame į miškelį už mūsų. Lyg netyčia po

palaidinuke glostausi kairiąją krūtį. Ji šilta ir apvalaina, o po ja plaka širdis. Nežinau, ar Mikis žiūri į mane. Įsivaizduoju, kad mes miškelyje ir kad man krūtinę glosto jis. Ir tuo metu atvažiuoja Pin Ponas.

Mašinoje sėdi ir Tesaris. Iškišęs galvą pro langą, sako: „Nuvešiu Tesarį ir tuoj grįšiu". Aš vis tiek prieinu prie mašinos ir pakšteliu į skruostą, tada pro jį ištiesiu kairiąją ranką Tesariui. Sakau: „Atleiskit, bet ši arčiau širdies". Pažįstu Tesario sūnėną ir nekenčiu jo, nes tai šlykštus mažas ištvirkėlis. Klausiu: „Ar pajudėjo delajė?" Tesaris kvatoja. Pin Ponas ramiai atsako: „Pajudės. Bet jaguaro variklio nebeprireiks. Ji pajudės su savo varikliu". Mikis stovi greta manęs, ranka apkabinęs mane per liemenį. Sako Tesariui: „Kaip reikalai?" Ir kaip ir aš, per Pin Poną ištiesia Tesariui ranką.

Jiems nuvažiavus miesto link, abu vėl grįžtam ant šlaito, kur jis paliko dviratį, o jis toliau laiko mane apkabinęs. Paleidžia tik sėsdamasis. Stovėdama žiūriu į už kalnų besileidžiančią saulę. Mikis sako: „Dar ilgai netems". Jis nori dar vienos cigaretės, ir aš jam uždegu ją *Dupon* žiebtuvėliu. Apie jo akis pilna smulkių raukšlelių, nes jis nuolat juokiasi. Aš susmunku greta jo ir man darosi taip liūdna, kad net sunku įsivaizduoti. Mikis iš karto tai pajunta. Sako: „Į saulėlydį žiūrėti visada liūdna". Sakau „taip", bet man liūdna ne tiek dėl saulėlydžio, kiek dėl to, kad taip gera su Pin Ponu ir su juo, ir su Bū Bū.

* * *

Tą vakarą grįžę namo su ant mažagabaričio pritvirtintu Mikio dviračiu, Montečiarių kieme randame mano motiną. Aš nežinojau, kad ir ją pakvietė į mano gimtadienį, ir pirmiausia, kas

man ateina į galvą vos ją pamatau dar neišlipusi iš mašinos, – kad jai jau gal bus aprodę namus ir kad ji jau matė tikrąjį niekšą ūsorių ponios Karalienės kambaryje. Mane visą nutvelkia skausmas, jis dingsta tik tada, kai ji mane pabučiuoja. Ji šypsosi tarsi madona, ir aš nusiraminu.

Klausiu: „Tu liksi pietauti su mumis?“ Ji atsako: „Ne, ką tu! Išgersiu tik aperityvo ir bėgsiu. Negaliu taip ilgam palikti jo vieno“. Ji apglėbia mane per pečius. Laiminga, kad ji čia, kad ji šioje šventojoje šeimynėlėje ir kad man dvidešimt metų. Atrodo labai jauna, vilkėdama vasarine kremine suknele, kurią ji atnaujino antsiuvais, pasidažiusi labai nežymiai, susišukavusi angeliškai – Mikis sako, kad ji greičiau man tinka į seseris – man taip gera, kad noriu išbučiuoti ją, šaunuolį Mikį ir visą pasaulį. Net Skausmingoji atsinaujino, užsitempusi naują suknelę su violetinėmis gėlytėmis.

Didįjį stalą išnešėme į kiemą, ir aš padedu Pin Ponui patiekti anyžinę, činzaną ir putojantį vyną. Pirmą kartą po ilgo laiko išėjusi į kiemą, Konjata pasakoja mano motinai apie Sosė le Peną. Į vandenį įsipilu činzano, visai nedaug, tik dėl spalvos. Ir štai iš virtuvės išeina Bū Bū, nešinas padėklu su dvidešimčia degančių žvakučių. Visi ima juoktis, matydami mano nuostabą, ir sudainuoja „Ilgiausių metų“. Kadangi mano motina negali pasilikti vakarienei, jie susmaigstė žvakutes ne į tortą, o į svogūnų pyragą, mano anytos firminį patiekalą. O žvakutes nuliejo Bū Bū, nes pas Brošarą tokių pirkti nebuvo, o tas užuomarša Mikis pamiršo jų atvežti iš miesto. Dievaži, jei viską parodytum filme, visi eitų iš salės ašarų nuvagotais veidais. Dabar jau Pin Ponas laiko mane apkabinęs per liemenį, o aš sakau: „Dėmesio! Žiūrėkit!“ Įkvepiu ir užpučiu visas iš karto. Pin Ponas sako: „Na, dabar tai jau nėr abejonės – tu ištekėsi dar šįmet!“

Kai Mikis, net nenusirengęs sportinės aprangos, grįžta mažagabaričiu nuvežęs namo mano motiną, sėdame vakarieniauti kieme, kurį jau gaubia sutemos. Kalnus užlieja saulėlydis. Girdėti grįžtančios bandos mūkimas. Aš tik viena negeriu vyno, motušė Montečiari ne ką daugiau už mane, o visi kiti labai įsilinksmina, net ir Konjata, užsikosėdama ir vos atgaudama kvapą iš juoko. Pin Ponas mane dažnai bučiuoja į kaklą ir plaukus. Pasakoja apie savo karo tarnybą Marselyje. Bū Bū pasakoja apie savo matematikos mokytoją, keturiasdešimtmetę skaistuolę su užraitotomis virš kelių kojinėmis, ir apie visas šunybes, kurias jie jai krėsdavo. Mikis apie lenktynes, kurias jis pralaimėjo, o gal laimėjo, – jau net ir nežinau. Aš galvoju apie motiną, kuri dabar su visomis smulkmenomis anam kretinui pasakoja apie tas tris sekundes, praleistas čia, galvoju apie gabaliuką pyrago, kurį ji jam nunešė, ir apie visus kitus dalykus. Žinoma, visą laiką juokiuosi kartu su visais. Aš juk moku tvardytis.

Po vakarienės jaunimas eina persirengti. Miegamajame Pin Ponas ištraukia rausvąją suknelę, kuria buvau apsivilkusi pirmąjį vakarą, kai su juo vakarieniavome. Ji man primena tik antausį, kurį gavau sugrįžus namo kitos dienos rytą. Suknelė paklota ant lovos, o ant jos guli suvyniota dovana. Kol išvynioju, jis stovi man už nugaros, pakelia mano sportinius marškinėlius, glosto man krūtis. Švelniai sakau: „Jei tu taip darysi, niekur nebenuvažiuosim“. Jaučiu atgrasumą ir noriu, kad jis mane paliktų ramybėj. Dovanų jis nupirko raudoną bikinį, kurį kartą jam parodžiau vitrinoje. Bikinis jam tada nepatiko, nes labai jau apnuoginantis, bet vis tiek dabar nupirko. Neatsisukdama sakau: „Tu labai geras“. Jis atitraukia rankas nuo manęs ir ima persirenginėti.

Vakarą praleidžiame mieste, tada važiuojam į Piužė Tenjė, kur rytoj turės lenktyniauti Mikis. Jis sako, kad teks prie jo dvi-

račio pririšti šunį, kitaip pasiklysiąs. Mūsų draugėj – Pin Ponas ir aš, Bū Bū ir jo spygaujanti poilsiautoja, Mikis ir Žoržetė. Poilsiautoja visai nuoga po ilga, visai permatoma suknele, beveik matosi papurusių plaukelių kalnelis, ir greta jos Bū Bū rodos paskutinis kvailys. Jis žiūri į ją lyg į porceliano vazą, net jo balsas darosi toks pat spigus, kai į ją kreipiasi. Jinai jį be paliovos bučiuoja. Jis atsisagstė marškinius, ir nors negirdžiu, apie ką jie kalbasi, bet ta kekšelė vis kiša ranką jam užantin ant krūtinės, lyg mergaitė būtų ne ji, o jis. Man norisi spjauti į viską, palikti juos su jų nusususia muzika, blykčiojančiom šviesom, ant stalo apverstom taurėm, nes nebegaliu į viską žiūrėti.

Kai atvažiuojam į Piužė Tenjė kavinę, kur grojama gitaromis, sakau sau: „Nesinervink. Jis žino, kad tave tas nervina. Jis taip daro tyčia“. Pagal Džo Daseno dainą šoku su Pin Ponu, pakibus ant jo kaip ant kabyklos. Su Pin Ponu viskas gerai, jaučiu tai savo kūnu, o Bū Bū net nepažvelgia į mane, rūko sėdėdamas, atlošęs galvą, greta jo poilsiautoja, lūpomis įsisiurbusi į jo kaklą, o jisai jai kažką kalba ir kalba nesustodamas, akis užvertęs į lubas, ant kurių nutepliotas lyg Ispanijos, lyg Italijos dangus, į vieną sakinį, kurį jisai jai sako, būtų galima sudėti visus žodžius, girdėtus iš jo per visą mūsų pažinties laiką. Gal tas mane labiausiai ir žeidžia. Suprantu, kad viskam galas. Pasijuntu paskutine kvaile su savo šimto metų senumo rožine suknele, kuri per daug trumpa ir per daug gundanti, kad pajėgtų nors ką sugundyti. Spjaunu į viską, einu pasiimti cigarečių, *Dupon* žiebtuvėlio nuo stalo ir žengiu į šiltą naktį. Einu iki fontano.

Atranda mane, žinoma, Pin Ponas. Sakau jam: „Norėjau pakvėpuot grynu oru. Dabar jau viskas gerai“. Jis apsirengęs juodai, kaip ir pirmąjį vakarą, kai buvome kartu. Aš rausva,

jis juodas – tai jo užmačia, ir dabar jis tuo labai patenkintas. Sako man: „Jei tau kas nors guli ant širdies, tu juk žinai, kad gali man pasakyt tuoj pat. Nebūtina laukti, kol susituoksim". Gūžteliu petimi ir net neatsakau. Jis sako: „Tik ką, kai šokome, aš supratau, kodėl taip įsikibai į mane". Pasižiūriu į jį, jo veidas toks mielas, toks naivus, kad mane suima dar didesnis įsiūtis. Niūriai sakau: „Ką tu supratai? Sakyk! Ką supratai?" Jis laiko mane už riešų. Sako: „Nurimk. Po pietų, mieste, tu pasijutai vieniša. Aš žinau, kaip būna. Paskui grįžai, radai savo motiną. Žvakutes ir visa kita. Buvai sujaudinta. Aš pradedu tave pažinti". Jis junta, kad jau gali paleisti mano rankas, ir paleidžia jas. Tęsia: „Tik ką pagalvojai apie mus ir mūsų kūdikį. Tu bijaisi ateities. Tau atrodo, kad viskas bus nebe taip, kaip anksčiau". Ištisą tūkstantmetį stovim prie fontano, o paskui aš sakau: „Gerai, vaikine, kad tu supranti viską. O dabar jau einam". Grįžtu į kavinę, jis seka iš paskos, rankas susikišęs į kišenes, prislėgtas. Na, tiek to. Stabteliu, apkabinu jį ranka per liemenį. Sakau: „Roberas. Roberas Florimonas Montečiaris. Eliana Manuela Herta Vik, Montečiario žmona". Juokiuosi. Sakau: „Neblogai skamba, ar ne?" Eidamas jis prataria: „Taip. Neblogai".

Mašinoje – išvažiuodami iš mažagabaričio persėdame į Henriko IV *DS* – sėdime susispaudę. Aš tarp Pin Pono, kuris vairuoja, ir Bū Bū, nes jis ploniausias. Jo poilsiautoją išlaipinam mieste, ir Bū Bū išlipa, jie bučiuojasi ir sako vienas kitam: „Iki rytojaus". Ir dar visokias kitokias nesąmones. Kiek pavažiavus tą patį daro Žoržetė ir Mikis, tik tie apsieina be istorijų. Per vakarą jie buvo kažkur dingę beveik valandai. Nežinau kur, bet kartą Žoržetė, nuleidus akis į žemę, man prasitarė, kad jis patvarko, kur pakliūva, ir kad ji vis bijanti, jog juos užklups. Vieną

vakarą net ant laiptų į rūsį, Montečiarių name. Pin Ponas, Bū Bū, Konjata ir aš tada žaidėme kortomis. Ji net girdėjusi mūsų balsus už durų. Tikra tiesa.

Pagaliau grįžtam namo. Mašinoje mane lenkia į miegą. Bū Bū ir Mikis šaiposi iš manęs. Pin Ponas sako: „Liaukitės kvailioję!“ Jie liaujasi. Kol Pin Ponas su Mikiu nuvairuoja *DS* į Henriko IV garažą, Bū Bū ir aš einame per kiemą. Mėnulio pilnaties nušviestame kieme girdėti tik mūsų žingsniai. Virtuvės durys užrakintos iš vidaus. Bū Bū sako: „Neverta žadinti motinos. Palauksim Pin Pono“.

Stovim nekalbėdami iki pasaulio pabaigos. Užmirštu, kad pykau ant jo, paimu jo ranką ir sakau, kad man baisu. Sakau: „Pasakyk ką nors“. Jaučiu, kad jis norėtų ištraukti ranką, bet nedrįsta. Klausia, kodėl Piužė Tenjė kavinėje aš šiaip, be jokios priežasties, buvau išėjus. Atsakau: „Tu gerai žinai“. Jis gūžčioja pečiais, kad įtikintų mane, jog ne. Švelniai sakau: „Aš pavyduliavau tavęs tai poilsiautojai. Man norėjosi verkti“. Rankos neatitraukia. Nieko neatsako. Dar tyliau klausiu: „Tau ji atrodo gražesnė už mane?“ Jis papurto galvą, kad ne, ir viskas. Nežinau, kaip ištveriu neprigludus priėjo ir mirtinai neužbučiavus, o tada – kaip bus, tebūnie. Sakau: „Pasakyk ką nors, Bū Bū. Būk toks geras“. Jis ima pasakoti, kad jo poilsiautoja, vardu Marija Lora, studijuoja mediciną, kad ji dvejais metais vyresnė už jį, kad ji gera draugė vasaros atostogoms, bet ne daugiau. Sakau: „Gerai. Tada aš patenkinta“. Stipriai suspaudžiu jo ranką. Ji labai didelė, ir man atrodo, kad iš mudviejų jis vyresnis. Galų gale jis ją ištraukia ir pabeldžia į stiklą, žadindamas motiną. Nespėju jo sulaikyti. Jis šaukia: „Mam! Tai mes!“ Daugiau nebekalbame.

Skausmingoji motušė mums atidaro, stovi vienais storos medvilnės naktiniais marškiniais ir klausia: „Kodėl nepabeldėt iš

karto?“ Jis atsako: „Nenorėjom tavęs žadinti. Laukėm Pin Pono“. Ji trukteli pečiais ir gaižiai prataria: „Tu žinai, kad aš nesumerkiu akių, kol jūs negrįžę“.

Aš lipu su ja, o Bū Bū lieka apačioj laukti brolių. Miegamajame nusivelku suknelę, pakabinu ant pakabos. Prieš uždarydama spintą, raudonojo švarko kišenėje pačiupinėju buteliuką. Atsigulu visai nuoga ir galvoju apie Bū Bū. Savo ranką, kurioje buvo jo ranka, padėjus tarp kojų, žiūriu į tamsą.

Grįžta Pin Ponas ir, žinoma, nori tik vieno dalyko. Veltui aiškinu, kad esu pavargus, kad jam reikia išsimiegoti, – mintis, jog Bū Bū mane girdės šiąnakt, man labai atgrasi. Tačiau jau nuo pirmo krestelėjimo įsivažiuoju ir net nežinau, kiek sykių iš eilės slopinu pagalvėj kiekvieną šūktelėjimą.

Išaušta siaubingas sekmadienis. Rytą kieme susiduriu su Bū Bū. Jis nekalba su manim, vengia net pažvelgti. Su raudonu bikiniu užtveriu jam kelią ir pasisveikinu. Jis mane atstumia kaip laukinis, tik per stebuklą neatsiduriu ant žemės su visu savo turtu – kremu nuo saulės, mėtinėmis cigaretėmis, akiniais. Jis sako: „Palik mane ramybėj!“ Jo juodos akys piktos, vos dirsteli į mane. Sakau maldaujamu balsu: „Bū Bū!“, bet jis nueina į namą neatsigręždamas, žirgliodamas ilgom kojom. Nelaiminga kaip našlaitė prie šaltinio šimtą metų mąstau apie jį. Nesuprantu, ar jis gailisi, kad leidosi paimamas už rankos praeitą naktį, ar priešingai – jaučiasi įsiutęs ir įžeistas, nes girdėjo mane mylintis su Pin Ponu. Tariu sau: „Tu juk pati to norėjai. Pasėti sumaištį“. Jaučiuosi neapsakomai nelaiminga.

Prie stalo man dar blogiau. Pietaujam anksti, nes Mikis turi išvažiuoti į lenktynes Piužė. Bū Bū per visą laiką neprataria nė žodžio, tik į pabaigą – tam, kad mane įžeistų prieš visus. Su Mikiu kalbam apie kiną. Nieko bloga negalvodama pasakau,

kad ir aš galėčiau būti aktore. Juk tarp jų yra ir bjauresnių už mane. Viešpatie, na ir kliūna man! Juk čia man nieko netrūksta! Apsirengusi kaip lėlytė! Žinoma, aš esanti nedėkinga. Be to, neriuosi iš kailio miestelyje, kur gali sutikt tik bobulių, kurioms jau seniai suėjo antras šimtmetis. Ir pabaigoj – Nicoj ar Paryžiuj aš tetikčiau tik į gatvines mergšes. Aš nemoku atsikirsti, kai ant manęs šaukia. Sviedžiu servetėlę į stalo vidurį ir lipu į savo kambarį. Kai Pin Ponas ateina pasikalbėti su manim, pasuku raktą duryse. Nebenoriu su jais važiuoti į Piužė. Nenoriu nusiraminti. Tik noriu, kad mane paliktų ramybėje.

Popietė virsta tikru pragaru. Visi išvažiavo, išskyrus tik abi džiaugsmingąsias našles. Kiekviena minutė virsta amžinybe, o kiekviena valanda – ištisu gyvenimu. Nebenoriu net nusileisti žemyn žiūrėti su Konjata televizoriaus. Atveriu kambario langą, kad įeitų oro, bet uždarau langines. Nebenoriu net eiti aplankyti mamos. Galų gale iš švarko kišenės išsiimu buteliuką su baltais milteliais. Stipriai suspaudusi jį rankoje, išsitiesiu lovoje, stengiuosi prisiminti nors ką apie savo tėtį. Pavyzdžiui, kaip aš bėgioju po mūsų virtuvę Arame. Man septyneri. Kas toliau? Ak taip, mes žaidėme domino. Jis man tyčia leidžia išlošti, šypsosi duobutėmis skruostuose ir sako, kad aš neapsakomai protinga. Jis vis kalba nenutildamas ir vadina mane savo brangiausia mažyle. Galėčiau visą gyvenimą galvoti apie tuos laikus, kumštyje suspaudusi buteliuką, kuris turės atkeršyti aniems dviem. Ji visai mažytė ir jos tėtis Ją dievina. Kaip Konjata sako: „Kokie gražūs buvo laikai!“.

Užmigau, o gal tik snūstelėjau. Prabudus nebežinau, kur buteliukas. Jis, pasirodo, po pagalve. Jame trisdešimt tablečių, kurias sutryniau servetėlėj buteliu, – trijų ar penkių užtektų vienam žmogui pribaigti per dvi valandas. „Širdis plyšta“, – pa-

aiškino Filipas. Ji plyšta vos tik pajutus pirmąjį negerumą. Nuo piršto mažumėlę palaižiau, kad pajusčiau skonį. Žinoma, kartokas, bet kaime jais nuodija šunis, įmaišę dvi sutrintas tabletes į ėdalą, – taip pasakojo Filipas, – ir vargšas gyvulys suėda net nepajusdamas. Po pusę tabletės geriama kaip vaistas jau nepamenu nuo kokios sunkios ligos. Po penkių ar šešių – jau niekas nebepadės. Turėsiu dvi valandas, kad spėčiau dingti, ir niekas neprisimins manęs. Žinoma, paaiškės, nuo ko jie mirė, bet tarp tos akimirkos, kai pasijus blogai, ir tos, kai parkris, jie jau nebeįstengs pasakyti, su kuo buvo susitikę.

Būdama mieste pasižiūrėjau, kokie ten parduodami laikraščiai. Dinyje eina visai kitokie. Vienintelis mane įtarti galėtų tik Filipas, bet aš nukniaukiau jo tabletes, imdama iš įvairių dėželių, ir net jei jis tai pastebėtų ir dar perskaitytų laikraštyje, – nors abejoju, ar jis juos skaito, – vis tiek mūsiškiuose nerastų žinutės apie du nunuodijimus gretimame departamente. Juk kasdien miršta tiek visokiausių žmogelių.

Temstant išgirstu juos sugrįžtant. Uždegu lempą ant naktinio stalelio. Dar šiltą buteliuką įdedu į švarko kišenę. Ant nuogo kūno užsivelku suknutę su melsvom gėlėm, apsiaunu baltas basutes, truputį susitvarkau prieš veidrodį. Daug verkiau, ir tai matyti, bet man nusispjaut. Atsuku raktą duryse, sėduosi ant lovos ir beveik tuoj pat įeina Pin Ponas. Jo veidas gražiai įdegęs.

Sėsdamasis greta jis sako, kad Mikis netikša. Sakau, kad jie visi šeimoj tokie. Juokiasi. Sako, kad Mikis atvažiavo į finišą tada, kai nugalėtojas, dviratininkas iš Tulono, jau buvo spėjęs namo grįžti. Pin Ponas mato, kad mano pyktis dar neatlėgęs, ir sako: „Bū Bū nenorėjo pasakyti to, ką tu pagalvojai“. Atsakau: „Žinau. Aš maniau, kad tai buvo komplimentas, bet dabar, po to, ką tu pasakei, suprantu, kad jis mane laiko kekše“.

Pin Ponas nežino, ką daryti. Jam nesinori barti brolio, nesinori kivirčytis ir su manim. Pagaliau sako pakalbėsiąs su Bū Bū ir anas atsiprašysiąs. Aš tirpstu vien nuo tos minties. Įsivaizduoju, kaip Bū Bū, nuleidęs galvą, prašo manęs atleidimo. Svajoti juk dar neuždrausta. Kai nusileidžiu vakarienės, jo net nėra namie, išėjęs pas savo poilsiautoją.

Konjata ir Mikis kaip visada labai mieli man. Žiūrim filmą per televiziją. Nepratariu nė žodžio per visą sudergtą vakarą. Jei žinočiau, kur rasti Bū Bū, eičiau, net jei ir gaučiau į kailį nuo Marijos Loros. Bet nežinau. Spektaklis baigtas. Motušė Skausmingoji, niekad nepraleidžianti progos įgelti, atneša megzinį ir deda man ant kelių. Klastingai sako: „Geriau numegzk porą eilučių, užuot kramčius nagus. Juk nenori, kad tavo vaikas bėgiotų nuogas?" Padedu megzinį po kėde, net nėra jėgų jai atsakyti.

Pirmadienis, 12-oji.

Po pietų Skausmingoji eina į kapines. Konjata miega atvirom akim savo krėsle. Užlipu į Bū Bū kambarį. Guli lovoje su gėlėtom glaudėm, skaito knygą. Stoviu atsirėmusi į uždarytas duris. Sakau: „Prašau, nežiūrėk į mane taip". Žiūri į mane kaip į šėtoną. Sako: „Jei tuoj pat neišeisi, įspėju tave, kad išeisiu aš". Gūžteliu petimi, kad man vis tiek. Klausiu: „Pyksti ant manęs už tai, ką praeitą naktį pasakėme vienas kitam? Gailiesi?" Jis neatsako. Žiūri į sienos apmušalų piešinį, užsispyrusia išraiška skaičiuoja rombus. Sakau: „Einu prie upės ir lauksiu tavęs. Jei neateisi, nežinau, ką padarysiu". Pasisuka į mane, nori kažką pasakyti, bet galop nuleidžia galvą, tyli. Prisiartinu ir paliečiu jo skruostą. Sakau: „Prašau, Bū Bū, ateik".

Palieku jį kambaryje, einu į savąjį apsivilkti raudonojo bikinio po suknele ir pasiimti drobinio krepšio. Nusileidžiu. Kon-

jata ramiai miega. Einu ne keliu, o per pievas už namo į keleliį, kuris leidžiasi upės link. Šokinėju per akmenis ir uolas iki pat vietos, kurią vadinam Palm Byču. Čia mes su Martina Brošar ateinam degintis saulėje. Išsitiesiam ant dviejų plokščių akmenų, o už mūsų ošia eglių miškas. Vasarą čia kas nors užklysta tik sekmadieniais.

Patiesiu didelį rankšluostį ir gulu ant jo su bikiniu. Laukiu. Bū Bū ateina po valandos, o gal ir greičiau, tuo pat keliu kaip ir aš. Jis mūvi drobinėmis kelnėmis, vilki sportiniais marškinėliais, ant kurių priekyje atspaustas mano atvaizdas. Taip, mano atvaizdas! Mano veidas, plaukai, šypsena. Piešinys lyg iš fotografijos, raudonais dažais perkeltas ant marškinėlių. Net kvapą užima.

Stovi per du metrus nuo manęs, nedrąsiai šypsosi, rankos kišenėse. Sakau: „Velniai griebtų, iš kur tu šitą ištraukei?“ Atsako: „Nicoj. Vienas bičiulis man atvežė praeitą savaitę. Buvau jam įdavęs tavo nuotrauką“. Nusivelka marškinėlius ir ištiesia man. Sako: „Tau. Tik gal kiek per dideli“. Aš atsiklaupiu ir apsivelku. Klausiu: „O nuotrauką iš kur gavai?“ Sako, kad radęs mano kambary, išsirinkęs labiausiai patikusią. Tikrai, marškinėliai per dideli, bet vis tiek nuostabūs.

Ištiesiu ranką, ir jis padeda man atsistoti. Žiūrime vienas į kitą kelias sekundes, kurios tokios trumpos, nors trunka gal tūkstantmetį. O tada nuleisdamas galvą jis sako: „Tu išteki už mano brolio. Man būsi kaip sesuo, ar supranti?“ Jaučiu, kad jis apsisuks ir nueis. Sakau: „Bū Bū, nenueik. Prašau tavęs, nenueik“. Atsako: „Atėjau tik tam, kad pasakyčiau šitai“. Sakau: „Man nusispjaut. Lik su manim“.

Pagaliau jis lieka. Aš guliu išsitiesusi su raudonu bikiniu, jis sėdi su gėlėtom glaudėm. Nieko nekalba. Jis labai lieknas ir įdegęs saulėje, vos šviesėlesnis už mane. Po valandėlės pasineria į

šaltą vandenį. Man atrodo, kad jis gerai plaukioja. Žaviuosi viskuo, kad ir ką jis daro. Jis mane žudo. Jaučiu, kad žūstu. Paduodu jam savo rankšluostį, kai jis išlipa ant uolos, ir pati nusausinu jam nugarą. Maldaujamai prašnabždu prie ausies: „Tik vieną kartą. Vienintelį. Niekas nesužinos". Jis kilsteli pečius neatsigręždamas. Sumurma: „Aš juk žinosiu". Prispaudžiu lūpas prie jo nugaros, apkabindama jį rankomis, ir tyliai, kaip ir jis, sakau: „Juk vis tiek tai įvyks". Jis atstumia mane ir atsistoja. Lieku klūpėti, žvelgdama į tuštumą. Girdžiu upelio čiurlenimą ir galvoju, kad dabar aš prieš jį taip, kaip Neganda prieš mane. Neįtikėtina. Sakau „taip" tik galvos linktelėjimu, nežiūrėdama į jį. Tada taip pat atsikeliu, apsirengiame ir einame namo.

Išsiskiriame ant takelio. Marškinėlius įsidėjau į savo krepšį. Jis eina iki pusiaujo nuogas. Stengiuosi išspausti šypseną, bet ji atrodo tragiškai. Sakau: „Einu pas Pin Poną. Nenoriu grįžti su tavim. Dar jei tavo motina leptels man pastabą, neištversiu". Elgiuosi kvailai, bet negaliu susivaldyti, atkišu lūpas, kad jis mane pabučiuotų. Jis pabučiuoja į skruostą ir nueina.

Antradienis, 13-oji.

Prieš pietus užeinu pas Brošarus. Paskambinu Negandai. Liepiu atvažiuoti manęs pasiimti į tą pačią vietą ir tą pačią valandą. Manot, ji supranta? Ničnieko! Aš negaliu jai visko aiškinti, nes kol kalbu telefonu, mamelė Brošar neatsitraukia – tiesiai prieš mano nosį be perstojo blizgina indaują. O ana kvaiša, lyg nuo proto nušokus, šaukia į ragelį: „Į Dinį? Taip? Į Dinį? Kaip vadinasi ta kavinė? Primink man!" Sakau: „Rasite pati. Iki susitikimo!" Dedu ragelį, nors ji dar kažką beria kaip žirnius. Net nežinau, atvažiuos ji ar ne. Spjaut! Skausmingosios prašyta, nuperku skalbimo miltelių, užmoku niūriai drėbtelėjus, kad dešimčia santimų paskaičiuota per daug, ir einu į terasą paplepėti su Martina.

Martina keliais mėnesiais vyresnė už Bū Bū, apskritaveidė, besijuokiančiomis akimis, tamsius plaukus apsikirpusi kaip Mirei Matjė. Martiną aš dažnai esu mačiusi visai nuogą prie upės, – ji visa minkštutė ir labai miela. Man širdyje akmeniu guli mintys apie Bū Bū, todėl ir užvedu kalbą apie jį.

Klausiu: „Kaip manai, ar jis guli su ta poilsiautoja?“ Ji pasuka galvą į karoliukų užuolaidą duryse, norėdama įsitikinti, ar ten, prikišusi ausį, nestypso motina. Visai tyliai sako: „Žinoma. Kai jie eina su manim skinti levandų, dažnai palieka mane vieną. Marija Lora grįžta įkaitus kaip bijūnas“. Sakau: „Bet tu pati niekad nematei?“ Ji parausta. Purto galvą, šimtą metų dvejoja. Aš neatstoju. Ji sumurma: „Vieną kartą. Netyčia, aš visai nenorėjau. Tuoj pat nuėjau šalin“. Ji mane taip nervina, kad norisi čiupti ją už plaukų ir kresteltėti. Klausiu: „O ką jie darė?“ Iš mano balso ji jaučia, kad aš nervinuosi. Parausta dar labiau. Vėl pažvelgia į karoliukų užuolaidą ir sako: „Viską darė Marija Lora“. Taškas. Ji geria savo baltą kavą, valgo sumuštinį, akis įsmeigus į saulės nutviekstą bažnyčią.

Sakau: „Gerai“. Palieku ją prie stalelio ir einu namo. Užsikemšu ausis, kad negirdėčiau ponios Guvernantės burbėjimo, nes nupirkau ne tuos skalbimo miltelius. Lipu į savo kambarį ir trenkiu durimis. Vien tik pamačius savo atvaizdą spintos veidrodyje, norisi jį sudaužyti. Daužyti viską aplink. Iki gyvenimo galo sėdžiu nekrusteldama, stengdamasi negalvoti apie nieką. Nuo tos akimirkos, kai jis nebandė traukti savo rankos iš manosios, kas minutę jaučiuosi vis labiau gniūžtanti. Net mano važiavimas į Dinį praranda prasmę. Nebesugebėsiu nieko padaryti. Tikrai nebesugebėsiu. Esu tokia, kokia jis mane pavadino: nemokša, pasigailėtina kaimo čiulkė. Jis man visai abejingas. Net toks kaulų maišas kaip Marija Lora jam atrodo svajonė palygin-

ti su manimi. Užkimšk jai burną – ji vis tiek sugebės jam šnekėti protingus dalykus. Kaip man viskas įgriso. Kaip įgriso...

Per pietus valgau nuleidus galvą, kad tik jo nematyčiau. Paknaibau lėkštėje keletą keptų bulvių, bet ir tos nelenda. Pin Ponas klausia: „Kas tau?“ Atsakau: „Mėšlas“. Jis nutyla. Žinoma, visi jie galvoja, kad aš nekaip jaučiuosi, nes laukiuosi vaiko. Kai Bū Bū, lig šiol neprasižiojęs, prabyla apie Prancūzijos dviračių turą, atsikeliu ir lipu į kambarį susiruošti kelionei.

Apsirengiu taip, kad Lebalekas plykstelėtų vos pamatęs. Nors pati jau tuo nebetikiu. Užsivelku žydrą didele iškirpte suknelę, suimtą po krūtine, kad ši labiau išryškėtų. Ne per trumpą, bet lengvutę, laisvai krentančią. Man pasisukant, ji plazda, išryškindama prieš saulę visas linijas. Basutės – siauručiai dirželiai. Kelnaitės – balti nėrinėliai. Pasiimu baltą odinį rankinuką. Jame pinigai ir buteliukas su nagų lako etikete. Perrišu plaukus juosta iš to paties audinio kaip suknutė. Šiek tiek paryškinu lūpas, pailginu tušu blakstienas ir išeinu.

Pin Ponas mane lydi iki bažnyčios ir sako, jog labai jau dažnai ėmiau lankytis pas mokytoją. Sakau jam: „Geriau pas ją, užuot tūnojus visą popietę miegamajame“. Jis užsičiaupia, ir pačiu laiku, nes šiandien viena iš tų dienų, kai gali gauti krepšiu per nosį. Palieka mane autobusų aikštelėje net neatsisveikinęs, bet jis man mažiausiai rūpi.

Į miestą važiuoju su poilsiautojais, susirengusiais į baseiną. Niekas manęs nekalbina. Paskui suspėju įšokti į jau pajudėjusį trečios valandos Dinio autobusą. Šalia sėdi tipas, įsikniaubęs į iliustruotą žurnalą. Po valandėlės, išmokęs jį atmintinai, pasiūlo man. Sausra. Žiskaras. Pulidoras. Užteršti paplūdimiai. Žaidynės Monrealyje. Elizabet Teilor. Pravažiuojame Baremą. Yra ir humoro puslapis, bet aš įskaitau tik pavadinimus. Jei bandy-

čiau iššifruoti tekstą, žmogelis pamanytų, kad noriu sugraužti jo laikraštį. Be to, aš nesuprantu tų juokingų istorijų. Gal tik kas dešimtą, ir tai dar ne visada. Nebent mane, skaitančią, kas nors pakutentų. Artėjant prie Dinio, širdis ima daužytis.

Išlipu iš autobuso. Išsivadavimo aikštėje, mano laikrodis rodo be dešimties keturias. Miestas rengiasi šventei. Visur prikabinėta spalvotų lempučių. Dar karščiau nei autobuse. Prakaituoju ir jau dabar jaučiuosi visa nešvari ir suglamžyta. Velkuosi gatve. Sustoju taksi aikštelėje. Žvelgiu į tuštumą, iš kur sklinda neaiškūs žmonių balsai, ir staiga prie šaligatvio sustoja juodas Lebaleko pežo. Lygiai ketvirtą sėduosi greta jo.

Maloniai sakau: „Jūs nuostabiai punktualus". Vos pajutus jo žvilgsnį, mano širdis nurimsta, imu save puikiai vertinti. Tiesiog siužetas filmui: toks, žinote, tipas arti penkiasdešimties atvažiuoja į pasimatymą, kuris jį pražudys, geisdamas sugrįžti į savo palaidą jaunystę. O čia, lygiai ketvirtą, jo belaukiantis pats šėtonas. Esu tikra, kad jo širdis kur kas greičiau plaka, kol aš darau dureles ir automobilis pajuda.

Balsu lyg iš po žemių jis taria bereikšmius žodžius, kad visi mieste jį pažįsta, kad važinėtis su mergaite, kuri jaunesnė net už jo dukterį, jam taip nebūdinga, kad jis nesitikėjęs, jog aš atvažiuosiu. Apsirengęs puikiai išlygintomis šviesiai pilkomis kelnėmis, vos tamsėlesniais marškinėliais. Jo rankos kaip boksininko, primena Pin Pono rankas, degto molio spalvos, šviesiais, o gal žilstelėjusiais gyvaplaukiais, negaliu net suprasti. Kvepia kažkokiais man pažįstamais vyriškais kvepalais, bet neįstengiu prisiminti nei jų pavadinimo, nei ką jie man primena. Pažvelgia į manę kartą, kitą, kol leidžiamės bulvaru, išpuoštu mėlyna–balta–raudona spalvomis, o aš save įtikinėju, kad mano akys panašios veikiau ne į jo, o į mano motinos akis, nes iš jos aš jas

paveldėjau. Mano plaukai, jų vešlumas, spalva iš Montečiarių, – tuo tai aš tikrai neabejoju, o ir kojų ilgumas, palyginti su liemeniu, visai kaip mano trijų brolių.

Kryžkelėj, kurią aš jau mačiau važiuodama autobusu, pasukame į didelį tiltą per saulėje snūduriuojančią upę. Lebalekas sako: „Tai Bleona". Važiuojam palei Bleoną Diuransos ir Manosko link – taip parašyta kelio rodyklėje. Klausiu, kur važiuojam. Jis atsako, kad nežinąs, kad norįs išvažiuot iš miesto. Dėl padorumo sako: „Gal norite pasiimti savo papuošalą ir tuoj pat atsisveikinam?" Žiūriu pro priekinį stiklą, sakau „ne". Važiuojam toliau gal tūkstantį kilometrų nekalbėdami. Jo automobilis nenaujas, jau trūksta daiktinės dangčio, tačiau rieda minkštai, be triukšmo. Dievinu pasivažinėjimus mašina, kai nereikia nieko kalbėti, o tik žiūri į pro šalį lekiančius medžius. Jis sumurma: „Nesuprantu". Sakau: „Štai kaip?" Gerai žinau, ko jis nesupranta. Nors aš ir nemokša, bet vis dėlto pajėgiu suprasti šį supuvusį medkirtį, kuriam ant lėkštelės pateikiamas toks obuoliukas kaip aš, nors jis jo ir neprašė. Sako: „Šimtą kartų pergalvojau jūsų skambutį man. Kalbėjot taip, lyg tarp mūsų kažkas būtų jau nuspręsta. Na, tarsi mes būtume pažįstami nuo seno". Aš pakartojau: „Štai kaip?"

Sustojome prie lyg ir pilies, toliau nuo kelio, kur daug žirgų, baseinas, milijonas pusnuogių žmonių, prakaituojančių visomis kalbomis. Viduje, salėje su storomis akmeninėmis sienomis, židiniu, kuriame galėtum supleškinti visas niekam nebetikusias matronas, vėsu. Sėdamės prie žemo stiklinio stalelio. Aš užsisakau arbatos su citrina, jis alaus. Dabar jis nenuleidžia nuo manęs akių ir puikiai mato, kad kiti turistai taip pat.

Atiduoda man sidabrinę širdelę ir grandinėlę. Klausia: „Vis dėlto išsinuomosite tą butuką pas mano svainį?" Palinkęs į mane,

stambus, žilstelėjusiais kaip ir plaukai antakiais, jis galėtų mane nutrėkšti viena ranka. Atsakau nuleisdama galvą, nutaisiusi kvailą veidą lyg višta, nedrįstanti net paklausti, kur tualetas: „Nebegalvojau apie tai. Jei norite, kad paimčiau, aš paimsiu". Laukiu amžinybę, akis nudelbusi į stalą, kol jis nuryja seilę, ir priduriu: „Matot, praeitą kartą, kai buvau pas jus, aš apie tai per daug negalvojau. Aš taip pat apmąsčiau mūsų telefoninį pokalbį. Net nežinau, kaip jums paaiškinti. Jaučiau baimę, ir man buvo gera".

Naiviai, kaip dažnai elgiuosi su kitais, tik ne su Bū Bū, pažvelgiu į jį didžiulėmis akimis, ir jis du kartus linkteli galva suspausdamas lūpas, lyg leisdamas suprasti, kad aišku, jog panašiai yra ir jam. Atseit toks jau gyvenimas. Aš ir vėl dėbsau į stalą, į per stiklą matomą raudono kilimo piešinį. Jei dabar mano veidą stambiu planu parodytų filme, žiūrovai pultų iš salės lauk ieškodami, kur tie našlaičiai, kuriems reikia globos. Akių nebepakeliu. Po ilgos tylos jis man sako: „Juk jūs ne mokytoja, ar ne?" Linkteliu, kad ne. Jis klausia: „Ką jūs veikiate?" Gūžteliu petimi, atsakau: „Nieko". Jis žvelgia prieš save, o gal į mano iškirptę. Sumurma: „Žana". Aš liūdnai šypteliu, makteldama smakru. Jaučiu, kaip ašaros man plūsta į akis. Ir jis tai jaučia. Suima mano nuogą ranką, sako: „Nebesėdėkime čia. Einam į automobilį, pasivažinėsim truputį. Turit laiko?" Sakau: „Taip, iki aštuonių. Iki pusės devynių". Jo pirštai slysta mano ranka aukštyn. Sako: „Neišgėrėt arbatos". Išgeriu arbatą, jis savo alų. Rankų nepaleidžiame, tylime.

Kai jau važiuojame, prisislenku prie jo ir dedu galvą ant peties. Jis klausia: „Žana, kodėl jūs atvažiavote į Dinį?" Atsakau: „Nežinau. Būtų tikęs ir bet kuris kitas miestas. Bet aš labai patenkinta, kad pakliuvau į Dinį". Bū Bū gali sau šaipytis iš manęs, bet aš nepakartojama aktorė. Mokykliniuose spektakliuose taip jaudindavausi, kad panelė Djė imdavo šaukti: „Kalbėk aiškiau! Aiš-

kiau!" Ji sakydavo, kad aš iškreipiu žodžius. Gyvenime moku pasakyti aiškiai. Ypač kai nereikia galvoti, ką sakyti. O gal iš tiesų visame, ką dabar darau, yra dalis tiesos, net nežinau. Pavyzdžiui, kad ir dabar, padėjusi galvą ant jo peties. Net jei jis ir yra tas tipas, kurį vėliau nužudysiu pati arba priversiu kitą jį nužudyti.

Gold for men – staiga prisimenu, kuo jis kvepia. *Gold for men*. Filipas pardavinėjo tuos kvepalus savo vaistinėje. O kvepėjo jais portugalas, Rio. Jis jais pašlakstydavo veidą ir kaklą. Prieš dvejus metus ėjau iš proto dėl jo. Jis mane pabučiavo kartą į lūpas, prispaudęs prie medžio ir pakėlęs sijonuką glostė šlaunis, bet aš nuleidau sijonuką žemyn, ir viskas. Jis tada skutosi prie eglės, prieš eidamas į šokius. Išsitraukė flakoną iš paauksuotos dėžutės ir pasišlakstė labai gaiviu tualetiniu vandeniu *Gold for men*. Niekad tarp mūsų nieko daugiau ir nebuvo, išskyrus tai – tik pabučiavo mane stačiomis prie medžio, kad pasipuikuotų prieš savo draugus, statybininkus iš kalnų perėjos. Pratariu: „Grįžkime į Dinį. Aš noriu išsinuomoti tą butuką".

Lebalekas stabdo automobilį šalikelėje, ant sausos žolės. Pro mus lekia kitos mašinos. Jis suima mane per pečius ir ilgai žiūri. Matau save jo akyse, giliai tolumoj. Imu kvėpuoti tankiai, lyg bijodamasi ir tuo pat metu geisdama jo. Jis nebesusivaldo. Bučiuoja mane į lūpas, kišdamas savo šlykštų liežuvį man tarp lūpų, ir tada vėl išnyra Ji, čia pat greta, septynerių, dvylikos ar gal keturiolikos metų. Ji žiūri į mane su meile ir žino, kad aš niekad neatsižadėsiu to, ką esu Jai pažadėjusi – užmušiu juos vieną po kito.

* * *

Sustojame prie pirmos kavinės pakelėj ir skambinu Turė. Jis išėjęs. Atsiliepia Siuzi. Primenu jai, kas aš, ir sakau, jog noriu

išsinuomoti butuką, kad užvažiuosiu septintą, pasirašyti popierių. Lebalekas stovi šalia ir akimis pritaria kiekvienam mano sakiniui. Kai pakabinu ragelį, deda ranką man ant plaukų. Šypsausi lyg šaunus kareivėlis, atlikęs savo pareigą. Ir jis šypsosi, linkčiodamas galvą, išgeria prie baro dar vieną alaus. Aš nebegeriu nieko. Vienu metu nueinu iki durų, kad jis pamatytų mano siluetą per permatomą suknelę. Kiti kavinėje taip pat žiūri į mane. Paskui grįžtu. Padedu galvą jam ant peties, leidžiu jam įsivaizduoti, jog visi jam manęs pavydi. Paskui vėl sėdame į automobilį ir pajudam į Dinį, iki kurio – 31 kilometras.

Vairuodamas jis sako: „Žinai, turėjau nuotykių, kaip ir visi. Bet jau seniai esu ramus šeimos tėvas, man terūpi šeima ir darbas. Tai, kas dabar atsitiko, tiesiog neįtikėtina“. Man vos neišsprūsta, kad tai, kas dabar atsitiko – tai paprasčiausiai mano dailus užpakaliukas po melsva suknele, tačiau juk negaliu kalbėti nešvankybių. Leidžiu jam tęsti savo maldelę. Visi tie sušvinkę žmogėnai gieda panašiai, lyg būtų mokslus ėję pas tą patį kleboną. Keičiasi tik žmonų ir vaikiščių vardai. Kai išgirstu, kad jo šventoji priesaika vadinasi Fernanda, o angelėliai – Estelė ir Hubertas, liaujuosi klausiusis. Žiūriu į kelią, medžius. Galvoju, ką valgysiu vakarienei. Prieš jam pabaigiant, o gal ir pabaigus, sakau: „Suprantu. Tai ne jūsų kaltė. Ir niekas čia nekaltas. Taip jau kartais atsitinka“. Jis globėjiškai apkabina mane per pečius ir vairuoja prispaudęs prie savęs.

Dinyje išleidžia mane neišvaizdžioj gatvelėj, lygiagrečioj Gasendi bulvarui, „per du žingsnius nuo agentūros“. Sako: „Turiu užšokt į namus, bet po valandos lauksiu tavęs čia“. Pažvelgusi į laikroduką sakau: „Turėsiu labai mažai laiko“. Jis atsako: „Nors kelioms minutėms. Noriu tave pamatyt dar kartą prieš

tau išvažiuojant". Deda ranką man ant kelio, ir ji po truputį kyla aukštyn, apnuogindama mano šlaunį. Nejudu, tyliu. Įsmeigęs akis, beveik skausmingai žiūri į tai, ką daro. Prismaugtu balsu sako: „Aš tavęs norėjau jau tada, kai pirmą kartą pamačiau". Vien tik lūpomis prašnabždu: „Žinau". Jo pirštai paliečia tą vietą, kur mano oda pati švelniausia, tada jis užtraukia man ant kelių suknelę ir sako: „Eik greičiau. Aš tavęs lauksiu".

Išlipu, pasuku gatvele, kuri veda į bulvarą, ir jau stoviu tiesiai prieš Turė agentūrą. Pastūmusi įstiklintas duris, randu jį besėdintį prie metalinio rašomojo stalo. Ventiliatorius vis maišo drungną orą. Siuzi nėra. Sakau: „Laba diena, pone". Jis pašoka, spaudžia man ranką. Nepaleisdamas jos sako: „Aš jūsų laukiau". Vilki tuo pačiu plonos vilnos kostiumu kaip ir praeitą kartą, šypsosi didelio Pikto Vilko šypsena. Neatitraukdamas akių nuo mano iškirptės aiškina, kad padarys man dovaną. Paprastai, įmokant nuomos mokestį, jis prašo užstato – vieno mėnesio dydžio sumos – tam atvejui, jei sutartis būtų nutraukta. Iš manęs jis užstato neimsiąs. „Neimsiu, mano miela panele". Sakau ačiū, tai labai miela iš jo pusės.

Paleidžia mano ranką tik tada, kai turiu pasirašyti popierių. Rašausi neskaitydama, visų pirma todėl, kad vis tiek negalėčiau perskaityti be akinių, o antra – man į viską nusispjaut. Pasirašau: „Žana Deramo". Vardą visą, o toliau neįskaitomai. Jis pasiteirauja mano gimimo datos, aš pasisendinu dvejais metais, kaip ir tada, klausta Lebaleko. Sakau, jog gimiau Grenoblyje. Jis užpildo lapą ir įsikiša į kišenę. Paima butuko raktus iš stalčiaus ir sako: „Palydėsiu jus. Reikia viską perduoti". Akis įsmeigęs į mano krūtinę mindžiukuoja, lyg nesitvertų noru užsiropšt ant manęs, o gal paprasčiausiai nori į tualetą.

Šįkart į Jubako gatvę jis mane veža savo naujuoju *CX*. Užsimanau gerti. Prieš lipdami į trečią aukštą, užeiname į tolėliau esančią kavinę. Kaip ir Lebalekas, jis geria alų, tik prieš apsispręsdamas spusteli laikrodžio mygtuką. Aiškina man, kad stipresnius gėrimus leidžiąs sau tik nuo pusės aštuonių. Dar prieš atnešant gėrimus jis išsitraukia pinigus. Abiem rankom įsikimbu į baro briauną, širdis nutrūksta ir lekia žemyn, nesuvokiu, kaip susivaldau nesurikus. Žinojau, kad ją atpažinsiu, bijojau ją išvysti, bet nemaniau, kad bus taip baisu: štai, ji prieš mano akis. Visai tokia, kaip man nupasakojo motina. Kraujas man sustingsta. Tai auksinė luidoro moneta, įtvirtinta to paties metalo žieduose, kurie užsispaudžia, uždarydami piniginę.

„Kiek aš skolingas?“ Girdžiu, kaip Turė balsas kažkur nutolsta, o tada jis sako: „Kas jums?“ Įkvepiu oro, širdis vėl ima plakti. Sakau: „Tai nuo karščio“. Gėrimai stovi prieš mus. Lėtai geriu mėtinį mineralinį. Jam atskaičiuoja grąžą, ir jis rūpestingai sudeda banknotus. Kuo natūraliau klausiu: „Labai patogi jūsų piniginė. Ji tikriausiai vertinga?“ Jis man ją rodo nepaleisdamas iš rankos. Sako išsiviepęs: „Tai senovinė moneta. Vienas napoleonas“. Ir viskas. Pagalvoju, kad jam kils įtarimas, jei imsiu klausinėti, tačiau nesusilaikau: „Kur jūs ją pirkot?“ Jis neapibrėžtai mosteli ranka: „Aš ją turiu jau senokai. Dovanojo draugas, italas“. Žodžiai pakimba ore, kol jis kažką prisimindamas ją žiūrinėja ir geria alų. Sako: „Kartu sutvarkėm vieną reikaliuką. Vargšelis dabar jau miręs“.

Palinguoja galvą, įsideda piniginę į kišenę. Aš žiūriu į alų. Nejučia prisitraukiu rankinuką, kurį buvau pasidėjus per toli nuo baro. Rankinuko artumas mane nuramina. Norėjau juos abu nužudyti dar šįvakar, bet žinau, kad visada suspėsiu. Šoko-

ladinė sekretorė, kurios vardo neprisimenu, nupasakos, kaip atrodė klientė, skambinusi jos šeimininkui. Reikia duoti jai laiko mane užmiršti. Turiu būti kantri.

Piniginė netikėtai viską sumaišė. Nebeturėsiu jėgų su juo užlipti į trečią aukštą. Atstumti jo plaukuotos letenos. Žinau, kad pagriebsiu kastuvą ir daužysiu jo galvą tol, kol jis nebepajudės purve tarp pernykščių lapų. Kaire ranka bandau už ko nors nusitverti ir išgirstu klyksmą.

Atsitokėju kažkokiame bare, gulėdama ant žemės, virš manęs palinkę žmonės. Girdžiu: „Nelieskit. Reikia iškviesti policiją. Jokiu būdu nelieskit". Jis nemirė. Mama man sakė, kad jis nemirė. Jis negali judėti, negali kalbėti, jis nieko nepasakys policijai. Manęs nebuvo su juo miške. Štai ir viskas. Jis nukrito nuo kopėčių genėdamas šakas. Ligoninėj mamai paaiškino, kad reikia laukti. Guliu ant grindų bare. Žinau, kur esu. Dinyje. Sakau: „Kur mano rankinukas? Duokit man rankinuką!" Suknelė visa ištepta. Tačiau Ji neprivalo pravirkti. Neprivalo klykti. Žinau, kad sugebėsiu atsikelti.

* * *

Iš baro išeinam beveik aštuntą. Aš atrodau kaip skenduolė. Plaukai prilipę prie kaktos ir smilkinių. Jie norėjo man sugirdyti konjako, bet aš išspjoviau. Tada davė labai stiprios kavos. Galva plyšta, bet svaigulys praėjo. Sakau visai kaip mano vištelė motina: „Aš jums pridariau rūpesčių". Jis sako: „Visai ne". Tik truputį nusigandęs. Ar man dažnai užeinąs toks blogumas? Atsakau: „Ne. Tai nuo karščio, nuo važiavimo autobuse, nuo susijaudinimo". Dėlioju kojas kaip Neganda, grįždama iš tuale-

to be liemenėlės. Ta lauko pelė dabar turbūt bėgioja šaligatviu pirmyn atgal. Staiga pajuntu, jog atiduočiau viską pasaulyje, kad tik tuoj pat, dabar, atsidurčiau greta jos.

Sustojame prie aptrupėjusio namo, ir Turė, atidžiai žiūrėdamas man į veidą, sako: „Pajėgsite užlipti?" Linkteliu, kad taip. Kai įsikimbu į turėklą, jis paleidžia mano ranką. Lipa paskui mane, bet nemanau, kad jam dabar rūpėtų mano kojos. Jam buvo laiko į valias jas apžiūrėti bare, kai aš tysojau ant grindų tarp šimto žioplių. Stabteliu antrame aukšte atgauti kvapo, o jis sako „Neskubėkite. Kvėpuokite giliau". Pagaliau jis atidaro buto duris, ir aš pasuku tiesiai į tualetą.

Nuo pusryčių nieko neturėjau burnoj, todėl išvemiu tik skystį. Išplaunu praustuvą ir, nusivilkusi suknelę, nusiprausiu šaltu vandeniu. Nusišluostau nosinaite, patvarkau plaukus, pasidažau lūpas. Nuo kairės rankos pamečiau du priklijuojamus nagus. Greičiausiai tada, kai stengiausi įsitverti baro prieš krisdama. Nupurtau suknutę ir trinu sudrėkinta nosine lengvai dingstančias dėmes.

Kai grįžtu į kambarį, Turė sėdi tame pačiame krėsle kaip ir anąsyk. Sako: „Oo! Jau geriau, ar ne?" Man pavyksta nusišypsoti. Jis tęsia: „Tikrai klaiki vasara. Sunku ir įsivaizduoti, kiek žmonių miršta nuo saulės smūgio". Atsisėdu ant lovos krašto. Ji plati, dvigulė, užklota raudonu aksomo apklotu. Pridėliota pagalvėlių kaip ant sofos. Jaučiu, kad suknelė prilimpa prie šlaunų.

Žvalgausi, o Turė, stodamasis užgesinti cigaretės, sako: „Nėra prasmės perduoti jums visus rakandus. Jei sudaužysite kokią lėkštę, susitarsim ir taip. Ar ne?" Man nusispjaut, net nežinau, apie ką jis kalba. Sakau: „Užmokėsiu už pirmą mėnesį". Stovėdamas sako: „Kaip norit. Neskubu". Atidarau rankinuką, ištraukiu Konjatos duotą penkių šimtų frankų banknotą ir iš motinos gautus

tris po šimtą. Sakau: „Šitiek?“ Jis kartoja, kad neskubu, kad jis išrašysiąs man kvitą, bet čia jo neturįs. Sakau: „Kaip gaila. Jau šįvakar norėjau turėti raktus“. Jis atsako: „Raktus aš jums duosiu“.

Kol buvau tualete, jis atidarė langą. Girdėti tolimi orkestro garsai, kažkokia moteris bara savo vyrą. Uždaro langą sakydamas: „Vis tiek lauke tvankiau negu kambary“. Vien iš jo balso pajuntu artėjančią nelemtą akimirką. Atsistoju, atsitraukiu nuo lovos. Padelsęs jis klausia: „Susitarėt su kuo nors čia susitikti šįvakar?“ Nežiūriu į jį. Linkteliu, kad taip. „Su draugu?“ Tylėdama vos vos gūžteliu petimi. Jis sako: „Nenoriu būti įkyrus. Pagaliau, tai visai normalu“. Pažvelgiu į jį, jis atbula ranka trinasi smakrą. Nusišypsau lyg sutrikus ir sakau: „Tai visai ne tas, ką jūs galvojate“. Stovim abu kaip kvailiai, vienas prieš kitą. Žengdama lovos link pasiimti rankinuko sakau: „Turiu eiti, reikia susitikti dar su vienu žmogum“.

Žinau, kad čiups mane už rankos, stengsis pabučiuoti, ir visa kita. Bet ant keturių centimetrų pakulnių aš tokia pat aukšta kaip ir jis, o ir nėra čia kitų dviejų niekšų, kurie mane laikytų. Nieko net nebandęs, jis atsidūsta. Lėtai einu durų link su rankinuku rankoje. Jis sako: „Luktelėkit. Noriu šio to paklausti“. Atsisuku ir matau, kad jis degasi antrą cigaretę. Klausia, ar prieš atvažiuodama į Dinį aš pažinojau jo svainį, Žaną Lebaleką. Atsakau „ne“ papurtydama galvą: „Man reikia lentynų knygoms ir man patarė kreiptis į jį“. Jis sako: „Jis man skambino. Prašė jūsų adreso“. Sakau: „Žinau“. Jis norėtų pateikti kitą klausimą, bet tik žiūri į mane, paskui nuleidžia akis į kilimą.

O paskui visai kitu tonu sako: „Neužpyksit, jei aš jums pasakysiu, kad retai tenka matyti tokią gražią mergaitę kaip jūs?“ Nusijuokiu. Sakau: „Visad malonu tai girdėti“. Žiūrim vienas į kitą visą amžinybę, aš – jau ką moku, tai moku – išplėtus

akis. Sakau: „Tikiuosi, kad kitą kartą, kai susitiksime, neparkrisiu be sąmonės kaip paskutinė kvailė“. Jis taip pat juokiasi. Sako: „Na, na, vis dėlto tai buvo savaip žavinga“. Įsivaizduoju, kad jis kalba apie mano kelnaičių spalvą ar dar ką nors. Kilsteliu petuką droviai lyg lelija, raustanti iš gėdos, bet man tik nusišvilpt ant jo.

Išėjus į gatvę, jis pasisiūlo pavėžėti. Paspaudžiu ranką sakydama, kad ne, kad manęs laukia visai čia pat. Mano rankinuke jau guli butuko raktai, ir man taip lengva, kad išsisukau nuo jo meilinimosi, net jaučiuosi geriau. Jis sako: „Dabar jau daug geriau atrodote. Kada jus vėl pamatysiu?“ Rankos ištraukt tiesiog neįmanoma, tikriausiai jis ją pasiliks kaip užstatą. Atsakau: „Kitą savaitę. Pranešiu, kai vėl atvažiuosiu ir pati pavaišinsiu jus aperityvu. Savo bute!“ Vien tik pažvelgęs į mano akis, jis turės ką sapnuoti ištisą savaitę. Sako: „Puiku!“, tada „atsiprašau“, nes aš traukiu savo ranką, kurią jis laiko lyg per neapsižiūrėjimą.

Nueinu. Temsta, iki manęs atplaukia šventės garsai. Pin Ponas norėjo, kad kartu su jo broliais važiuotume pasišokti į miestą, bet aš pasakiau „ne“, nes nemėgstu Liepos 14-osios minios šurmulio. Bijojau, kad jausiuosi taip, lyg reikėtų visą vakarą laikyti žvakę, kol Bū Bū ir Marija Lora myluosis. Neištverčiau.

Lebalekas manęs laukia savo automobilyje ten, kur buvom susitarę. Įsitaisau greta niurnėdama ant jo svainio: „Prilipo kaip lapas! Nenorėjo paleisti“. O paskui: „Pykstat ant manęs? Vos ištvėriau, prisiekiu jums. Bijojau, kad nebesulauksit manęs. O dar nuo to karščio buvo užėjęs negerumas. Gal ir nuo jaudinimosi, net nežinau“. Jis mane ramina, ima glamžyti man krūtinę per suknelę. Sakau: „Labai prašau, tik ne čia, ne dabar“. Ir saldžiai lyg medum tepu rodydama butuko raktus: „Pažiū-

rėkit". Jis rimtai nusišypso, ir abu, it bulvariniame romane, sėdime įsmeigę akis į priekinį stiklą, mąstydami apie mūsų neapsakomą meilę ir apie nuostabias akimirkas, kurios mūsų laukia mažajame lizdelyje.

O paskui staigiai rėžiu iš peties: „Jūsų svainis, atrodo, mėgsta bėgioti paskui sijonus". Net nežiūrėdama į jį juntu, kaip jis pasišiaušia. Niūriai klausia: „Jis kibo prie tavęs?" Atsidūstu, sakau: „Kibo? Aš vos nemiriau iš baimės. Net nežinau, kaip man pavyko jį apraminti. Tas tipas tiesiog apsėstas". Leidžiu jam griežti dantimis, kol sutrupės žandikauliai, ir priduriu: „Atleiskit man, kad taip kalbu apie jūsų svainį, bet iš tiesų man teko su juo pasilikt dviese du kartus, ir abu kartus jis man įvarė baimės". Jis sako: „Manęs tas nestebina. Ne, tikrai nestebina". Vėl apkabina, ranka pabrauko per nugarą, lyg man būtų šalta. Viskas, spektaklis baigtas. Mano laikrodis rodo be ketvirčio devintą, automobilio laikrodis visai neina. Negandą policininkai tikriausiai jau supakavo savo furgonan.

Sakau: „Brangusis, man jau tikrai reikia eiti". Mano balsas baisiausiai liūdnas. Jis bučiuoja mane ištisą amžinybę, aš dūsauju taip, kad vos neplyšta suknelė, ir išlipu iš mašinos. Žiūrėdama tiesiai į akis, prislėgtu balsu sakau: „Galėsiu atvažiuoti tik kitą savaitę. Juk jūs manęs neužmiršite?" Jis net nesiteikia atsakyti, klausia: „Kada?" Aš jam žadu paskambinti, na, tik norėdama išgirsti jo balsą, ir tada susitarsime. Pažadu būti atsargi. Kalbėsiu tik apie knygų lentynas. Lauksiu jo mūsų lizdelyje. Ne vėliau kaip antradienį, dievaži, pasižadu! Mes išsiskiriam taip gražiai, taip jausmingai, kad beveik pati tuo patikiu. Dievaži, man tie atodūsiai gniaužia kvapą, burna visiškai išdžiūvo. Kai pabaigsiu su visais jais, būtinai važiuosiu į Paryžių ir vaidinsiu filmuose.

Pirmą valandą nakties Neganda sustabdo savo automobilį prieš mano motinos kiemo vartus. Ji verkia. Kantriai sakau: „Liaukitės, po velnių! Raudat kaip šventoji Magdalena, nejau manot, kad man tuo padėsit?“ Timpteliu ją, kad atsisuktų į mane. Kai uždegu šviesą, žvelgia į mane didelėmis paraudusiomis akimis. Sako: „Aš nega... negaliu... ne... negaliu liautis...“ Išjungiu šviesą. Ilgai laikau ją savo glėby. Kai ranka braukiu ašaras jai nuo veido, ji ima raudoti dar graudžiau. Tiesiog nenumaldomai.

Galų gale sakau: „Jūs žinote, kad man reikia išlipti ne čia. Aš dabar gyvenu pas Pin Poną“. Ji nustėrusi apsižvalgo. Ir vėl apsipila ašaromis. Mes atvažiavome iš Briuskė, kur ji mudviem paruošė omletą ir salotų. Jau išvažiuojant iš jos namų ji verkė. Negalėjo nusiraminti nuo pat tos minutės, kai aš jai papasakojau, kad mane šantažuoja du niekšai, kurie grasina sumušti, sužaloti ar net nužudyti ir verčia daryti tai, ko jie nori, – na, ji pati įsivaizduojanti ką. Ta vargšė kvaiša, žinoma, nieko neįsivaizduoja. Kai aš jai paaiškinu, kad jie man parūpino butą, kur aš turėsiu priiminėti vyrus, ji ranka užsispaudžia burną, o jos akys prisipildo ašarų. Tik per stebuklą mes atvažiuojame iki čia neįjungusios stiklo valytuvų, nes per pliaupiančias ašaras ji nemato kelio, todėl stojame gal penkis kartus, kaskart ji deda galvą ant vairo ir rauda. O aš taip pat imu raudoti. Esu kaip beždžionė. Darau tai, ką greta manęs esantieji daro.

Sėdėjome ant sofos, pirmojo aukšto svetainėje, kai man atėjo į galvą ta mintis. Ji buvo nuvilkusi man suknelę ir numovusi kelnaites ir iš tikrųjų įvariusi mane į transą, nors su ja aš niekad nesugebu visiškai įsijausti. Dažniausiai tik apsimetu. Man juk reikia tik dalies to, ką ji daro su manimi – spėju tik ją paliesti, ir

ji jau įsivažiuoja. Ji nešaukia, tik dejuoja lyg nuo skausmo, bet jos veidas mainosi ir net neįtikėtina, kaip jis darosi vis gražesnis ir gražesnis, kol ji krenta ant pagalvių lyg bejausmė. Ir kaskart, kai ji vėliau praveria akis, niekas neįspėtų, kokie bus jos pirmieji žodžiai. Ji sako: „Dieve mano, kaip man gėda!" Prisiekiu, būtent taip ir sako. Be to, jos kojos labai mažytės ir dailios – gal net 35 numeris – ir kai ji ima alpėti, visi kojų piršteliai riečiasi, tik riečiasi, ir tada net juokas nebeima, nes sunku rasti žodžių tam apsakyti. Tiek čia nevilties! Nevilties, alkio, bejėgiškumo ir nuojautos, kad taip negali trukti amžinai. Visko kartu. Sunku rasti tinkamą žodį, – aš tai vadinu: pirštų neviltis.

Gulėjome ant mėlynos sofos. Apkabinau ją ir ėmiau mokyti tokiu pat balsu, kokiu ji kalbėdavo, kai buvo mano mokytoja. Visų pirma ji privalanti išlaikyti viską paslaptyje. Kai aš jau būsiu ištekėjusi, tie du niekšai paliks mane ramybėje. Jei ne... Ji pakėlė galvą, pažvelgė į mane atidžiai, bet be jokio siaubo, paraudusiomis nuo ašarų akimis. „Jei ne?" Atsakiau: „Jei ne, aš šiaip ar taip atsikratysiu jais. Arba pasakysiu viską Pin Ponui, ir jis tai padarys už mane". Ji prigludo, visa šilta, prie mano degančio kūno.

Mašinoje pasakiau: „Neganda, parvežkite mane namo. Aš neturiu kaip pasiaiškinti, kodėl grįžtu taip vėlai". Rydama ašaras, sutikimo ženklan ji ima linkčioti, ir mes leidžiamės į kelią. Pervažiuojame miestelį. Largjė languose ir viename kambaryje virš Brošaro kavinės dar dega šviesos. Ir pas mano motiną antrame aukšte šviesu. Dar ir dabar akyse tvyro juoda dėmė, nes negalėjau atitraukti akių nuo to apšviesto lango. Pakeliui raminu tą kvaišą nelaimėlę. Prieš pat namus stengiuosi patvarkyti plaukus, nors žinau, kad tai beprasmiška. Pin Ponas vis tiek pamatys, kaip aš atrodau.

Neganda sustoja prieš pravirus vartus. Lukteriu, kol ji apsisuka. Žibintų šviesos nuslysta kiemu ir matau, kaip sprunka katė. Jei tik Skausmingoji išvystų tą katę beslankiojančią apie jos triušius, sakyk – katytei galas. Tariu Negandai: „Aš pasitikėjau jumis. Jei jūs nors žodeliu prasitartumėt, neįsivaizduojat, kas man nutiktų“. Ji priglunda prie manęs ir bučiuoja kaip pamišusi. Kartoja: „Mano meile, mano vaike“. Laikau ją per pečius ir įsakmiai sakau: „Apie policiją nėr ko ir šnekėt, supratot? Manim nepatikės. Jie abu gan garbūs žmonės, ne kokios ten smulkios žuvelės, kaip dažniausiai būna. Jie turi žmonas, vaikų ir padorius namus. Jei jie mane nugalabys, niekas net lavono neras. Taip jau nutiko kitoms“.

Ji vėl užsidengia burną delnu. Jau nebeverkia. Ir tas dar baisiau. Žiūri, lyg mane jau būtų sukapoję į gabalus. Siaubas! Neįsivaizduoju, kaip ji įstengs sugrįžti namo. Sakau: „Na, tikiuosi, kad supratot. Vienintelis žmogus, išskyrus jus, kuriam galėčiau pasipasakoti, jei reikalai pakryptų į bloga, tai Pin Ponas“. Baksteliu pirštu jai į kaktą ir sakau: „Viskas turi likti čia“. Kai lipu iš mašinos, ji bando įsikibti man į ranką. Įtemptai šnopuoja, žvelgdama paklaikusiomis akimis, pasilenkus per sėdynę, norėdama mane sulaikyti. Sakau: „Nesirūpinkit. Aš būsiu atsargi“. Išlaisvinu riešą. Kai ji atsisėda tiesiai, užtrenkiu dureles. Dideliais žingsniais pasuku namo link. Ji šaukia pavymui: „Eliana!“ Atsisuku ir gan garsiai sakau: „Atvažiuokit į svečius ryt, po pietų. Dabar man jau geriau. Grįžkit neskubėdama. Iki rytojaus!“

Virtuvėje manęs laukia ne Pin Ponas, o anyta. Stovi prie stalo su neatmenamų laikų marškiniais. Uždariusi duris, atsiremiu į sieną. Ji įpykusi, bet pamačius mano išraišką pyktį pakeičia nuostaba. Klausia: „Kas atsitiko?“ Užmerkiu akis. Girdžiu

nutolstantį Negandos automobilį. Sakau: „Buvau nualpus pas panelę Djė. Man buvo labai bloga“. Amžinybę stoviu užmerktom akim. Girdžiu tik josios ir savo kvėpavimą. Ji sako: „Jie sukvietė visus gaisrininkus. Už Graso, kalnuose, dega miškai“. Sakau į tamsą: „Vargšas Pin Ponas“.

Kai atmerkiu akis, ji stovi prie pat manęs. Su šlepetėm tyliai pritykino ir dabar žiūri man į veidą be jokio pykčio, tačiau ir be meilės. Jos veidas tamsus ir raukšlėtas. Akys bespalvės. Sako: „Nagi, eikš. Tau reikia išsimiegoti“. Lipame į viršų. Koridoriuje, prieš atverdama miegamojo duris, pabučiuoju ją į skruostą. Ji kvepia taip, kaip Konjata. Sako: „Ant tavo lovos padėjau seną kvitą. Vairuotojas, kuris atvežė mechaninį pianiną, vadinosi Lebalekas, mano vyras jį pažinojo“.

Įsivaizduoju Negandą, kuri grįžta namo ir nesuvaldo automobilio ties posūkiu. Nuvargusi ištariu: „O kam man tai?“ Ji neįsižeidžia. Sako: „Maniau, kad tau įdomu. Visą popietę rausiausi tarp savo daiktų, kol radau tą sąskaitą“. Nuleisdama galvą sakau: „Man atrodė, kad mačiau jūsų pianiną būdama mažytė. Man labai svarbu viskas, kas buvo vaikystėje“. Ji patyli, tada: „Taip, tas tiesa. Tai, ko gera, vienintelis tavo bruožas, kurį aš suprantu“.

Likusi viena kambaryje, paimu ant lovos padėtą popierių, akinius nuo naktinio stalelio ir skaitau. Tai senas važtaraštis, sumos senais frankais, viršuj atspaustas firmos pavadinimas „Feraldas ir sūnus“. Važtaraštis išrašytas 1955 metų lapkričio 19 dieną ir labai kruopščiai rašalu prirašyta: Montečiaris Lelo. Tikriausiai Feraldo motinos ranka pridėta ir vairuotojo pavardė: Ž. Lebalekas. Apačioj galima įskaityti: užmokėta grynais, 1955 11 21 ir parašas. Iš rankinuko išsitraukiu Lebaleko vizitinę kortelę, ant kurios jis užrašė staliaus adresą knygų lentynoms. Per dvidešimt metų jis rašyboje nedaug tepažengė. Bet šią akimirką

aš daugiau galvoju apie Negandą. Galutinį sprendimą priėmiau dar būdama Briuskė, po ilgų pastarųjų dienų svyravimų. O dabar turiu pailsėti.

Prieš užmiegant į mane dvelkteli panelės Dję kūno kvapas, sumišęs su Dioro kvepalais. Keista štai šitaip pajusti, kaip kvepia kitas žmogus. Pavyzdžiui, mano tėtis... – stop, liaukis! Mano mama... Jos kvapą mėgstu labiau už viską. Bū Bū... Nusikratau mintim, kad jis dabar šokiuose. Sakau sau, kad ramiai miega savo kambarėlyje koridoriaus gale. Nebepykstu ant jo. Aš pasimylėsiu su juo, prisiekiu galva. O paskui, paskui... Matau prieš akis automobilio žibintų nušviestą bėgantį kelią. Dieve Tėve, kurs esi danguje, padaryk, kad ta kvaiša laimingai grįžtų namo.

* * *

Prabudau paryčiui, permerkta prakaito. Sapnavau siaubingą sapną. Nebuvau uždariusi langinių, ir šalta šviesa pamažu plito kambaryje. Girdėjau apačioj Mikį ruošiant kavą. Pin Ponas dar negrįžęs. Keliuosi ir einu prie spintos įsitikinti, ar buteliukas tebėra mano raudonojo švarko kišenėje. Išimu jį, apžiūriu, patikrinu, ar tai tikrai tas pats. Sapnavau, kad norėjo nunuodyti mano mamą. Man matant, Dinio bare. Aš žinojau, kad ji tuoj mirs, ir šaukiau. Paskui jie rovė kuokštais jai plaukus, jos veidu sruvo kraujas. Panelė Dję buvo čia pat. Ir Pin Ponas su Turė. Nebuvo tik Lebaleko. Bet jis turėjo tuoj pat pasirodyti, ir visi juokėsi, versdami mane valgyti motinos plaukus.

Nežinau, kiek laiko stoviu kambaryje, visai nuoga. Girdžiu, kaip kieme Mikis bando užvesti savo sunkvežimį. Einu prie lango. Įdomu, ką jis ketina daryti taip anksti, liepos 14-ąją? Gal šiąnakt buvo atsivežęs Žoržetę. Nematau, ar ji sėdi kabinoje.

Žiūriu, kaip jis nuvažiuoja, paskui užsimetu baltąjį chalatuką su užrašu „JI“, leidžiuosi į virtuvę. Ten tuščia. Verdu kavą vis atsigręždama, nes man rodosi, jog kažkas stovi už manęs. Pagaliau išeinu su puoduku rankoje lauk, sėduosi ant akmeninio suolo prie durų ir geriu karštimą, garuojantį pirmuosiuose tarp kalnų pasirodžiusios saulės spinduliuose.

Kaip visada, po to pasijuntu geriau. Einu basa per kiemą, tolyn iki pievos, kur žolė tokia švelni ir šlapia. Nežinau, kelinta dabar valanda. Pievos gale, didelėje stovyklautojų palapinėje, tylu. Artyn neinu. Įbrendu į upę, tačiau jos vanduo toks ledinis, kad tučtuojau išlipu lauk. Sėdžiu ant didelio akmens, stengdamasi apie nieką negalvoti. Kai negalvoju apie nieką, į galvą ima līsti visada tos pačios šlykštynės. Šį kartą prisimenu save, alpstančią iš geismo ant mėlynos sofos Briuskė, o tarp sulenktų per kelius mano kojų – Negandos galva. Ji man sakė, kad šįkart, pati to nesuvokdama, roviau jai plaukus. Manau, kad tas vaizdas kaip tik ir atsirado mano šlykščiame sapne.

Po valandėlės pasirodo vienas iš dviejų stovyklautojų, didesnysis, ateina pasisemti iš upės vandens didžiuliu plastmasiniu margu ąsočiu. Trumpom nutrintom boksininko kelnaitėm, įdegęs iki rudumo, saulės išblukintais plaukais ant krūtinės. Jis sako: „Laba diena, jūs labai ankstyva“. Lig šiol nebuvom šnekėjęsi. Jis pasisako vardą – Fransua, aš jam parodau savąjį, išsiuvinėtą ant chalatuko. Jis sako: „Bet tai juk ne vardas“. Sakau: „Ne? Vadinasi, apsirinkat dar kartą gyvenime“. Jis manęs klausia, ar aš jau gėriau kavą. Sako: „Ateikit išgert dar kartą su mumis“. Aš sakau „gerai“ ir einu paskui jį.

Žingsniuojam basi iki palapinės, ir aš sužinau, kad jie visi iš Kolmaro Aukštutiniame Reine. Net nežinau, kur jis yra, bet sakau: „Aa, aišku!“, lyg ten būčiau praleidus visą gyvenimą. Jis

manęs klausia, kodėl aš kalbu su akcentu. Atsakau: „Mano motina austrė“. Jis bando su manim kalbėtis vokiškai, o aš vis kartoju „Ja, ja“. Vokiškai truputį suprantu, bet pasakyti tegaliu tik tiek. Pagaliau jis liaujasi.

Jo bičiulis ir abi merginos tik ką atsibudę. Antrasis mūvi drobinėmis kelnėmis, viena iš merginų senais, ties keliais nukirptais džinsais, kita maudymosi kelnaitėmis su ant užpakalio išpaišyta plaštaka. Abi vaikšto pusnuogės, be liemenėlių. Visi jie – įdegę, sportiški, visai šaunūs. Mane supažindina su Anri, ir aš paspaudžiu jam ranką. Jis ne toks gražus kaip Fransua, bet visai nieko, gal tik seniai besiskutęs. Mergina kviečių spalvos plaukais, ta kur su nukirptais džinsais, vadinasi Didi, o kita, labai graži, su standžiais ir dailiais apvaliais papukais, Mylena. Jos išverda kavos, ir visi geriam, susėdę ant žemės priešais palapinę. Jiems čia niekas netrukdo, aplinkui jokio žmogaus. Didi man pasakoja, kad jiems pritrūko pinigų nusigaut iki Sicilijos, todėl apsistojo čia. Abu berniukai dirba Kolmaro banke. Aš klausiu: „O kodėl jie nepasiėmė visos kasos?“, tačiau mano žodžiai nesulaukia atgarsio – jie tik nusišypso iš mandagumo. Palapinėje guli pripučiamieji čiužiniai. Vienas greta kito, be jokio tarpo. Sakau: „O kaip būna, kai jūs bučiuojatės?“ Bet ir šie žodžiai pakimba ore. Pagaliau suprantu, kad aš jiems atrodau lėkšta, ne tokia, kaip jie pradžioj įsivaizdavo, ir užsičiaupiu.

Sėdžiu pas juos ištisą šimtmetį ir sužinau visą jų sumautą gyvenimą nuo pat krikšto dienos. Staiga pasigirsta žingsniai ir – kaip manot, kieno? Pasirodo nusivaręs tipas suodinu veidu ir suglamžytomis kęlnėmis, nešvariais marškiniais, numintais batais. Atrodo kaip Mikio mylimasis dviratininkas, duodantis interviu per televiziją po finišo. Beje, jis į jį kartais labai panašus, tik daug tvirčiau sudėtas.

Mosteli ranka sveikindamasis ir visiems sako: „Atsiprašau, bet mano rankos nešvarios“. O man: „Taip anksti išėjai pasivaikščiot?“ Nereikia net baigti mokslų, kad suvoktum, jog jis šiaušis visą dieną dėl to, kad aš visai nuoga po chalatuku ir kad visi tą mato. Kad kitos merginos rodo savo cipukus, jam nė motais. Po teisybei, jis net nežiūri į jas. Mato tik mane. Atsikeliu, atsisveikinu, padėkoju už kavą bei visa kita ir abu per pievą grįžtame namo. Sakau: „Klausyk, Pin Ponai, atsiradau čia visai atsitiktinai“. Nežiūrėdamas į mane taria: „Aš tau nieko nesakau. Esu tik labai pavargęs“. Trim keturiais žingsniais pasiveju jį, paimu už rankos. Jis priduria: „Be to, nevadink manęs Pin Ponu“.

Virtuvėje jau visi susirinkę. Bū Bū su pižama valgo savo dvyliktąjį tūkstantį sumuštinių. Sako man: „Tik ką buvo užėjęs Brošaras. Skambino tavo mokytoja ir prašė pasakyti, kad ji sugrįžo laimingai“. Man užgniaužia gerklę, kai pagalvoju, kaip ji mane myli, kad net nepamiršo apie tai pagalvoti, bet tepratariu: „Kaip tu įsigudrini tiek sušlamšti?“ Jis trukteli pečiais ir nusišypso. Man tirpsta širdis, kai jis šypsosi. Pabučiuoju Konjatą ir lipu aukštyn.

Kambaryje Pin Ponas nusirengia ir gula į sujauktą lovą. Sako: „Truputį numigsiu. Šįvakar eisim į šokius vieni“. Sėduosi greta jo. Jis net nenusiprausė, dvelkia dūmais. Valandėlę guli atviromis akimis. Paskui užsimerkia ir sako: „Verdjė susilaužė raktikaulį. Prisimeni, tas vaikinas, kuris buvo su manim Bing Bange, kai aš susipažinau su tavim?“ Atsakau: „Taip, prisimenu“. Jis pakartoja: „Susilaužė raktikaulį“.

Man malonu, kad panelė Djė paskambino. Tai tikras meilės įrodymas. Tai juk meilė, kai bijaisi, kad kiti rūpinsis dėl tavęs. Visi, išskyrus mano motiną, mano, kad man nusispjaut, ar kiti rūpinasi manimi. Tai netiesa. Viešpatie, tikrai ne. Aš tik

neprivalau rodyti savo jausmų, štai ir viskas. Jos vakarykštis skambutis Brošarui – daug reikšmingesnis meilės įrodymas negu tai, ką ji ketino dėl manęs padaryti – vakar vakare, pati man pasakojo, kai aš susitikau ją Dinyje. Jai teko ilgai laukti automobilyje prieš *Provençal* kavinę. Atkalbėjusi priekaištų litanijas dėl mano vėlavimosi pareiškė: „Šeštadienį po pietų buvau pas tavo tėvus. Tavo motina man parodė vestuvinę suknelę. Aš atnešiau tavo tėvui prašymą dėl tėvystės teisių pripažinimo. Nesugebėjau jo įtikinti tą prašymą pasirašyti, bet tu pamatysi – vieną gražią dieną jis tai padarys".

Štai kaip! Šeštadienį po pietų aš vilkausi per miestą nežinodama, kur dingti, kad tik užsimirščiau. Paskambinusi Lebalekui, verkiau širdies gilumoj be ašarų taip, kaip šita kvaiša sugeba verkti liedama ašaras. O ji buvo nuėjusi pas mus. Ji manė padarysianti mane laimingą ir kad tada viskas bus nuostabu, o aš pagaliau suprasiu, jog ji mane tikrai myli jau nuo tada, kai man buvo keturiolika ar penkiolika metų, žodžiu, nuo neatmenamų laikų. Beje, aš ją suprantu. Aš visai ne bejausmė, tikrai ne. Nesu nei bejausmė, nei asociali, nei iškrypusio būdo, kaip kad atspausdino mašinėle ta sušvinkusi profesinio orientavimo inspektorė po tų susmirdusių testų Nicoje. Tą patį pasakė ir su ja buvęs gydytojas, net norėjęs mane uždaryti. Tačiau... Tačiau, kai Neganda man papasakojo apie savo labdaringą žygį, pirmiausia, kas man atėjo į galvą, tai ne jos meilė ir ne tai, kad turėčiau šokti iš džiaugsmo jai ant kaklo vos neprasiskeldama galvos į lubas. Pirmiausia pagalvojau, kad ji matė *jį*, su juo kalbėjosi, kad ji buvo įėjusi į jo kambarį. O aš ne, aš – ne, štai kas.

Stoviu prie lango, kaktą priglaudusi prie stiklo. Saulė šviečia į veidą. Sakau sau, kad per vestuves, kai visi gers ir juokaus, pasakodami kvailystes, nueisiu pas jį, apsirengusi gražiąja vestu-

vine suknele. O vėliau, dar nepasibaigus liepai, Pin Ponas taps liudytoju, kaip jo šeima išeis vėjais – taip, kaip išėjo vėjais manoji. Jis neteks brolių, kaip aš netekau tėvo. Kur mano tėvas? Kur jis? Mane suspaudžia skausmas, kai įsivaizduoju tą snieguotą dieną ir savo vargšę motiną tarp trijų niekšų. Nekenčiu jų už viską, ką jie padarė. Galų gale man spjaut į viską, štai kur visa tiesa. Spjaut į tai, ką jie padarė man ir jam. Kur jis? Aš daužiau kastuvu šlykštų žmogėną, kuris man ne tėtis, kurio aš visai nepažįstu, – liaukis, turi tuoj pat liautis, – nes jis man sakė: „Aš tau duosiu pinigų. Nusivešiu tave į Paryžių“.

Saulė akina.

Sunaikinsiu Pin Poną. Jis paims vieną iš savo tėvo šautuvų, o aš jam pasakysiu: „Štai Lebalekas, o šitas – Turė. Ir jis juos nušaus. Aš tapsiu Ja. Praeitis bus nušluota. Tada ateisiu pas savo tėtį ir pasakysiu jam: „Visi trys negyvi. Dabar aš išgijau. Tu taip pat“.

Atsipeikėju ant laiptų. Sėdžiu ant laiptuko, ranka įsikibus turėklo. Skruostu prisiglaudus prie lakuoto medžio, tarpais matau iš apačios per virtuvės langą sklindančią šviesą. Tylu, tuščia, girdžiu tik savo kvėpavimą. Kaip dažnai būna, turbūt nusilaupiau dirbtinius nagus ir dabar laikau juos kitos rankos kumštyje, prispaudus prie lūpų. Verkiu, prisimindama jo veidą. Matau, kaip jis grįžta keliuku namo. Sustoja atokiau, laukdamas, kol bėgu jo pasitikti ir šoku jam į glėbį. Juokiasi. Šaukia: „Ką tėtis atnešė savo mylimai mažylei? Ką atnešė?“ Niekas niekada nesugebės manęs įtikinti, kad taip buvo anksčiau. Aš noriu, kad taip būtų ir dabar. Kad taip būtų visados. Visados.

BAUSMĖ

Gaisrai siautėjo visą vasarą.

Naktimis negalėdavau miegoti. Vos užmerkdavau akis – ant kalvų degančios pušys, virš liepsnų pažemiais praskrendantys ugniagesių lėktuvai, tonos vandens, lyg artilerijos salvės su baisiu triukšmu krintančios žemyn, blykčiojančios saulėtose properšose tarp dūmų.

Imdavau galvoti apie mūsų vestuves. Ji – su balta suknele, nuostabiai jai pritinkančia jos motinos rūpesčio ir miklių rankų dėka. Prisimindavau nuometą, kurį ji nusiėmė kieme ir po gabalėlį išdalijo visiems. Jos šypseną vestuvių dieną. Žiūrėjau į akis bažnyčioje, maudamas jai ant piršto sutuoktuvių žiedą. Ir vėl jose pamačiau šešėlius, pralekiančius dar greičiau nei anksčiau, vėl man priminusius rudenėjančiuose kalnuose pasiklydusius paukščius. Šypsena vos palietė jos lūpų kampučius, tokia nedrąsi ir tokia trapi, kad man pagailo – taip, būtent pagailo jos – viską būčiau atidavęs, kad tik būčiau pajėgęs ją suprasti ir padėti. O gal man tik taip atrodo dabar. Gal viską išgalvoju. Nebežinau...

Į vestuves pakvietėm trisdešimt penkis ar keturiasdešimt žmonių. Bet vis ėjo ir ėjo iš miestelio ir iš kitur, o vaišėms įpusėjus, kai prasidėjo šokiai, prisirinko dvigubai ar net daugiau. Pirmąjį

šokį šokome mes abu. Mūsų motinų džiaugsmui – valsą. Viena ranka ji prilaikė suknelę, kad nesusiteptų, ir sukosi, sukosi, kol pagaliau juokdamasi glustelėjo prie manęs, praradusi pusiausvyrą. Per visą priešpietę ji beveik nieko nekalbėjo, bet tą akimirką išgirdau: „Kaip viskas nuostabu, kaip nuostabu..." Stipriai priglaudžiau ją prie savęs. Grįžtant prie stalo, laikiau apkabinęs per liemenį, ir mums einant šokantieji tapšnojo man per petį. Dar ir dabar, vos prisimenu, vėl jaučiu po delnu jos kūno švelnumą per suknelę.

Vėliau žiūrėjau, kaip ji šoka su Mikiu, mano pabroliu vestuvėse. Šis, sekdamas tradicija, per pietus po stalu jai nusegė mėlyną mūsų močiutės keliaraištį, vienintelį, kurį mums pavyko namie surasti. Vyrai šoko be švarkų ir kaklaraiščių, bet net vienmarškinis mano nevykėlis sprinteris atrodė kaip princas, nes jo glėby buvo princesė. Pasakiau greta sėdinčiam Bū Bū: „Kas galėjo patikėti!" Uždėjęs ranką man ant peties, jis stipriai pabučiavo mane į skruostą, pirmą kartą per visą tą laiką, nes buvo įsikalęs į galvą, kad bučiuoti brolį nevyriška. Tarė: „Nuostabi diena".

Kalnai skendėjo saulėje, aplink mus skambėjo juokas, kai Henrikas IV imdavo vaizduoti klouną, liejosi vynas, melodijos keitė viena kitą, kad galėtų pasišokti ir jauni, ir seni. Taip, viskas buvo puiku. Atėjo ir Eva Braun. Mieste buvau nusamdęs slaugę, kad iki aštuntos vakaro pasėdėtų su paralyžiuotu uošviu. Keletą kartų pagavau Evos Braun žvilgsnį, – jos akys tokios pat mėlynos kaip ir dukros, – ji man šypsojosi primerkusi akis, laiminga. Esu įsitikinęs, kad ji tikrai buvo laiminga, mes apie tai su ja vėliau ne kartą kalbėjom. Ji, kaip ir aš, tada dar nežinojo, ką mums Toji rengia.

Vienu metu, stovėdamas prie daržinės durų, klausiausi muzikos, šūkavimų ir nusijuokiau pats sau. Pagalvojau: „Juk tai

mano vestuvės. Aš jau vedęs“. Buvau gerokai išgėręs ir garsai skambėjo neįprastai. Man atrodė, kad aš juokiuosi kitame pasaulyje, o ne savo vestuvėse. Dulkėse besisukantys šokėjai taip pat buvo nerealūs. Net mūsų kiemas atrodė neįprastai, nepanašus į tą, kurį matydavau kasdien.

Kiek prisimenu, tada ir pasigedau Jos, bet niekas nežinojo, kur ji. Bū Bū buvo užsiėmęs daržinėje stereoaparatūra, kurią jam paskolino jo mokyklos draugas. Jis man pasakė: „Prieš penkias minutes mačiau ją įeinant į namą“. Nuėjau į virtuvę, kur buvo pilna geriančių ir besijuokiančių svečių, bet jos ten nebuvo. Pasakiau savo motinai: „Na, va, jau praradau savo žmoną“. Ji jos taip pat nebuvo mačiusi.

Užlipau į mūsų kambarį. Jis buvo tuščias, ir aš dar kartą pažvelgiau per langą į šokančiuosius kieme. Eva Braun sėdėjo prie stalo su ponia Largjė. Panelė Djė stovėjo vieniša su taure rankoje prie šaltinio. Pamačiau Žiuljetą ir Henriką IV, Martiną Brošar, kirpėją Muną, kitas Jos drauges, kurių vardų net nežinojau. Trūko tik Mikio, ir aš pasibeldžiau į jo duris. Pasigirdo išgąstingas Žoržetės balsas: „Ne! Negalima!“ ir supratau, kad nėr ko ten lįst. Kada ir kur pabelsi, visad užtiksi Mikį, kuris tik tuo ir užsiima, kad su Žoržete rengiasi pralaimėti būsimas lenktynes.

Nulipau žemyn. Dar kartą apėjau kiemą, akimis Jos ieškodamas. Išėjau į kelią, gal ji ten su kuo nors šnekasi. Tada susiradau Evą Braun. Ji neramiai apsižvalgė ir tarė: „Maniau, kad ji su jumis“. Daržinėje susiradau panelę Djė, su Bū Bū ir jo mokyklos draugu peržiūrinėjančią plokšteles. Ir ji buvo gerokai pagėrusi, drumstom akim, pasikeitusiu balsu. Pasakė, kad mačiusi Elianą, einančią per pievą palapinės link „pasikviesti savo stovyklautojų“, bet tai buvę gerokai anksčiau. Tik ji ir Eva Braun vadino ją Eliana, ir nežinau kodėl, bet mane tas erzino. Panelę

Djė buvau matęs tik vieną kartą – ji buvo užsukusi prieš tris dienas, liepos 14-ąją po pietų – ir vos tik ją išvydęs, tada pajutau, kad ji man nepatinka. Dabar būtų beprasmiška aiškinti kodėl. Viskuo kaltas buvo mūsų abiejų kvailumas.

Perėjau kiemą, stengdamasis atrodyti kuo natūraliau, kad nesutrikdyčiau svečių, bet per pievą pasileidau bėgte. Nei stovyklautojų, nei folksvageno nepamačiau, palapinė buvo tuščia. Man užėmė žadą. Įsivaizdavau dievaižin ką. Prisiminiau liepos 14-ąją, kai ji grįžo taip vėlai, pasak mano motinos, apie pusę pirmos naktį. O aš tada ją radau čia, rytą, vos saulei palietus kalnų viršūnes, nuogą, vien tik su kilpiniu chalatėliu. Valandėlę stovėjau prie palapinės svarstydamas. Apžvelgiau aplink išmėtytus pripučiamuosius čiužinius, drabužius, metalinius neplautus indus. Dvokė viralu ir guma. Man vis dar viskas atrodė nerealiai, bet girtumas jau buvo dingęs. Tariau sau, kad stovyklautojai rengiasi išvažiuoti mėnesio pabaigoje, bet jei jie panorės likti ilgėlesniam laikui, aš rasiu būdą, kaip jiems atsakyti.

Išėjęs iš palapinės vos neatsitrenkiau į Bū Bū. Jis paklausė: „Kas atsitiko?“ Gūžtelėjęs pečiais atsakiau: „Nežinau“. Abu nuėjom prie upės, perliejau veidą šaltu vandeniu. Bū Bū man pasakė, kad aš per daug išgėriau, o išgėrus net paprasčiausi dalykai atrodo kitaip. Galų gale, juk gal Ji panoro pabūti viena. Jai ši diena ypatinga. Jis man pasakė: „Ji labai jautri, tu juk žinai“. Aš linkčiojau galvą pritardamas, kad gal jis ir teisus. Pataisiau jo kaklaraiščio peteliškės mazgą, ir lėtai per pievą grįžome atgal.

Kieme visi manęs pasigedo. Pašokau su Žiuljeta, paskui su Muna, su Žoržete, kuri jau buvo nusileidusi iš Mikio kambario. Stengiausi juoktis kartu su visais. Henrikas IV man atnešė

vyno iš statinaitės dviračių pašiūrėje. Išgėriau taurę vienu gurkšniu. Tai buvo vynas iš mūsų vynuogyno. Derlius nebūna gausus, bet vynas išeina geras.

Retkarčiais pažvelgdavau į Evą Braun. Ji nuostabiai šypsodavosi, kai kas nors eidavo pro šalį, bet aš žinojau, kad jai darosi vis neramiau. Prie kito stalo prieš tuščią taurę liūdnai sėdėjo panelė Djė. Mačiau, kaip ji atsistojo ir prisipylė vyno. Jai taip pat vargiai sekėsi eiti tiesiai, kaip man – apsimesti besilinksminančiu. Buvo apsirengusi juoda, su gilia iškirpte suknele, kurios minkštas audinys lipo prie sėdmenų ir ji be paliovos ją timpčiojo žemyn. Atrodė juokingai, bet aš net buvau patenkintas, kad ji tokia.

Septintą valandą Ji dar nebuvo grįžusi. Visiems, kurie smalsavo, atsakinėjau: „Ji nuėjo truputį pailsėti“. Kuo toliau, tuo aiškiau suvokiau, kad niekas tuo netiki ir, man einant pro šalį, prityla. Galų gale nusprendžiau pasitarti su Mikiu. Nusitempiau jį prie vartų ir pasakiau: „Paimsime Henriko IV mašiną ir apsuksime ratą, gal Ji kur ant kelio“.

Pervažiavę tuščią miestelį, – visi ar beveik visi buvo susirinkę pas mus, – pradžioj sustojome prie Brošaro kavinės. Motušė Brošar nepanoro jos uždaryti, bijodama prarasti progą parduoti bent segtuką užklydusio turisto plyšusioms kelnėms susegti, tačiau jai labai magėjo pabūti vestuvėse, todėl kavinėje liko budėti pats Brošaras. Vėsioj tyloj vienišas vartė vieną iš tų iliustruotų žurnalų, kurių šiaip jau žmonos akivaizdoj nedrįsta net paliesti. Raminosi alaus bokalu. Jos jis nebuvo regėjęs nuo tos akimirkos, kai Ji šįryt išėjo iš bažnyčios man už parankės. Pasakė, kad aš atrodęs puikiai, jaunoji – taip pat.

Tada nuvažiavome pas Evą Braun. Tai buvo paskutinė vieta, apie kurią Jos ieškodamas galėjai pagalvoti, nes jos motina buvo pas mus. Bet Mikis įtikinėjo: „Ką mums reiškia užsukti?

Ką gali žinoti?“ Veltui beldę į durų stiklą įėjom, namuose viešpatavo tyla. Virtuvė buvo nedidelė, bet, kitaip nei pas mus, atitverta nuo svetainės pertvara. Mikis čia apsilankė pirmą kartą. Žvalgėsi net prisimerkęs iš smalsumo. Pasakė: „Nuostabu. Puikiai sutvarkyta“. Garsiai paklausiau: „Ar yra kas namie?“ Išgirdau antram aukšte krebždesį. Pasirodė slaugė, panelė Tiuso, kurią buvau nusamdęs. Nulipo pirštą pridėjus prie lūpų sakydama: „Dabar jis miega“.

Iš jos prislėgtos išvaizdos tuoj pat supratome, kad kažkas įvyko. Jos akys buvo paraudusios, lyg būtų verkusi. Prisitraukė artyn kėdę, atsisėdo ir atsidususi tarė man: „Mano vargšas berniuk, nežinau, ką jūs paėmėte į žmonas. Tai ne mano reikalas. Bet aš ką tik išgyvenau siaubingas minutes“. Žiūrėdama man į akis pakartojo: „Siaubingas“.

Paklausiau, ar Ji dabar ten, ir ji atsakė: „Garbė Dievui, ne. Bet ji buvo atėjusi“. Panelei Tiuso apie keturiasdešimt metų. Ji nėra tikra slaugė, bet moka suleisti vaistus ir prižiūrėti ligonius. Tą dieną ji ant mėlynos suknelės buvo apsijuosusi balta prikyšte, dabar perplėšta. Parodė ją mums sakydama: „Tai jos darbas“. Ir palingavo galvą, ašarų pilnomis akimis, nebepajėgdama kalbėti.

Susėdome prieš ją. Mikis jautėsi nejaukiai, kad viską girdi, ir pasakė man, jog, jei noriu, jis palauks mašinoje. Atsakiau, kad ne, kad norėčiau, jog pasiliktų. Nebesupratau, ar aš vis dar girtas, bet viskas man atrodė nerealu. Panelė Tiuso dėliojo prie akių suglamžytą nosinaitę. Teko ilgokai laukti, kol ji ėmė pasakoti, kas buvo įvykę, o dar ilgiau, kol užbaigė, nes vis nuklysdavo į lankas, norėdama mus įtikinti, kokios geros nuomonės visi apie ją miestelyje, kokiai daugybei mirštančiųjų ji sušvelninusi agoniją ir panašiai. Ne toks kantrus, o gal mažiau apsunkęs nuo vyno Mikis ją nutraukdavo: „Gerai, aišku. Toliau?“

Tą popietę – tai panelės Tiuso versija, bet aš kitos nežinau – Ji atėjo apie penktą valandą, pati viena, apsirengusi vestuvine suknele. Ji neatnešė nieko – nei pyrago, nei vyno. Norėjo tik pamatyti savo tėvą. Tik pamatyti. Ji buvo „labai susijaudinusi“, tai matei ir jautei jos balse. Panelei Tiuso pasirodę, kad labai gražu palikus vestuvių puotą ateiti pas paralyžiuotą tėvą ir parodyti jam, jog jis neužmirštas. Pavyzdžiui, ji pati niekad neištekėjusi tik todėl, kad jos tėvai, kol dar gyvenę šiame pasaulyje, buvę labai silpnos sveikatos. „Gerai, aišku. Toliau?“

Jos abi ėmusios lipti laiptais, ir čia viskas susijaukė. Savo kambaryje senis atpažino dukters žingsnius ir ėmė kriokti, ją įžeidinėdamas. Jis rėkė nenorįs, jog ji įeitų. Panelei Tiuso nespėjus jos sulaikyti, Toji perbėgusi koridoriumi ir įpuolusi vidun.

Jis rėkė dar garsiau, nes nenorėjo, kad Ji išvystų jį, blaškėsi krėsle lyg beprotis, rankom užsidengęs veidą. Tačiau Ji žengtelėjo jo link, atstumdama panelę Tiuso „su neįtikėtinu atšiaurumu“. Tą akimirką ir plyšo prikyštė. Ji apsipylė ašaromis, o Jos krūtinė kilnojosi, lyg Jai būtų trūkę oro. Negalėjo pratarti nė žodžio. Žiūrėjo tik į savo tėvą. Ilgai žvelgė į jį, slepiantį delnuose veidą. Matei, jog ji baisiomis pastangomis bando kažką pasakyti, o paskui parpuolė ant kelių, rankomis apsivijo jo negyvas kojas ir įsikibo į jį klykdama. Be žodžių. Tik nesibaigiantis klyksmas. Panelė Tiuso bandė ją atplėšti nuo tėvo, grasindama pakviesti žandarus, bet toji gynėsi „kaip furija“. Darėsi pavojinga, nes Ji galėjo apversti krėslą su tėvu. Senis neberėkė. Jis verkė. Ir ji nurimo, ilgai klūpėjo, padėjusi galvą jam ant kelių. Šnabždėjo: „Prašau, prašau...“ Be perstojo, kaip maldą. Pagaliau senis pratarė, neatitraukdamas rankų nuo veido: „Išeik, Eliana. Atvesk savo motiną. Aš noriu ją matyti“.

Ji atsikėlė nieko neatsakiusi. Dar ilgai stovėjo ir žiūrėjo į jį, paskui pratarė: „Greit vėl būsim kartu. Pamatysi! Aš žinau“. Taip, bent jau taip supratusi panelė Tiuso. Senis neatsakęs. Kai Ji išėjo, jis dar ilgai verkė vienas pats savo krėsle, o jo pulsas buvęs „labai negeras“. Panelė Tiuso jam davusi raminamųjų, ir tik po valandos jo širdis aprimusi ir jis užmigęs.

Ir dar štai kas. Su Ja visada atsitikdavo dar šis tas. Kai Ji nusileidusi į virtuvę, prieš išeidama nuėjusi prie praustuvo sudrėkinti veido vandeniu. Žiūrėdama į veidrodį, ji pamačiusi, jog panelė Tiuso ją stebi. Neatsisukdama, su jai įprastu atvirumu ir nesirinkdama žodžių, Ji pasakė, ką galvojanti apie senmerges, būtent, kad geriau pačios nors kartą pabandytų, užuot rūpinusios kitų reikalais ir, jei aš gerai supratau, pridūrė dar kažką, kas panelei Tiuso pasirodė „neįtikėtinai siaubinga“, nes ta net nežinojus, kad tokie dalykai egzistuoja.

Kai mes įsėdome į mašiną, Mikis pats ėmėsi vairo, bet variklį įjungė ne iš karto. Sėdėjome joje priešais vartus, Evos Braun apsodintus vijoklinėmis rožėmis. Jis rūkė, aš mąsčiau. Paskui jis man tarė: „Žinai, negalima tikėti viskuo, ką pasakoja šitos moterėlės. Jos visada perdeda“. Atsakiau, kad taip, žinoma. Jis pridūrė: „Be to, vargšas senis visai iškvėšęs. Metų metais sėdėti uždarytam kambary. Gali įsivaizduoti?“ Atsakiau, kad taip, žinoma. Jo nuomone, tai labai įprasta istorija, kokių būna kiekvienoj šeimoj. Bet viskas susitvarko. Kai Ji atėjo pas mus gyventi neištekėjusi, jos tėvas liepė jai akyse nesirodyti. Turėčiau įsivaizduoti, ką daryčiau aš, juo dėtas. Ji, iš esmės gera mergaitė, pagalvojo, kad vestuvių dieną bus gera proga galų gale susitaikyti. O čia jisai ją sutinka kaip pastumdėlę mergšę, ir dar svetimam žmogui matant. Turėčiau įsivaizduoti, ką daryčiau aš, Ja dėtas. Atsakiau, kad taip, žinoma. Dar kartą, iš mandagumo, Mikis paklausė, ar aš sutinkąs,

ar gal manąs kitaip. Jo nuomone, Ji dabar kaip vaikas tūno kur nors kamputyje, pasislėpusi nuo visų. Aš turėčiau žinoti, kad nors ir stengiasi dėtis nežinia kuo, bet Ji tėra tik mažas vaikas.

Pažvelgiau į jį. Mano broliukis Mikis. Nuo prakaito ir karščio jo plaukai papuro ir styro į visas puses. Jis juos, tikrus italo plaukus, paveldėjo iš mūsų tėvo. Pagalvojau, kad jis teisus dėl visa ko, išskyrus pagrindinį dalyką – šita neįtikėtina scena tarp Jos ir to, kurį jį vadindavo ne kitaip, o tik „kretinas" arba „tas kretinas", veikiausiai turi rimtesnę priežastį, bet tepratariau tik: „Žinoma, žinoma. Važiuojam, gal ji jau sugrįžo".

Ji nebuvo sugrįžusi. Mikis parvežė namo Evą Braun, kad slaugė galėtų išeiti. Pradėjo temti. Evai Braun nieko nepasakojau, nes ji vis tiek viską sužinos vos tik įžengusi į virtuvę. Pabučiavau ją į abu skruostus, ji stipriai paspaudė man ranką ir liūdnai vokiška tarsena pasakė: „Nepykit. Ji dėl to nekalta. Prisiekiu, ji dėl to nekalta". Man knietėjo jai pateikti baisų klausimą, bet išvydęs jos mėlynas akis, patiklų veidą nepajėgiau. Norėjau paklausti, ar prieš penkerius metus Ji nebuvo kaip nors įpainiota į nelaimingą atsitikimą su jos tėvu. Būna akimirkų, kai aš ne toks jau Pin Ponas, kokiu mane visi įsivaizduoja.

Daugelis svečių jau buvo išėję, kiti taip pat sėdosi į automobilius. Dėkojo man, sakė „ačiū", bet jutau, kad jų linksmumas dirbtinis. Kieme liko tik tušti buteliai, tuščios taurės, Jos nuometo skiautės. Sukeltos dulkės tvyrojo per kelis centimetrus nuo žemės. Priešais daržinę, prie sumeistrautų ant ožių stalų, saujelė svečių dar klausėsi Henriko IV pasakojamų anekdotų. Ten buvo Bū Bū ir jo mokyklos bičiulis, Martina Brošar, Žoržetė, Tesaris su žmona ir dar keli, kuriuos pažinojau tik iš matymo. Žiuljeta ir mūsų motina dėliojo lėkštes ant švariausios staltiesės. Motina pasakė: „Suvalgysim dar po kąsnelį".

Panelė Dję sėdėjo virtuvėje, prie Konjatos krėslo. Ji man taip pat pasakė: „Nebarkit jos, kai grįš". Ir pridūrė: „Nes gailėsitės vėliau, kai geriau ją pažinsit". Konjata norėjo žinoti, apie ką mes kalbam. Aš mostelėjau ranka, kad ji patylėtų, ir paklausiau panelės Dję: „Kodėl? Jūs ją pažįstat geriau už mane?" Nuleidus galvą, nes aš per daug pakėliau balsą, ji atsakė: „Pažįstu ją jau seniai". Ji atrodė išsiblaiviusi, buvo susišukavusi. Krito į akis jos balta, pilna krūtinė juodos suknelės iškirptėje. Pajutusi mano žvilgsnį, prisidengė ranka. Nežinia kodėl, bet mano priešiškumas jai dingo sulig ta akimirka. Pasakiau: „Na, žinoma, jūs buvote jos mokytoja. Suprantama".

Išėmiau iš spintelės vyno butelį ir pripyliau tris taures. Mano svajonių šviesiaplaukė paėmė jai ištiestąją ir nežymiai linktelėjo padėkodama. Susidaužiau su Konjata ir tariau: „Į jūsų sveikatą, panele Dję". Ji atsakė: „Galite mane vadinti Floransa". Pasakiau, kad jos mokinė ją visad vadina panele Dję. Ji nusijuokė. Labai trumpai, bet pamačiau ją juokiantis pirmą kartą. Pasakė: „Na, ne! Žinot, kaip ji mane vadina? Neganda! Ypatingos pagarbos ji man nerodo". Gerdama vyną, ranka vėl prisidengė per daug atvirą krūtinę. Sekundę žvelgėme vienas į kitą, tada tariau: „Ji niekam nerodo ypatingos pagarbos".

Šiek tiek vėliau motina lauke ant stalo sudėjo likusius valgius. Bū Bū atitempė laidą nuo daržinės iki stalo, kad būtų galima uždegti lempą, bet elektra šioje kiemo dalyje dega tik tada, kai užsimano arba kai niekas jos neprašo, o iki virtuvės laidas buvo per trumpas. Gerokai pasiginčijus buvo nuspręsta, kad pernešti stalą į kitą kiemo pusę per daug darbo, todėl uždegėm žibalines lempas ir žvakes. Konjatai jos atrodė tiesiog „pasakiškai", Žiuljeta ir Floransa-Neganda buvo tos pačios nuomonės.

Prie stalo susirinko apie penkiolika žmonių. Bū Bū bičiulis ir Martina Brošar valgė tylėdami, tematydami tik vienas kitą, matyt, kai visi sakys „sudie“, tas žodis jiems abiem skambės kaip pažinties pradžia. Henrikas IV minė mįsles, nuo kurių Mikis be paliovos kvatojo, Žiuljeta su Žoržete nenorėjo net girdėti, o aš paprasčiausiai nesiklausiau. Lauke buvo šilta, o man ėmė skaudėti gerklę, kaip ir seniau, vaikystėje, kai nenorėdavau būti panašus į žliumbiantį kaubojų.

Paspaudžiau ranką išeinančiai namo panelei Djė. Atsisveikinau su kažkokia nepažįstama porele. Bū Bū man pasakė: „Ateinantį sekmadienį Mikis laimės lenktynes Dinyje. Tai bus jo lenktynės. Pamatysi“. Dabar pasakysiu jums – nors ir žinau, kad kalbu nesąmones – tada pagalvojau, kad nei Ji, nei aš iki ateinančio sekmadienio neišgyvensime.

Ji grįžo prieš vienuoliktą. Sėdėjau nugara į vartus, kad nematyčiau, kai ji pasirodys. Supratau iš kitų sėdinčiųjų žvilgsnių. Visi nutilo ir laukė, kaip pasielgsiu. Atsisukau trumpam, tik sekundei. Nejudėdama stovėjo kiemo pakrašty, baltos suknelės apačia buvo purvina, ilgi plaukai išsileidę, veido nusakyt neįmanoma. Sakytum – išsekęs. Nuleidau akis į lėkštę. Ji prisiartino, girdėjau Jos žingsnius už nugaros. Sustojo visai prie manęs, pasilenkė, pabučiavo į smilkinį. Ištarė tokioj tyloj, kad visi galėjo girdėti: „Nenorėjau grįžti, kol tu neliksi vienas. Maniau, kad visi jau išėję“.

Šalia manęs sėdintis Bū Bū atsistojo. Ji atsisėdo į jo vietą. Pažvelgė į valgio likučius lėkštėje prieš ją ir ėmė valgyti. Žinau, jog ne iš alkio, o greičiau, kad ko nors imtųsi. Ji niekad nejausdavo alkio. Retkarčiais mielai pasitenkindavo duona ir šokoladu. Beveik niekad negerdavo stipresnių gėrimų. Tik mėtinį limonadą kavinėje, paprastą vandenį rieškučia pasisėmusi iš

šaltinio namie. Kad atslūgtų įtampa, Mikis pratarė: „Nuo šiol tave vadinsim ne Eliana, bet Ilgai Lauktąja. Ji nusišypsojo pilna burna ir nepakeldama akių į mane paėmė mano ranką ant stalo. Nurijusi kąsnį pasakė: „Eikit jūs žinot kur...“

Ištarė tuos žodžius tokiu tonu, kad visi, iš nuostabos netekę žado, buvo linkę viską paversti juokais. Nieko nesupratusi Konjata pareikalavo paaiškinti. Išklausiusi taip pat nusijuokė ir žvelgdama tik į mane pasakė vieną dalyką. Tai man įsiminė visam laikui: „Mažoji net nežino, ką tie žodžiai reiškia. Ji sako bet ką tik todėl, kad parodytų, jog ji egzistuoja – kaip žmogus, kuris nepažindamas gaidų daužo per pianino klavišus tik tam, kad keltų triukšmą“.

Niekas niekad nėra girdėjęs tetos taip kalbant, gal, manau, tik Ji, nes Ji ir toliau atsainiai lesiojo daržoves iš lėkštės, lyg ne apie ją būtų buvę kalbama. Konjata mums pasakė: „Todėl klausykite, nes juk turite ausis!“ Ir pirštais pabeldė į stalą, nors aš dar prieš tai supratau, ką ji nori pasakyti. Jos mažos išblukusios akys buvo įsmeigtos tik į mane. Trys taškai, trys brūkšniai, trys taškai*. Juokdamasi senatvišku lūžtančiu balsu beveik negirdimai pratarė: „Aš teisi, ką? Teisi?“ Nieko neatsakiau. Kadangi ne visi ją suprato, ji juokdamasi paaiškino: „Jaunystėje buvau skaučių vadė. Bet iš Morzės tik tiek teprisimenu“. Ir liaudamasi juoktis pridūrė: „Bet jei šitą prisimenu, vadinasi, dažnai daug kam reikia šių žodžių. Tik kiekvienas juos perduoda skirtingu būdu, štai ir viskas“.

Paskutinį tašką padėjo Ji. Nepaleisdama mano rankos ant stalo, Ji ėmė kalbėti su Konjata, tardama žodžius be garso, vien

* Morzės abėcėlėje: *SOS*, t. y. pagalbos šauksmas *„Save our souls!“* – „Gelbėkite mūsų sielas!“ *(Angl.)*

lūpomis. Niekas nieko negirdėjome, bet Konjata prapliupo juokais, kosėdama ir springdama taip, kad Henrikui IV ir Mikiui teko atsikelti ir daužyti jai per nugarą. Žinoma, visi panoro sužinoti, ką Ji pasakė, bet Konjata išpūtus akis stengėsi atgauti kvapą, be paliovos purtydama galvą. Tada pasisukau į Ją ir po Jos grįžimo pirmą kartą į ją kreipiausi. Paklausiau: „Ką tu jai pasakei?" Ji suspaudė man ranką ir garsiai, kad visi girdėtų, paaiškino: „Pasakiau, kad nebesulaukiu pirmos vestuvinės nakties, kad nebegaliu tverti ir kad visi jūsų plepalai – paprasčiausios kvailystės". Štai taip, žodis žodin. Prie stalo dar buvo keli žmonės. Visi gali jums tai patvirtinti.

* * *

Ji ilgai sėdėjusi ant upės kranto, toj vietoj, kurią visi vadina Palm Byču. Paskui jau buvę per vėlu grįžti, nes bijojusi, kad aš visų akivaizdoje jai iškelsiu sceną. Ir ji laukusi, kol sutems ir svečiai išsiskirstys. Kuo vėliau, tuo labiau ji bijojusi, kad aš ją mušiu, ir todėl grįžti darėsi visai nebeįmanoma. Bijojusi ne tiek pačių smūgių, kiek pylos visiems matant.

Šitaip ji man paaiškino kitą rytą. Namuose nebuvo nė gyvos dvasios, išskyrus Konjatą apačioj, ir mes galėjome ramiai kalbėtis. Kaip ir visada sekmadieniais aš gulėjau išsitiesęs lovoje, o ji sėdėjo nuoga greta, kojas nuleidusi ant žemės, mano kairę ranką suspaudusi tarpukojyje – ji sakė, kad tas jai pataiso nuotaiką, tai buvo jos „joga".

Apie savo apsilankymą pas tėvą Ji man neužsiminė, kol nepasakiau, kad man viskas žinoma. Pradžioj, įsmeigusi akis į veidrodį spintoje, pratarė: „Po velnių", o tada, žiūrėdama į mane, pasakė, kad tai neturi reikšmės, kad jai nusispjaut į tą seną kretiną,

dvokiantį šlapimu. O viskas, ką galėjusi papasakoti ta pašvinkėlė, stypsojusi prie jo kaip auklė, – grynas melas. Užuot nukrapščiusi voratinklius nuo vienos vietos, ji vaiko nuo jo vargšus niekuo nekaltus vabalėlius, kurie ir taip nesusiranda, kur dėtis. Gal geriau pakalbam apie linksmesnius dalykus?

Paklausiau jos, kodėl ji ėjo pas tėvą, jei jis jai visai nerūpi. Ji nedvejodama atsakė: „Jis man buvo pažadėjęs pripažinti mane, jei aš ištekėsiu. Aš norėčiau turėti jo pavardę“. Ji tiesiog genialiai mokėdavo jus užčiaupti, pateikdama paaiškinimą, kurio jūs mažiausiai iš jos tikėdavotės. Paklausiau, kodėl jai taip svarbi tėvo pavardė, jei dabar ji vadinsis mano pavarde. Ir vėl nedvejodama atsakė: „Kad pridergčiau jam gyvenimą. Jei jo sesuo Klemansa nudvės vieną gražią dieną, aš gausiu visą jos palikimą. Bent jau bus atlyginta mano motinai už jos gyvenimą, kurį jisai jai subjaurojo. Ir patikėk manim, būčiau jam tikrai pridergus...“ Aš net nežinojau, kad egzistuoja tokia sesuo Klemansa, ir jei Ji nebūtų prabilus apie savo motiną, nebūčiau tuo ir patikėjęs, nes rūpintis palikimu buvo visai ne pagal jos prigimtį. Ji turėjo daug trūkumų, bet nebuvo gobši. Net ir mūsų motina buvo priversta tai pripažinti. Ji vėl paklausė, ar negalime susirasti linksmesnės pokalbio temos, ir aš bent tam kartui palikau ją ramybėje.

Papasakojau apie panelę Dję. Ji nusijuokė ir pasakė: „Žinai, aš imčiau pavyduliauti, jei tu vėl pradėtum su Lulu Lu arba su Marta, kuri tau rašė laiškus. Bet jei tau patinka panelė Dję, daryk su ja ką nori, tik aš norėčiau viską matyti“. Ji stebėjo mane spintos veidrodyje, ir mano išraiška, matyt, buvo tokia, kad ji ėmė kvatotis dar labiau, krisdama ant lovos aukštielninka ir vėl pašokdama iš juoko. Aš tesugebėjau pralementi: „Tu skaitei mano laiškus?“ Ji surimtėjo, vėl įkišo mano ranką į įprastinę vietą

ir atsakė: „Ne visus, per daug jie kvaili". Ilgai mąstė, įsmeigusi akis į save veidrodyje, tada giliai iškvėpė orą – būtent iškvėpė, o ne atsiduso – ir tarė: „Pajudink pirštus. Aš noriu tavęs". Po pietų abu nuėjome į Brošaro kavinę. Aš sužaidžiau partiją rutuliais aikštėje poroj su Henriku IV, ir abu laimėjom po šimtą frankų iš jaunų poilsiautojų iš Alo viešbučio. Ji vilkėjo savo žydrąją nailoninę suknelę, sėdėjo terasoje su Martina ir jos tėvu. Ilgakojė, nudegusi, sunkiais tamsiais plaukais, kuriuos vis atmesdavo atgal įprastu galvos judesiu, šviesiomis, tarsi iš kitos visatos žvelgiančiomis akimis, ji buvo pati gražiausia moteris, kokią kada nors man teko matyti, ir ta moteris priklausė man, buvo mano žmona. Aš net nesugebėjau žaisti rutuliais.

Norėdamas ją suprasti, troškau tiek klausinėti, kad nebūtų užtekę viso gyvenimo, bet vakar, stovėdamas prie palapinės, supratau bent jau vieną dalyką – kad galiu ją prarasti. O su tuo jokiu būdu negalėčiau susitaikyti. Niekada. Greičiau jau nusikabinčiau nuo sienos vieną iš tėvo šautuvų. Na, net nebežinau, ką čia jums šneku... Žodžiu, supratau, kad aš ją prarasiu, nes kiti – tarkim, koks nors vasarotojas iš Kolmaro – bus gražesni už mane, o ji per jauna man ir per daug nepasotinama, ir kuo daugiau klausinėsiu, tuo atgrasesnis jai tapsiu, tuo bjauresnis, tuo labiau jai būsiu Pin Ponas. Taip, man nėra jokios vilties. Palikdamas aikštėje Henriką IV tuštinti kišenes tų tipų, kurie buvo išmokę žaisti Paryžiuje ir vis tiek pralošinėjo, aš sau vis kartojau, kad man nėra jokios vilties.

Vėliau mes su Ja nuėjome apžiūrėti delajė. Juo dar negalėjau važinėtis, bet greitai jis važiuos. Dar liepos pradžioj aš sugalvojau pakeisti jo variklį kitu, išimtu iš jaguaro, kurį parsivežiau po avarijos prie kalnų perėjos. Prieš tai per aštuonis mėnesius ranka buvau nutekinęs vos ne penkiasdešimt detalių. Kiekvieną

iš jų perdarydavau du ar tris kartus. Tik mano šeimininkas arba Tesaris gali suprasti, kiek darbo reikia įdėti. Pagaliau paaiškėjo, kad ir jaguaro variklis niekam tikęs. Tesaris man pasakė net jo neišardęs, paaiškino, kad neverta gaišti laiko. Jis iš klausos viską nustatė. Bet, kaip ir buvo pažadėjęs, padėjo variklį nuimti nuo rėmo, ir jo žodžiai pasitvirtino. Net neįtikėtina. Jei automobilį vairavęs žmogelis ir nebūtų išlėkęs iš posūkio, – užsimušė visi trys sėdėję jaguare – variklis vis tiek būtų subyrėjęs po kelių kilometrų, nes švaistiklių įdėklai buvo visai sudilę. Aš nublizginau delajė, kuris buvo nudažytas rusvai, išvaliau vidų, kad galėčiau viską parodyti Jai. Ji buvo sužavėta. Daug, žinoma, nekalbėjo, tepasakė: „Velniai griebtų!“, bet mačiau iš jos akių, kad mašina patiko. Pirštais palietė prietaisų lentą iš raudonmedžio, sėdynių odą. Sumurmėjo: „delajė“. Pažvelgė į mane vaikiškai ir švelniai, ir tuo pat metu rimtai – tokia ji man labai patikdavo – ir tarė: „Žinai, tu labai keistas vyras“. Prabuvom prie automobilio apie dešimt minučių, ji dar paklausinėjo smulkmenų, iš kur aš jį gavęs, – man buvo sakę, kad juo anksčiau važinėjo kažkoks buvęs Prancūzijos ministras, – o paskui pasirodė Žiuljeta ir grįžo Henrikas IV.

Išgėrėm su jais aperityvo ir kartu papietavom. Buvau nustebęs, kad Žiuljeta su Ja šnekėjosi ramiai ir maloniai, lyg jos būtų senos draugės. Paskui keturiese palošėm kortom ir, – kaip jau buvau sakęs, Ji gan gerai lošdavo kortom, nes lengvai įsimindavo visas išmestas kortas, – per abu laimėjom šimtą penkiasdešimt frankų. Šiek tiek vėliau prie mūsų prisidėjo Mikis. Visi susėdome ant laiptelių lauke ir, šeimininko džiaugsmui, surūkiau jo pasiūlytą cigarą. Koks nuostabus malonumas rūkyti! Ir sėdėti štai taip, ant medinių laiptų vasarvidžio naktį, girdint savo balso skambesį, nes greta Ji, padėjusi galvą man ant peties, ir galvoti:

„O gal aš jos ir neprarasiu. Ji juk iš tiesų myli mane. Mane ir nieko daugiau". Ir žinoti, kad paskui lėtai eisime namo per sumigusį miestelį. Mikis eis priekyje, spardydamas nuo savo gyvenimo kelio akmenukus, o Ji – greta, taip arti, kad ranka jusiu jos kūno šilumą per suknelę.

Buvo liepos 18-osios, sekmadienio, vakaras. Aš ją praradau 28-ąją, trečiadienį. Mūsų vedybinis gyvenimas truko vienuolika dienų – kartu su vestuvių diena. Tada aš padariau tai, ko nereikėjo daryti. Privalėjau išgyventi savo pragarą nesiskųsdamas. O aš ėjau per visus ir klausinėjau, bandydamas ją surasti. Atrodžiau apgailėtinas ir juokingas. Suradau ją rugpjūčio 6-ąją, penktadienį. Tada nusikabinau tėvo karabiną. Automatinį remingtoną, 180-ojo kalibro. Šiuo ginklu praėjusią žiemą nušoviau du šernus. Nuėjau į garažą ir nupjoviau vamzdį. Atminty išplaukė tas sekmadienio vakaras, kai rūkiau cigarą, o greta buvo mano meilė.

* * *

Apie atostogas vidurvasaryje nebuvo net ir kalbos. Su Henriku IV sutarėme, kad pasiimsiu porą savaičių rugsėjui baigiantis, kai atslūgs turistų antplūdis ir – kas man labai svarbu – praeis sausra, o su ja ir gaisrai. Nuo liepos pradžios namie teko nakvoti vos porą naktų.

Buvau Jai pažadėjęs, kad tada mes važiuosime į povestuvinę kelionę su nepriekaištingai sutvarkytu delaje. Dar nebuvome sutarę, kur važiuoti – į Šveicariją ar Italiją. Mačiau, kad Ji tuo nesidomėjo. Pasakė: „Kur norėsi". Man labiau norėjosi į Pietų Italiją – į Mecodžiorną, kaip sakydavo mano tėvas – norėjau pamatyti jo gimtąsias vietas – Peskopanją, šimtas kilometrų

piečiau Neapolio. Radau tą pavadinimą kelių žemėlapyje, jis buvo atspausdintas tokio pat dydžio raidėmis kaip, tarkim, Baremas ar Antrevo. Manau, kad nesunku būtų susirasti dar nepažįstamų pusbrolių ir pusseserių, nes tėvo seserys liko ten. Apie šešiasdešimtuosius metus esam gavę Kalėdų sveikinimą, pasirašytą Pepino, Alfredo, Džordžijos, Džianbatisto, Antonijo, Vitorijo. Konjata garu atklijavo pašto ženklą savo svainio iš Marselio kolekcijai. Tačiau Ji tik gūžtelėjo petimi net nesiklausydama, nes jai buvo neįdomu. Šiaip ar taip, iki rugsėjo dar buvo daug laiko. Bet Ji geriau už mane žinojo, kad mes ten nenuvažiuosime. Dabar aš ją suprantu.

Prieš vestuves du kartus ji grįžo labai vėlai naktį. Abu kartus ją parvežė panelė Dję. Iš pažiūros Ji atrodė vis tokia pati, bent jau mūsų motinai ar kitam pašaliniam žmogui. Kartais labai miela, kartais nepakenčiama, vieną dieną kvatojanti dėl niekų, kitą užsidariusi kaip sraigė. Jau pirmąjį vakarą, kai mes kartu vakarieniavome, aš supratau, kad ji be jokios regimos priežasties gali pulti iš vieno kraštutinumo į kitą. Tokia jau ji buvo. Po pietų palikdavau prislėgtą minčių, kurių nenorėdavo man atskleisti, o vakare, grįžęs namo, rasdavau ją besityčiojančią iš visko ir visų, kiršinančią Bū Bū ir mano motiną šiurkščiais žodžiais. Tada ji būdavo nenumaldoma, ir lovoje panašiai. Nesakyčiau, kad ji kada būtų atsisakiusi mylėtis – gal tik vieną ar du kartus, nes blogai jautėsi – priešingai, jai visada to norėjosi. Bet kaskart vis kitaip. Kai kuriais vakarais ji troško švelnios meilės, kuri jai buvo prieglobsčiu, ir tai darė su tokiu nuolankumu, jog man plyšdavo širdis. Turių pasakyt, kad taip būdavo labai dažnai. O kartais vakarais tylėdama murksodavo prie stalo arba per patį nereikšmingiausią pokalbį užsiaikštydavo be jokios priežasties. Tada mano glėby atsirasdavo visai kita moteris, niekuo nepana-

ši į Ją, godi ir liguista būtybė. Tokia ji man keldavo nerimą – kaip ir viskas, kas liguista. Kartą ji man pasakė: „Tos antro galo kvailystės nieko nereiškia. Tai kaip gėrimas ar valgymas“. O gal aš nesupratau, ką ji norėjo pasakyti, gal tais žodžiais ji tik bandė nusakyti savo neviltį. Bet tai buvo jos žodžiai apie meilę: „Antro galo kvailystės“.

Taigi mūsų motinai, Mikiui, net Konjatai, kuri ją garbino, nes Ji jai padovanojo mano dėdės portretą, nutapytą aliejumi iš nuotraukos, ar net Bū Bū, įsigudrinusiam padovanoti marškinėlius su atspaustu jos atvaizdu, – visiems Ji atrodė nepasikeitusi, tokia, kokią Ją pamatėme pirmą kartą mūsų namuose. Tik dabar jie geriau Ją pažinojo. Net ir aš, iš arčiau su Ja susidurdamas, nepastebėjau jokių didesnių permainų. Kaip visad jos akys būdavo tai mėlynos, tai pilkos – nelygu, iš kur šviesa. Tik dabar jos buvo šviesesnės, labiau sustingusios, ir tada man atrodydavo, lyg matau dvi šaltas ir svetimas dėmes veide, kuris man artimesnis už savąjį. Nors, tiesa, jau nuo gegužės mėnesio dar ir saulė padidino kontrastą tarp jos odos ir akių. Jos nuotaikų kaita taip pat paryškėjo. Man atrodė, kad nerūpestingumo akimirkos darėsi vis trumpesnės, o tos valandėlės, kai ji užsisklęsdavo, paniurdavo ir sėdėdavo nekrusteldama, vis ilgėjo, vis dažnėjo. Nors ir karštis darė savo – kankinosi visi, tik ne Konjata, lėtai nykstanti virtuvės pavėsyje. Be to, aš maniau, kad Ji laukiasi kūdikio.

Antradienį, po mūsų vestuvių, grįžęs vakare iš darbo iš motinos sužinojau, kad Ji tuoj po pietų išėjo, nepasakiusi kur. Apsivilko raudonąją suknelę su sagutėmis nuo viršaus iki apačios ir pasiėmė baltąjį rankinuką. Nieko neprašiusi pasakyti man. Buvo prastos nuotaikos, bet ne daugiau. Konjatai, paklausiusiai „Kur tu eini?“, atsakė savo mėgstama grimasa, išpūsdama orą.

Pasakiau: „Aišku". Mikis ir Bū Bū dar nebuvo grįžę. Užlipau į mūsų kambarį, persirengiau. Pasirausiau stalčiuje, kur ji laikydavo savo baltinius, nors ir nežinodamas, kodėl taip darau, bet ir ne be priežasties. Peržvelgiau jos nuotraukas. Daugiausia tai buvo darytos per grožio konkursą Sen Etjene de Tinė. Jose ji su maudymosi kostiumėliu, kojos atrodo provokuojamai, visi kita – taip pat. Šitos nuotraukos niekad man nepatiko. Radau ir kitų, iš Aramo. Jose ji dar vaikas. Visai nepanaši į save, gal tik akys tokios pat šviesios. Dvi dėmės, į kurias nejauku žiūrėti, nes net rainelė neišryškėjusi fotopopieriuje. Visur ji su motina. Nė vienos nuotraukos, kur būtų jos tėvas. Aš net neįsivaizduoju, kaip jis atrodo. Ji kartą sakė, kad visas jas sudraskė.

Išsitiesiau ant lovos ir laukiau, rankas sukryžiavęs po galva. Po kiek laiko grįžo Bū Bū ir Mikis. Bū Bū užėjo pas mane. Pakalbėjom apie šį bei tą, tačiau kalba nesimezgė. Tada nusileidom žemyn, pavakarieniavom be Jos. Įjungę televizorių ėmėm žiūrėti filmą. Dar filmui neįpusėjus, – nors aš nelabai ir mačiau, ką rodo, – į kiemą įriedėjo Henriko IV *DS*. Visi pašoko, tik Konjata liko besėdinti, nes nieko neišgirdo ir nematė pro langą. Net keista – visi buvo pripratę prie tokių Henriko IV apsilankymų, nes jis atvažiuodavo manęs įspėti, kai skambindavo iš gaisrinės, – bet šįkart, nežinia kodėl, visi pagalvojome, kad jis atvažiavo dėl Jos, kad jai kažkas atsitiko.

Henrikas IV man pasakė: „Mažoji mieste. Ji nespėjo į paskutinį autobusą. Pasiūliau grįžti taksi, bet ji nenori. Prašo, kad tu atvažiuotum jos parsivežti". Stovėjom aplink jį prie durų. Paklausiau, ar jai nieko neatsitiko. Jis nustebo: „Jai tik nesmagu, kad pavėlavo į autobusą. O kas jai gali atsitikti? Tu ją sutiksi kelyje". Mano motina atsiduso. Mikis ir Bū Bū grįžo žiūrėti filmo, Henrikas IV man pasakė: „Paimk mano mašiną. Aš tavęs

čia palauksiu. Išvažiavau tada, kai Viljamas Holdenas suranda savo draugužę, o ji rengiasi tekėti už kito. Na, tai kaip – ar jau apsisprendė?“

Lėkiau kirsdamas posūkius. Vos nesusidūriau su pilnu keleivių automobiliu, o jo vairuotojas, net jau mums prasilenkus, vis dar kaip pamišęs spaudė garso signalą. Ji manęs laukė prie tilto, stovėdama kelio pakraštyje. Sustojau, išlipau. Ji kelis žingsnius žengtelėjo atgal, tardama bespalviu balsu: „Turėk galvoje: jei suduosi, manęs nebematysi“. Prisiartinau, atitraukiau rankas, kuriomis ji buvo prisidengusi veidą, ir prilaikydamas, kad nepargriūtų, vožiau antausį. Tik galva loštelėjo atgal. Apsipylė ašaromis ir nuleidusi galvą sumurmėjo: „Mėšlas! Na ir mėšlas!“

Sunkiai traukė orą. Nepaleisdamas jos paklausiau: „Iš kur tu grįžti?“ Atmesdama plaukus atsakė: „Man nusispjaut, kad tu mane muši!“ Ant jos skruosto išryškėjo mano pirštų pėdsakai. Žiūrėjo į mane su tokia neapykanta, kad aš staiga prisiminiau panelės Tiuso žodžius, prieš tris dienas pasakytus Evos Braun virtuvėje. Paleidau ją. Atbula ranka persibraukiau per sudrėkusią kaktą ir perėjęs kelią atsisėdau ant šlaito. Aš taip pat sunkiai alsavau. Širdis plakė skambiais dūžiais.

Ir ji perėjo kelią, tik tolėliau. Stovėjo ten ištisą amžinybę nejudėdama, raudona suknele ir su baltu rankinuku rankoje. Saulė jau seniai buvo nusėdusi už kalnų, bet dar buvo šviesu, o oras šiltas ir kvepiantis pušimis. Širdau ant savęs, nes mušimu vargu ar priversiu ją kalbėti, be to, tai buvo taip nebūdinga man. Nuo mokyklos laikų niekad prieš nieką nesu pakėlęs rankos. Galų gale pratariau: „Na gerai. Atleisk. Ateik čia“. Ji nesispyriojo, prisiartino.

Susmuko greta ir apsivijo mane rankomis. Pasakė: „Man nulūžo pakulnė. Šlubuoju“. Pačiu nekalčiausiu tonu. Tada,

galvą padėjusi man ant krūtinės, tarė: „Buvau nuvažiavusi į Dinį, į parduotuves. Pavėlavau į septintos valandos autobusą. Jau seniai būčiau grįžusi“. Paklausiau: „Vaikščiojai po parduotuves ir nieko nenusipirkai?“ Atsakė: „Ne. Man nieko nereikia. Važiavau tik tam, kad ištrūkčiau iš namų. Labai nusibodo visą laiką leisti su tavo motina ir teta. Jau man net raukšlių ima rastis“.

Perėjos link pravažiavo du automobiliai. Ji atšlijo tik todėl, kad aš pasitraukiau. Sėdėjau aukštėliau jos ir mačiau jos nuogą krūtinę, o ir apačioj šitos suknelės sagučių ji niekad neužsagstydavo iki galo. Pasakiau: „Užsisagstyk. Tau neatrodo, kad ji per trumpa?“ Pakluso be žodžių. Man darėsi negera vien nuo minties, kad ji visą popietę vaikščiojo viena Dinio gatvėmis šitaip išsidarkiusi, lydima iki galo ją išrengiančių žvilgsnių. Įsivaizdavau, kaip jai pavymui buvo laidomi juokeliai ir kumščiuojamasi. Galbūt kai kas bandė ją užkalbinti, nes taip apsinuoginusi gali būti tik laisvo elgesio mergina. Žiūrėjau akis įsmeigęs į kelią, kakta vėl sudrėko nuo prakaito, bet ji nesunkiai atspėjo mano mintis, nes švelniai pratarė: „Ir man įgriso ta suknelė. Nebenešiosiu jos“.

Parvežiau ją namo. Niekas nepratarė nė žodžio. Ji truputėlį užvalgė, viena akim žiūrėdama į Viljamą Holdeną, kita – į dirbtinius savo kairės rankos nagus. Tik tada pastebėjau, kad ji nebeturi sutuoktuvių žiedo.

Pasibaigus filmui visi užlipo į viršų, tik mes likom apačioj. Prieš eidama miego Ji norėjo nusimaudyti savo skardinėje vonelėje. Paklausiau: „Tu pametei žiedą?“ Jos blakstienos net nevirptelėjo. Atsakė: „Grįžusi ploviausi rankas. Nusiėmiau“. Ji tikrai plovėsi rankas. Pažvelgiau į praustuvą, bet ji tik atsainiai atsiduso, pasiėmė rankinuką nuo kėdės atlošo. Ištraukė žiedą ir parodė man. Pasakė: „Jei tik padėsi savąjį ant šito sukriošusio praus-

tuvo, reikės išardyti visus vamzdžius, kai panorėsi jį surasti. Aš tik tai turiu galvoje, štai ir viskas“.

Nuėjau į podėlį atnešti vonelės. Grįžęs pastačiau ant dujinės viryklės didelį dubenį vandens. Iš viršaus girdėjosi Bū Bū ir Mikio balsai. Ji nejudėdama sėdėjo prie stalo, smakrą parėmusi rankomis. Paklausiau: „Brangiai kainuoja bilietas autobusu į Dinį?“ Ji neatsakė. Dar kartą susierzinusi atsiduso ir paėmė rankinuką. Ilgai neieškojo, – ji visad žinodavo, kur pasidėjusi daiktus, – ištraukė du autobuso bilietukus ir padėjo ant stalo. Stodamasi tarė: „Tu tikrai persistengi“.

Kai vanduo vos vos pašilo, aš atsisėdau ir dirstelėjau į bilietus. Į Dinį ir atgal. Pagalvojau, kad mūsų motina ir Konjata gimė Dinyje, o ateinantį sekmadienį ten lenktyniaus Mikis. Atsisukusi į mane Ji atsisagstė raudonąją suknelę, nusivilko, švystelėjo ją man į rankas. Pasakė: „Tavo motina gali ją panaudoti batams blizginti“. Jos kūnas buvo labai lygiai įdegęs, – kai nusimovė kelnaites, buvo matyti tik vos šviesesnis užpakalis, – ir nuo to man darėsi liūdna, gniaužė kvailas pavyduliavimas. Kai kartą Jai tai pasakiau, ji man tada paaiškino, kad eidavo viena arba su Martina Brošar į tokią vietą ant upės kranto, kur niekas niekada neužklysta. Jei tokiame miestelyje kaip mūsiškis jūs sakote, kad yra vieta, kur niekas niekada neužklysta, vadinasi, kad jūs niekada čia negyvenote.

Žiūrėjau, kaip ji maudosi. Ji dažnai maudydavosi du kartus per dieną, lyg būtų išlindusi iš anglių šachtos. Stropumas, su kuriuo ji muilindavosi, trindavo save, vėl muilindavosi, buvo kažkoks nenormalus. Tą vakarą aš jai pasakiau: „Kada nors tu nusitrinsi sau odą“. Ji atsakė: „Gal eitum gult? Nepakenčiu, kai kas man maudantis spokso“. Pažiūrėjau, ar tikrai po ranka jai guli rankšluostis, paėmiau nuo kėdės jos rankinuką, abu auto-

buso bilietus ir pasukau aukštyn. Ties trečiuoju laiptuku išgirdau: „Nebūk kvailas. Palik man rankinuką“. Jos balsas buvo švelnus, truputį liūdnas, be jokio akcento. Paklausiau: „Kodėl? Ar bijai, kad jame ką nors rasiu? Tu juk perskaitei mano laiškus“. Ji nusisuko. Gūžtelėjo petimi ir viskas. Nieko neatsakė. Aš užlipau aukštyn.

Brolių durys buvo uždarytos, tačiau Bū Bū kambaryje, koridoriaus gale, tyliai grojo muzika. Mokydamasis, kai sprendžia matematikos užduotis, jis klausosi Vagnerio. Per atostogas – tik rokas ir fantastiniai romanai. Kartą davė man paskaityti vieną savo knygpalaikių. Apie žmogų, kuris darėsi vis mažesnis ir mažesnis, kol jo nesuėdė katinas, o gal voras. Tikras košmaras. Šįvakar ir aš jaučiausi panašiai, nors ir nemokėčiau paaiškinti kodėl.

Kambaryje vėl apžiūrėjau bilietus į Dinį, tada ant lovos išverčiau baltojo rankinuko turinį, į šalį atidėjau moteriškas smulkmenas: lūpų dažus, šukas, blakstienų tušą, nagų lako buteliuką, popierinių servetėlių paketėlį, rinkinuką su siūlais bei adatomis ir net dantų šepetuką su dantų pastos tūbele. Ji visad nešiodavosi dantų šepetuką. Maniakė. Pinigus – beveik tris šimtus frankų. Ji nebuvo išlaidi, niekad neprašinėdavo pinigų, nebent eidama į kirpyklą ar kitiems niekučiams. Liko keturgubai sulenktas lapas, *Dupon* žiebtuvėlis, mėtinės cigaretės, sutuoktuvių žiedas, jos nuotrauka iš vaikystės laikų, pasinio dydžio, ant kurios nugarėlės kažkas mėlynu išblukusiu rašalu buvo užrašęs: *Pati mieliausia.* Turbūt jos tėvas arba motina. Greičiausiai tėvas, nes braižas nemoteriškas.

Išskleidžiau popieriaus lapą. Jis buvo išplėštas iš reklaminio bukleto *Total*, kurį buvau atsinešęs iš garažo ir įdėjęs į apatinį indaujos stalčių. Per dvi eilutes, taip kruopščiai ir su tiek rašybos klaidų, kad net atrodė, jog ji jas daro tyčia, buvo parašiusi:

Na, vaikine, ir ką laimėjai,
knisdamasis mano rankinuke?

Manęs net juokas neėmė, taip nejuokingai viskas atrodė. Priešingai, įsivaizdavau Ją virtuvėje prie stalo, tušinuku vedžiojančią šias eilutes, kol buvau išėjęs atnešti vonelės. Tai buvo vienintelė akimirka, kai ją palikau vieną. Jei jau tada ji žinojo, kad aš rausiuos po rankinuką, galėjo išimti viską, ko nenorėjo man rodyti. Kad ir kaip ten būtų, net jei ji nesinešiodavo nieko slėptino ir net jei tuos žodžius buvo parašiusi anksčiau ir nuolat laikė rankinuke, buvo aišku, kad ji manim nepasitiki. O juk žmogus nepasitiki, kai dėl ko nors bijosi. Nors gal ji tik norėjo mane supykinti, gal kuteno man nervus, tačiau kodėl?

Sudėjau viską atgal ir atsiguliau. Ji įėjo į kambarį nuoga, glotniu veidu, nors aš net neišgirdau, kaip užkopė laiptais. Paklojo kilpinį rankšluostį ant palangės, ant jo – išskalbtas kelnaites ir išsitiesė prie manęs. Ilgai gulėjome vienas greta kito nekalbėdami. Tada ištiesė ranką ir užgesino lempą. Tamsoje tarė: „Skruostas dar dega. Labai stipriai uždavei". Aš tylėjau. Pasakė: „Jei kas nors mane taip muštų, tu mane gintum?" Tylėjau. Po valandėlės atsidususi – šįkart iš tikrųjų – tarė: „Žinau, kad mane gintum. Jei ne, vadinasi, nemyli manęs". Surado mano ranką ir įkišo ją sau tarp kojų, kad pasitaisytų nuotaika. Paskui užmigo.

* * *

Kitą dieną darbe viskas krito iš rankų. Henrikas IV gal ir pastebėjo, tačiau nieko nesakė. Vis iš naujo pradėdavau, ką buvau užmiršęs ar blogai padaręs, nes galvojau tik apie Ją ir apie tai, ką ji galėjo slėpti nuo manęs.

Po pietų nebeištvėriau, viską palikau kaip stovi ir mažagabaričiu parvažiavau namo. Jos neradau. Konjata pasakė: „Tikriausiai išėjo degintis. Ji turi teisę nors kiek pajudėti". Nubėgau prie palapinės pievos gale, bet ji buvo tuščia. Pasukau paupiu iki Palm Byčo. Ten nieko nebuvo. Grįžau į garažą pėsčias keliu, vedančiu pro kapines. Pakeliui stabtelėjau prie Evos Braun namo. Nedrįsau užeiti ir paklausti, ar Ji ten.

Kad mane geriau suprastumėte, turiu pasakyti vieną dalyką, nors man ir gėda. Vestuvių naktį, kai ji užmigo, atsikėliau ir apžiūrėjau jos vestuvinę suknelę. Ant nugaros buvo sakų dėmių. Vadinasi, ji buvo atsirėmusi į pušį. Prisiminiau portugalą, apie kurį ji man kalbėjo „Užeigoje prie dviejų tiltų". Tą, kuris ją bučiavo prie medžio. Vėl atsiguliau. Ilgai lyg paskutinis mulkis mąsčiau. Aišku kaip dieną, kad ji nekreipė dėmesio į suknelę, nes buvo sukrėsta susitikimo su tėvu. Ir vis tiek aš įsivaizdavau, kaip kažkas ją priremia prie medžio. Su vestuvine suknele. Kažkas, prieš tai jai pasakęs: „Noriu tave pamatyti vestuvių dieną". O ji pažadėjo ir nuėjo į pasimatymą. Vis dėlto aš esu tikresnis Pin Ponas, negu apie mane kartais manoma.

To trečiadienio vakare kaip visad turėjau važiuoti į miestą gaisrinėn. Užėjau į namus mažagabaričio. Ji vis dar nebuvo grįžusi. Motina, nežiūrėdama į mane, pasakė: „Jei tu pradėsi kankintis, tam nebus galo". Užrikau: „Ką? Ką tu nori pasakyti?" Išblyškusi ji atsakė: „Nekalbėk su manim tokiu tonu. Jei tavo tėvas būtų dar gyvas, nedrįstum ant manęs šaukti". Pajutusi, kad aš gailiuosi pakėlęs balsą, pasakė: „Mano berniuk, paprašyk, kad ji tau parodytų, ką numezgė savo mažyliui. Tegu parodo". Iš jos akių mačiau, kad ji Jai nejaučia jokios neapykantos. Tik gailisi manęs. Išėjau net nenusiėmęs šalmo, sėdau į mašiną. Ilgokai sėdėjau prieš pajudėdamas iš vietos. Tikėjausi, kad Ji pasirodys. Galų gale išvažiavau.

Turėjo būti apie aštuonias, kai pasiekiau gaisrinę. Ji buvo ten. Aplink Ją pustuzinis gaisrininkų. Jie ją šokdino ant brezento, kurį buvo dievaižin iš kur ištraukę. Brezentas buvo skirtas gaudyti žmonėms, šokantiems iš degančio namo šeštojo aukšto, bet mes juo nė karto nepasinaudojom, nes mūsų kraštuose nėra nei šešiaaukščių, nei penkiaaukščių namų, o ir dviaukščiai retenybė. Jie Ją mėtė į orą kaip sklindį, sijonukas plaikstėsi apnuogindamas ją iki juosmens. Ji šūkčiojo ant viso miesto, kvatojo, lyg tai būtų buvus didžiausia laimė, o jie svaidė ir svaidė ją į orą, kvatojo kaip ir ji ir choru šaukė: „Ir op! Ir op!" Patikėkit manim, Pin Ponas galėjo didžiuotis savo žmona. Kai jie, staiga pasijutę nejaukiai, nuleido ją ant žemės, Renučis ištarė: „Klausyk, mes nedarėm nieko bloga". Mielai būčiau jam spjovęs į veidą.

Aš nelikau su jais. Parvežiau ją namo. Įkalnėje aplenkiau geltoną Mikio sunkvežimį. Jis signalizavo, bet neturėjau noro jam atsakyti. O Ji jam pamojavo ranka per langą. Pasakė: „Na, pakaks. Nebūk toks". Atsakiau: „Man nusibodo žiūrėti, kaip visi mano draugai džiaugiasi mano žmonos užpakaliu". Ji petim prigludo prie durelių. Iki vakarienės nesikalbėjome.

Prie stalo susirinkome visi šeši, bet ji nevalgė. Mūsų motina pasakė: „Man ima atrodyti, kad tau nepatinka, kaip aš gaminu". Ji atsakė: „Jūsų viršus. Man tikrai labiau patinka mano motinos valgiai". Bū Bū susijuokė. Mikis taip pat. Motina nieko nepratarė, Konjata juo labiau, nes nieko nesuprato, bet vis tiek švelniai patapšnojo mažajai per ranką, pritariamai šypsodama. O aš pasakiau: „Kažkodėl nebematau, kad tu užsiimtum mezgimu". Ji neatsakė. Pažvelgė į mūsų motiną. Tada metė Bū Bū: „Tu turėtum man paskolinti nors kiek savo apetito, aš tau galėčiau atsilyginti kuo kitu". Paklausiau: „Kuo? Ką tu jam galėtum duoti?" Visi sužiuro į mane pajutę, kad aš nervinuosi. Ji

šakute paknebinėjo lėkštėje, lyg ieškodama ten musės, ir atsakė truputėlį tyliau – jaučiau, kad ji drąsinasi, nes bijo užsidirbti vakarykštę sceną kelyje: „Truputėlį to, ko tu nenori, kad tavo draugai matytų". Ir lyg niekur nieko pridūrė: „Priaugau kilogramą per tą laiką, kai gyvenu čia. Ir viskas kaupiasi ant užpakalio. O tavo motina dar kimba, kad aš nevalgau". Bū Bū ir Mikis ėmė juoktis. Aš tik pagalvojau, kad ji neatsakė į mano klausimą apie vaiko kraitelį.

Laukiau, kol liksim vieni miegamajame, kad galėčiau paklausti to paties antrą kartą. Nusirengusi nežiūrėdama į mane pasakė: „Esu nevėkšla – nesiseka megzti. Geriau viską nusipirkti gatavą". Kada ji kabino į spintą sijonuką, mane nustebino jos išraiška veidrodyje. Supratau, kad ji mane laiko tokiu, koks aš iš tikrųjų esu. Tvardydamasis paklausiau: „Tu manai, kad nėščiai moteriai patartina elgtis taip, kaip tu kvailiojai šiandien gaisrinėje?" Ji neatsakė. Išpūtė orą prieš save. Apsivilko baltuoju chalatuku ir ėmėsi skalbti kelnaites fajansiniame dubenyje, kuriame mes prausdavomės. Vos tik nusimovusi kelnaites, tuoj imdavo jas skalbti. Kojines – taip pat, nors dėvėdavo jas labai retai, nebent prie juodosios išeiginės suknelės, nes taip, jos nuomone, esą elegantiškiau. Išdžiūvusia burna pratariau: „Tas vaikas – tik išmonė? Atsakyk!" Ji sekundę liovėsi, tačiau neatsisuko, tik palenkė galvą į šoną ir nebepratarė nė žodžio. Žengiau du žingsnius, kurie mus skyrė, ir delnu smogiau jai.

Ji suriko, stengdamasi atgauti pusiausvyrą, ir tada aš smogiau antrą kartą. Smūgiai krito ant jos galvos ir rankų. Aš taip pat šaukiau. Nebeatsimenu ką. Gal tik, kad man atsakytų. Ar kad ji nenaudėlė, kad norint ištekėti nereikia išgalvoti panašių dalykų. Mano broliai įpuolė į kambarį ir nutempė mane tolyn. Plėšiausi prie jos, norėdamas priversti ją kalbėti, nubloškęs nuo

savęs Bū Bū, bet tuo metu į mane įsikibo perbalusi mūsų motina. Mikis vis kartojo: „Nekvailiok, po velnių! Nekvailiok!"

Ji klūpėjo parpuolus vidury kambario, galvą susiėmus rankomis, verkė užsikūkčiodama, virpėdama visu kūnu. Kai pamačiau kraują ant savo rankų ir ant jos chalatuko, mano pyktis staigiai atslūgo, pasijutau visai netekęs jėgų. Bū Bū atsiklaupė prie jos ir bandė pakelti jos galvą. Ji pajuto, kad tai jis, ir, apsivijusi jo kaklą rankomis, verkė virpėdama. Visą veidą buvo išsitepliojus krauju.

Motina sudrėkino rankšluostį ir pasakė mums: „Išeikit". Bet Jos niekaip nebuvo galima atplėšti nuo Bū Bū. Ji ėmė rėkti, spausdama jį prie savęs. Taip ir laikėsi įsikibusi, kol mūsų motina valė jai veidą, o ji žiūrėjo į mane išplėstom, pilnom ašarų akim. Jose buvo nuostaba ir tarsi vaikiškas maldavimas, bet ne pyktis, kaip kad reikėjo tikėtis. Iš nosies bėgo kraujas, vienas skruostas buvo sutinęs, per gniaužiamą raudą ji negalėjo atgauti kvapo. Mūsų motina ją ramino: „Na, na. Jau viskas. Nurimk". Mikis paėmė mane už rankos ir išsivedė iš kambario.

Negreit motina nulipo pas mus į virtuvę. Pasakė: „Ji nepaleidžia Bū Bū". Atsisėdo prie stalo priešais ir parėmė galvą rankomis. Tarė: „Ir tai tu, pats ramiausias ir pats geriausias. Aš nebeatpažįstu tavęs. Nebeatpažįstu". Nusišluostė ašaras, pažvelgė į mane: „Mušei, kur pakliuvo. Net per krūtinę". Ką aš galėjau jai atsakyti? Mikis atsakė už mane: „Jis nežinojo, ką daro". Ji tarė: „Tikrai". Ir vėl susiėmė rankomis galvą.

Ilgai taip sėdėjome visi trys. Konjata jau buvo atsigulusi. Antrame aukšte girdėjom kalbant, tačiau nebuvo galima suprasti žodžių. Tada nusileido Bū Bū. Jo marškiniai buvo ištepti krauju. Pasakė: „Šiąnakt ji nenori gulėti jūsų kambaryje. Užleidau savąjį, aš miegosiu pas tave". Pripylė stiklinę vandens ir užlipo viršun. Girdėjome, kaip jis ją nuvedė į savo kambarį, jie ten dar

kalbėjosi, o paskui jis vėl nulipo žemyn. Paklausiau, ar ji nusiramino, jis gūžtelėjo pečiais. Žiūrėjo akimirką į mane, tada pasakė: „Nusiramint turėtum tu". Atrodė priblokštas to, kas įvyko. Jo bruožai buvo paaštrėję, įdegęs veidas išblyškęs. Netaręs nė žodžio, išėjo į kiemą.

Užmigau tik paryčiui. Greta ramiai kvėpavo Bū Bū. Tamsoje laukiau, kol praeis naktis. Paskui truputį snūstelėjau. Tai viskas, ką prisimenu iš tos nakties. Mintys blaškėsi. Vis išplaukdavo krauju išteptas jos veidas – ir ji pati, įsikibusi į mano brolį. Po to, ką man pasakė motina, bijojau, kad uždaviau jai per skaudžiai ir kad tai atsilieps. Ir vėl prisimindavau ją, skalbiančią kelnaites. Ji merkė rankas į muiluotą vandenį, nenusimovusi sutuoktuvių žiedo. Tai ką reiškė jos pasiaiškinimas išvakarėse, kai pastebėjau, kad žiedo nebuvo ant piršto? O jos išraiška, kurią nejučia pamačiau spintos veidrodyje? Lyg būtų sau sakiusi: „Koks jis kvailys". O mano pasirodymas gaisrinėj, kur ji šokinėjo ant brezento. Ir tas saulėtas sekmadienis, kai aš stovėjau su Tesariu ir kitais prie baro kavinėje ir visi mes žiūrėjome į jos kūną per permatomą nailoninę suknelę. Ir tai, ką man pasakojo Žoržas Masinis vieną pavasario naktį, sėdėdamas greta manęs miestelio aikštėje, kai visi miegojo sunkvežimyje.

Atsikėliau, nusileidau praustis į virtuvę. Motina jau buvo pakirdusi. Kaip visad išvirė man kavos. Nesikalbėjome, tik tarpdury pasakiau: „Iki". Pėsčias nuėjau į garažą ir visą pusdienį dirbau, neįstengdamas atsikratyti visų tų minčių.

Kai per pietus grįžau namo, ji dar nebuvo pasirodžiusi iš Bū Bū kambario. Jis prieš tai buvo užėjęs pas ją. Pasakė man: „Būk geras, palik ją kol kas ramybėje". Paklausiau, ar labai matyti mušimo žymės. Jis atsakė: „Patinęs skruostas". Papietavome be jos, ir vėl išėjau į garažą.

Vakare, apie septintą, radau ją kieme su džinsais ir teniso marškinėliais. Ji žaidė rutuliais su Bū Bū. Prisiartinau. Ji man maloniai nusišypsojo, bet į tą šypseną buvo baisu žiūrėti, nes viena veido pusė buvo sutinus. Pasakė: „Dar negreit galėsiu žaisti poroj su tavim. Kol kas nieko neišmokau". Nusivalė rankas ir leidosi pabučiuojama sumurmėdama: „Atsargiai, labai skauda, kai prisilieti". Tada vėl grįžo prie rutulių, ir aš sužaidžiau su jais vieną partiją. Viskas buvo kaip įprasta, tik rečiau sutikdavau jos žvilgsnį.

Ji vėl grįžo į mūsų kambarį ir mes ilgai gulėjome tamsoje, išsitiesę vienas greta kito. Verkė beveik be garso. Aš visai nuoširdžiai pasakiau: „Prižadu niekad tavęs nebemušti, kad ir kas būtų". Nusišluosčiusi ašaras paklode, ji atsakė: „Aš norėjau būti su tavimi. O visi man davė suprasti, kad tu mane paliksi, kai atsibosiu. Viskas tik dėl to". Mes kalbėjom pašnibždom. Ji kalbėjo taip tyliai, kad aš vos girdėjau žodžius. Pasakiau jai, jog man ne taip jau svarbu, kad vaiko nebus, kad atvirkščiai – aš nelabai ir norėjau vaiko su ja tuoj pat, iš karto. Bet bijojau, kad ji slepianti nuo manęs kažką, ir todėl ta mintis varė mane iš proto. Ji vėl minutę ar gal ilgiau gulėjo tylėdama. Tada tamsoj apkabino mane, sveikuoju skruostu prisiglaudė man prie krūtinės ir sušnabždėjo: „Jei aš ir slepiu nuo tavęs ką nors, tai visai ne tą, ką tu galvoji. Tai mano rūpesčiai, kurie neturi nieko bendra su tavimi. Dabar aš negaliu pasakyti. Po kelių dienų viskas išsispręs. Tada, jei reikės, pasakysiu".

Ji pajuto, kad aš noriu uždegti šviesą ant naktinio stalelio, ir sulaikė mane sakydama: „Prašau, nedek". Tamsoje paklausiau, ar tie rūpesčiai dėl sveikatos, nes pirmiausia pagalvojau apie tai, bet ji sumurmėjo: „Prašau. Neklausinėk manęs. Nes aš myliu tave".

Man atrodo, kad aš toks kaip ir visi, o visi mes esam tikri galvijai. Pajutau, kaip nuslinko mane slėgęs sunkumas, net jeigu „viskas išsispręs“ tik todėl, kad paaiškės, ar geri kraujo analizės rezultatai, ar kad auglys nepiktybinis, o gal dar kas nors. Žinojau, kad manęs tai nepuošia, bet pajutau palengvėjimą. Išsivadavimą. Sušnabždėjau: „Gerai“. Pabučiavau ją į plaukus. Jau kuris laikas negalėjau išsimiegoti ir todėl tuoj pat užmigau.

Auštant mane pažadino motina. Pasakė, kad gaisrinės raudonasis reno stovi kieme ir kad manęs laukia Masaras. Aukščiau Graso vėl prasidėjo gaisrai. Skubiai apsirengiau ir išvažiavom. Vakare iš prefektūros automobilio prisiskambinau Henrikui IV ir paprašiau įspėti maniškius, kad negalėsiu parvažiuoti, kad ugnis apėmė didelius plotus. Jis man pasakė, kad gaisrą rodė per televiziją ir kad būčiau atsargus.

Grįžau į miestelį šeštadienio vakare, prieš pat temstant. Mane parvežė tas pats Masaras. Kol aš prausiausi duše, ji stovėjo greta, prie šaltinio. Ant jos skruosto dar tamsavo mėlynė, bet jau rusva, mažai besiskirianti nuo rusvos odos. O gal jinai ją buvo vykusiai uždažiusi. Atrodė liūdna, tačiau paaiškino: „Rūpinausi. Be to, man visada liūdna, kai temsta“.

Visą dieną kaip Afrikoj svilino saulė, oras vis dar buvo įkaitęs ir sausas, tačiau po pragariško karščio, iš kurio buvau ištrūkęs, man jis atrodė šiltas ir gaivinantis. Ji vilkėjo raudoną bikinį, kurį buvau dovanojęs, nors jis ir nelabai man patiko, nes tai tebuvo tik lopinėlis audinio, daugiau atidengiantis užuot slepiantis, tačiau tą vakarą jis tik stiprino mano geidulį. Paprašiau ją ateiti į dušą, už užuolaidos, kaip jau anksčiau kartą vakare darėm, bet ji nepanoro. Tik apsišlakstė vandeniu ir išbėgo lauk.

Vakarieniavome lauke. Broliai taip pat buvo su glaudėmis. Motina patiekė polentą. Tačiau dėl karščio valgyti nesinorėjo.

Užtat nugertos taurės tuoj buvo vėl pripildomos, ir man teko pristabdyti Mikį, nes rytoj jo laukė varžybos. Jis aiškino: „Jei būsiu kauštelėjęs, greičiau važiuosiu“. Tiesą sakant, jis tikrai buvo nusiteikęs kovingai ir įsitikinęs, kad laimės. Trasoje buvo nemaža kalva, o jis nepasižymėjo ištverme įkalnėse, tačiau tikėjo, kad sugebės visus dvidešimt kartų prisivyti nuokalnėje, o labai iš toli pradėjęs finišuoti aplenks visus, nes jiems dar iki finišo pakirs kojas, o jis, likus penkiasdešimčiai metrų, iššoks į priekį kaip šampano kamštis! Galų gale visi juo patikėjome ir mums buvo labai gera. Mūsų motina, man nesant, buvo pasišnekėjusi su Ja, ir jų pokalbis, matyt, gerai baigėsi, nes dabar motina, kaip ir Konjata, ją vadino „mano mažyte“. Net ir pastebėdama, kad bikinis teuždengia pusę to, ką jai gerasis Dievulis yra davęs, ji nusijuokė ir atlaidžiai ranka plekštelėjo Jai per minkštą vietą.

Dar pasėdėjome kieme, sutemoms gaubiant stalą, kurį – tiesiog neįtikėtina – Ji padėjo nurinkti. Mikis su Bū Bū kalbėjosi apie Merksą. Bū Bū aiškino, kad Merkso viešpatavimas jau baigėsi, kad dabar sušvis Mertensas. Ji sėdėjo šalia manęs. Laikiau ją apkabinęs per liemenį. Jos kūnas degė. Vienu metu ji įsiterpė į pokalbį, prašydama paaiškinti, kas toks buvo Faustas Kopis, nes mes su Bū Bū, iš sentimentalumo prisimindami tėvą, nepraleisdavome progos ir paerzindavome Mikį tvirtindami, jog Faustas Kopis buvo didžiausias dviratininkas. Kaip visad Mikis puolė vardyti visas Edžio Merkso pergales nuo pat pirmųjų lenktynių, kuriose Edis dalyvavo dar kaip mėgėjas. Niekas nebandė su juo ginčytis, nes tam būtų prireikę keturių valandų, ir mes susirengėme miego.

Tą naktį mylėjausi su Ja paskutinį kartą. Kažkas jau buvo nutrūkę tarp mūsų. Žinoma, aš to dar nežinojau. Galvojau, kad visa kuo kaltas mūsų kivirčas, kad Ji dar negali užmiršti, jog ją

mušiau. Mano glėby Ji dejavo, nuolankiai paklusdama mano norams, bet aš jutau jos nerimą ir susirūpinimą. Ir pagaliau, kai ji pasiekė malonumo viršūnę, – negreit, labai negreit, lyg būtų ilgai ėjusi ilgu tamsiu tuneliu, – nešaukė, garsiau nesudejavo, o tik prispaudė prakaituotą veidą prie mano peties, ranka apglėbus man kaklą, graudžiai, su vaikišku švelnumu, lyg iš tiesų būtų žinojusi, kad šis kartas paskutinis.

* * *

Kitą dieną pietavome Gasendi bulvaro užkandinėje, Dinyje, o Mikis tuo tarpu su grupe dviratininkų važiavo į startą, kur turėjo prisistatyti likus valandai iki lenktynių pradžios. Be Jos ir manęs, dar buvo Bū Bū, Žoržetė ir jos dešimtmetis broliukas, Pulidoro aistruolis. Sėdėjome prie lango, už kurio matėsi prie metalinių tvorelių išilgai šaligatvių besirenkantys žiūrovai. Visur prikabinėta reklaminių afišų, o labiausiai užkietėję žiūrovai vaikščiojo su popierinėmis kepuraitėmis, ant kurių – Dinio geriausio lenktynininko Taracio pavardė. Per praviras duris skamba trimito garsai, aplink girdėti žmonių erzeliavimas.

Ji su balta suknute. Mano mušimo pėdsakų jau nebematyti. Ji buvo patenkinta, kad atvažiavo į Dinį ir kad Bū Bū pokštauja su ja ir atsiprašinėja tvirtindamas, jog ji pati gražiausia iš visų. Ji net dėl kažko ginčijosi su Žoržetės broliuku.

Kai atnešė desertą, aš juos palikau ir nuėjau pagelbėti Mikiui prieš startą. Paskutinį kartą patikrinau jo dviratį ir atsarginius ratus mašinoje, kuri lydės lenktynininkus. Starto šūvis, ir jis lengvai įsitaiso ramiai minančių dviratininkų grupelėje. Valandėlę akimis sekiau jo baltai raudonus marškinėlius, paskui bulvaru per minią grįžau į kavinę. Vos spėjau suvalgyti ledų

porciją, kai pranešė pirmojo etapo finišą ir pirmuosius lyderius. Bū Bū ir aš išpuolėme lauk, ant šaligatvio, ir spėjome pamatyti Mikį pagrindinėje grupėje, greta Defidelio, Mažorko ir prieš kelias savaites Piužė Tenjė lenktynes laimėjusio tuloniečio. Mikis jautėsi kaip turkų paša. Bū Bū nusiminė, kad Mikis nesistengia laimėti etapo, bet aš jam pasakiau, jog bus dar devyniolika ratų, o lemiamas paskutinis.

Etapui prireikė dvidešimties minučių. Per antrąjį ratą mes tebesėdėjome prie stalo. Išlindę su Bū Bū iš užkandinės, turėjome alkūnėmis prasiskinti kelią iki užtvaros. Mikis vis dar važiavo įkandin savo trijų aukų, lengvai mindamas pedalus, tvirtai laikydamas vairą. Bent jau kol kas jo veide dar nebuvo tos grimasos, kuri iškreipdavo lūpas jam kylant į varginančią įkalnę. Pasakiau Bū Bū: „Laimėsime, pamatysi". Sugrįžęs į užkandinę, tą patį pasakiau ir Jai. Ji atsakė: „Norėčiau". Vėl prisimenu jos veidą. Dėl daugelio priežasčių Ji nebebuvo tokia, kokią ją pamenu prieš tris mėnesius Bing Bange, tačiau tą akimirką pajutau beveik tą pat kaip tada. Nemoku gerai paaiškinti. Ji vėl turėjo tai, dėl ko aš taip myliu vaikus. Jie žiūri į jus be išskaičiavimo ir be nepasitikėjimo, jie iš anksto žino, kas jūs ir kad jūs juos mylite. Nors apskritai imant, jiems tas visai nerūpi. O gal ir aš jai pasirodžiau toks, koks buvau, kai šokau su ja pirmą kartą vieną gegužės sekmadienį. Nežinau. Dabar aš šį tą imu suprasti, bet ne viską.

Papietavę mes įsimaišėme į minią Išsivadavimo aikštėje, kad matytume, kaip dviratininkai kerta tarpinį finišą, o mūsų Mikis po aštuntojo ar devintojo rato atvažiuoja vis pirmas. Kaskart jis išnirdavo Taraciui kairėj ar dešinėj ir vikriai lyg katė pelę pavydavo jį paskutiniuosiuose metruose. Per radiją be perstojo skambėjo: „Pirmauja Mišelis Montečiaris, 51 numeris, Aukštutinės

Alpės“, o paskui buvo skelbiamas miesto parduotuvės, paskyrusios prizą, pavadinimas. Arba tarp dviejų tarpinių finišų mums pranešdavo, kad jis atsiliko įkalnėje ir nebesugebėjo pasivyti nuokalnėje, – žodžiu, visokias kvailystes, kurios didino lenktynių įtampą, tačiau kiekvieną kartą, kai pirmieji dviratininkai įsukdavo į bulvarą, tolumoje, po plakatais, išnirdavo raudonai balti Mikio marškinėliai, mes juos pamatydavome tuoj už žaliai vilkinčio Taracio, aplink mus visi Dinio žiūrovai imdavo staugti, kad mano brolis tikras velnių priėdęs gudruolis, nes: „Tuoj pamatysit, jis vėl iškrės tą patį pokštą!“ Eilinį kartą, kai mes kaip tik ginčijomės su aplinkiniais dėl tarpinio finišo, nes jų Taracis bandė sugriebti mano brolį už marškinėlių, aš nepastebėjau, kaip Ji dingo minioje.

Puoliau jos ieškoti. Bū Bū taip pat. O Žoržetė buvo nuėjusi pirkti ledų savo broliukui, todėl man dar teko žiūrėti, kad nepraresčiau iš akių to vaikigalio. Lenktynininkai pasirodė bulvare penkioliktą kartą, o sugrįžusi Žoržetė man pasakė: „Turbūt ji nuėjo į tualetą užkandinėj. Atsiras, juk ne mažas vaikas“. Pažiūrėjom, kaip Mikis išsišiepęs gulė ant paminų, kol visus aplenkė, o tada, lengviau atsikvėpęs, atsitiesė ir nulėkė į kitą ratą. Man dingtelėjo, jog jis per daug atsipalaidavo, lyg mesdamas iššūkį, o dabar kaip tik ir atėjo ta išsvajota akimirka, kai galima laimėti lenktynes. Tačiau pasistengiau tučtuojau atsikratyti tos minties.

Ėjau tarp žmonių iki bulvaro pradžios vis užmesdamas akį į kavines. Niekur jos nebuvo. Po begalinių ginčų su tvarkdariais pavyko perbėgti gatvę ties Išsivadavimo aikšte. Man neberūpėjo lenktynes, net nebesiklausiau, ką plyšojo garsiakalbiai.

Kai vėl susiradau Žoržetę, ji pranešė, kad važiuojamas jau aštuonioliktas ratas ir kad Mikis kartu su pirmąja grupe atsiliko. Laimėjęs šešioliktą sprintą, nusiraminęs, jis nusprendė atsi-

pūsti, o tada trys dviratininkai, tarp kurių ir Piužė nugalėtojas Arabedianas, tuo pasinaudojo ir užgulę paminas nukūrė į priekį. Man neišėjo iš galvos Ji ir aš dar labiau susinervinau. Bū Bū buvo dingęs. Matyt, vis dar ieškojo Jos. Pasakiau Žoržetei: „Jie tuos pasirodys“, nors ir pats nebežinojau, ar kalbu apie Mikį ir pagrindinę grupę, ar apie Ją ir Bū Bū. Žoržetė atsakė: „Niekas nenori vesti grupės, tai teko įsikinkyti Mikiui“.

Iš tiesų, aštuoniolikto rato tarpinį finišą pirmieji pralėkė Arabedianas ir du jo kompanionai, o Mikis pasirodė tik po keturiasdešimties sekundžių, tempdamas visą grupę paskui save. Jis buvo kvailai išsiviepęs, kaip ir visad, kai jėgos ima jį apleisti, o jo marškinėliai atrodė kiaurai permirkę. Bėgdamas gatvės pakraščiu aš ėmiau jam šaukti, – vėliau sakėsi girdėjęs, – bet jis nereagavo. Tiems, kas jo nepažįsta, galėjo pasirodyti, kad jis šaiposi ir kad jam tik nusispjaut, bet aš geriau už visus pažįstu savo gudragalvį brolelį.

Vienu tarpu tarp žmonių prie mūsų atsirado Bū Bū. Jo veidas buvo pasikeitęs. Paklausiau: „Tu matei Ją?“ Jis papurtė galvą, net nepažvelgdamas į mane. Pamaniau, kad jį sukrėtė Mikio važiavimas. Dabar jau žinau, kaip viskas buvo. Dabar tik pasakoju, kaip viskas man atrodė tada, neapsimesdamas esąs protingesnis negu tuomet. Pasakiau Bū Bū: „Galiu gauti aštuonis šimtus frankų už prizinį dviratį. Bet jei Mikis nepasivys lyderio, finišo jis nematys“. Bū Bū linktelėjo galva, tačiau mačiau, kad jis manęs neklauso. Netrukus garsiakalbiai pranešė, kad Mikis ir dviratininkas iš Marselio atsiplėšė nuo pagrindinės grupės ir bando prisivyti Arabedianą. Visi ėmė staugti, o Žoržetė juokdamasi puolė mane bučiuoti. Ir tada aš pamačiau Ją.

Pamačiau ant šaligatvio krašto, kitoj aikštės pusėj. Atrodė kaip lunatikė – taip, kaip lunatikė – tai buvo pirmoji mintis,

toptelėjusi man į galvą. Ji ėjo, vis stabteldama, atsitrenkdama į praeivius. Ėjo nepakeldama akių. Visa savo esybe pajutau, kad ji nesuvokia, kur esanti nei ką daranti, kad yra visai sutrikusi. Viską pajutau akimirksniu, prisiekiu jums, nors ji buvo nuo manęs per šimtą metrų, mažytė, vieniša figūrėlė balta suknute. Mečiausi per gatvę jos link, stumdydamas žmones, lydimas policininko švilpuko, šaukdamas: „Eliana!“

Kai sučiupau ją už alkūnės ir atsukau į save, pilnos ašarų jos akys atrodė dar didesnės ir šviesesnės kaip visad. Paklausiau: „Kas tau?“ Ji vos vos loštelėjo galvą su juodais sunkiais plaukais ir pratarė neatpažįstamu balsu: „Skauda viršugalvį. Labai skauda“. Ji paklusniai ėjo su manimi per minią iki mažos gatvelės, čia mes susėdom ant laiptų prie durų į kažkokį namą. Pasakiau: „Nusiramink. Sėdėk nejudėdama“. Ji pakartojo: „Skauda viršugalvį“. Dvi gilios, man nepažįstamos raukšlės įsirėžė nuo nosies iki lūpų kampučių, o išplėstos akys buvo tuščios, be gyvybės. Atrodė sukrėsta.

Priglaudžiau prie savęs, ranka apglėbęs pečius, ir taip mes ilgą laiką sėdėjome. Iš aikštės sklido šauksmai, sveikinantys dviratininkus, griaudėjo garsiakalbiai, bet aš nieko nesupratau. Nedrįsau pajudėti ar ką nors daryti. Jaučiau ją greta savęs, apatišką visa kam. Būdama susijaudinusi, ji visada traukdavo orą per burną, tačiau dabar sėdėjo bejausmė, žvelgdama prieš save nieko nematančiu žvilgsniu, o kvėpavo natūraliai, taisyklingai, nors ir per burną.

Krustelėjusi atsitraukė nuo manęs ir sumurmėjo: „Jau geriau. Geriau“. Nenorėjau tuoj pat imti klausinėti, kas atsitiko, tik padėjau jai atsistoti. Ji nusikratė dulkes nuo suknelės. Paklausiau, ar nenori ko nors atsigerti. Vėl pamačiau, kaip ašaros ima plūsti į jos šviesias akis. Paskui paėmė mano ranką, ir mes grįžome į minią.

Lenktynės baigėsi. Mikis laimėjo.

Žoržetė ir jos broliukas šokinėjo suspaudę kumščius, krykštaudami. Jie taip džiūgavo, kad neatkreipė į mus dėmesio. O Bū Bū, pamatęs Ją su manim, su palengvėjimu nusišypsojo. Tada pasakė man: „Mikis prašė tau pasakyti, kad Spaletas moka tesėti žodį“.

Nuėjau pasišnekėti su dviračių pirkliu, kuris buvo skyręs dviratį dovanų lenktynių nugalėtojui. Jis mane pakvietė į kavinę ir vietoj dviračio davė aštuonis šimtus frankų. Ilgai pamaišęs po minią, susiradau Spaletą ir pusę sumos atidaviau jam. Ji ir Bū Bū visur mane sekiojo kaip šešėliai. Mačiau, kad retkarčiais ją krečia drebulys, bet atrodė, kad ji džiaugiasi Mikio pergale, šypsojosi girdėdama Montečiario pavardę per garsiakalbius. Bū Bū ją laikė už rankos, kaip aš prieš valandėlę. Ir jis atrodė patenkintas, tačiau aš pažįstu savo brolius: mačiau, kaip liūdnai ir susirūpinęs jis žiūrėjo į ją jai nematant.

Į miestelį grįžome šeimininko *DS* be Mikio, nes jį lenktynių organizatoriai pakvietė į pobūvį. Žoržetė, žinoma, liko su juo. Važiuodami kalbėjome tik apie lenktynes. Išleidau Žoržetės broliuką mieste, prie jo tėvų namo. Likome trise. Kai ėmėme kilti perėjos link, ji paprašė sustoti, nes ją ėmė pykinti. Palydėjau iki šlaito, bet ji mostelėjo ranka, kad eičiau šalin. Grįžau prie mašinos. Pasakiau Bū Bū: „Tai nuo saulės. Be jokios abejonės“.

Jis linktelėjo galvą pritardamas, bet neatsakė. Ji vėl įsėdo į mašiną išblyškusi, be žodžių. Tik pirštus pajudino, duodama suprasti, kad galima važiuoti, kad ji norinti kuo greičiau grįžti namo.

Artėjant prie namų, ji pratarė: „Ne! Pas mano motiną“. Ir aš, ir Bū Bū pajutome, kad daugiau ji neįstengs nieko pasakyti, nes ją vėl pykina, gali net nualpti. Pervažiavau miestelį, Brošaro

kavinės terasoje dar sėdėjo lankytojai. Įvažiavau į Evos Braun kiemą. Tarp dviejų kalno keterų praslydę saulės spinduliai švietė tiesiai į veidą. Padėjau jai išlipti. Ją išvydusi motina išblyško, bet nepratarė nė žodžio.

Virtuvėje Ji labai ilgai tylomis sėdėjo ant Evos Braun kelių. Senis iš viršaus rėkė kaip skerdžiamas, ir aš surikau į viršų, kad nutiltų. Bū Bū paėmė mane už rankos ir pratarė: „Eime". Atstūmiau jį, pasilenkiau prie jos, rankomis apsivijusios motinos kaklą. Pasakiau: „Eliana, pasakyk man ką nors. Prašau tave. Pasakyk". Nieko neatsakė, nekrustelėjo. Per plaukus jos veido nemačiau. Eva Braun švelniu balsu vokiška tarsena pratarė: „Paklausykit savo brolio. Palikit ją šiąnakt čia".

Štai ir viskas, kas tada įvyko. Ar bent panašiai. O ir kas gali pasakyti, kaip iš tikrųjų viskas vyksta? Kiekvienas mato taip, kaip jam tada atrodo. Man nepavyko pamatyti Jos veido. Galvodamas tik apie Ją, nepažvelgiau nei į jos motiną, nei į Bū Bū. Man atrodė, kad jos motina ir Bū Bū smerkia mane – gal todėl, kad aš ją mušiau prieš kelias dienas – man taip pat atrodė, kad Ji atstūmė mane, kad mane atstūmė visi kiti, jaučiausi vienišas, bejėgis ir nesuprastas. Pasakiau Evai Braun: „Pakalbėsim rytoj". Labai švelniai paliečiau Jai plaukus ir išėjau.

Grįžęs namo, tą vakarą prasėdėjau kieme, tamsoj laukdamas Mikio. Jį parvežė mašina. Kai jis ėjo per kiemą, pašaukiau, ir jis prisėdo greta. Papasakojau jam viską. Jis pasakė: „Po ginčo su savo tėvu Ji labai prislėgta. Be to, ir judu susipykot. O dar ta saulė šiandien. Man tai nereikia aiškinti – net asfaltas tirpo". Jaučiau, kad jam visai nesinori dabar apie Ją kalbėti. Paklausiau, kaip praėjo pobūvis. Atsakė: „Neblogai". Daug kas jam patarinėjęs pereiti į profesionalus. Jis paaiškino: „Dar galiu galvoti visą vasarą".

Ilgokai tylėjom, sėdėdami vienas greta kito, o paskui iš virtuvės jis atnešė butelį ir dvi stiklines. Gerdamas pasakė: „Nežinau, kas ją slegia, bet ji tau pati pasisakys. Viena man aišku – ji sau nieko negali prikišti nuo to laiko, kai gyvena su tavimi". Aš apsimečiau, kad nesuprantu, nors labai gerai supratau, nes jis galvojo taip pat, kaip ir aš, – ir jis man paaiškino: „Tarkim, ji pažinojo ką nors dar iki tavęs ir tas tipas dabar neduoda ramybės, grasina jai ar panašiai. Taip būna. Paskaityk laikraščiuose". Atsakiau jam: „Jeigu jai grasintų, kodėl ji negali pasakyti man?" Jis atsakė: „Gal kaip tik grasina atkeršyti tau?" Pasakė taip, lyg viskas iš tikrųjų taip ir būtų buvę. Aš niekad nebuvau apie tai pagalvojęs. Vis labiau įtarinėjau ją susitikinėjant, gal ir ne savo noru, su kokiu nors pažįstamu „iki manęs", bet įsivaizdavau, kad ji tai daro tik iš gailesčio, norėdama tą kitą paguosti.

Atsistojau, pavaikščiojau tamsiame kieme. Pasakiau Mikiui: „Tokiu atveju ji su tuo tipu susitiko Dinyje, šiandien po pietų. Ir dar praeitą antradienį, kai atseit važiavo į parduotuves. Jis, matyt, gyvena Dinyje". Nuo kalnų atslenkančioje vėsoje jutau, kaip man kaktą išmušė prakaitas. Mikis tarė: „Klausyk, tai tik spėlionės ir nieko daugiau. Liaukis krimstis. Ji tau gal pati papasakos, jei tu ją paliksi ramybėje. O tu jai dar duodi į kailį". Tikrai neįtikėtina, kad šitas gaurylius Mikis galėtų štai taip su manim kalbėtis, ir vis dėlto tai buvo tiesa. Aš troškau, kad tik greičiau ateitų rytdiena, kad galėčiau ją laikyti savo glėby ir pasakyti jai, jog gali pasitikėti manimi, nes aš daugiau nebepykstąs ant jos.

Negalėjau gerai įžiūrėti ant akmeninio suolo prie durų sėdinčio Mikio veido, o jis negalėjo matyti manojo. Pasakiau: „Žinai, bent kartą tu laimėjai, o mes net nepagerbėm tavęs kaip

derėtų. Dabar visi turėtume švęsti, o matai, kaip išėjo". Niekad neatspėsit, ką jis atsakė. Atsakė: „Štai, turiu taurę vyno rankoj. O varžybas aš dar ne kartą laimėsiu".

* * *

Ir vėl miegojau blogai ir labai mažai. Jei per visą šitą laiką, liepos pabaigoj ir rugpjūčio pradžioj, miego trūkumu būtų galima ką nors paaiškinti, visiškai tam pritarčiau. Ryte pažvelgiau į save spintos veidrodyje. Jūs matote, kad aš nesu nei grožybė, nei bjaurybė, bet per daug kresnas, per daug sunkus ir visą laiką dėl to kremtuosi. Nenorėjau pas Ją ir jos motiną pasirodyti prieš pietus, prieš dvyliktą ar pirmą valandą. Norėjau, kad ji pailsėtų, kad mes galėtume ramiai pasikalbėti, kad ji atgautų pasitikėjimą. Žvelgdamas į veidrodį mačiau vyrą, kuriam jau per trisdešimt, raumeningą ir pilnoką, aštuoniasdešimt septynių kilogramų, kurie tikrai negalėjo Jos žavėti. Gerai nusiprausiau, nusiskutau, pasiėmiau švarius marškinius ir kelnes, kad nereikėtų prieš ją rodytis darbo drabužiais.

Garaže stengiausi dirbti kuo kruopščiau, nors kirbėte kirbėjo įvairios mintys. Apie dešimtą ties degaline sustojo Mikis, prisikrovęs rąstų, pakeliui į miestą. Abu nuėjome pas Brošarą išgerti kavos. Šnektelėjom, kad karšta, kad be reikalo nutinkavo bažnyčią, nes ji buvo panašesnė į bažnyčią su laiko pėdsakais. Žinojau, kad, norėdamas mane pamatyti, jis turėjo daryti lankstą ir kad už tai gaus velnių nuo Feraldo. Toks jau tas Mikis, nors kvailas kaip bato aulas, bet niekad jūsų neapleis sunkią valandą.

Kai atėjau pas jos tėvus, ji sėdėjo ant mūro nuolaužos kieme, buvo apsirengusi nematyta raudonais dryželiais suknele, kurią veikiausiai atrado motinos spintoje. Žiūrėjo į žemę, rankas nulei-

dusi, lyg kampe užmiršta lėlė. Išgirdusi mano žingsnius per žvyrą, ji atsisuko, plačiai nusišypsojo, tarsi jai būtų palengvėję ant širdies, ir pasileido prie manęs. Mano glėby pasakė: „Laukiau tavęs. Žinai, laukiau tavęs jau nuo, nuo...“ Negalėjo pasakyti, nuo kada manęs laukė. Aš juokiausi. Buvau laimingas. Pakėlė į mane veidą, be dažų, be tušo, be nieko – tai buvo jos veidas – ir pasakė: „Aš tave įskaudinau. Atleisk man už viską iš karto. Aš dėl to nekalta“. Aš juokiausi. Ji pasakė: „Eikš. Mano motina mums paruoš valgyti. Pamatysi, ji labai skaniai gamina“. Jau daug sekmadienių buvau pietavęs pas Evą Braun ir gerai tai žinojau. Tie žodžiai man nuskambėjo baisiai.

Ji mane už rankos nusivedė į virtuvę. Tylesniu balsu pasakė: „Motina viršuj, su mano tėčiu. Jis serga, supranti?“ Ji pamatė, kad aš stoviu ir žiūriu, suledėjęs nuo jos žodžių, ir staiga, akimirksniu, vėl tapo tokia, kokią aš ją pažinojau. Viskas būtent taip ir vyko, kaip aš dabar pasakoju. Pasakė man: „Taip. Tu manai, kad aš kuoktelėjau“. Rimtai, lyg apgailestaudama, pridūrė: „Tu apsirinki“.

Iš indaujos išėmė pigaus vermuto butelį, pripylė man. Paklausiau: „Grįši šįvakar namo?“ Kelis sykius linktelėjo galva. Atsisėdo prieš mane, smakrą parėmusi rankomis, ir su džiaugsmo gaidele pratarė: „Dabar mes vedę. Tu jau nebeatsikratysi manęs“. Man visad patikdavo, kai ji būdavo nepasidažius. Tą akimirką aš ją mylėjau labiau už viską, labiau už gyvenimą.

Pietavau su Ja ir Eva Braun. Ji mane palydėjo iki vartų. Motinai girdint mes daug nesišnekėjome. Ji ėjo lėtai, ranka apkabinus mane per liemenį, atrodė susigraudinusi ir labai švelni. Nenorėjau gadinti tos akimirkos, tariau sau, kad vėliau sužinosiu, kas jai nutiko vakar, kai ji visą amžinybę buvo kažkur dingus.

Vėl dirbau atžagariom rankom, nes laikas sustojo ir nesitvėriau savyje iš nekantrumo. O paskui – pagaliau – čia pat garaže nusiprausiau, persirengiau ir buvau beišeinąs, kai paskambino iš gaisrinės, kad Renučis užvažiuos manęs, nes gaisravietėse virš Graso vėl pliūptelėjo ugnis. Ranka perbraukiau veidą vos susiturėdamas nesurikęs iš mane užplūdusio įniršio. Pasakiau: „Gerai. Aišku" ir padėjau ragelį.

Nubėgau pas jos motiną, bet Jos ten nebuvo, Ji manęs laukė pas mus. Sėdėjo virtuvėje su Konjata ir Bū Bū. Jie lošė kortomis. Ji vilkėjo džinsais ir per dideliais sportiniais marškinėliais, ant kurių raudonais dažais buvo atspaustas jos veidas. Plaukus sukėlusi ir susegusi ant viršugalvio, bet visai nepasidažiusi. Tokia ji man pasirodė nuostabiai žavinga ir dar labiau nesinorėjo išvažiuoti.

Su manim Ji užlipo į miegamąjį. Kol aš rengiausi, tarė: „Nenoriu, kad tu išvažiuotum nerimaudamas dėl manęs. Šiandien jaučiuosi gerai". Paklausiau, ką ji beveik pusantros valandos veikė užvakar Dinyje. Atsakė: „Nieko. Man atrodė, kad nualpsiu toj minioj, taip buvo tvanku. Norėjau valandėlei iš jos ištrūkti. O tada nutvilkė toks baisus galvos skausmas, kad nebesupratau, kur esu. Man atrodo, kad per ilgai buvau saulėje". Žiūrėjo į mane, ir atrodė, kad sako tiesą. Tik buvo neįprasta, kad ji tiek daug kalba. Pasakiau: „Taip. Tu perkaitai nuo saulės. Reikėjo prisidengti galvą".

Prieš išeidamas iš kambario pabučiavau ją į lūpas ir į lūpas jos atvaizde ant krūtinės. Ji nusijuokė. Prie skruosto pajutau jos nuogas krūtis po marškinėliais. Juos pakėlęs, taip pat norėjau pabučiuoti, bet ji atšlijo. Kad nors kiek sušvelnintų savo šiurkštumą, pasakė: „Prašau, nereikia. Paskui turėsiu baigti viena pati". Žinojau, kad jai ne naujiena tokie pasakymai, bet nežinia kodėl tą kartą išvažiavau nelaimingas kaip niekad.

Maždaug tūkstančio metrų aukštyje, tarp Lu ir Esterono, liepsnojo kalvos. Privažiuoti prie jų buvo neįmanoma, aplink nė lašo vandens, tik siautėjanti ugnis. Ta diena man buvo pati sunkiausia per visus tos vasaros gaisrus. Atvažiavo iškviesti kareiviai, – jie jau įprato į darbus, kuriems niekada nebuvo rengiami, – bet mes žinojome, kad padėti mums gali tik gaisriniai lėktuvai, o jie tuo metu skraidė virš Morų kalnų masyvo. Nepavyko išgelbėti nė ketvirtadalio ugnies apimtų plotų.

Grįžau į miestelį antradienio naktį. Duris atidarė vienmarškinė motina. Ji sėdėjo virtuvėj, kol aš prausiausi, paskui paruošė valgyti. Iš jos sužinojau, kad Ji per visą dieną beveik nekalbėjo, tačiau nebuvo šiurkšti. Tik šiek tiek išsiblaškiusi, lyg būtų sapnavusi atvirom akim. Būrė savo kambaryje kortomis. Lygino baltinius. Nelabai vykusiai, nes ji juk nemoka lyginti. Negulė iki vidurnakčio, laukdama manęs. Paklausiau motiną: „Ką tu apie visa tai manai?“ Ji gūžtelėjo pečiais, kad nežinanti. Pasakė: „Ją sunku suprasti. Vakar, po pietų, kol tu buvai garaže, Ji panoro eiti su manimi į kapines prie tavo tėvo kapo. Tęn minutę ar gal trumpiau pastovėjo ir nuėjo“. Atsakiau: „Norėjo padaryt tau malonumą, bet ji nemėgsta kapinių. Sakė man kartą“.

Kai aš tyliai įėjau į kambarį, Ji giliai miegojo. Gulėjo savojoj lovos pusėj, arčiau durų. Negalėdavo miegoti ant kairiojo šono. Žiūrėjau į ją iš koridoriaus krentančioje šviesoje. Miegant jos veidas būdavo visai kitoks negu dieną. Žandai apvalūs kaip vaiko, burna mažytė ir putli. Ji kvėpavo taip tyliai, kad turėjau pasilenkti, norėdamas išgirsti. Buvo nusimetus antklodę. Gulėjo nuoga, sulenkusi kojas, kairę ranką padėjus tarp jų. Buvo graži ir graudžiai jaudinanti. Pirštų galais paliečiau trumpas garbanėles pilvo apačioj. Norėjau ją tuoj pat pažadinti, taip jos

geidžiau. Neišdrįsau. Uždaręs duris ir atsigulęs pagalvojau, kad niekad nenueinu prie tėvo kapo, ir užmigau.

Prabudau vėlai, bet nepailsėjęs, nes mane kankino nemalonūs slogučiai, kurių nebeprisimenu. Niekad neatsimenu sapnų, tik žinau, buvo jie malonūs ar ne. Greta manęs Jos nebuvo. Pažvelgiau per langą ir pamačiau, kad ji guli ant pilvo su raudonu bikiniu prie šaltinio ir, užsidėjusi akinius, skaito daržinėje rastą seną žurnalą. Sušukau: „Kaip tu?“ Ji pakėlė galvą ir ranka prisidengdama pliką krūtinę atsakė: „Gerai“.

Nuėjau prie jos, nešinas puodeliu kavos. Ji gulėjo ant didelio rankšluosčio. Paklausiau: „Tau atrodo, kad tu dar per mažai įdegus?“ Paaiškino, kad norinti išlaikyti tokį įdegimą per visą žiemą. „Kaupiu atsargas“. Paklausinėjo apie vakarykščius gaisrus. Panoro gurkštelėti mano kavos. Aš paprašiau užsisegti liemenėlę, nes iš virtuvės pasirodė Bū Bū ir pasuko mūsų link, o ji atsakė: „Žinai, per tą laiką, kai aš gyvenu pas jus, tavo brolis jau matė mane“. Bet atsisėdo, nusisukus į šaltinio pusę, ir užsisegė liemenėlę.

Kai ėjau į garažą, palydėjo mane gal šimtą metrų. Basomis šokinėjo tarp akmenėlių kelio pakraščiu. Paklausiau, ką žada daryti per visą dieną. Tai buvo tas nelemtas trečiadienis, 29-oji. Gūžtelėjo petimi, vyptelėjo. Pasakiau: „Jei taip ilgai gulėsi saulėje, susirgsi plaučiais. Nors galvą prisidengtum“. Ji atsakė: „Gerai, vaikine“, ar kažką panašaus. Užsimerkusi atkišo bučiniui lūpas. Žiūrėjau, kaip ji, su raudonu bikiniu, šokuoja tarp akmenėlių atgal, vartų link, rankas iškėlusi pečių aukštyje į šalis, beveik apnuogintu užpakaliu. Po to karto aš ją vėl pamačiau tik praeitą šeštadienį, rugpjūčio 7-ąją.

Per pietus su Henriku IV važiavome partempti ties Antronu sugedusio sunkvežimio. Pietums kelyje suvalgėme sumuštinius. Vakare, kai grįžau, motina pasakė, kad Ji po pietų išėjo, pasiėmu-

si didįjį medžiaginį krepšį ir lagaminą, atsisakiusi paaiškinti, kur važiuoja. Tuo metu Bū Bū buvo mieste, baseine, su savo drauguže Marija Lora. Mūsų motina Jos sulaikyti nesugebėjo.

Pradžioj užkopiau į mūsų kambarį. Ji buvo pasiėmusi patį mažiausią dirbtinės odos lagaminą, savo tualeto ir kosmetikos reikmenis, baltinius ir, kiek galėjau spręsti, dvi poras avalynės, raudonąjį švarką, rusvąjį sijonėlį, suknelę stačia apykaklaite, žydrąją nailoninę suknelę. Motina sakė, kad išėjo apsirengusi išblukusiais džinsais ir tamsiai mėlynais sportiniais marškinėliais.

Nuėjau pas Devinius. Eva Braun nebuvo jos mačiusi nuo užvakar dienos. Paklausiau: „Ji jums nieko nesakė?“ Eva Braun lėtai papurtė galvą nuleidusi akis. Pasakiau: „Nežinot, kur ji galėtų būti?“ Ji papurtė galvą. Aš buvau uždusęs, suprakaitavęs. Matydamas šią moterį tokią nekalbią ir ramią, sunkiai valdžiausi jos nesugriebdamas ir nepapurtęs. Pasakiau: „Ji pasiėmė lagaminą su drabužiais. Ir jūs visai nesijaudinat?“ Tada ji pažvelgė man į akis ir pasakė: „Jei mano duktė neatsisveikino su manim, vadinasi, ji grįš“. Daugiau nieko iš jos negalėjau išpešti.

Namie jau radau Bū Bū. Iš mano veido jis suprato, kad aš Jos neradau pas tėvus, ir nieko netaręs nusuko žvilgsnį. Mikis grįžo po gero pusvalandžio. Ji ir jam nebuvo nieko sakiusi. Jis neįsivaizdavo, kur galinti būti. Jo geltonuoju sunkvežimiu nuvažiavome į garažą ir aš paskambinau panelei Djė. Ilgai laukiau, bet niekas nekėlė ragelio. Žiuljeta uždėjo ranką ant manosios ir tarė: „Nesinervink. Ji sugrįš“. Henrikas IV žiūrėjo į žemę, rankas susikišęs į kišenes, su už marškinėlių iškirptės užkišta servetėle.

Su broliais laukėme kieme iki pirmos valandos nakties. Bū Bū tylėjo. Aš taip pat. Tik Mikis dėstė savo spėliojimus. Gal ją apėmė liūdesys ir ji nusidangino pas panelę Djė. Jos abi pava-

karieniavo restorane, kaip ir tada, per Jos gimimo dieną. O gal šiaip kas, nors jis ir pats tuo netikėjo. O aš žinojau, kad ji išėjo iš tikrųjų, kad nebegrįš. Jaučiau visa savo esybe. Nenorėjau praskysti brolių akivaizdoje. Pasakiau: „Gana. Einam gult“.

Kitą rytą, aštuntą valandą, pavyko prisiskambinti panelei Djė. Ji nebuvo Jos mačiusi. Nieko nežinojo. Bededant ragelį ji pratarė: „Palaukit“. Laukiau. Girdėjau jos kvėpavimą, lyg būčiau su ja tame pačiame kambaryje. Galų gale ji pasakė: „Ne. Nieko. Nežinau“. Surikau į ragelį: „Jei žinot ką nors – sakykit!“ Ji tylėjo. Girdėjau greitą kvėpavimą. Paklausiau: „Na?“ Ji atsakė: „Nežinau nieko. Jei ji grįš arba ką nors sužinosite, labai prašau man pranešti“. Jei ką nors sužinosite... Pasakiau, kad gali pasikliauti manimi, kad pirmiausias mano rūpestis bus pranešti jai, ir padėjau ragelį neatsisveikinęs.

Per pietus vėl nuėjau pas Evą Braun. Ji sėdėjo lauke, su sodininko peiliu rankoje, užverktomis akimis. Pasakė su akcentu, kuris man priminė Ją: „Aš įsitikinusi, kad ji nepaliks manęs, nieko nepranešusi. Aš pažįstu savo dukterį“. Paklausiau: „O aš, kas esu aš? Šuns vietoj?“ Pažvelgė į mane ir nuleido galvą. Atsakė: „Niekas, kaip ir man, jums netrukdo būti įsitikinusiam, kad ji atsiųs žinią“. Ji mąstė visai taip, kaip Eliana, o toji visada mane apstulbindavo užčiaupdama man burną, bet po to aš pasijusdavau lyg sudaužytas, kaskart vis labiau nepatenkintas, tarsi būčiau grimzdęs į juodą tuštumą. Pasakiau stovėdamas prieš ją: „Ji išvažiavo pas savo meilužį – tuo tai aš tikrai esu įsitikinęs. O jūs žinote, kas jis“. Ji nepakėlė akių. Švelniai palingavo galvą, atsiduso, parodydama man, kokios nesąmonės man galvoj. Atsakė: „Ji būtų jums tai pasakius tiesiai – pats žinote“.

Ji vėl man paruošė pietus kaip ir praeitą kartą, bet mes šnekėjomės nedaug. Tik dabar pamačiau, kaip, bent jau iš

išvaizdos, jos duktė buvo panaši į ją. Trumpa nosis, šviesios akys, tas pats judesių ir eisenos lėtumas. Prieš man išeinant ji pasakė: „Kada nors, jei tik ji man leis, aš jums papasakosiu, kokia miela maža mergytė ji buvo ir kiek prisikentėjo". Visomis išgalėmis ji stengėsi sulaikyti ašaras, bet jutau, kad vos man išėjus ims raudoti. Paklausiau: „O savo vyrui pasakėte viską?" Ji papurtė galvą.

Kitą rytą, o gal ir praėjus vienai dienai, – jau net neprisimenu, – prieš pietus Eva Braun atėjo pas mane į garažą net nenusirišusi prijuostės. Laiškanešys, kurį mačiau pravažiuojant geltonu mažagabaričiu pro šalį, nes laiškų man nebuvo, jai atvežė atviruką nuo dukters. Atviruką ne su gamtovaizdžiu, o su senoviškos mašinos vaizdeliu. Pašto antspaude – liepos 29 dienos data. Išsiųsta iš Avinjono. Pirmiausia žvilgtelėjau – iš kur. Pajutau, kad nieko nebesuvokiu.

Tušinuku, kaip visad be taškų ir kablelių, Ji rašė:

Brangioji mama,
Nesielvartauk, nes aš greitai grįšiu. Nežinau, ką parašyti Pin Ponui, todėl parodyk jam šitą atviruką, jis nežioplas ir supras mano mintį. Būtinai tegu perduoda Konjatai, kad man viskas gerai. Kitiems taip pat. Tuo ir baigiu, nes nebėra vietos. Nesijaudink. Bučiuoju. Tavo duktė.

Paskutinės eilutės gale, po adresu, užbraukusi turbūt žodį „Ji", didžiosiomis parašė ELIANA.

Atsisėdau ant remontuojamo sunkvežimio pakojos. Kad nesutepčiau, suėmiau atviruką tarp dviejų pirštų ir apsukau jį. Po vaizdeliu automobilio, kurio pradžioj neatpažinau, perskaičiau: *1930. Delajė. Modelis 108.*

Paklausiau Evos Braun, ar Ji turi pažįstamų Avinjone. Pasakė: ne. Patylėjusi ji paklausė, ar aš supratau jos dukters mintį. Linktelėjau, kad taip. Ji paklausė, ar ta mintis gera. Linktelėjau, kad taip.

Dabar aš jau žinau, ką Ji veikė tame mieste, kuriame prieš tai niekad nėra buvusi. Žinau, kad nors pasigailėtinai užsispyrusi ir vieniša, Ji rado laiko nueiti į universalinę ar į rūkalų kioską ir išrinkti būtent tą atviruką, o net jei Ji pamatė jį visai atsitiktinai, ar tas vis tiek neįrodo, kad Ji mane mylėjo?

* * *

Maniškis delajė turi 20 arklio jėgų, 6 cilindrus, 3 karbiuratorius, vairą dešinėje ir buvo sukurtas važiuoti 170 kilometrų per valandą greičiu. Tikriausiai niekad tiek nebeišspaus, bet jis dar geras automobilis ir daug man pagelbėjo per pastarąją tokią ilgą savaitę. Dažnai likdavau dirbti prie jo iki išnaktų, kad tik nereiktų grįžti į tuščią mūsų kambarį, o porą kartų net miegojau garaže. Ir su savo broliais nenorėjau kalbėtis. O ir ką galėjau jiems pasakyti?

Sekmadienį šeimininkas paskolino *DS*, ir nuvažiavau į Avinjoną. Palikau mašiną prie tvirtovės sienos. Pėsčias perėjau visą miestą. Ėjau į viešbučius, klausinėjau apie Ją. Siaubinga popietė. Jaučiausi pasimetęs tarp žmonių. Mačiau įsimylėjusias poreles, merginas, Jos vienmetes, įsikibusias į parankę savo mylimiesiems, besidžiaugiantiems gyvenimu, o aš basčiausi vienišas, sukaitęs. Vėliau sužinojau, kad Jos tą sekmadienį Avinjone jau nebebuvo. Ji kitur tęsė savo paieškas. Vakarėjant sugrįžau prie *DS*, ilgai sėdėjau, per priekinį stiklą žvelgdamas į tvirtovės mūro akmenis, tada pasukau raktelį ir pajudėjau iš vietos. Turėjau

atviruką, kurį man buvo davusi jos motina. Pakeliui į Forkalkję, sustojęs pavakarieniauti užkandinėje, išsitraukiau dar kartą. Nebeskaičiau, nes jau mokėjau mintinai.

Trečiadienio naktį delajė variklis ėmė suktis netrikdamas. Henrikas IV stovėjo greta. Jis pasakė: „Reikia viską dar kartą patikrinti, bet didžiausios bėdos jau baigėsi". Mes abu girdėjome, kad vis dar netvarkingas išmetimas, jis net pridėjo ranką prie vamzdžio galo. Pasakiau: „Jei tik tiek ir beliko, lengvai sutvarkysiu". Miegojau dirbtuvėse. Rytą mane pažadino Žiuljeta. Manęs ieškojo iš miesto, nes kažkur vėl prasidėjo gaisrai. Pasakiau telefonu, kad neatvyksiu. Tikėjausi, kad sugrįš Ji. Norėjau būti namie, kai Ji pasirodys.

Išvakarėse, kai važiavau į gaisrinę, buvau užėjęs į vaistinę pirkti aspirino, nes norėjau pažiūrėti, kaip atrodo tas Filipas, kurį Ji pažinojo. Jam keturiasdešimt, jis maždaug mano ūgio. Liesas, tokie, kaip Ji sakė, jai patikdavo. Jis panašus į nusenusį studentą ar greičiau į intelektualą – kalba trankiai, vengdamas žiūrėti į akis, nes yra drovus. Pasakiau jam, kad esu Jos vyras. Jis žinojo. Paklausiau, ar jis ją šiomis dienomis matė. Jis papurtė galvą. Pasakė: „Atleiskite" ir pasisuko į pirkėją. Mačiau, kad jo padėjėja, trisdešimtmetė mergina trumpais plaukais ir paniurusiu veidu, rengėsi išeiti. Palaukiau jos už kelių žingsnių ant šaligatvio. Bandžiau klausinėti, bet nesėkmingai, ji tik pagrasino pakviesianti policiją.

Paskui praėjau pro kiną *Royal.* Kaip jau pradžioj pasakojau, apžiūrėjau savaitgalį rodomo filmo su Džeriu Liuisu afišą. Sutikau į vakarinį seansą ateinančią Lulu Lu. Pasakė, kad rytoj po pietų bus laisva, ir sutarėm susitikti ketvirtą valandą prie kelio iš miesto.

Taigi ketvirtadienį, ketvirtą valandą, paėmiau mažagabaritį ir atvažiavau į pasimatymą su Lulu Lu. Tokiuose miesteliuose

kaip mūsiškis naujienos sklinda labai greitai, ir man nereikėjo jai daug aiškinti, – ji tuoj suprato, kaip aš jaučiuosi. Pasakė: „Mano vyras Nicoje. Važiuojam. Pas mane". Ji gyvena senoviškame name, kelyje į Piuže Tenjė. Atnešė alaus, ėmėme kalbėtis. Ji man pasakė: „Ta mergina ne tau. Sakau taip ne todėl, kad jos nemėgčiau. Aš jos net nepažįstu. Bet tu net nežinai, su kokiais vyrais prieš atvažiuodama į jūsų miestelį ji susitikinėdavo". Kalbėjomės ilgai ir vis apie tai, kas man nedavė ramybės.

Vienu metu – po pirmos alaus skardinės buvo išgertos dar kelios – mano ranka atsidūrė po Lulu Lu sijonu. Sėdėjome virtuvėje, ji – prieš mane, ir aš jai pasakiau kažkokią kvailystę, maždaug kaip: „Tu nors supranti mane" ar panašiai. Nuėjome į miegamąjį, ir ji nusirengė. Man buvo gėda žiūrėti į ją nuogą, – nemoku net paaiškinti, – pajutau, kad elgiuosi niekingai ir Elianos, ir jos atžvilgiu. Pasakiau: „Atleisk man". Ji mane palydėjo iki durų. Prieš man išeinant pasakė: „Pasikalbėk su savo broliu". Aš net nesupratau, ką ji turi galvoj. Kai pasakė „su savo broliu", pagalvojau apie Mikį. Pridūrė: „Su jaunėliu. Ji išvažiavo trečiadienį, 28-ąją, o jis viską žinojo anksčiau už tave. Tą popietę aš juos abu mačiau už miesto baseino".

Viską jums pasakoju labai smulkiai. Su nepasitikėjimu paklausiau: „Ką tu nori pasakyti?" Atsakė: „Nieko, tik tiek, kad mačiau juos kartu ir jie stovėjo už baseino prisiglaudę vienas prie kito. Abu atrodė labai liūdni. Štai!" Pasakiau: „Tai štai kokia tu..." Man net rankos ėmė drebėti, norėjosi jai užvažiuoti per veidą. Visas drebėjau nuo galvos iki kojų.

Nubėgau į mašiną ir grįžau į miestelį. Namie nebuvo nei Bū Bū, nei motinos. Surikau Konjatai: „Kur Bū Bū?" Ji nežinojo. Pasakė, bandydama atsikelti iš krėslo: „Dieve, kas tau, Florimonai?" Trenkiau durimis, bet ji jas vėl atidarė ir riktelėjo man

bėgant per kiemą iki mašinos: „Bū Bū nieko bloga nepadarė! Tai neįmanoma!“ Atsisukau, norėdamas jai atsakyti, bet suvokiau, kad ji negirdi, kad be reikalo šaukčiau, tik mostelėjau ranka, kad grįžtų į vidų, kad nesijaudintų. Mane krėtė drebulys – bent taip man atrodė. Dar niekad anksčiau man to nėra buvę.

Palikęs automobilį aikštėje, užėjau pas Brošarą. Per praskleistą karoliukų užuolaidą saulės spinduliai apšvietė barą. Išvydau Žoržą Masinį ir kitus greta jo. Gal tai buvo jo svainiai. Jutau prie nugaros limpančių marškinių vėsą. Per užuolaidos skimbčiojimą išgirdau kažkurio mestą frazę: „Pin Ponas vis dar ieško savo žmonos“. O gal ir ne tokią. Gal panašią. Pasukau prie Martinos. Ji sėdėjo prie stalelio su vaikinu, kuris jai krito į akį per mūsų vestuves, su tuo, kuris mums paskolino stereopatefoną. Paklausiau, ar ji nematė Bū Bū, gal žinanti, kur jis. Ji nežinojo. Žiūrėjo į mane nustebusi, baikščiomis akimis. Jos motina kažką pasakė, bet nepamenu ką – užkalbino mane, o aš atsisukau į Žoržą Masinį. Visi, kas matė tą sceną, paliudys, kad jis nepadarė ir nepasakė nieko, kad mane sunervintų. Tikrai! Jie gal jums pasakys, kad aš tyčia atėjau pas Brošarus, ieškodamas kliaučių. Bet tai netiesa. Aš net nežinojau, kad jis ten.

Pasakiau Žoržui Masiniui: „Džiaugiesi, kad man taip atsitiko?“ Jis atsakė: „Paklausyk, Pin Ponai, niekas tuo nesidžiaugia“. Liepiau nevadinti manęs Pin Ponu. Jis gūžtelėjo pečiais nusisukdamas. Pasakiau: „Tu gal visiems giriesi, kad anksčiau gulėjai su mano žmona?“ Jis dėbtelėjo į mane iš pykčio padygėjusiom akim. Pasakė, kad nereikia painioti dalykų, nes ne jis, o aš iš jo ją atėmęs. Pavadino Ją „Šitoji“, o mane „Pin Ponas“. Kumščiu vožiau jam į veidą. Jau sakiau, kad aš negreitas muštis. Tas kartas buvo vienintelis mano gyvenime. Nemoku muštis, bet esu aukštas ir turiu jėgos. Žoržas Masinis nulėkė atbulas, prakirs-

tom lūpom. Vos atgavęs pusiausvyrą, kitiems nespėjus jo sulaikyti, puolė mane, ir aš nesąmoningai, gindamasis, vėl jam trenkiau.

Aplinkiniai mus išskyrė. Viduje jaučiau tuštumą, širdis tabalavosi. Jam iš burnos bėgo kraujas. Kažkas padavė servetėlę nuo stalelio, kažkas sušuko, kad jam išmušti dantys. Šeimininkė pasiūlė paskambinti į policiją. Žoržas pasakė, kad nereikia, kad aš – kvailys. Per smakrą ant marškinių jam lašėjo kraujas, jis pratarė: „Nematot, kad jis pamišo?“ Tik tada, norėdamas išeiti, pajutau, kad kažkas mane laiko už rankos. Tai buvo Bū Bū. Nepastebėjau, kada jis pasirodė.

Liepiau jam sėsti į automobilį. Kai jis su motina grįžęs iš vynuogyno, Konjata jam pasakiusi, kad aš jo ieškojęs. Nenorėjau su juo aiškintis namie, todėl pasukau į vynuogyną. Vynuogynas šiek tiek tolėliau nuo miestelio, šlaito viršuj, šalia kelio, ir reikia kilti labai stačiu keliuku, kad į jį patektum.

Neišlipdamas iš mašinos paklausiau: „Ar tiesa, kad praeitą trečiadienį tu buvai su Ja už miesto baseino?“ Jis nustebo, kad man tas žinoma, bet patvirtino, kad buvęs. Nuleisdamas galvą pridūrė: „Tik neišsigalvok nebūtų dalykų“. Nors jis toks pat aukštas kaip aš, o gal net aukštesnis, aš visada jį laikiau vaiku. Pasakiau jam: „Nieko neišsigalvoju. Papasakosi pats“.

Jis atsisėdo ant šlaito vynuogyno pakrašty. Aš stovėjau vakaro saulėje, mano šešėlis krito ant jo. Jis buvo per trumpomis senomis drobinėmis kelnėmis, kurias nešiodavo prie darbų, stambiadryžiais mėlynai žaliais marškiniais. Ilgi plaukai vis krito jam ant akių. Pasakė: „Praėjusį trečiadienį bandžiau Ją sulaikyti. Bet tai buvo neįmanoma“. Paklausiau: „Kodėl, jei tu matei, kad ji išeina, neįspėjai manęs?“ Jis atsakė: „Ir tai buvo neįmanoma“. Nusibraukė sruogą plaukų, kad geriau mane matytų. Pasakė: „Ji nepanoro, kad aš tau pasakyčiau, nenorėjo matyti, kaip

tu reaguosi, ir gerai padariau, kad neįspėjau. Ji bijojo ir – ne be reikalo". Jis žiūrėjo man tiesiai į akis, pakėlęs galvą, o jo akys buvo liūdnos ir žvelgė su iššūkiu. Paklausiau: „O ko ji nenorėjo, kad tu man pasakytum?" Jis gūžtelėjo pečiais, pažvelgė į žemę, bet neatsakė.

Atsisėdau prie jo. Pasakiau: „Bū Bū, tu negali manęs palikti nežinioj. Negali slėpti". Kalbėjau švelniai, nežiūrėdamas į jį. Jis ilgai tylėjo, tarp pirštų trupindamas grumstą. Galop pasakė: „Ji kalbėjo su manim tą naktį, kai tu ją mušei. Ir dar kitą rytą. Ar tu atsimeni, ką Konjata mums sakė tą vakarą, kai šventėm vestuves? Tai buvo tiesa. Ji šaukiasi pagalbos". Aš tenorėjau išgirsti, kodėl ji išėjo, kur ji dabar, bet laukiau, nieko nesakiau. Jaučiau, kad jei paklausiu per anksti, jis man nieko nebepasakys. Pažįstu Bū Bū, žinau, koks jis. Jis tarė: „Prisiek, kad jei aš tau papasakosiu, tu nekelsi kojos iš miestelio, lauksi, kol ji sugrįš". Prisiekiau mūsų motina. Laikytis žodžio neketinau, nes tai juk tik tušti žodžiai, bet prisiekiau.

Jis papasakojo: „Praėjusią vasarą, kai ji dar gyveno Arame, po pietų eidavo į miško laukymę, aukščiau Briuskė. Su draugėmis, o kartais viena. Degintis. Vieną popietę ji buvo viena, o Jai negirdint prisiartino dviese ir ją sučiupo". Man užgniaužė kvapą, o kadangi jis tylėjo, aš paklausiau, ką jis nori pasakyti tuo „sučiupo". Jis nervingai gūžtelėjo pečiais ir atsakė nežiūrėdamas į mane: „Tai jos žodžiai. Aš neprašiau, kad ji paaiškintų. Jie ją sučiupo".

Po ilgos tylos jis tęsė: „Po dviejų ar trijų dienų jie ėmė bastytis aplink jos namus. Ji niekam nepasisakė, nes jie ją prigąsdino, be to, niekas miestelyje ir nebūtų ja patikėjęs. Pamačiusi juos prie namų, ji dar labiau nusigando. Ir nuėjo pas juos į mišką". Be garso surikau: „Pati?" Jis staigiai atsisuko į mane, jo veidą iškreipė įsiūtis, akys prisipildė ašarų. Ir jis atsakė blankiu ir

įtemptu kaip ir mano riksmu: „Ką reiškia – pati? Ar tu žinai, su kokiais niekšais ji susidūrė? Žinai, ką jie jai pasakė? Pasakė, kad žarstekliu sulaužys jai nosį ir išmuš visus dantis, o paskui tą padarys jos motinai, kad nuraus motinos plaukus ir privers ją juos suryti. Pasakė, kad jau ne su viena taip susidorojo, nusamdę kažkokius tipus. Vieną merginą taip sumaitojo, kad ji tapo visiška neįgaliąja – nes norėjo juos pergudrauti ir pasiskundė policijai. Supranti, ką?“

Įsikibęs man į marškinius, jis purtė mane, lyg norėdamas priversti suprasti kiekvieną jo tariamą žodį, o ašaros sruvo skruostais. Galų gale paleido, atbula ranka nusišluostė akis, nusisuko užsikosėjęs, nes jam trūko oro.

Pamažu nusiramino. Saulė jau buvo dingus. Viskas manyje sustingo. Bū Bū labai tyliai, bejausmiu, bespalviu balsu pratarė: „Kartą jie buvo mašina Ją nusivežę į kažkokį viešbutį. Daugiau ji jų nematė. Aukščiau Aramo tada baigė statyti užtvanką. Ji su tėvais persikėlė į namelį, kurį jiems davė merija. Šią žiemą, kai jos šeima apsigyveno čia, ji manė, kad viskas baigta. Tik kartais, prisiminus, ją apimdavo nerimas, bet galų gale ji patikėjo, kad jie ją terorizavo tik tam, kad galėtų pasismaginti su ja, kad daugiau jiems nieko nereikia“. Sekundę patylėjęs pridūrė: „O štai praėjusį mėnesį jie vėl ją susirado“.

Paklausiau: „Kada?“

„Likus dviem dienoms iki jos gimimo dienos. Ji vakarieniavo su savo mokytoja Dinyje. Vienas jų, tas, kuris buvęs pats šlykščiausias, kaip tik buvo restorane“.

„Jie gyvena Dinyje?“

„Ji man nesakė. Jie ją susirado, ir viskas. Privertė atvažiuoti į Dinį dar kartą, liepos 14-osios išvakarėse. Ji įtikinėjo save, kad po vestuvių jie ją paliks ramybėj. Bet ne. Jie jai parodė baisią

nuotrauką. Mergaitės, kurią jie sužalojo. Pagrasino, kad ir jai taip bus. Pasakė, kad ir tau tuoj pat nudirs odą, vos tik ji tau pasiskųsianti. Ji taip ir pasakė, tai jos žodžiai".

Nemačiau jo veido, bet jo balsas buvo bespalvis, be intonacijos. Vėl ranka nusibraukė ašaras. Sėdėjau nejudėdamas. Nežinau, ar aš buvau apstulbęs, ar man sunkiai sekėsi suvokti tokius neįsivaizduojamus dalykus, kurie vyko čia pat, greta manęs. Pasakiau: „Sunku patikėti!" Jis atsakė: „Ir man taip atrodė".

Pabandžiau prisiminti liepos 13-ąją. Kur buvau, ką dariau? Niekas tą akimirką neišplaukė atminty. Paklausiau: „Ko jie iš jos norėjo? Ji tau pasakė?" Jis atitarė dar tyliau: „Jie stengėsi per ją pasipelnyti. Pasakė tik tiek". Jaučiau tokį sielvartą, tokią neapykantą, kad šis smūgis man nepasirodė baisesnis už kitus. Prisiminiau jos susitikimą su tėvu per vestuves. Panelės Tiuso man pasakytus žodžius. Jos žodžius: „Prašau tave, prašau". Kitos dienos mūsų pokalbį apie palikimą. Man niekaip nesisekė susigaudyti savo mintyse. Pagalvojau, kad dabar svarbiausia kuo skubiau sužinoti, kur ji, surasti ją. Paklausiau: „Tu žinai, kur ji?" Jis papurtė galvą. „Kai šnekėjotės prie baseino, ji tau nepasakė, kur važiuos?" Jis atsakė: „Ji liepė užmiršti visa tai. Sakė, kad pati viena susitvarkys, paskui, kai aš nenorėjau jos paleisti, ji pasakė, kad viską išgalvojusi, kad tie du tipai niekad neegzistavo".

Patylėjęs paklausiau: „Tu tuo patikėjai?" Jis vėl papurtė galvą, kad ne. „Kodėl?" Atsakė: „Nes aš juos mačiau". Keista, bet tik po šito sakinio, o ne anksčiau, viskas įgavo realų pavidalą, žodžiai tapo vaizdais, o visas tas siaubas – mano gyvenimo dalimi. Pratariau: „Ką čia paistai? Ką paistai?"

Sekmadienį per lenktynes Dinyje, kai ji buvo dingusi, jis jos taip pat ieškojęs, kaip ir aš. Išvydo ją mažoje tuščioje gatvelėje,

mašinoje, stovinčioje prie šaligatvio. Ji sėdėjo priekyje, greta stambesniojo ir vyresniojo vyro. Antrasis sėdėjo už jų. Jie abu jai kažką aiškino, pradžioj labai gyvai, tada ramiau, tarsi įtikinėdami. Vos ją išvydęs, Bū Bū sustojo kitoj gatvės pusėj. Jis negalėjęs matyti jos veido, nes ji buvo nuleidusi galvą ir pasisukusi į juos, bet iš jos judesių jis supratęs, kad ji verkia. Jie jai ilgai kalbėjo, paskui staiga ji atidarė dureles, o priekyje sėdintis vyriškis ją sučiupo už rankos. Ji atrodė visiškai sugniuždyta. Nors Bū Bū negalėjo girdėti jo žodžių, bet tas vyriškis jai kažką piktai ir atšiauriai pasakė, o paskui šiurkščiai stumtelėjo ją lauk. Ji pasileido gatve nosies tiesumu, o Bū Bū negalėjęs bėgti paskui ją, nes tarp jų buvo ta mašina ir jis bijojęs, kad savo pasirodymu nepakenktų jai. Jis bandė užbėgti už akių lankstu per bulvarą, bet taip galutinai ją pametė iš akių.

Prisiminiau, koks pasikeitęs jis tada sugrįžo. O aš maniau, kad jis sielvartauja, nes Mikiui nesiseka. Prisiminiau, kaip jis visur mus sekiojo, laikydamas Ją už rankos, ir kaip liūdnai į ją žvelgė.

Kraujas man vėl ėmė srūti gyslose. Viskas sugrįžo į savo vietą, nes aš jau seniai buvau nusprendęs, ką turėčiau daryti. Atsistojau. Susitvarkiau marškinius, iš kurių buvo išlėkusi viena sagutė, kai jis prieš akimirką mane tampė. Paprašiau, kad papasakotų, kaip jie atrodė. Didysis, tas stambesnysis, galėjo būti apie keturiasdešimt penkerių ar penkiasdešimties. Jis jo nematęs stovinčio, bet vyriškis turėjęs būti mano sudėjimo, tik įkūnėjęs dėl amžiaus. Jo plaukai ir antakiai buvo žilstelėję, akys mėlynos. Regis, gerai įsitaisęs gyvenime. Juodadarbis, tapęs buržujumi. Kitas maždaug penkeriais metais jaunesnis. Liesas, didele nosim, skystais plaukais, nervingų judesių. Buvo apsirengęs kreminės ar rusvos spalvos lengvu kostiumu, su kaklaraiščiu. Daugiau Bū Bū nerado, ką pridurti, tik pasakė, kad

tas „jo svainis“ atrodęs plevėsa. Paklausiau, iš kur jis žinąs, kad jie svainiai. „Ji man sakė“.

Mašina, kurioj jie sėdėjo, buvusi juoda, gan aptrinta *504*, su Aukštutinio Provanso Alpių numeriais. Jis prisiminė tik skaičių „04“. Bandė įsiminti visą numerį, bet buvo taip sutrikęs, kad viską užmiršo. Stovėdamas prieš jį paklausiau, ar Ji minėjo jų pavardes. Jis pagalvojo ir tarė: „Tik gatvės pavadinimą. Jubako gatvė“. Stengėsi dar prisiminti, bet paskui lėtai, nusiminęs papurtė galvą.

Tada paklausiau: „Kodėl Ji viską papasakojo tau?“ Atsakydamas pakėlė akis: „Nes tą vakarą, kai tu ją primušei, ji nebeištvėrė. Turėjo pasiguosti. Kitą rytą viską papasakojo iš eilės. Vėliau niekad apie tai nebenorėjo kalbėti. Ji net nežino, kad aš juos mačiau mašinoje“. Ilgai žiūrėjome vienas į kitą prietemoje. Jis pratarė: „Aš nieko neslepiu. Jei tikrai nori žinoti, tarp manęs ir jos nieko nebuvo“. Jo balse jaučiau vos sulaikomas ašaras ir tuo pat metu jis buvo lyg pasišiaušęs gaidžiukas. Gūžtelėjau pečiais, pasakiau: „Tik to betrūktų“.

Nuėjau prie automobilio. Įsėdęs palaukiau jo. Grįžome nesikalbėdami. Kieme pamatęs Mikio geltoną sunkvežimį pasakiau: „Kitų nereikia painioti į šitą istoriją“.

Tuoj pat sėdome prie stalo. Mikis, motina ir Konjata žiūrėjo į mus nieko neklausinėdami. Pasiteiravau: „Per televiziją šįvakar nebus filmo?“ Atsistojau, įjungiau televizorių. Vakarieniavom tylėdami, kartkartėm pažvelgdavau į ekraną, nors nežinau, ką ten rodė. Paskui pasakiau, kad einu į garažą dirbti. Bū Bū paklausė, ar galįs mane palydėti. Paliečiau jo petį ir tariau: „Ne. Dirbsiu ilgai, miegosiu ten“. Mačiau, kad Mikis žiūri man į ranką – mano krumpliai buvo prakirsti trankant Žoržą Masinį. Paklausiau Mikio: „Tau sakė, kad aš susimušiau?“ Atsakė:

„Man sakė, kad tu jam išdaužei du dantis. Gal dabar jis užčiaups savo plačią burną“.

Eidamas keliu, giliai traukiau nakties vėsą. Miestelis skendėjo tamsoje, tik degalinė priešais garažą buvo apšviesta. O toleliau degė šviesa, tikriausiai pas Evą Braun, bet artyn nėjau. Man atrodė neįtikėtina, kad Ji būtų galėjusi viską, ką papasakojo Bū Bū, pasakyti ir savo motinai. Ir aš neklydau. Kartą vakare, gulėdama lovoje, Ji man pasakė: „Po kelių dienų viskas išsispręs“. Tai buvo rytojaus dieną po to, kai aš ją sumušiau. Eidamas keliu galvojau: „Ji tikėjosi, kad jie ją paliks ramybėje. Ji nenorėjo tavęs painioti į visa tai“. Pykau ant savęs, kad mušiau ją, ir, nors stengiausi kratytis tos minties, sakiau sau, kad tie du atmatos užmokės man su kaupu už visas Jos nuoskaudas.

Gerai žinau, kad tik apsunkinu savo padėtį, bet vis tiek privalau jums pasakyti. Karabino vamzdį nupjauti nutariau ne kitą dieną, o tą patį ketvirtadienio vakarą, rugpjūčio 5-ąją. Pirmiausia todėl, kad taip buvo patogiau jį įsidėti į lagaminą ar pakišti po striukės skvernu, bet ypač ir būtent tam, kad galėčiau iš arti matyti jų šlykščias fizionomijas, žiūrėti, kaip jie galuojasi mirtim. Tegu už tai man nors ir galvą nukerta.

* * *

Penktadienį, tai yra praėjusį penktadienį, jau įdienojus užėjau pas Evą Braun, o tada vėl į namus pasitikrinti, ar Ji negrįžus, paskui išstūmiau iš garažo delajė. Pasakiau Henrikui IV: „Nepyk, kad palieku tave vieną prie darbų. Bet man reikia apvažiuoti ratą“. Jis palingavo galvą atsidusdamas, bet tik dėl akių, vaizduodamas šeimininką, nes jis niekad nepykdavo ant manęs. Nepajutau, kaip nuvažiavau iki miesto, gal tik iš dešinės ne-

įprastai arti jutau prarają. Manau, kad ją pastebėdavau tik vos pradėjęs vairuoti mašiną, kai gavau teises.

Parodžiau savo kabrioletą Tesariui ir jo draugams. Aplaistėme įvykį bare. Tada Tesaris sėdo prie vairo ir išvažiavo į Piužė Tenjė kelią. Grįžęs pasakė: „Nevarinėk jos per daug, pravažinėk gerokai, nes ji kaip nauja". Jis pakvietė mane pietų, bet valgyti nenorėjau, pasakiau, kad negaliu. Nuvažiavau iki Ano, paskui iki Baremo. Pradžioj stengiausi įsiklausyti į variklį, bet greit lioviausi, nes jis ūžė ramiai. Šį kartą važiuoti iki Dinio neketinau. Pasukau į pietus, Šatoredono link, ir grįžau per Kastelaną. Važiuodamas pro Kastijono užtvanką, pakelėje nusipirkau sumuštinį. Valandėlę pavaikštinėjau. Kaitino saulė, o galvoje blaškėsi vaizdiniai. Aplink ežerą buvo daug poilsiautojų. Kai mano žvilgsnis tolumoj užkliūdavo už juodaplaukės mergaitės, vaidendavosi, jog tai Ji, ir nejučia paspartindavau žingsnį.

Į miestelį grįžau vakarėjant. Dar neišlipęs iš automobilio pamačiau mediniais laiptais bėgančią Žiuljetą. Ji pasakė: „Visur tavęs ieškom. Anri nuvežė tavo uošvienę iki autobuso, o gal iki traukinio, net nežinau". Žiūrėjo į mane su išgąstinga užuojauta. Pajutau, kad ji buvo pasirengusi man kažką pasakyti, bet dabar, mane pamačiusi, nesiryžta. Paklausiau: „Ją rado?" Bijojau, kad Jos jau nėra tarp gyvųjų. Žiuljeta atsakė: „Ji ligoninėj, Marselyje. Iš ten skambino panelei Djė, į Briuskė". Perklausiau: „Marselyje? Ligoninėj?" Žiuljeta žiūrėjo į mane vis su ta pačia išgąstinga užuojauta. Paaiškino: „Ji gyva. Tai visai kas kita. Ji ligoninėje jau nuo praėjusio šeštadienio. Jie tik šiandien išsiaiškino, kas ji tokia".

Nubėgau prie telefono. Nebegalėjau prisiminti panelės Djė numerio. Teko laukti, kol Žiuljeta jį surado. Kai išgirdau mokytojos balsą, prieš degalinę sustojo Henriko IV *DS*. Greta jo

sėdėjo moteris, bet negalėjau įžiūrėti, kas ji. Panelė Djė šaukė į ragelį: „Nenoriu kalbėtis telefonu. Noriu jus pamatyti. Jūs nežinot, ką jie jai padarė! Jūs nežinot!“ Aš užrikau, kad ji nusiramintų ir paaiškintų. Ji pasakė: „Ne telefonu. Dabar ji miega, jai duoda migdomųjų. Galėsit ją pamatyti ne anksčiau kaip ryt. Todėl maldauju, atvažiuokit pas mane, reikia pasikalbėti“. Pasakiau: „Po velnių, pasakykit, kas jai!“ Ji ėmė šaukti aukštu, nutrūkstančiu balsu: „Kas jai? Ji net nebežino, kas ji! Štai kas jai! Ji sako, kad vadinasi Eliana Devin, kad gyvena Arame ir kad jai devyneri metai! Štai kas jai!“

Ji ilgai verkė kitame laido gale. Keletą kartų pakartojau: „Panele Djė...“, bet ji neatsakė. Galų gale pratariau: „Atvažiuosiu pas jus“. Per mane užplūdusią neapykantą, kuri užgniaužė visas mintis ir surakino judesius, žinojau, kad prieš važiuodamas dar privalau padaryti vieną darbą, taigi pridūriau: „Bet ne tuoj pat. Laukit manęs“. Numečiau ragelį – jis nukrito, ir Henrikas IV, jį paėmęs, padėjo į vietą.

Jis atvežė slaugę, panelę Tiuso, kad prižiūrėtų tėvą Deviną. Šiuo metu prie jo sėdėjo mano motina. Eva Braun autobusu išvažiavo į Sen Obaną, dar turėjo persėsti į Marselio traukinį. Visi ją įkalbinėjo palaukti manęs, bet ji buvo nesulaikoma. Neverkė ir nesutriko. Tik norėjo būti prie savo dukters. Henrikas IV man pasakė, kad mašinoje, pati nesuvokdama, du ar tris kartus su juo kalbėjusi vokiškai. Prieš išvažiuodama paprašė Žiuljetos man pasakyti, kad atvežčiau drabužių, nes kai Ją atvežė į ligoninę, Ji neturėjo nei lagamino, nei rankinuko. Tai Timonos ligoninė. Tik aš turįs pasiimti sutuoktuvių liudijimą. Visą laiką kartojau: „Taip“.

Su delajė grįžau namo. Konjata ir Bū Bū jau viską žinojo. Liepiau Bū Bū nuvesti tetą į jos kambarį, nes man reikia nusi-

maudyti. Kai jie užlipo viršun, atidariau sieninę spintą, kur gulėjo šautuvai. Paėmiau remingtoną, dėžutę su šoviniais ir viską nunešiau į mašinos bagažinę.

Išsimaudžiau, nusiskutau, atsargiai atsakinėdamas į Bū Bū klausimus, nes nenorėjau jo jaudinti, o jis kamantinėjo, ką rengiuosi daryti. Pasakiau: „Važiuosiu pas ją. Tada ir nuspręsiu. O tu niekam nė žodžio".

Mūsų kambaryje paėmiau mėlynąjį nublukusį Jos lagaminą, sudėjau dvi sukneles, porą batelių, baltinių, naujus naktinius marškinius. Jos baltasis chalatas nebetilpo. Užsimoviau juodąsias kelnes, apsivilkau juodus Mikio marškinėlius ir rusvąją poplino striukę.

Grįžau į garažą. Buvo septynios, o gal pusė aštuonių. Pasakiau Henrikui IV: „Padaryk man paslaugą. Nueik pas Žoržą Masinį ir paprašyk, kad jis nepaduotų skundo prieš mane. Pasakyk, kad aš gailiuosi ir atlyginsiu jam, kiek reikės. Pasiimk Žiuljetą, ji geriau mokės su juo susišnekėti". Jis kelias sekundes žiūrėjo į mane tylėdamas. Žiuljeta stovėjo nejudėdama virtuvės tarpduryj, ant laiptų, vedančių į dirbtuves. Pridūriau: „Aš jūsų palauksiu čia. Leisk man paimti *DS* – nuvažiuoti į Marselį. Delajė gali sugesti kelyje". Manau, kad jis suprato, jog noriu jais atsikratyti pusvalandžiui. Jis nekvailas vaikinas. Aš nenorėjau, kad jie pamatytų karabiną, ne todėl, kad jie būtų galėję mane atkalbėti, – niekas nebebūtų galėjęs to padaryti, – bet bijojau, kad jų neapkaltintų, jei aš netyčia įkliūčiau. Jis nieko neatsakė. Pasisuko į Žiuljetą ir tarė jai: „Važiuojam. Važiuok kaip stovi, juk ne į pokylį".

Jiems išvažiavus, pastačiau delajė į garažo gilumą. Nusinešiau remingtoną prie varstoto ir elektriniu pjūklu nupjoviau, o tada nušlifavau vamzdį. Paskui, kiek įmanoma, sutrumpinau

buožę. Dabar iš šautuvo teliko tik apie 60 centimetrų. Taikyti nebus labai lengva, tačiau laikant abiem rankom dešimties žingsnių atstumu net iš pirmo karto neįmanoma nepataikyti. Rūpestingai išvaliau ir sutepiau. Neskubėjau. Stengiausi galvoti tik apie tai, ką darau.

Vienu metu prie degalinės sustojo mašina. Buvau apsijuosęs didelę kalvio prijuostę, kad neišsitepčiau. Kol pyliau benziną į *DS*, jos vairuotojas, prie kalnų perėjos dirbantis statybininkas, paklausė: „Girdėjau, kad tu vedei?“ Atsakiau: „Taigi“. Pažvelgiau į medinius laiptus prie namo. Prisiminiau tą sekmadienio vakarą, tuoj po vestuvių, kai Ji sėdėjo greta manęs, o aš rūkiau cigarą. Tada aš maniau, kad Ji myli tik mane, ir tai buvo tiesa. Ji nepaliko manęs, ją pavogė iš manęs ir sugniuždė, išvarė iš proto.

Nuvaliau metalo ir medžio dulkes nuo varstoto. Suvyniojęs į skudurą, įdėjau šautuvą į lagaminėlį. Susidėjau ir nupjauto vamzdžio bei buožės gabalus. Pakabinau prijuostę į vietą. Nusiploviau rankas. Atsisėdau lauke ant laiptų, laukdamas Žiuljetos ir šeimininko. Kaip ir per visą šią vasarą, buvo karšta, nors saulė jau seniai nusėdo už kalnų, o miestelis grimzdo tylon.

* * *

Ją rado paplūdimyje, Marselyje, priešais Borely parką. Liepos 31-ąją, šeštadienį, vos trims dienoms praėjus po to, kai Ji išėjo iš namų. Ji ėjo per smėlį, apsiavusi aukštakulniais bateliais, apsirengusi žydrąja nailonine suknele, akis nudūrusi į žemę. Kai jos paklausdavo, kas atsitiko, ji atšokdavo, nepratardama nė žodžio. Plaukai buvo užkritę ant veido. Jos elgesys buvo toks keistas, kad besimaudantieji – jau buvo šešta valanda vakaro – iš-

kvietė policiją. Ji neturėjo jokio dokumento. Neatsakinėjo į klausimus. Ji išvis nekalbėjo.

Ją nuvežė į vieną ligoninę, tada į kitą, į Timoną, kur yra psichiatrijos skyrius. Apžiūrėjo. Jokių smurto žymių, tik mėlynė ant kojos, kuri galėjo atsirasti parpuolus ant žemės. Ji buvo abejinga, leisgyvė, iš jos niekas negalėjo ištraukti nė žodžio. Šiaip buvo paklusni, leidosi vedama.

Pradžioj jai davė migdomųjų, ir ji miegojo iki antradienio. Tada vėl darė tyrimus. Atsibudusi ji liko visiškai tokia pat, abejinga, nelietė maisto, nekalbėjo. Policija veltui apieškojo paplūdimį ir apylinkes – niekas negalėjo jos atpažinti ir pasakyti, iš kur ji. Buvo apsirengusi tik suknele, kuri buvo išpurvinta, – todėl jie ir pagalvojo, kad ji galėjo susimušti krisdama, – kelnaitėmis, basutėmis, kokių pilna kiekvienoje parduotuvėje, ant piršto turėjo sutuoktuvių žiedą. Vidinėje jo pusėje mano prašymu buvo išgraviruota F ir E ir mūsų vestuvių data.

Ją vėl užmigdė ir maitino per veną iki pat šio penktadienio ryto. Atsibudusi ji nusišypsojo ir prakalbo. Negalėjo atsakyti į klausimus, nes nežinojo, kaip čia atsidūrė, bet pasakė, kad vadinasi Eliana Devin, gimusi Arame, Jūrinių Alpių departamente, 1956 metų liepos 10 dieną, kad ji iki šiol ten gyvenanti, La Furšo kelyje, ir kad jai devyneri metai. Jos gydytoja, ponia Solanža Fildman išsiaiškino, kad Aramas jau skendi užlietas vandeniu, ir tada paskambino Briuskė merei, panelei Djė.

Visa tai man pasakojo panelė Djė. Jos balsas buvo pilkas, akių vokai paraudę ir patinę, bet ji jau nebeverkė. Galvą buvo apsivyniojusi baltu minkštu rankšluosčiu. Manęs belaukdama ji nemažai išgėrė, o ir dabar vis sriūbteldavo.

Jos namas stovi ant kalvos, o sodas kyla pakopomis aukštyn, iš kur matosi ežeras. Viduj liūdna ir apšepę, linksmesnis tik vienas

kambarys, kurį ji vadina salonu ir kurį atnaujino motinai mirus. Visur pridėta knygų. Kai atėjau, ji turėjo jas nukraustyti nuo sofos, kad galėtų mane pasodinti. Per tas tris valandas, o gal ir ilgiau, kol sėdėjau pas ją, aš taip pat gėriau. Neprisimenu, nei ką kalbėjau, nei kaip elgiausi, gal tik tai, kad kai tylėdama ji be paliovos krimsnojo apatinę lūpą, aš neištvėręs pagaliau ištiesiau pirštus prie jos veido, kad liautųsi.

Jai, kaip ir Bū Bū, Ji viską buvo išpasakojusi, tik šiek tiek anksčiau. Iš liepos 13-osios į 14-ąją, kai taip vėlai grįžo namo. Išgirdau beveik tuos pačius žodžius kaip ir iš savo brolio, tik vienas dalykas mane privertė suklusti: abu niekšai Jai parūpino Dinyje butuką, kad Ji ten „priiminėtų vyrus". Bū Bū sakė: „Jie tikėjosi per Ją pasipelnyti". Aš tada pagalvojau apie išpirką ar kitokius pinigus, kurių jie iš Jos galėjo reikalauti, žadėdami palikti Ją ramybėje.

Ir panelė Djė nežinojo jų pavardžių, bet bepasakodama apie savo rūpesčius Ji buvo prasitarusi, kad vyresnysis turi lentpjūvę Dinio pakraštyje, o kitas – nekilnojamojo turto agentūrą Gasendi bulvare. Ji sakiusi: „Tai du solidūs miestiečiai, šeimų tėvai, o ne kokios padugnės, kaip kad dažnai manoma. Jei kreipčiausi į policiją, negalėčiau nieko įrodyti. Net mano lavono niekas nerastų". Man suspaudė širdį, kai išgirdau, kad Ji panelei Djė dar pasakiusi: „Jei jie nepaliks manęs ramybėje, aš vis tiek kaip nors jų atsikratysiu. Arba papasakosiu viską Pin Ponui ir tai padarys jis".

Ji tris kartus prašė panelės Djė atvažiuoti jos parsivežti iš Dinio: du kartus prieš mūsų vedybas, o paskui dar tą antradienį, kai Ji atseit vaikščiojusi po parduotuves su savo raudonąja suknele, o aš tada ją dar sumušiau kelio pakraštyje. Tą kartą panelė Djė su ja susitiko pavakary tame butuke, apie kurį Ji kalbėjo.

Vadinasi, jis tikrai egzistuoja. Jis ketvirtam aukšte, sename name, kiemo gilumoj. Namo numeris 173, Jubako gatvėje. Toje gatvėje tą sekmadienį, per lenktynes, Bū Bū kaip tik matė abudu vyriškius su Ja juodame pežo.

Galvodamas apie tą nelemtą antradienį, kai užvožiau jai antausį, prisiminiau du autobuso bilietus, kuriuos Ji ištraukė iš rankinuko virtuvėje. Paklausiau panelės Djė: „Tą vakarą iš Dinio Ją parvežėte jūs?“ Nusukdama akis, ji pratarė: „Ne, aš ją palikau tame bute. Ji nenorėjo grįžti su manim“. Vėl iki kraujo pakramčius lūpą, ji pridūrė: „Norėjau eiti į policiją, buvau pametus galvą iš baimės, mes net susipykom. Vėliau ji man nebeskambino. Nemačiau jos nuo antradienio vakaro“.

Ištuštino savo taurę. Žiūrėjo į šoną. Ir lyg prieš savo valią tarė: „Buto raktai turėtų būti laiškų dėžutėje. Paskutinė dėžutė nuo durų, po pirmo aukšto laiptais. Ji nenorėjo jų nešiotis bijodama, kad jūs nesurastumėte, bet kartu manė, kad jei viskas pakryps blogon pusėn, jums gali prireikti ten pakliūti“. Susivaldžiau, tik palingavau galvą lyg norėdamas pasakyti, kad po visko, kas įvyko, ši žinia jau nebeturi reikšmės. Ji vis tiek dusliu balsu paklausė: „Ką dabar žadat daryti?“ Atsakiau: „Pirmiausia nuvažiuosiu į Marselį. Tada nuspręsiu“.

Paskui ji mane pavalgydino virtuvėje. Nuo vakar buvau prarijęs tik vieną sumuštinį ir dabar valgiau turbūt su apetitu, nors neprisimenu, nei ką, nei kaip ji man davė. Tik regiu ją, sėdinčią prieš mane, su taure rankoj, apsivilkusią laisva šilkine persikų spalvos suknele, kurią prieš kelerius metus galėjai matyti visų parduotuvių vitrinose. Ji buvo girta. Pradėjo vėl iš naujo pasakoti, kaip Elianą surado Marselyje, paplūdimyje, priešais Borely parką. Kai pasakiau, kad jau aiškinusi, ji atsakė: „Tikrai“, ir dvi ašaros nuriedėjo jos skruostais.

Jau buvo vidurnaktis, ir ji norėjo, kad likčiau nakvoti, bet aš atsisakiau paaiškindamas, kad noriu iki Marselio važiuoti naktį ir kad vis tiek užmigti negalėčiau. Ji mane palydėjo iki sodo vartelių. Buvo beveik pilnatis ir mėnulio atspindžiai slydinėjo ežero paviršiumi. Ji pasakė: „Ir aš norėčiau ją aplankyti. Kai tik bus galima". Prižadėjau jai paskambinti. Stovėdama prie vartų su baltu turbanu iš rankšluosčio ant galvos, ji žiūrėjo, kol aš sėdau į mašiną ir pradėjau važiuoti. Rankoje laikė taurę.

Nuo Briuskė iki Dinio maždaug aštuoniasdešimt kilometrų, bet iki autostrados kelias labai vingiuotas. Antrą valandą nakties palikau automobilį Gasendi bulvare, prieš vienintelę dar apšviestą vietą – diskoteką, kurios savininkas išprašinėjo užsisėdėjusius lankytojus. Jis man paaiškino, kur Jubako gatvė. Nuėjau pėsčias. Ji buvo tyli ir tuščia, tik mano žingsniai aidėjo šaligatviu.

Pastate, kurį buvo man nupasakojusi panelė Djė, šviesos jungiklio nebuvo. Apčiuopom susiradau paskutiniąją laiškų dėžutę, vos matomą iš lauko sklindančioje šviesoje. Tai buvo medinė dėžutė su spynele. Stipriai ją truktelėjau, ir spynelė išlėkė su visa ąsele. Viduje buvo trys raktai, vienas ilgas ir du užšaunamai spynai. Ant dėžutės neįžiūrėjau jokios pavardės. Užlipau į ketvirtąjį aukštą. Didelis langas apšvietė laiptus. Abiejose laiptų aikštelės pusėse buvo po butą, tačiau kairiosiose duryse – tik viena spyna. Ėmiausi labai atsargiai atidarinėti dešiniąsias. Po kiekvieno rakto apsisukimo klausiausi, ar nieko nepažadinau.

Įėjau, uždegiau šviesą. Uždaręs duris, žvilgterėjau į virtuvę, kuri buvo labai siaura ir išdažyta raudonai. Ant kriauklės krašto stovėjo dvi išplautos taurės, šaldytuve – nugertas alaus butelis. Niekad taip ir nesužinojau, kas gėrė alų. Šiaip ar taip – ne Ji, nes ji jo negerdavo. Pasakoju jums viską taip, kaip man tada atrodė.

Kambaryje, taip pat raudonai dažytame, nepastebėjau, kad kas neseniai būtų lankęsis. Aksominis lovos apklotas buvo gerai išlygintas, sieninės spintos tuščios. Nepastebėjau jokių žymių, kad Ji čia buvo. Ant mažo stalelio stovėjo peleninė, tačiau švari. Pažvelgiau į vieną iš stalčių. Nieko.

Tada apžiūrėjau tualetą. Aš nesitikėjau veidrodyje virš praustuvo pamatyti savo žmonos atvaizdo vien tik todėl, kad jinai į jį žiūrėjo prieš kelias dienas, tačiau daiktas, už kurio užkliuvo mano žvilgsnis, ant lentynėlės, po veidrodžiu, mane paveikė beveik taip pat. Lyg kas po krūtine būtų smogęs. Ten gulėjo *Dupon* žiebtuvėlis su glotniame šono paviršiuje išgraviruotomis raidėmis *Ji.*

Pavarčiau jį rankoje svarstydamas. Tą nelemtą antradienį, kai aš išverčiau ant lovos visą jos rankinuko turinį, žiebtuvėlis ten buvo, tuo neabejojau. Vėliau Ji į Dinį važiavo tik vieną kartą, sekmadienį per lenktynes. Bent kiek man žinoma. Šiaip ar taip, jinai jį užmiršo – o tai visai nebūdinga Jai – arba paliko tyčia, kad aš surasčiau.

Ieškojau toliau. Toptelėjo mintis, ir nuėjau į virtuvę. Iš po kriauklės ištraukiau mažą baltą šiukšliadėžę, numyniau pakoją, bet joje buvo labai nedaug: *Gitanes* cigarečių nuorūkų ir tuščias maišelis nuo biskvitų. Nežinojau, ką ir galvoti.

Valandėlę sėdėjau ant lovos. Vėl peržiūrėjau stalčius. Įtikinėjau save: „Jei ji įsivaizdavo, kad tu turėtum kada nors čia ateiti, jei ji paliko raktus laiškų dėžutėje, vadinasi, kažkur yra tau paliktas laiškas“. Jau buvo ketvirtos pradžia. Kiek įmanydamas stengiausi vyti šalin mintį apie cigarečių nuorūkas šiukšliadėžėje ir apie tai, kad iki manęs čia lankėsi kitas vyriškis. Pagalvojau, kad ji turėjo saugotis abiejų niekšų ir būti atsargi. Ir staiga prisiminiau Jos laiškutį:

Na, vaikine, ir ką tu laimėjai,
knisdamasis mano rankinuke?

Aną kartą aš pamaniau, kad tie žodžiai skirti man. Bet kodėl būtinai man? O gal ji juos skyrė vienam iš tų dviejų, kurie ją stebėjo ir knisdavosi jos daiktuose? Jei dabar ji man ir yra palikusi laišką, tai jis turėtų būti ten, kur jiems ir į galvą neateitų ieškoti, bet man – taip, nes ji mane gerai pažįsta.

Jau buvo dešimt po keturių ir už lango ėmė švisti, kai staiga susiprotėjau. Grįžau į tualetą. Nuėmiau lentynėlę, ant kurios buvo padėtas žiebtuvėlis. Tai buvo keturkampė tuščiavidurė plastmasinė plokštė. Joje ir radau dvi vizitines korteles. Išėmęs jas, pakračiau lentynėlę, bet joje daugiau nieko nebuvo. Viena – Žano Lebaleko lentpjūvės Lažavio kelyje komercinė kortelė, kita – paprasta vizitinė kortelė: Mišelis Turė, nekilnojamo turto agentas, įstaigos adresas Gasendi bulvare, namų adresas Burdono plente. Ant Žano Lebaleko kortelės nugarėlės man nepažįstama rašysena buvo užrašytas staliaus adresas Dinyje, bet jis buvo kelis kartus perbrauktas.

Ji nieko nebuvo prirašiusi. Įsikišau korteles į striukės kišenę. Įstačiau lentynėlę į vietą, patikrinau, ar kambaryje neliko mano buvimo žymių, ir išėjau. Nusileidęs tamsoj sekundę dvejojau, bet paskui raktus pasiėmiau.

Tuščiame bulvare, brėkštant rytui, kuris žadėjo karštą dieną, įsėdau į *DS*. Nuvažiavau žvilgtelėti į miesto planą turistinės kontoros vitrinoje ir pažiūrėti, kur gyvena Turė. Tai Provanso stiliaus namas, kokių dažnai gali matyti reklamose. Burdono gatvė išeina į Burdono kelią, kuris veda į gydyklas. Aplink labai daug namų. Grįždamas Gasendi bulvaru Lažavio kelio link kairėje įsidėmėjau nekilnojamojo turto agentūrą.

Iki lentpjūvės vartų *DS* skaitiklis parodė penkis kilometrus. Netoli vartų stovi rodyklė į miestelį Le Briuskė. Labai keistai atrodė tas užrašas čia, taip toli nuo Aramo užtvankos ir dar tokią akimirką. Lyg kažkas būtų tyčia jį čia pastatęs, norėdamas mane įspėti, kad žino mano mintis. Aš netikiu Dievo – gal tik retkarčiais pagalvoju apie jį siautėjant gaisrų liepsnai, – bet šį kartą jaučiausi neįprastai. O gal ir dėl to, kad buvau pervargęs.

Lentpjūvės kieme pamačiau juodą pežo, apie kurį man kalbėjo brolis. Namo pirmo aukšto vienas langas jau švietė. Turbūt ten virtuvė ir joje kažkas dabar verdasi kavą, susivėlęs, užmiegotom akim, visai kaip Mikis arba aš rytais. Nuo kelio į dirbtuves labai aukštai ėjo telefono laidas – be kopėčių nepasieksi. Gerai apžiūrėjau kiemą, įsimindamas atstumus, pastatų išdėstymą, ir grįžau į mašiną.

Pavažiavau keliu dar apie trejetą kilometrų. Prieš pat Briuskė miestelį, dešinėje, miško link kilo kelias, ir aš pasukau juo. Palikau *DS* pamiškėje, toliau nuėjau pėsčias. Aplinkui namų nesimatė, bet užkopus ant kalvos atsivėrė aptvertos ganyklos. Viename iš aptvarų stovėjo apgriuvusi avidė. Priartėjau prie jos. Stogas buvo įsmukęs į vidų, durys išvirtusios.

Pažvelgiau į laikrodį ir pasileidau bėgte iki *DS*. Prireikė dviejų minučių, kol pribėgau prie mašinos, pavariau ją atbulą ir atsidūriau Dinio kelyje. Dar po dviejų minučių pralėkiau Lebaleko lentpjūvę.

Stabtelėjau kelioms sekundėms, o paskui vėl leidausi į kelią. Įvažiuodamas į miestą, pasukau į dešinę, tada kairėn bulvaru, einančiu lygiagrečiai su Gasendi bulvaru, stabtelėjau aikštėje, kur buvo automobilių stovėjimo aikštelė. Per daug negaišdamas, bet ir nerizikuodamas užšokti ant priekabaus policininko,

atsiradau čia per šešias minutes. Bet dabar gatvėse beveik nebuvo jokio judėjimo, kuris man trukdys, kai teks nulėkti tą patį atstumą gelbstint savo kailį.

* * *

Pravažiavęs Mėjas, nesustodamas nuo tilto per mašinos langelį išmečiau į Diuransą nupjautas šautuvo dalis. Toliau, tarp Manosko ir Ekso, sustojau stovėjimo aikštelėje ir, nuleidęs sėdynės atlošą, priguliau pailsėti. Užsnūdau. Kai prabudau, pro mane keliu lėkė mašinos ir sunkvežimiai. Buvo jau po devynių.

Po valandos atsidūriau Marselyje. Jau esu sakęs, kad Marselyje tarnavau kariuomenėje ir miestą gerai pažįstu. Lengvai susiradau Timonos ligoninę, tačiau psichiatrijos skyrius, kuriame Ją paguldė, yra nuošalyje, ir man teko sukti ratą po rato, kol radau duris. Aikštelėje remingtoną ir dėžutę su šoviniais buvau išėmęs iš lagaminėlio, ir dabar jie gulėjo bagažinės dugne. Bagažinę užrakinau raktu.

Eva Braun manęs laukė hole. Sėdėjo ant suolo labai tiesi, užmerkusi akis. Atrodė sublogusi ir susenusi. Buvo apsivilkusi tą pačią kreminę suknelę kaip ir aną dieną, kai apsilankė pas mus atšvęsti savo dukters gimimo dienos, tačiau dabar suknelė atrodė toli gražu nebe tokia puošni. Atvėrusi akis, pamatė mane su lagaminu rankoje ir tarė: „Vargšas mano žente, kiek rūpesčių jums pridariau visai be reikalo. Jau surado Elianos daiktus viešbutyje“.

Paklausiau, ar jinai ją matė. Liūdnai šypsodamasi palingavo galvą. Pasakė: „Atrodo ji neblogai. Gal net normaliai. Bet ji jau ne šiame pasaulyje, suprantat? Vis šaukiasi tėčio. Klausia, kodėl jis neatvažiuoja jos aplankyti. Tai vienintelis dalykas, kuris dabar

ją jaudina". Mačiau, kaip ašara pakibo ant blakstienų, bet jinai ją tuoj nubraukė. Įsmeigusi akis į grindis pridūrė: „Jie jai duoda migdomųjų. Jai dabar reikia daug miegoti".

Kiek vėliau slaugė mane nuvedė į palatą. Pasėdėjau pats vienas prie lovos, klausydamas jos ramaus alsavimo, daviau valią ašaroms, kurias tramdžiau tiek dienų. Ji gulėjo ant nugaros, į mazgą surištais plaukais, rankas ištiesus ant apkloto. Buvo įvilkta į pilkus grubios medvilnės marškinius be apykaklės, atrodė pasigailėtinai, lyg kalinė. Per miegus jos veidas buvo sukritęs, skausmingas, bet maža burna su putliom lūpom išliko tokia, kokią aš taip mylėjau.

Kai atėjo slaugė, atidaviau atvežtas jos sukneles ir baltinius. Pasilikau pustuštį mėlynąjį lagaminėlį, kuriame teliko mano marškiniai, glaudės ir tualeto reikmenys. Baltasis lagaminas stovėjo palatos kampe. Tyliai slaugės paklausiau, kokiame viešbutyje ją rado. Ji atsakė: „*Belle Rive*, netoli nuo Sen Šarlio stoties. Jūs turėtumėt ten užeiti, nes jūsų žmona nesumokėjo už viešbutį". Pasakiau: „Ji dar turėjo medžiaginį krepšį". Slaugė papurtė galvą, kad tokio neatnešė.

Prieš išeidamas pasilenkiau prie Jos, pabučiavau į vėsią kaktą, paliečiau jos ranką. Seselei žiūrint, nedrįsau bučiuoti į lūpas ir vėliau dėl to pykau ant savęs, dar ir dabar pykstu, nes likusius du sykius, kai Ją mačiau, tokios galimybės nebeturėjau.

Jos gydytoja ponia Fildman mane priėmė savo kabinete pirmame aukšte. Už jos nugaros per atvirą langą mačiau vyrus su chalatais ir šlepetėmis, lėtai vaikštinėjančius arkadų apsuptame sode. Gydytoja – penkiasdešimties metų moteriškė, juodaplaukė, nedidelio ūgio, gan apskritutė, bet gražių geraširdiškų bruožų ir besijuokiančių akių, su daugybe raukšlelių apie akis, kaip ir Mikio. Rytą ji jau buvo išklausinėjusi Evą Braun. Dabar ji man pa-

teikė klausimus, jie atrodė ir bereikšmiai, ir keblūs. Nepiktai pasakė: „Jei aš nenorėčiau visko išsiaiškinti, neklausinėčiau Jūsų“.

Ji neužpylė manęs nesuprantamais žodžiais. Išaiškino, kad mano žmona protiškai sutrikus jau seniai, gal daugelį metų, – ji dabar sakosi esanti devynerių, nes tai buvęs laimingas jos vaikystės laikotarpis, – o iki praėjusio šeštadienio gal tik ji viena ir tesuprato jai gresiantį pavojų. Tai neurozė. Ponia Fildman neabejojo, kad ši neurozė ėmė stiprėti pamažėle, po kažkokio nepakeliamo dvasinio sukrėtimo. Buvo dar ir kitas dalykas, kurį atskleidė pastarųjų dienų tyrimai: labai staigūs ir keliantys daug nerimo kraujo apytakos pokyčiai galvos smegenyse. Kai ją prislėgdavo nerimas, jie ir galėdavo būti alpulio arba tų „labai skauda viršugalvį“ priežastimi. Kita priežastis galėjo būti smulkiųjų kraujo indų, vadinamų kapiliarais, sužalojimo židiniai.

Ponia Fildman sakė: „Praėjusį šeštadienį nežinia kur, nežinia kodėl jūsų žmona patyrė tokį pat stiprų emocinį sukrėtimą kaip ir pirmąjį kartą. Tačiau šį sykį ji nebegalėjo likti tame gyvenime, kurį buvo susikūrusi. Nebepakėlė neurozės. *Ar jums yra tekę matyti pastatą su įgriuvusiu stogu?* Tai kažkas panašaus. Ji pasielgė labai neįprastai, kuo prieš keletą metų mano kolegos psichiatrai nenorėdavo patikėti: po patirto sukrėtimo ji iš neurozės perėjo į psichozę, tai yra į kitą ligos formą, kuris skiriasi ne tik sunkumu, bet ir pobūdžiu. Dabar visiems, išskyrus ją, aišku, kad ji kaip normali asmenybė nebeegzistuoja. Jai *iš tikrųjų* devyneri metai. Kai vakar palatoje ji save pamatė veidrodyje, nė kiek nesuabejojo tuo, kad ji maža mergytė, tik paprašė, kad veidrodį išneštų. Suprantate mane?“

Pasakiau, kad taip. Ir aš norėjau daug ko paklausti, bet sėdėjau ant kėdės su lagaminėliu prie kojų ligoninės kabinete prieš daug daugiau už mane išsilavinusį žmogų ir neišdrįsęs nuleidau galvą.

Tada ponia Fildman iš stalčiaus ištraukė kažkokį daiktą ir padėjo prieš mane. Atpažinau nagų lako flakoną iš spalvoto stiklo, kurį jau buvau matęs to nelemto antradienio vakarą, iškratęs jos rankinuką ant lovos. Ponia Fildman pasakė: „Kai jūsų žmoną surado paplūdimyje ir atvežė čia, ji laikė rankoj suspaudusi šį buteliuką. Reikėjo jėga iš jos atimti". Nesupratau, apie ką ji kalba. Pakratydama buteliuką ji man parodė, kad jame milteliai. Pasakė: „Dabar mūsų pramonė prigamina visokiausių dalykų. Gal net ir nagų lako miltelių. Bet čia ne lakas!" Aš pagalvojau apie narkotikus. Lyg skaitydama mano mintis, gydytoja papurtė galvą. Paaiškino: „Tai labai pavojingas vaistas širdies kraujagyslėms gydyti, dreboludetalis. Net kalbos nėr, kad koks gydytojas būtų jo prirašęs jūsų žmonai. Nežinau, iš kur ji jo galėjo gauti. Turėjo kokias trisdešimt tablečių, sutrynė jas į miltelius. Šiame vaiste yra toksino, kitaip tariant nuodų, net nežinau kiek kartų stipresnių už strichniną. Kad jums būtų aiškiau, pasakysiu: tokio kiekio užtektų visai šeimai išnuodyti".

Ilgai tylėjau priblokštas. Ji pasakė: „Jūsų žmona gal ir neketino pati gerti šių miltelių ar kam kitam suduoti. Esu mačiusi jaunų ligonių, kurie visad nešiodavosi pavojingų daiktų – skutimosi peiliukų, nuodingos rūgšties. Kad saugiau jaustųsi". Pakėliau galvą ir pratariau: „Taip, žinoma", bet aš taip nemaniau. Galvojau apie žodžius, kuriuos Ji buvo pasakiusi panelei Djė: „Aš vis tiek kaip nors jų atsikratysiu". Bandė tai padaryti pati viena, bet jai nepavyko. Atsistojau. Padėkojau. Ponia Fildman man paaiškino, kad savo žmoną galėsiu pamatyti rytoj po pietų, apie trečią valandą, tačiau turiu elgtis protingai, nes ji manęs gali neatpažinti. Atsakiau, kad to tikėjausi.

Išėjęs iš ligoninės, nuvežiau Evą Braun iki viešbučio *Belle Rive*, priešais Sen Šarlio stoties didžiuosius laiptus. Viešbutis pa-

togus ir gerai tvarkomas, nors ir nebrangus. Budintis tarnautojas prie durų nelabai Ją prisiminė – tik kad Jos akys šviesios. Tą 31-osios popietę, penktadienį, jis kaip tik budėjo. Ji čia atvažiavo jau apsilankiusi Avinjone. Jis jai liepęs užpildyti lapelį. Ji užrašiusi: „Žana Deramo, Nica, Frederiko Mistralio gatvė 38“. Evai Braun paaiškinau, kad taip vadinosi mano teta prieš vedybas. Budintis tarnautojas mus nuvedė į kambarį, kur Ji praleido naktį. Kambaryje, tarp gausybės lagaminų, buvo vokiečių pora. Mano uošvė su jais pasišnekėjo gimtąja kalba.

Nusileidęs žemyn, apmokėjau sąskaitą. Pastebėjau, jog Ji buvo prašiusi šeštadienio ryte kavos, paskui daug skambinusi, bet tik į Marselį. Paklausiau budėtojo, ar pas ją kas buvo atėjęs, bet jis nežinojo. Prisiminė tik jos akis, kurios jam pasirodžiusios „keistos“, nes buvusios mėlynos, – tuo neabejojąs, – bet vis tiek „bespalvės“.

Paskui nuėjome į stotį, prie traukinių tvarkaraščio. Eva Braun norėjo grįžti pas priežiūros reikalingą savo vyrą. Pasakė: „Atvažiuosiu kitą savaitę kartu su juo, jei jūs galėsite mus atvežti“. Traukinys į Dinį turėjo išeiti tik po valandos. Bijodama praleisti traukinį, ji atsisakė papietauti restorane. Suvalgėme šaltų užkandžių kavinėje prie didžiųjų stoties laiptų. Marselis labai triukšmingas miestas, o nuo karščio atrodė, jog nėra kuo kvėpuoti. Nedrąsiai šypsodama ji man pasakė: „Jaučiuosi, lyg būčiau girta“.

Kai traukinys pajudėjo, ji mojavo man ranka per langą, lyg būtų važiavusi į pasaulio kraštą, iš kur negrįžtama. Nors ji ir vokietė (ar austrė), bet tokia pat kaip mano tėvas, broliai ar mūsų giminės moterys. Tai žmonės, kuriems tenka viską iškęsti ir kurie nepalūžta. Žinot, ką aš sau pasakiau eidamas iš stoties, kai traukinys dingo iš akių? Pasakiau, kad Ji ir aš – mes abu – esame

visiškai kitokie, nepanašūs į juos visus. Ir ši mintis mane pripildė lyg ir pasitenkinimo, egzaltacijos ar to, ką pajutau, dviratininkų būryje išvydęs Mikio raudoną kepuraitę tą kartą, kai jis laimėjo savo pirmąsias lenktynes Draginjane.

* * *

Pervažiavau visą Marselį. Pakeliui, Prade, užėjau į universalinę ir nusipirkau tamsius akinius, raudonus marškinius ir ilgą juodą plastikinį maišelį, greičiausiai skirtą nešioti žūklės reikmenims. Jis gerai tiks mano karabinui.

Apsistojau viešbutyje Mazargo rajone, netoli nuo centro. Numeriai ten brangūs, bet užtat erdvu, šiuolaikiška, yra baras, du restoranai, šimtas penkiasdešimt vienodų kambarių, niekas į nieką nekreipia dėmesio. Pamačiau to viešbučio reklamą geležinkelio stotyje ir tikrai ji nemelavo: žmogus jame – lyg dulkelė minioje.

Registratūroje užpildžiau kortelę. Pasakiau, kad noriu išsimiegoti ir prašyčiau, kad niekas manęs netrukdytų. Net nepakeldamas į mane akių budėtojas pasakė, jog man tereikia ant durų užkabinti lentelę: „Prašom netrukdyti“. Lifte ir koridoriumi iki numerio mane palydėjo tarnautojas. Nenorėjau jam atiduoti nešti mano lagaminą. Kad per sutrintą jo kartoną jis sugebėtų įžvelgti, jog jame šautuvas ir šoviniai, nebuvo nė mažiausios tikimybės. Daviau jam arbatpinigių ir, vos tik jam išėjus, ant durų rankenos iš išorės užkabinau lentelę „Prašom netrukdyti“.

Vėl patikrinau karabiną, užtaisiau jį. Atsarginės apkabos neturėjau ir supratau, kad jei man teks iš eilės iššauti porą kartų, privalėsiu apgriuvusioje avidėje jį užtaisyti ramiai ir nesijaudin-

damas, kad neprarasčiau laiko. Ši mintis man itin kėlė nerimą, nes negalėjau įsivaizduoti savęs tokiu atveju, nesuvokiau, kaip viskas vyks.

Neramu man buvo ir dėl telefono lentpjūvės kieme. Prisiminiau, kad telefono laidų prijungimo dėžutė labai aukštai, virš dirbtuvės durų. Per toli nuo manęs, kad 30 centimetrų ilgio vamzdžiu galėčiau iš tokio atstumo į ją pataikyti iš pirmo karto. Teks pasistengti, štai ir viskas. Bet nuo vartų atsitraukti negalėsiu. Panelė Djė sakė: „Tai šeimos tėvas“. Nežinau, kiek sūnų ar dukterų bus namie, o jie tikrai bandys sučiupti mane, kai nudėsiu Lebaleką. Be to, nors ir negirdėjau kalbant apie šunį, bet neabejojau, kad jie jį turi. Teks stengtis likti prie vartų.

Štai apie ką galvojau, sėdėdamas viešbučio kambaryje su mėlynomis sienomis ir užuolaidomis bei raudonmedžio spalvos baldais. Karabiną ir šovinius sudėjau į plastikinį maišą. Į jį įkišau ir raudonus marškinius. Pastačiau maišą prie lovos galo. Celofaninį maišelį nuo marškinių įmečiau į tualetą. Nusirengiau, nusimaudžiau. Kambaryje buvo mažas šaldytuvas. Atsidariau skardinę alaus, grandinėle pririštu pieštuku – kas per prabanga! – užbrėžiau kryželį atsiskaitymo lape, gulinčiame ant šaldytuvo padėkle.

Išsitiesiau lovoje su švariomis glaudėmis, išgėriau alų galvodamas, kad rytoj pamatysiu Ją jau atsibudusią. Į galvą lindo visokios kvailystės – kad Ji mane atpažins ir staiga pasveiks. Pasakiau sau, kad tai nesąmonės. Užsimerkiau. Nemiegojau, tik snūduriavau, jausdamas mane supantį kambarį, girdėjau balsus koridoriuje ir duslų gatvės ūžesį.

Atsikėliau, kai mano laikrodis rodė keturias. Apsimoviau juodąsias kelnes, apsivilkau juoduosius marškinėlius, rusvąją striukę. Pasiėmiau tik plastikinį juodąjį maišelį. Turėjau pereiti barą.

Jame buvo pilna užsienio turistų. Kambario raktą ir vakar pirktus tamsius akinius įdėjau į *DS* daiktinę. Prieš išvažiuodamas į Ekso greitkelį, pripyliau pilną baką benzino ir patikrinau alyvą.

Važiavau neskubėdamas. Dinyje turėjau atsidurti ne anksčiau kaip septintą. Apie septynias ir buvau ten. Pastačiau mašiną mažytėje, ryte nusižiūrėtoje aikštėje. Pėsčias nuėjau į Gasendi bulvarą. Gatvėse dar buvo daug žmonių.

Maniau, kad Turė agentūra jau bus uždaryta, bet ji dar veikė. Viduj už metalinio stalo sėdėjo vyriškis. Jis ir pagyvenusi pora pasirašinėjo kažkokius popierius. Nesustodamas pažvelgiau į vidų per stiklą. Šiek tiek tolėliau perkirtau gatvę ir įėjau į didelį barą *Provençal*. Pasijutau lyg mitinge, tiek čia buvo žmonių ir visi garsiai kalbėjo. Paprašiau bokalo alaus ir telefono žetono.

Telefono kabina buvo biliardo salės gilumoj. Paskambinau į agentūrą: „Mišelis Turė?“ Jis atsakė: „Tas pats“. Pasakiau: „Paklausykit, pone Turė, noriu parduoti sklypą netoli Dinio, pakeliui į Lažavį. Gražus sklypas, beveik hektaro dydžio. Norėčiau, kad atvažiuotumėt jo pažiūrėti“. Jis paklausė, kaip vadinuosi. Atsakiau: „Plano. Roberas Plano“. Jis pasiūlė susitikti ateinančią savaitę. Pasakiau: „Matote, aš nevietinis. Esu iš Mantono. Išvažiuoju šiąnakt traukiniu“. Dideliu noru atvažiuoti jis nedegė. Pasakiau jam: „Paklausykit, pone Turė, garantuoju jums, kad įsigysite gerą pirkinį. Man skubiai reikia pinigų, suprantat? Sklypas vos už dešimt kilometrų nuo Dinio, beveik hektaras pievos ir piemenų namelis, kurį galima gražiai įrengti“. Jis padvejojo, paklausinėjo apie vietovę. Pagaliau tarė: „Prieš tai dar turiu užsukti namo“. Atsakiau: „Labai gerai, nes aš ten galėsiu būti tik prieš pusę devynių. Ilgai neužtruksim, kokį ketvirtį valandos“. Jis atsakė: „Gerai. Su jumis visad taip“. Manau, kad jis kalbėjo apie savo klientus. Paklausiau, ar jis žino Lebale-

ko lentpjūvę. Atsakė su beveik juntamu atgrasumu: „Na žinoma! Lebalekas mano svainis". Pasakiau: „Tai štai, už trijų kilometrų nuo jos, į dešinę, yra keliukas, kuris kyla miško link. Lauksiu prie jo. Kokia jūsų mašina?" Atsakė. Pasakiau: „Mane jūs atpažinsite iš karto. Aš su raudonais marškiniais".

Išgėriau alų, užsimokėjau ir nužingsniavau šaligatviu agentūros link. Turė jau rengėsi išeiti. Per stiklą negalėjau gerai įsižiūrėti, kaip jis atrodo, bet nebegaišau tam laiko. Spėsiu jį pamatyti, kai susitiksim. Net negalvojau apie tai, ką jis ir jo svainis padarė su Ja. Tai dabar pasidarė neberealu, kaip ir visas gyvenimas. Galvojau tik apie judesius, kuriuos turėsiu atlikti. Manau, kad jau kuris laikas nebegalėjau paaiškinti, kodėl esu čia ir ką darau, net nebeįsivaizdavau, kad po to vėl patekės saulė ir išauš kita diena.

Grįžau į *DS*. Striukę palikau mašinoj. Pasiėmiau juodąjį maišelį. Užsidėjau akinius nuo saulės. Užrakinau visas dureles ir sparčiu žingsniu nužygiavau plento iš miesto link. Saulė leidosi už kalvų, bet vis dar kaitino. Perėjau dvi reguliuojamas sankryžas. Kelyje, kuriuo turėjau sugrįžti atgal, eismas nebuvo labai intensyvus.

Praeidamas pro lentpjūvę nesustojau, tik porą sekundžių pasukęs į tą pusę galvą pamačiau kieme vilkšunį. Ir ilgaplaukį beveik Bū Bū amžiaus vaikinuką. Vartai buvo atidaryti, pro šalį lėkė mašinos. Tikėjausi, kad jų bus mažiau, nes kur gali važiuoti žmonės tokią vėlyvą šeštadienio valandą, rugpjūtį? Eidamas pajutau troškulį. Gal burna džiūvo nuo nerimo, tačiau nuo to akimirksnio troškuliu jau niekaip nebegalėjau atsikratyti.

Avidėje ant marškinėlių apsivilkau raudonuosius marškinius, atraitojau rankoves iki alkūnių. Iš maišelio išėmiau karabiną, paguldžiau jį sienos įduboje, ranka pasiekiamame aukštyje, į

dešinę nuo durų. Du ar tris kartus pasitikrinau, ar lengvai jį pasiekiu. Apačioj, ant žemės, padėjau maišelį. Paskui atsisėdęs ant slenksčio ėmiau laukti pusės devintos. Nebeprisimenu, apie ką galvojau. Apie troškulį. Apie tą sutapimą – ponia Fildman ištarė sakinį apie įgriuvusį stogą. O gal apie nieką.

Atėjus laikui, leisdamasis kelio link, pamačiau iš miško išeinančius vyrą ir moterį. Jie ėjo apsikabinę per liemenį ir matė tik vienas kitą. Nepastebėję manęs pėsti nuėjo į Briuskė pusę. Kelyje mašinų beveik nemažėjo. Man maudė širdį, burna džiūvo.

Turė vėlavo apie dvidešimt minučių. Kaip ir įsivaizdavau, jis sustabdė *CX* įvažiavęs į keliuką. Išjungė variklį, ištraukė raktelį ir įsidėjo į švarko kišenę. Buvo apsivilkęs vasariniu mėlyndryžiu kostiumu. Tokius dėvi mėsininkai. Pasirišęs ryškų, raudonai oranžinį kaklaraištį. Lipdamas iš mašinos tarė: „Atleiskite, pone Plano. Žinote, kaip būna su moterimis“. Ištiesė ranką. Buvo vidutinio ūgio, praplikusia kakta, pilkų akių. Jo šypsena, jo vikrūs pardavėjiški judesiai, atsikišę dantys – viskas buvo netikra.

Pasakiau: „Ten, aukštėliau. Einam pažiūrėti“. Pirmą akimirką man pasirodė, kad jau esu matęs tą veidą, bet įspūdis buvo toks miglotas, kad lioviausi apie tai galvoti.

Kopėme keliuku. Jis pratarė: „Ak, taip. Žinau. Jau esu čia vieną sklypą pardavęs“. Ėjau pirma jo per pievą. Jis sustojo apsižvalgyti. Nebeprisimenu, ką pasakojo. Jo žodžiai mano sąmonės nebepasiekė. Pirmas įėjau į apgriuvusį pastatą. Ranka siektelėjau karabino, sugriebiau jį, atsisukau į Turė. Jis nutilo vidury sakinio ir įsmeigė akis į ginklą. Be balso pratarė: „Ką tai reiškia?“

Parodžiau, kad pasitrauktų prie sienos. Vos neparkrito, užkliuvęs už nuolaužos. Paklausiau: „Į Avinjoną ją pasiuntėt jūs?“ Jis pažvelgė į mane prasižiojęs, bet tuoj pat nuleido akis į kara-

biną. Sumurmėjo: „Ką? Į Avinjoną?“ Ir staiga suprato. Paklausė: „Tą merginą?“ Atsakiau: „Elianą. Mano žmoną“. Jis sumosavo ranka prieš save, kad aš nešaučiau. Pasakė: „Klausykit! Toj istorijoj aš niekuo dėtas! Prisiekiu! Viskas per mano svainį!“ Kadangi aš tylėjau, jis bandė pajudėti palei sausą akmeninę sieną, bet apmirė pamatęs, kad aš keliu remingtoną. Laikiau jį abiem rankom, nukreipęs vamzdį jam į krūtinę. Jis išsiviepė, lyg norėdamas nusišypsoti, pratarė dar tyliau, negalėdamas atgauti balso: „Ne, nedarykit to. Jūs tik norit mane įgąsdinti. Prisiekiu, kad dėl visko kaltas mano svainis“. Aš neatsakiau. Nusprendęs, kad aš nenuspausiu gaiduko, atsiplėšė nuo sienos, staiga drąsiai pratardamas: „Na, gana. Juk nepatikėjot, ką ji sakė? Nematot, kad ji trenkta? Kuo aš dėtas, jei kokia šliundra...“ Aš iššoviau.

Šūvis nuaidėjo taip garsiai, kad dalelytę sekundės užsimerkiau. Jis žengtelėjo pirmyn, ištiesdamas ranką, lyg būtų norėjęs nukreipti karabino vamzdį, bet smūgis jį pribloškė prie sienos. Akimirką, kuri man pasirodė be galo ilga, stovėjo peršauta krūtine, nustebusiu veidu, paskui per šūvio dūmus krito kniūbsčias. Vien iš to, kaip jis krito, supratau, kad negyvas.

Išėjau lauk, apsidairiau. Tylu. Ir staiga suvokiau, kad krūmuose ir medžiuose čiulba paukščiai. Grįžau į pašiūrę. Įkišau karabiną į maišelį. Kai norėdamas paimti mašinos raktelį pasilenkiau prie jo, buvau priverstas vėl į jį pažvelgti. Jo švarkas nugaroje buvo išdraskytas ir kruvinas. Jis gulėjo atviromis akimis ant plytų nuolaužų.

Pasileidau bėgti. Atstumas, kurį ryte nubėgau lengvai, dabar man atėmė visas jėgas. Sėsdamasis prie *CX* vairo, nebegalėjau įkvėpti oro, lyg aplinkui būtų siautėjus liepsna. Akimirką lukterėjau ir įjungiau atbulinį bėgį. Praleidęs dvi signalizuojančias mašinas, atbulas išvažiavau į plentą. Kelyje kartojau sau:

„Būk atsargus. Būk atsargus“. Daugiau apie nieką stengiausi negalvoti. Stambūs prakaito lašai sunkėsi per antakius į akis, todėl nusiėmęs akinius rankove nubraukiau juos.

Prie lentpjūvės sustojau kairėje kelio pusėje. Karabiną palikau ant sėdynės. Variklio neišjungiau, dureles palikau praviras. Raudona saulė jau buvo prie laidos, ir paskutiniai jos spinduliai švietė man į nugarą. Sušukau: „Pone Lebalekai!“ Name ėmė loti šuo. Moteris su prijuoste pravėrė duris. Prisidengė akis nuo saulės ranka, kad matytų mane. Paklausiau: „Ar ponas Lebalekas namie?“ Ji atsakė: „O kokiu reikalu?“ Ranka mostelėjau į už manęs stovinčią *CX*. Pasakiau: „Noriu jam parodyti vieną daiktą. Nuo jo svainio“. Ji nuėjo pakviesti vyro. Ore kvepėjo sakais, o žemė vietomis buvo balta, lyg apsnigta medžio dulkėmis.

Jis pasirodė, taip pat prisidengė ranka nuo saulės akis. Aš nejudėjau iš vietos. Jis aukštas ir stambus, maždaug kaip ir aš, tik dvidešimčia metų vyresnis. Iki pusiaujo nuogas, rankoje laikė servetėlę. Paklausė: „Na, ko prireikė?“ Atsakiau: „Ateikit pažiūrėti“. Apsisukau ir nuėjau prie mašinos. Jis uždarė duris, ir jo žingsniai pasigirdo man už nugaros. Pasilenkiau ties sėdyne lyg ko ieškodamas tol, kol pajutau, kad jis jau per kelis metrus už manęs. Tada, abiem rankomis laikydamas karabiną, atsisukau ir žengiau jo link stengdamasis, kad nuo kelio ginklo nebūtų matyti.

Jis sustojo per septynis ar aštuonis žingsnius nuo nukreipto į jį vamzdžio. Primerkęs akis, įtemptai, kaip ir Turė, žiūrėjo į ginklą, bet reagavo kitaip. Ištarė: „Na jau, kas per žaidimas? Kas jūs?“ Jis buvo priblokštas, bet neišsigando, jo balsas liko ramus. Man jis pasirodė kažkur matytas. Už nugaros girdėjau lekiant mašinas. Pasakiau jam: „Aš esu Elianos vyras“. Jo krūtinė buvo apžėlusi, žilstelėjusi, kaip ir plaukai. Manau, kad tai buvo vienintelė akimirka, kai aš pagalvojau, kad Turė ir jis pergulėjo su Ja.

Tie šlykštūs gaurai ant krūtinės, tos stambios letenos. Pasakė: „Štai kas!“ Tarp pirštų sugniaužė į gumulą servetėlę. Atrodė grėsmingai. Žvilgterėjo į namą ir tylesniu balsu niekinamai iškošė: „Vargšas kvailys! Ir tu tiki, ką ji tau pasakoja! Niekad nesu nieko prievartavęs. O dabar ji visai manęs nebedomina, gali ją pasilaikyti sau“.Tada, gūžtelėjęs pečiais, atsuko man nugarą ir žengė namo link. Nuspaudžiau gaiduką. Gavęs kulką į nugarą, jis susverdėjo, paleido servetėlę, bet nepargriuvo. Susilenkęs, apglėbęs save rankom, dar bandė eiti. Išgirdau, kaip pasakė: „Mėšlas!“, iššoviau dar kartą, ir jis visu ūgiu išsitiesė peršauta galva.

Beveik tą pat akimirką atsidarė durys, pasigirdo lojimas ir šauksmai. Mačiau, kaip vokiečių aviganis metėsi į kiemą, bet aš turbūt stovėjau kaip įkaltas vietoje. Šuo nepuolė ant manęs. Lodamas ir inkšdamas ėmė šokinėti apie savo šeimininko kūną. Taip pat mačiau daug žmonių, kurie rėkdami išbėgo iš namo. Pasileidau prie *CX*. Pasąmonėje išplaukė tarp pirmojo ir antrojo šūvio girdėtas stabdomos mašinos garsas. Ir tikrai, už kelių metrų iš sustojusios mašinos iššoko vyras ir moteris, susirūpinę, kas čia įvyko. Kaip beprotis pagrasinau jiems karabinu šaukdamas: „Dinkit iš čia! Greičiau!“

Variklis dirbo. Truktelėjau iš vietos tą akimirką, kai anksčiau matytas ilgaplaukis vaikinukas, tikriausiai Lebaleko sūnus, įsitvėrė į automobilio dureles. Po kelių metrų jis nebeišsilaikė, ir aš nulėkiau Dinio kryptim šimtu dvidešimt ar šimtu trisdešimt per valandą. Sulėtinau tik prieš pat miestą, pasukau dešinėn. Teko sustoti sankryžoje paskui kitas mašinas. Tuo pasinaudojau – sukišau į maišelį karabiną ir akinius. Prie pat mažosios aikštės sustojau prie šaligatvio ir išjungiau variklį. Nusivilkau raudonus marškinius ir jais nutryniau vairą, greičių rankenėlę, nors ir žinojau, kad tai beprasmiška. Sukišau marškinius į maišelį.

Kai išlipau iš automobilio, bent dvi policijos mašinos su sirenomis nušvilpė Lažavio link. Tik bijodamas atkreipti praeivių arba per langus žiopsančiųjų dėmesį nepasileidau bėgti prie *DS*. Atlenkiau užpakalinę sėdynę ir po ja padėjau juodąjį maišą. Prieš pajudėdamas iš vietos apsivilkau striukę.

Prieš Bleonos tiltą, sankryžoje, kaip visad buvo daug mašinų, tarp kurių kelią skynėsi garsinį signalą įjungęs policijos automobilis. Užkardos dar nebuvo spėję pastatyti, ir aš iki Manosko važiavau paskui ilgą mašinų virtinę. Vienu metu mus pralenkė du ant motociklų palinkę policininkai. Vėliau juos pamačiau tarp žandarų, ties įvažiavimu į Milidžają. Jie stabdė visas *CX* ir *DS*, nes šių markių mašinos pagal dydį buvo panašios. Toliau viskas nutilo. Mano širdis aprimo. Tik kankino troškulys.

Tuoj po vienuoliktos Marselyje iš greitkelio įsukau į miestą. Nuvažiavau iki Kornišos. Prie jūros, ant uolos, akmeniu sudaužiau karabiną ir sumečiau nuolaužas į tamsų vandenį. Tokiu pat būdu atsikračiau likusių šovinių ir tamsių akinių. Grįždamas į viešbutį, dar du kartus stabtelėjau. Į skirtingus kanalizacijos šulinius sumečiau maišelį ir sudraskytus raudonuosius marškinius.

Vidurnaktį bare vis dar buvo pilna žmonių. Niekas į mane nekreipė dėmesio. Užlipau į savo numerį. Išgėriau dvi skardines alaus, nusimaudžiau po dušu ir atsiguliau. Kankino troškulys. Ketinau atsikelti ir išsiimti iš šaldytuvo butelį mineralinio, bet nebepajėgiau – nugrimzdau į besapnį miegą. Atsibudau be jokios priežasties, dar tamsoj. Jutau nerimą, lyg būčiau kažko nepadaręs, bet tik po gerokos valandėlės prisiminiau, kad nužudžiau du žmones. O paskui į pagalbą atėjo nuovargis, širdis ėmė plakti lėčiau, ir aš užmigau.

* * *

Pamačiau Ją kitą dieną, po pietų, baltai mėlynoje ligoninės palatoje. Ji stovėjo prie lovos, plaukai dengė pečius, akys buvo dar šviesesnės nei anksčiau. Buvo apsivilkusi balta vasarine suknele, viena iš tų, kurias aš jai atvežiau. Man buvo malonu, kad Ji pasirinko būtent ją. Stovėjo prieš mane labai tiesi, labai atidžiai žiūrėdama man į veidą. Jos šypsena buvo kiek neryžtinga, labai švelni, bet – kaip čia pasakius – visai svetima.

Nors buvo sekmadienis, ponia Fildman taip pat atėjo. Pasakė Jai: „Šis ponas tave pažįsta, jis pažįsta tavo tėtį". Ji linktelėjo galvą parodydama, kad patenkinta. Nežinojau, kas jai galėtų padaryti malonumą, todėl nupirkau gėlių ir dėžutę šokoladinių saldainių. Ji pasakė: „Ačiū, pone". Kol slaugė ieškojo vazos ir merkė gėles, Ji labai tyliai kalbėjo su savimi. Pratariau: „Eliana". Ji pažvelgė į mane su ta pačia svetima šypsena, ir aš pamačiau, kad ji laukia, kol aš prabilsiu. Pasakiau jai: „Jei tu ko nors nori, pasakyk man, ir aš tau atnešiu". Ji atsakė: „Norėčiau turėti savo sidabrinę širdelę, ir savo meškiną, ir dar norėčiau..." Neužbaigė sakinio, pravirko nežiūrėdama į mane. Paklausiau: „Ko? Ko norėtum?" Ji papurtė galvą, žvelgdama per ašaras, nieko nebepratardama. Ponia Fildman, stovėdama už manęs, jai pasakė: „Šis ponas – tikras tavo draugas. Po kelių dienų jis atveš tavo tėtį". Tada Ji per ašaras susijuokė ir ėmė vaikščioti po palatą kartodama: „Ak, taip! Labai norėčiau! Taip, taip, žinoma". Ir vėl, jau tyliau, labai greitai ėmė kalbėtis pati su savimi. Atrodė laiminga, nors skruostai buvo šlapi nuo ašarų. Ponia Fildman nejučia davė ženklą, kad reikia palikti Ją ramybėje, kad laikas išeiti. Tepabuvau pas Ją tik penkias minutes. Pasakiau: „Iki pasimatymo, Eliana". Ji atsigręžė į mane, vėl maloniai nusišypsojo. Skruostai buvo įdubę, galvą laikė labai tiesiai. Apžvel-

gęs ją visą, kad ilgiau išsaugočiau savyje jos vaizdą, pastebėjau, kad sutuoktuvių žiedą jai buvo numovę.

Koridoriuje atsirėmiau į sieną, o ponia Fildman pasakė: „Na, na, būkit protingas, aš juk jus įspėjau“. Susitvardžiau, nes man buvo gėda. Paklausiau: „Juk ji neliks visada tokia? Taip negali būti?“ Ji atsakė: „Nieko nėra neišgydomo. Jei visa širdimi tuo netikėčiau, dabar sėdėčiau prieš televizorių ir žiūrėčiau laidą apie krokodilus. Dievinu krokodilus. Atrodo, kad jie gyvena Žemėje nuo neatmenamų laikų“.

Pervažiavau per Marselį. Palikau *DS* Leono Gambetos alėjoje ir užėjau į kavinę. Kankino troškulys. Prie baro nebegalėjau pasakyti, ko noriu. Galų gale paėmiau mėtinio limonado, nes tai buvo Jos mėgstamas gėrimas, be to, jis geriau numalšina troškulį negu bokalas alaus. Rodosi, kad norėjau kažko, kas neegzistuoja.

Paskui pėsčias perėjau Kanebjerės bulvarą iki pat Senojo uosto. Praeiviai mane stumdė, bet aš nieko nesakiau, ėjau žiūrinėdamas vitrinas. Sidabrinė širdelė. Kur ji? Kur galėjo būti jos sidabrinė širdelė? Meškinas sėdėjo prie krosnies mūsų kambaryje. Prieš išvažiuodamas jį mačiau. Žiūrėjau į vandenį Senajame uoste, į alyvos ratilus jame, į garlaivius, kurie plukdė turistus į Ifo pilį. Eidamas atgal, Kanebjerės bulvaro kioske nusipirkau Paryžiaus laikraštį *Journal de Dimanche* ir nuėjau jį peržvelgti į kitą kavinę, kur vėl užsisakiau mėtinio limonado.

Jame jau rašė apie vakarykštį įvykį Dinyje, tačiau labai trumpai. Nepažįstamasis nušovęs lentpjūvės savininką jo namuose. Aukos svainis, nekilnojamojo turto agentas, dingęs. Jo automobilis jau surastas, jis pats dar ieškomas. Žinojau, kad pirmadienio laikraščiuose bus aprašyta plačiau, tačiau nejutau nieko panašaus į baimę. Man viskas buvo vis tiek.

Apie šeštą vakaro vėl sėdau į *DS*. Nusprendžiau grįžti namo, o rytoj vėl atvažiuoti pas Ją. Atvešiu meškiną, ir Ji bus laiminga. Šįvakar galėsiu pasikalbėti su Mikiu. Nepasakysiu jam, ką padariau, kad jo nekompromituočiau, bet jau vien jo veidas, jo pasakojamos kvailystės man bus didelė paguoda. Jis man pašnekės apie Edį Merksą, Merilin Monro ar Marselį Amoną. O jei kalba pasisuks, ir apie Rokarą. Pasak jo, Rokaras tikras socialistas ir viskas, ką jis sako, protinga. Prisiekiu jums, kai jis ima šnekėti apie tai, jums belieka tik ausis vata užsikimšti.

Net nepagalvojęs, pasukau per Obaną ir Brinjolį. Negalėjo būt ir kalbos, kad grįšiu namo per Dinį. Nuvažiavau iki Draginjano, ten suvalgiau sumuštinį ir pasukau per Kastelaną ir Ano. Šimtą aštuoniasdešimt kilometrų.

Pirmas žmogus, kurį sutikau įvažiavęs į miestą, buvo Vava, vaikinas, kuris perpiešė Konjatos vyro portretą. Jis šlaistėsi su didžiuliu aplanku apie kavinių terasas, siūlydamas turistams savo kūrinius. Vava pasakė, kad Mikis su Žoržete kine. O antrojo mano brolio jis nebuvo matęs. Pasiteiravo, kaip Ji. Pasakiau: „Ačiū, gerai". Pastačiau mašiną mažoje gatvelėje, prie *Royal*, už senojo turgaus aikštės. Lulu Lu sėdėjo kasoje, bet nebeturėjau nori su ja susitikti. Kaip jau esu pradžioj sakęs, laukdamas pertraukos įsitaisiau kavinės terasoje prieš kino teatrą.

Ir kada aš pradėjau jums viską pasakoti? Kitą dieną, pirmadienį vakare? Pasakojau visą pirmadienio naktį, antradienį po pietų, o dabar jau trečiadienis. Viso labo tik trečiadienis, rugpjūčio 11-oji. Tik ką pasitikrinau užrašų knygelėje, kurią įsigijau, kad galėčiau diena iš dienos per visą šį pavasarį ir vasarą užrašyti bent kelis žodžius, kurie tik man turi prasmę, apie tai, kas įvyko nuo tos popietės, kai aš šokau su Ja, laikiau Ją pirmą kartą savo rankose. Tai buvo taip seniai.

Taigi, kaip jau jums sakiau, per terasos stiklą žiūrėjau į Džerio Liuiso filmo apšviestą afišą, laukdamas pertraukos, laukdamas pasirodančio Mikio. Galvojau apie savo lagaminą. Niekaip negalėjau prisiminti, ką aš su juo padariau. Prisiminiau tik, kad kai mokėjau už kambarį viešbutyje, lagaminas stovėjo man prie kojų, o paskui nieko nepamenu. Nepamenu, kad būčiau jį dėjęs į *DS* bagažinę. Gal jis ten yra. Per šias dienas ir aš jau pradedu kraustytis iš proto.

Iš kino teatro pasipylė jaunimas. Degėsi cigaretes, valgė eskimo ledus. Pagaliau pasirodė Mikis su Žoržete. Jis buvo su juodomis kaip ir aš kelnėmis ir žalsvai melsvais marškinėliais. Ėjo plačiapetis, išdidus kaip povas. Jeigu nesi matęs Mikio, per pertrauką išeinančio iš kino teatro, pasipūtusio kaip povo, metančio aplink stovintiems „Kaip sekasi, seni?", su šypsena, spindinčia viršutinės dantų eilės baltumu lyg Hemfrio Bogarto, sunku ir įsivaizduoti, ką reiškia turėti tokį brolį kaip Mikis. Tokią minutę sugnybia širdį ir ima noras kvatotis.

Keldamasis nuo kėdės pabeldžiau į stiklą, ir jis mane pamatė. Pažvelgęs pamatė ir dar daugiau. Žoržetė norėjo eiti paskui jį, bet jis jai kažką pasakė, ir ji liko lauke, po žibintais, o jis įėjo vienas. Aš gėriau alų, jis taip pat užsisakė bokalą. Paklausė apie Ją. Papasakojau apie savo apsilankymą vakar ir šiandien po pietų. Pasakiau, kad ponia Fildman man pasirodė gera gydytoja ir kad aš ja pasitikiu. Jis išgėrė alų suraukęs kaktą kaip visad, kai galvodavo, ir tarė man: „Tu atrodai visiškai nusivaręs. Greitai ir pats pakliūsi į ligoninę".

Tylėdami sėdėjome vienas prieš kitą, o paskui jis man pasakė, kad jo šeimininkas Feraldas nori susitikti su manim. Aš esu matęs Feraldą gal dešimt kartų – labas, kaip sekasi – jis net buvo atėjęs pas mus per vestuves, tačiau jo gerai nepažįstu ir retai

prisimenu. Kadangi nustebau dėl tokio jo noro, Mikis man pasakė: „Tai dėl buvusio jo lentpjūvės darbuotojo, tokio Lebaleko“. Pajutau, kaip man užėmė kvapą, bet niekuo neišsidaviau. Jis pridūrė: „Prieš dvi savaites Ji buvo atėjusi pas Feraldą ir klausinėjo apie Lebaleką. Jis dirbo vairuotoju ir parvežė mūsų tėvo mechaninį pianiną į miestelį. Žinai, tada, kai norėjom jį užstatyti lombarde“. Aš paklausiau: „Apie ką tu kalbi? Kas čia per istorija?“ Matyt, aš surikau per garsiai, nes Mikis sutrikęs žvilgterėjo į salę. Atsakė man: „Aš nieko nežinau. Feraldas man pasakė, kad nori su tavim pasikalbėti“.

Užsimokėjau. Kitoj gatvės pusėj nuo kino teatro pasigirdo skambutis – baigėsi pertrauka. Išėjom iš kavinės, Žoržetė stovėjo ant šaligatvio nepatenkinta, kad brolis paliko ją vieną. Pabučiavau ją į abu skruostus. Pasiteiravo apie Elianą. Atsakiau: „Mikis tau papasakos“. Mikis pakvietė mane: „Eikš su mumis. Pasijuoksi filme ir palengvės“. Atsakiau, kad ne, kad dabar nelabai ima juokas, ir atsisveikinau. Palaukiau, kol jie įėjo į salę. Prie durų po pertraukos bilietukus surinkinėjo Lulu Lu. Kilstelėjau ranką pasisveikindamas ir pasukau prie *DS*. Lagaminas buvo bagažinėje.

Atvažiavęs į miestelį, namo, Konjatą ir motiną radau virtuvėje, prie televizoriaus. Motina tuo pat metu lopė baltinius. Ji išjungė televizorių, ir aš papasakojau apie abu savo apsilankymus ligoninėje. Du ar tris kartus Konjata pertarė: „Ką? Ką?“ ir man teko vėl viską kartoti labai aiškiai tariant žodžius. Bū Bū pietums nebuvo grįžęs ir dar buvo likę su pupelėmis troškintos avienos, bet aš pasakiau, kad valgyt nenoriu. Man gerklėj stovėjo Draginjane prarytas sumuštinis.

Pasiteiravau motinos: „Ar tu žinai, kas buvo tas vairuotojas, kuris parvežė mūsų mechaninį pianiną, kai aš buvau dar mažas?“

Ji atsakė: „Aš net suradau važtaraštį. Parodžiau jį mažajai. Tai Žanas Lebalekas. Manęs tą vakarą nebuvo namie, nes tada mirė Masinio tėvas. Žaną Lebaleką matydavau dažnai. Tavo teta – taip pat, paklausk ją“.

Ji užlipo į savo kambarį atnešti važtaraščio, ir aš pakalbėjau su Konjata. Vienu metu, kai ji įsivaizdavo Elianą bepročių ligoninėje, jos akyse pasirodė ašaros. Dusliai, garsiu, bet bespalviu balsu pratarė be jokios intonacijos: „Tai buvo Žanas Lebalekas ir jo svainis. Jie sėdėjo čia, šitoje virtuvėje, su tavo vargšu tėčiu. Aš labai gerai prisimenu. Buvo pirmadienio vakaras, 1955-ųjų lapkritis. Labai prisnigo. Jie pargabeno pianiną ir gėrė vyną čia, virtuvėje, o tu taip pat buvai čia, tau buvo dešimt metų“.

Aš nieko negalėjau atsiminti. Išliko tik tas įspūdis, jog kažkur esu matęs Turė veidą, o paskui vėl tas pats įspūdis, išvydus Lebaleką, kai jis, įtemptai žvelgdamas į karabiną mano rankose, metė man: „Kas per žaidimai?“ Daug kartų kartojau Konjatai, kol ji pagaliau suprato, ko klausiu: „Kada tu su Ja apie tai kalbėjai?“ Konjata atsakė: „Su mažąja? Dvi dienos prieš jos gimimo dieną, kai ji važiavo pas savo mokytoją ir grįžo labai vėlai“.

Sėdėjau galustalėj, rankas pasidėjęs ant kelių. Norėjau susivokti, bet nepajėgiau. Net nesuvokiau, apie ką turiu galvoti. Kas bendra šioje istorijoje tarp pianino, mano tėvo ir žiemos prieš daugiau kaip dvidešimt metų? Viduj jaučiau ledinę tuštumą.

Motina padėjo prieš mane popierių. Tai buvo važtaraštis, apie kurį kalbėjo. Perskaičiau jame Feraldo, Lebaleko ir mano tėvo pavardes. Lapo viršuj – data: 1955 lapkričio 19-oji. Prie mano tėvo parašo, apačioj – 21-osios data. Pažvelgiau į motiną, į Konjatą. Pasakiau: „Nesuprantu. Kodėl Ji stengėsi ką nors sužinoti apie tą vairuotoją? Ji dar nebuvo gimus“. Nors ištariau šį sakinį beveik be garso, tik sau, Konjata suprato. Pasakė: „1955-ųjų

lapkritis, tėvas nežinomas. Jei tu nesupranti, kodėl ji stengėsi ką nors sužinoti apie tą vairuotoją, tai esi tikrai visiškai kvailas". Ir ji susigūžė krėsle, akis nudūrus į grindis.

Pažvelgiau į ant židinio stovintį žadintuvą ir pasakiau motinai, kad nuvažiuosiu iki garažo grąžinti mašiną šeimininkui. Ji nustebo: „Taip vėlai?" Buvo beveik vienuolikta, tačiau norėjau dar šiandien pamatyti Evą Braun, nebegalėjau laukti rytdienos. Pasakiau: „Eikit miegoti. Ryt pakalbėsim apie tai". Prieš išeidamas išgėriau dvi stiklines vandens iš čiaupo.

Pas Evą Braun, antrajame aukšte, viename lange degė šviesa. Pasibeldžiau į stiklines virtuvės duris. Mėnulio pilnatis švietė taip ryškiai, kad mačiau save stikle kaip veidrodyje. Žengtelėjau atgal ir gan garsiai pasakiau: „Tai aš, Florimonas". Pradžioj maniau, kad ji neišgirdo, norėjau vėl belsti, bet virtuvėj užsidegė šviesa, durys atsivėrė.

Ant naktinių marškinių Eva Braun buvo užsivilkusi šviesų, lengvą chalatą ir rišosi diržą. Ant smilkinių lygiai sušukuoti plaukai buvo susegti plačia sege. Atidarydama duris, ji plačiai nusišypsojo, nes pamanė, kad jei aš nesulaukiau ryto, tai, matyt, atnešu gerą žinią. Jos veidas pasikeitė vos išvydus manąjį.

Įėjau į virtuvę. Atsirėmiau į sieną. Ji norėjo, kad atsisėsčiau, bet papurčiau galvą. Jos akys buvo tokios pat kaip ir dukros, tik tamsesnės. Į jas žiūrėdamas pasakiau: „Aš turiu žinoti tiesą. Nebegaliu. Jūs pati matot, kad nebegaliu. Kas įvyko Arame 1955-ųjų lapkrityje?"

* * *

Jūs jau žinote, ką Eva Braun man papasakojo tą naktį. Ji tą patį pasakojo jums, kai jūs pas ją buvote vakar. Tikriausiai kal-

bėjo tais pačiais žodžiais, tais pačiais sakiniais, kuriais atsakinėdavo savo dukrai, kai ši ją kankindavo klausimais.

Nutraukiau ją tik vieną sykį – toj vietoj, kai supratau, jog Eliana galėjo patikėti, kad kitus du lydėjęs italas, tas Italas labai juodomis akimis ir vešliais ūsais, buvo mano tėvas. Iš pasipiktinimo man užėmė žadą. Nesugebėjau išaiškinti, kad tai neįmanoma. O ir kaip išaiškinti? Neįmanoma, ir viskas.

Susitvardęs leidau Evai Braun išsakyti iki galo viską, ką aš privalėjau žinoti. Apie jos pažintį su Gabrieliu Deviniu karo nusiaubtos Vokietijos keliuose. Apie tai, kaip kelionės į Greneblį metu per akimirksnį sudužo mažos mergytės, kurią vadino Ja arba Šita, gyvenimo laimė. Vėl išgirdau pasakojimą apie šunį, kuris po valgyklos staleliu rijo jos duodamus mėsos gabaliukus. „Liuciferis, na, tai kaip velnias“. Eva Braun sėdėjo ant laiptų, vedančių į miegamąjį, nepakeldama akių į mane. Jos balsas buvo liūdnas ir blankus, bet gana garsus, kad girdėčiau. Aš sėdėjau ant kėdės, kurią buvau pasistatęs prie pat jos.

Pagaliau ji man papasakojo, kad dėl jos duktės kaltės, – kai jai buvo penkiolika metų, – tas, kuris ligi tol vadinosi jos tėvu, buvo paralyžiuotas, nes jinai jį daužė kastuvu. Ji norėjo man pasakyti, kodėl taip įvyko, tačiau ėmė raudoti. Uždėjau ranką jai ant peties, duodamas suprasti, kad nereikia aiškinti. Namie atgavęs sąmonę, Gabrielis Devinis pasakė, kad pats nukrito nuo aukštų kopėčių genėdamas medžius, o daktaras Kontas tikriausiai dėjosi tuo tikįs.

Ilgai tylėjome. Ji liovėsi verkusi. Tarp maišaties mano galvoje vienintelė bent kiek rišlesnė mintis buvo ta, kad aš nušoviau du niekšus, klaidingai supratęs aplinkybes. Jie Jos nepažinojo, nežinojo, kad Ji galėjo būti vieno iš jų duktė. Pamačiusi mechaninį pianiną, Ji pati ėmė ieškoti ir susirado juos. Kadangi mano

tėvas jau miręs, ji nebegalėjo suvesti sąskaitų su juo. Tada pasinaudojo manimi, kad nubaustų kitus du.

Pasakiau Evai Braun: „Aš gerai pažinojau savo tėvą. Jis negalėjo būti tarp tų, kurie užpuolė jus“. Ji atsakė nežiūrėdama į mane: „Žinau. Ir mano duktė pastaruoju metu tai suprato. Tą sekmadienį, kai jūsų brolis laimėjo lenktynes, o Ji miegojo čia, ji tai suprato, aš tikrai žinau. Manau, kad ji išvažiavo tik todėl, kad norėjo surasti tą, kuris vadinosi Italu“. Prisiminiau Ją tomis paskutinėmis dienomis. Su manim Ji nebebuvo tokia kaip anksčiau, buvo meilesnė ir tuo pat metu atitolusi, lyg aš vėl jai būčiau tas, su kuriuo ji šoko Bing Bange.

Buvo beveik pirma valanda nakties. Paklausiau Evos Braun: „Bet ji niekad jums nekalbėjo apie savo ketinimus?“ Liūdnai gūžtelėjo petimi. Atsakė: „Bijojo, kad aš galiu jai sutrukdyti. Atleiskit man, bet aš norėjau pamatyti jūsų tėvo nuotrauką. O paskui, per vestuves, jūsų teta parodė mums, panelei Djė ir man, savo vyro tapytą portretą, nes buvo labai patenkinta, kad Eliana jį jai padovanojo. Ir aš supratau, kad mano duktė mane apgavo. Ji man parodė ne jūsų tėvo, o jūsų dėdės nuotrauką“. Pažvelgė į mane sekundę, ne ilgiau, ir vėl nuleido galvą. Tęsė: „Aš labai krimtausi, nes esu tikinti, o jūs jau buvot susituokę. Todėl nuėjau į kapines. Ant kapo yra jūsų tėvo nuotrauka marmuriniuose rėmuose. Jo akys taip pat buvo juodos ir jis su ūsais, ir, žinoma, per dvidešimt metų man iš atminties daug kas išdilo, bet aš tikrai pamačiau, kad tai ne anas Italas“. Ir pakartojo: „Atleiskite man“.

Atsistojau. Pasakiau: „Ar jūs su ja šnekėjotės, kai ji nakvojo čia?“ Eva Braun papurtė galvą. Prisiminiau, kad kitą dieną Eliana panoro eiti su mano motina į kapines ir kad tepabuvo ten tik minutę. Tik tiek laiko, kad įsitikintų, ar yra nuotrauka ant kapo. Pasakiau: „Jei Ji niekad jums nekalbėjo apie savo ketini-

mus, kodėl, kai ji išvažiavo, pamanėt, kad ieškos Italo?" Eva Braun atsakė ne tuoj pat. Valandėlę sėdėjo nejudėdama, paskui atsistojo, atidarė apatines indaujos dureles. Iš už krūvos lėkščių ištraukė kažkokį sunkų daiktą, suvyniotą į mėlyną languotą skiautę, padėjo jį prieš mane ant stalo. Sudrėkusiom akim pratarė: „Ji manęs prašė šito. Aš jai nedaviau".

Išvyniojau skudurą. Jame buvo pistoletas chaki spalvos amerikietiškos markės dėkle su tos pačios spalvos diržu. Paėmiau į rankas. Nors aš geriau nutuokiu apie šautuvus, bet šis ginklas buvo toks žinomas, kad net neperskaitęs įrašo metale žinojau: *Government Model*, koltas, 45 kalibras. Tokius turėjo amerikiečių kareiviai tarpukaryje. Buvo gerai prižiūrėtas. Eva Braun pasakė, kad Gabrielis Devinis jį įsigijo 1945-aisiais, kai dirbo pas amerikiečius Fuldoj. Sakė, jog ji dažnai jį perdėdavo vis į kitą vietą, kad duktė nesurastų.

Įdėjau pistoletą į dėklą ir pasakiau: „Ji ir nebūtų mokėjusi juo pasinaudoti. Ar gydytoja, ponia Fildman, jums pasakojo apie buteliuką nuo nagų lako?" Eva Braun nustebusi pakraipė galvą. Galėjau jai to ir nesakyti, bet pasakiau: „Jūsų duktė rado patogesnį ginklą. Bet ir juo nesugebėjo pasinaudoti". Valandėlę žiūrėjome vienas į kitą. Vargšė moteriškė, kaip ir aš, buvo visai išsekusi. Pridūriau: „Jei Ji būtų man viską pasipasakojusi... Ir jūs turėjot tai padaryti". Uždėjau ranką jai ant peties. O paskui išėjau.

Sėdau į *DS* ir pasukau per miestelį namo. Broliai ėjo manęs pasitikti ir laukė susėdę ant merijos laiptelių. Sėsdamas už manęs Bū Bū nusistebėjo: „Negrąžinai mašinos?" Pasakiau, kad ryt rytą man jos prireiks, nes važiuosiu į Marselį. Pasakiau jam: „Nueisi pas Henriką IV ir paaiškinsi jam. Jei jam prireiks pagalbos, padėk kiek sugebėsi".

Mikis nekalbėjo. Pastačiau *DS* kieme prie geltonojo sunkvežimio ir valandėlę sėdėjome tylėdami, nuleidę langų stiklus. Paklausiau: „Su kuriuo iš jūsų Ji pirmą kartą prakalbo apie tą prakeiktą pianiną?“ Bū Bū atsakė: „Su manim. Tiksliau – aš pirmas jai papasakojau. Ji nežinojo, kad mes jį turim. Tai buvo tada, per šokius Bing Bange, kai tu išėjai. Aš paprašiau, kad ji paaiškintų, ko tu taip supykai“. Tai štai, kodėl aš jai parūpau, kodėl kitą dieną ji atėjo į garažą su perpjauta kamera. Dėl mechaninio pianino. Dabar bent jau viskas aišku.

Mikis sėdėjo greta manęs. Prisidegė cigaretę. Paklausiau: „Kaip filmas?“ Jis atsakė: „Neblogas“. Ir viskas. Papasakojau Bū Bū, ką ligoninėje man buvo aiškinusi ponia Fildman. Pasakiau, kad ji turi vilties ir, atrodo, išmano savo darbą. Tada pasakiau: „Žinai ką, Bū Bū, užmiršk tas Elianos pasakas. Aš patikrinau. Viskas išgalvota“. Jis neatsakė.

Likęs vienas kambaryje, pažvelgiau į prie krosnies sėdintį meškiną, į jo mielą snukutį. Paieškojau sidabrinės širdelės, kurią Ji prašė atvežti. Niekur jos nebuvo. Atsiguliau. Net nežinau – buvau užmigęs ar ne.

Tik kitos dienos rytą, prieš išvykstant, žvilgsnis užkliuvo už knygos apie Merilin Monro, gulinčios įprastinėj vietoj ant naktinio stalelio. Pavarčiau ją. Tarp puslapių gulėjo popieriaus lapas. Jis buvo išplėštas iš kitos knygos ir sulenktas pusiau. Greit peržvelgęs tekstą supratau, kad jame rašoma ne apie Merilin Monro ar kokią kitą kino žvaigždę, o apie dviratininką lenktynininką Faustą Kopį. Žinoma, mane tas nustebino. Neaiškiai išplaukė atmintyje vakarienė kieme prieš Jai dingstant. Mes su Bū Bū kalbėjome apie Faustą Kopį, nes norėjom paerzinti Mikį. Ji, kiek pamenu, taip pat mus kažko apie jį klausė.

Turėjau važiuoti, nes dar reikėjo pasimatyti su Feraldu. Jau daugiau nei trisdešimt valandų, kad ir ką dariau, niekaip negalėjau atsikratyti slegiančio nerimo. Kartais pasąmonėje blyksteldavo krintančio Turė arba Lebaleko vaizdas. Padėjau į vietą knygą apie Merilin Monro. Daugiau apie tai negalvojau.

Tai buvo užvakar, pirmadienį.

Tik šį rytą, po tiekos kalbų su jumis iki vėlyvos nakties pirmadienį ir visą antradienio vakarą, aš supratau, kodėl per pastarąsias dienas taip pasikeitė Jos elgesys su manimi. Supratau, kad jau pirmieji mano ištarti sakiniai, kai jums pasakojau apie šią vasarą, tapo raktu, padedančiu atskleisti visą Jos beprotybės mechanizmą. O Ji, daug atidesnė ir labiau, nei tikėjausi, sugebanti viską apskaičiuoti, viską išsiaiškino pati, klausinėdama apie Fausto Kopio mirtį. Bet per vėlai.

Kai policininkas man perdavė, ką jūs norėtumėte iš manęs išgirsti, aš pradžioj supykau. Pagalvojau: „Kiek laiko aš jam pasakojau? Septynias ar aštuonias valandas? Pasakiau jam viską, kas man nutiko ir kaip nutiko, nieko nemeluodamas. O jis po mūsų pokalbio nesugalvojo nieko geresnio, kaip užsukti į nusmurgusią alinę ir pirmo pasitaikiusio apšepusio girtuoklio pasiteirauti Fausto Kopio mirties datos. Bet juk pirmas pasitaikęs ir nežino tokių datų".

Luktelėkit minutę, aš dar ne viską pasakiau.

Aš taip pat sužinojau, – šįkart iš jūsų, – kad visame tame, ką aš pasakoju, sniegas turi tiesioginį ryšį su mano tėvu, su tuo, ką aš, nesąmoningai parinkdamas žodžius, sieju su savo tėvu. Taip, pone, mano tėvas tikrai susijęs ir su sniegu, ir su pavasariu, ir su praėjusia vasara, ir su rudeniu, kai aš eidavau greta jo per kaštonmedžių lapus. Jis susijęs su viskuo, ką aš pasakoju, nes pasakodamas jums viską – taip, kaip man viskas atrodo – aš visą laiką jaučiu gėlą, kad jo nebėra su mumis.

O dėl kitko, tai jūs jau viską supratote anksčiau už mane – 1955-ųjų lapkritį jis buvo be ūsų, nes juos užsiaugino tik gedėdamas dėl jo mylimo italų lenktynininko, kurį visi gerbė ir kurį jis laikė pačiu didžiausiuoju. Jūs pats galėjote tai suprasti iš negrabiai išplėšto knygos lapo: Faustas Kopis mirė 1960 metų sausio 2 dieną, be keturių minučių devintą valandą, Tortonos ligoninėje, Italijoje.

* * *

Važiavau į miestą keliu, kuriame pakaitomis driekėsi rytinės saulės ir šešėlių juostos. Aikštėje sustojau nusipirkti laikraščio. Perskaičiau jį mašinoje. Greta manęs sėdėjo pliušinis meškinas.

Dviguba žmogžudystė Dinyje su Lebaleko ir Turė nuotraukomis užėmė ketvirtį pirmojo puslapio. Turė kūną apgriuvusioje avidėje atrado vaikai. Mane mačiusieji pas Lebaleką paminėjo tokius požymius: maždaug dvidešimt penkerių metų vyras, gerokai aukštesnio už vidutinį ūgio, raudonais marškiniais ar striuke, tikriausiai šiaurės afrikietis. Moteris, pasigirdus šūviams išlipusi iš važiavusios pro šalį mašinos, patvirtino, kad aš jiems grasinau arabiškai. Ji daug metų yra gyvenusi Alžyre. Įdomu, prie kokios genties ji mane priskyrė?

Buvo sulaikyti ir apklausti du įtartini alžyriečiai, bet jau sekmadienį juos paleido. Kulkas tyręs ekspertas lengvai nustatė, kad jos iššautos iš remingtono karabino su nupjautu vamzdžiu. Niekas iš nukentėjusiųjų praeities nerodė, kad jie galėjo sulaukti tokio brutalaus galo. Buvo kalbama apie „negailestingą susidorojimą“, apie atleisto iš darbo darbininko kerštą, apie galimą atsiteisimą tvarkant nekilnojamojo turto reikalus. Straipsnio pa-

baigoje, kitame laikraščio puslapyje, buvo paminėta, kad „žudikas buvo apsirengęs raudonai kaip budelis“.

Numečiau laikraštį ant šaligatvio. Sėdau mašinon ir nuvažiavau į Feraldo lentpjūvę. Dabar aš bijojau tik jo, bet jis norėjo su manim susitikti, tad privalėjau tai padaryti.

Vien iš rankos paspaudimo supratau, kad laikraščių jis dar nebuvo skaitęs.

Jis virė sau kavą, pavaišino ir mane. Buvo labai sutrikęs. Pasakė man: „Žinai, mano berniuk, man labai nesmagu kalbėt apie tokius dalykus. Bet aš nežinau, kas gali slėptis už viso to, ką noriu tau papasakoti. Aš labai susirūpinau, kai Mikis pasakė, kad tavo žmona ligoninėj. Būtinai turėjau su tavim pasikalbėti“.

Ketvirtadienį, liepos 18-ąją – likus dviem dienoms iki Elianos dvidešimtmečio – po pietų ji buvo atėjusi pas jį į šitą kabinetą. Vilkėjo naują, jos motinos siūtą baltą su žalsvai žydru piešiniu suknelę. Tikriausiai tai buvo ta popietė, kai Konjata jai pasakė, kas parvežė mūsų mechaninį pianiną.

Ji norėjo sužinoti apie Lebaleką. Feraldas pasakė, kad Lebalekas jau senokai išėjo iš darbo ir įsigijo nuosavą lentpjūvę Dinyje, kelyje į Lažavį. Jis jai parodė 1955 metų registracijos knygą. Man ją taip pat parodė. Puslapio apačioje perskaičiau prierašą: „Perėja nepravažiuojama. Pianinas – pirmadienį vakare“. Šis prierašas ir turėjo paaiškinti, kodėl Lebalekas neatvažiavo pas mus, kaip buvo numatyta, šeštadienį, lapkričio 19-ąją. O tikrąją priežastį aš jau žinojau. Iš Evos Braun namų jis su savo bendrais išvažiavo vėlai naktį ir visi trys buvo visiškai girti. Niekšai.

Feraldas tylėdamas gėrė kavą, ant stalo gulėjo atversta registracijos knyga. Pamaniau, kad jis daugiau neturi ką pridurti. Pajutau lyg ir palengvėjimą, rengiausi padėkoti ir eiti. Tada jis

pakėlė akis į mane, žvelgdamas iš po nuplikusios, saulėje nurudintos kaktos, tarė: „Ji buvo čia atėjusi dar kartą, praėjus savaitei po jūsų vestuvių. Šeštadienį, 24-ąją. Gerai prisimenu, nes tavo brolis kitą dieną turėjo dalyvauti lenktynėse Dinyje. Ant jos veido buvo smūgio žymė. Pasakė, kad užsigavo atidarinėdama mašinos dureles. Pateikė man tikrai idiotišką klausimą. Na, bent jau tada jis man pasirodė idiotiškas, nes aš negalėjau suprasti, kaip galima, praėjus dvidešimčiai metų, prisiminti tokią smulkmeną. Paklausė, ar 1955 metais pas mus nedirbo koks nors italas, kuris būtų galėjęs lydėti Lebaleką pervežant jūsų pianiną".

Aš kilstelėjau antakius apsimesdamas, kad taip pat nieko nesuprantu. Neleidęs man atsikvošėti, Feraldas pridūrė: „Tu turi man atleisti, mano berniuk, bet aš maniau, kad elgiuosi teisingai: Elianai išėjus paskambinau Lebalekui". Jis tiriamai žiūrėjo į mane. Tą akimirką nebūčiau galėjęs pasakyti, ar jis jau buvo skaitęs laikraščius, ar dar ne.

O dabar klausykite atidžiai. Tą šeštadienį, apie vienuoliktą ryto, ieškodamas Lebaleko telefono numerio, Feraldas visų pirma pamatė, kad telefonų knygoj trūksta vieno lapo. Jo sekretorė, mažoji Elizabetė, prisipažino, kad tą lapą išplėšė Ji, kai buvo atėjusi pirmąjį kartą. Kai paskui Feraldas surado numerį ankstesniųjų metų telefonų knygoje, paskambino Lebalekui ir viską jam papasakojo, ragelyje stojo tokia ilga tyla, kad net pamanęs, jog išsijungė telefonas. Bet ne, Lebalekas buvo prie ragelio. Jis paklausė: „Ar galite man nupasakoti, kaip atrodo ta moteris?" O kiek vėliau pasakė: „Atvažiuosiu pas jus šiandien po pietų. Nenorėčiau šia tema kalbėtis telefonu".

Po pietų jis atvažiavo savo senu juodu automobiliu *504*. Feraldas nebuvo jo matęs penkerius ar šešerius metus. Kartą buvo atsitiktinai susitikę Dinyje. Lebalekas buvo pražilęs ir pastorė-

jęs. Pasiūlė: „Pjūklų triukšmas ir taip išūžia galvą. Einam ko nors išgerti“. Jie nuėjo į kavinę aikštėje. Lebalekas pareiškė: „Nežinojau, kad ta Eliana ištekėjusi. Man ji sakėsi, kad jos vardas Žana. Ir net kai ji atvažiavo pas mano svainį, ieškodama išsinuomoti buto, prisistatė kaip mokytoja“. Tada liūdnai nusijuokė, pasišaipydamas iš savęs: „Koksai kvailys“. O paskui, lyg Feraldui ir taip viskas būtų buvę aišku: „Ji iš tikrųjų labai graži“. Gūžtelėjo pečiais su pajuoka. Feraldas man pasakė, kad Lebalekas atrodė labai nuliūdęs, labai nusiminęs, bet neprasitarė nieko, kas būtų galėję paaiškinti to priežastį.

Jie prisiminė tą 1955-ųjų lapkričio dieną, kai Lebalekas ir jo svainis vežė mechaninį pianiną. Lebalekas pasakė: „Tai seni laikai, ir jūs jau nebeprisimenat, bet mano svainis man kartais padėdavo. Jau tada jis vertėsi nekilnojamuoju turtu, bet dar neturėjo savo agentūros. Todėl stengėsi visaip užsidirbti pinigų“. Feraldas jo paklausė: „O kas buvo tas Italas, apie kurį Ji kalbėjo?“ Lebalekas atsakė: „Toks vargšas tipas, vadinosi Fiero. Po dvejų ar trejų metų mano svainis jam surado valdytojo vietą bare Marselyje. Bet ta vieta neatnešė jam laimės. Matyt, per daug sukčių pažinojo. Jį 1962 metais nužudė bare. Dviem kulkom į kaktą“.

Tada Feraldas paklausė: „Kodėl Ji – na, Eliana – taip domisi visu tuo? Juk ji visai iš kito krašto, iš Aramo“. Lebalekas nežinojo. Ji jam nieko nebuvo užsiminusi. Jis ją matė viso labo tik tris kartus, bet nė karto ji jo apie tuos dalykus neklausė. Būtent to jis ir negalėjo suprasti. Valandėlę mąstė, paskui pasakė: „Paklausykit, Feraldai. Montečiariams pianiną parvežėm lapkričio 21-ąją. Aš ir mano svainis. Labai gerai prisimenu tą istoriją. Fiero su mumis nebuvo. Taip, jis tikrai važiavo tuo sunkvežimiu 19-ają, šeštadienį, bet dabar galiu jums prisipažinti: šeštadienį,

19-ąją, kai sunkvežimis važiavo į Aramą, nei mano svainio, nei manęs jame nebuvo".

Štai!

Net neįsivaizduoju, kaip susilaikiau nepašokęs nuo kėdės ir nesustaugęs, kai Feraldas ištarė paskutinį sakinį. Manau, kad aš sureagavau visai taip pat, kaip ir Ji, sužinojusi tiesą. Beviltiškai kabinausi į mintį, jog tai melas, jog Lebalekas sako netiesą. Feraldas tylėjo, sunerimęs dėl įspūdžio, kurį man padarė jo žodžiai. Kuo natūraliau pratariau: „Pasakokit. Pasakokit".

1955 metų lapkričio 19-ąją, šeštadienį, Lebalekas su svainiu turėjo apžiūrėti tą pačią lentpjūvę, kurią po kelių mėnesių ir nusipirko. Reikėjo susitarti dėl mokėjimo terminų. Tais laikais jis dirbo pas Feraldo tėvą, kuris kaip šeimininkas buvo visai ne toks, kaip dabar prieš mane sėdįs jo sūnus, – visi ano bijoję, nes buvęs negailestingas savo darbuotojams. Lebalekas nedrįso šeimininkui išpasakoti savo planų. Už sutartą sumą jis patikėjo sunkvežimį ir jo krovinį italui Fiero, kuris tada kaip tik neturėjo darbo, ir dar kitam vietiniam vairuotojui, stambiam vyrui trumpai kirptais plaukais, vardu Pamjė. Vėliau Pamjė įsitaisė dirbti krovinių gabentoju Avinjone.

Buvo sutarę, kad šeštadienio vakare jie pristatys tuščią sunkvežimį į miestą Lebalekui. Bet jie atvažiavo tik sekmadienį po pietų, o su jais buvo dar trečias, nevietinis, daug jaunesnis, – gal dvidešimties, – kurį anie paėmė pakely pavėžėti. Lebalekas prisimena jo vardą: Rostolanas. Fiero ir Pamjė tvirtino, jog buvo užklimpę sniege ir turėję laukti, kol prašvis, bet tas trečiasis, kuriam buvo nusispjaut į Lebaleko priekaištus, drėbė: „O mes dar ir pauliojom neblogai! Labai neblogai!"

Mechaninio pianino jie iki mūsų neatvežė. Jį atgabeno pats Lebalekas su Turė vakarop, pirmadienį, 21-ąją. Mano tėvas pa-

vaišino juos virtuvėje, ir aš ten buvau, tačiau net ir labai stengdamasis to vakaro visiškai neprisimenu. Man tada buvo dešimt metų. Tokiame amžiuje gyvenimas nuostabus. Jis tekėjo nedrumsčiamas nė mažiausio vėjelio.

* * *

Lėkiau į Marselį, nematydamas nei kelio, nei pakelės miestelių. Važiavau, regis, per Draginjaną. Nepamenu. Mane palaikė vienintelis troškimas: atsidurti pas Ją, jos palatoje, kol Feraldas nebus spėjęs sužinoti apie žmogžudystes Dinyje ir nepaskambins į žandarmeriją. Supratau, kad kitaip pasielgti jis negalės, kad ir kas jį siejo su mūsų šeima.

Prie degalinės turėjau sustoti, nes pritrūkau benzino. Imdamas grąžą ant stalo pamačiau atskleistą „Rytinę Nicą“. Nukreipiau akis nuo nerūpestingų Lebaleko ir jo svainio veidų. Benzino pilstytojas pasakė: „Štai dar du, kurie nebemokės mokesčių“. Nusijuokė. Palydėjo mane iki mašinos ir nuvalė priekinį stiklą. Vėl nusijuokė pamatęs ant priekinės sėdynės sėdintį meškiną. Pasakė: „Turėtumėt užsegt jam saugos diržą. Toks įstatymas“.

Mane kankino troškulys. Pajutęs alkį, sustojau prie kavinės perkąsti ką nors, nes visą laiką pykino. Ant prekystalio gulėjo laikraštis su abiejų nuotraukomis. Kavinės šeimininkė su stalus dengiančia tarnaite aptarinėjo tą istoriją. Apsisukau ir išėjau, net nepasiėmęs sumuštinio.

Nepamenu, kaip nuvažiavau likusį iki Marselio kelią. Be abejo, vis dar kabinausi į mintį, kad Lebalekas sumelavo. Paskui pamenu save su meškiuku glėby ligoninės hole baltai juodų plytelių grindimis. Pasirodo ponia Fildman. Sako man: „Dabar negalime jūsų įleisti pas žmoną. Ateikite šiandien trečią valandą“.

Gydytoja nusiteikusi nebe taip optimistiškai, kaip vakar. Pajuntu iš jos balso. Paaiškina, kad per tą savaitę Elianai buvo skiriami vaistai galvos smegenų kraujo apytakai normalizuoti, tačiau pagerėjimo nematyti. O šiaip, kuo labiau jos liga progresuoja, tuo sunkiau bus jos atsikratyti. Vienintelė viltis, kad jai tik dvidešimt metų.

Nuleidau galvą. Apsimečiau, kad suprantu. Sėdėjome su gydytoja ant suolo hole. Pro šalį ėjo žmonės. Ji man pasakė: „Šįryt buvo atėjęs policijos inspektorius. Atnešė jūsų žmonos drobinį krepšį ir akinius. Rado juos laikraščio *Provençal* redakcijoje. Inspektorius – jo pavardė Pietris – nori su jumis susitikti. Galite jį rasti prefektūroje". Linktelėjau galvą, kad nueisiu. Paklausiau, ar galiu paimti krepšį. Stodamasi pasakė: „Jums jį atiduos. Pasirašysite, kad gavote. Akinius aš atiduosiu jai".

Kabinete moteris baltu chalatu liepė man pasirašyti po daiktų sąrašu, čia pat patikrindama, ar tikrai viskas yra krepšyje. Taip pat davė pasirašyti popierius, skirtus ligoninės direkcijai ir socialiniam draudimui. Kelis kartus suklydau, nes Jos daiktuose pamačiau nuo mėtinių cigarečių pakelio nuplėštą popierėlį, ant kurio buvo užrašyta Fiero pavardė ir telefono numeris. Ligoninės automobilių stovėjimo aikštelėje ant *DS* sėdynės dar kartą peržiūrėjau krepšio turinį. Jau buvo dvylikta, o gal ir daugiau, ir saulė negailestingai kepino. Nusivilkęs rusvąjį švarką, nusirišęs kaklaraištį, prasisagsčiau marškinius. Nuo kaktos prakaito lašai krito ant daiktų. Mane domino du dalykai. Visa kita tebuvo smulkmenos, kurias Ji visad tampydavosi su savim. Pirmiausia – popierėlis nuo mėtinių cigarečių pakelio. Tai, kas man pradžioj pasirodė esąs telefono numeris, buvo data:

Fiero, 1962 08 18

Antras dalykas – iš telefonų knygos išplėštas lapas. Pradžioj pamaniau, kad tai tas pats, kurį Ji išplėšė pas Feraldą, bet apsirikau. Tai buvo puslapis iš Avinjono telefonų knygos. Peržiūrėjau stulpelius ir suradau Pamjė pavardę. Tokių pavardžių buvo ne viena.

Nuvažiavau iki Senojo uosto. Pasiteiravęs, kur *Provençal* redakcija, palikau mašiną ant šaligatvio, ties Sent gatvės kampu. Durininkui paaiškinau, kad noriu matyti žmogų, radusį mano žmonos krepšį. Pasirodė, kad tai laikraščio archyvų darbuotojas. Jis buvo išėjęs pietauti. Palaukiau gatvėje, vaikščiodamas šaligatviu. Švarką persimečiau per ranką, nes karštis buvo neapsakomas. Akinamoje saulėje daiktai prarado kontūrus ir spalvą, tik pastatų šešėlyje ryškėjo jų linijos.

Ne, nenoriu jums kalbėti apie sąžinę, jos priekaištus ar ką nors panašaus. Tai būtų melas. Jūs vis tiek nesuprastumėte. Galvojau vien tik apie Ją. Po truputį ėmė ryškėti, ką ji veikė, būdama toli nuo manęs. Fiero, Pamjė. Rostolanas. Kartais šmėkšteldavo kažkas panašaus į pyktį Jai. Bet ne, nepykau. Pavyzdžiui, sakiau sau: „Jei ji susitiko su Lebaleku tris kartus, vadinasi, buvo sutarusi pasimatyti. Ji išsinuomojo Dinyje butą, kad galėtų jį priiminėti“. Nuo tos minties man darėsi dar karščiau. Tada sakiau sau: „Ji nekalta. Ją nuskriaudė. Jai atrodė, kad viską supranta, bet Ji klydo. Kai sekmadienį per lenktynes juodajame pežo Lebalekas ir Turė jai pasakė, kad ji klysta, ji jais nepatikėjo, o gal smūgis buvo toks sunkus, kad ji užmiršo žiebtuvėlį, kurį prieš tai buvo man palikus po lentynėle“.

Vienu metu – ir tai tiesa – aš suabejojau tuo, ką buvau padaręs. Lyg būčiau prabudęs jau šviečiant saulei, kai po nakties karštinės sapnai tampa nerealūs. Ar galėjau aš, Florimonas Montečiaris, karabinu nušauti du žmones, nušauti iš tikrųjų, nuspaus-

damas gaiduką, ar galėjau taip jų neapkęsti, kad pasiryžčiau juos nužudyti, prieš tai nusvidinęs nupjauto vamzdžio kraštus, prieš tai nuėjęs į universalinę nusipirkti raudonų marškinių, nuspausti greičio paminą taip, kad nublokščiau šalin į dureles įsikibusį ilgaplaukį berniuką – visa tai tik sapnas, košmariškas slogutis. Ne žmogaus galvoje gimęs košmaras. Jį susapnuoti galėjo tik lentpjūvės kieme snūduriuojantis vokiečių aviganis. Arba tas kitas, ryjantis po stalu mėsos gabalus. Šešėlyje šaligatviu vaikščiodamas pirmyn atgal, niekaip negalėjau atsikratyti jausmo, kad esu tik personažas iš miegančio vilkšunio sapno.

Antrą valandą susitikau su redakcijos darbuotoju, su kuriuo Ji buvo susitikusi tą šeštadienį, kai ją atrado klaidžiojančią aukštakulniais bateliais paplūdimyje. Šešiasdešimtmetis, geraširdis dėdulis. Jo pavardė tokia pat kaip žinyno pavadinimas – Mišlenas. Užvertęs galvą, nes jis mažo ūgio, pasakė man: „Ji buvo atėjusi pavartyti laikraščio komplekto. Maždaug tokiu pat laiku kaip dabar. Kada ji išėjo – nepastebėjau. Po pietų pamačiau, kad paliko krepšį ir akinius. Padėjau savo kabinete, maniau, kad grįš pasigedusi. Ir užmiršau. Neatsiminiau nei pirmadienį, nei antradienį. Tik trečiadienį, atidaręs stalčių, suradau juos. Liepiau nunešti į policijos nuovadą. Šįryt pas mane buvo atėjęs policijos inspektorius“.

Padvejojo, mažomis akutėmis žvelgdamas į mane, ir pridūrė: „Pietris, iš kriminalinio skyriaus. Jį galima rasti prefektūroje“. Linktelėjo, kad eičiau paskui jį, ir nuvedė į salę, kurioje stovėjo du didžiuliai ąžuoliniai nuo laiko pajuodavę stalai, lempos su žaliais gaubtais, o prie sienos – lentynos, pilnos storų knygų. Mosteldamas į tolimiausią stalą pasakė: „Ji sėdėjo ten. Vienut vienutėlė. Atnešiau jai, ko buvo prašiusi. Nežinau, kiek laiko ten prasėdėjo. Sakiau jau, kad nemačiau, kaip išėjo. Paliko krepšį ir akinius“.

Paklausiau, ar jis prisimena, ką ji norėjo pamatyti. Jis atsiduso ir atsakė: „Šįryt jau viską rodžiau inspektoriui Pietriui. Prašė manęs parodyti 1962 metų vasaros numerius“. To ir tikėjausi, todėl nenustebau. Pasakiau: „Ir aš norėčiau juos pavartyti“.

Įsitaisiau prie stalo, kur sėdėjo Ji. Ponas Mišlenas atnešė tris juodai įrištus komplektus, kuriuose buvo 1962 metų liepos, rugpjūčio ir rugsėjo *Provençal* numeriai. Pasakė: „Tik neišeikit kaip ji. Įspėkit mane, kai baigsit“. Mašinoje liko popierėlis nuo cigarečių pakelio, kur Ji buvo užrašius datą po Fiero pavarde. Į jį žiūrėdamas tada sau pakartojau „1962-ųjų rugpjūtis“. Ir dabar pirmiausia atsiverčiau rugpjūčio komplektą.

Suradau labai greit. 1962 metų rugpjūčio 18-ąją Marselyje, Kapeletės kvartale, tarp vienuoliktos trisdešimt ir dvyliktos nakties nepažįstamas asmuo dviem pistoleto šūviais nušovė Marčelą Fiero, keturiasdešimt trejų metų, tuo metu, kai jis rengėsi uždaryti barą. Moteris, atsitiktinai išgirdusi šūvius, per savo langą pamatė nubėgantį vyriškį, bet smulkiau jo apibūdinti negalėjo.

Apie šį nužudymą dar rašyta vėlesniuose numeriuose, bet jūs juk žinote, kaip būna – kalbos pamažėle aprimsta, o vėliau ir visai nebeužsimenama. Ilgai žiūrėjau į Fiero nuotrauką. Tokias paprastai daro kalėjimuose. Jis sėdėjo kalėjime du kartus, tik jau nepamenu už ką. Jis buvo iš tokių, kokius moterys laiko gražiais, su didelėm tamsiom akim ir ūsais, kurie jam teikė vyriškumo, nes be jų – nežinau, tik sakau, ką jutau tuo momentu – tokius bruožus turi žmonės be charakterio, plaukiantys pasroviui ar net drovūs. O gal – aš prisiminiau, ką man buvo apie jį sakiusi Eva Braun – jis buvo mažiausiai sugedęs iš jų trijų.

Puslapį po puslapio perverčiau visą rugpjūčio komplektą, bet daugiau nieko neradau. Paėmiau liepos. Tikriausiai taip pat

kruopščiai ir lėtai aš ėjau tuo pačiu keliu kaip ir Ji. 1962 metų liepos 21-ąją Avinjone apie vienuoliktą valandą vakaro savo garaže buvo nužudytas transporto kontoros savininkas Antuanas Pamjė. Trimis pistoleto šūviais, paskutinioji kulka pataikė tiesiai į širdį. Jis buvo vienas, garažas nuošalus. Niekas nieko nematė ir negirdėjo. Rytą jo kūną rado vienas iš sūnų. Apie Pamjė taip pat dar buvo rašoma keletą dienų nurodant, kad pradėtas tyrimas, apklausti žmonės, o paskui – nieko.

Nusivilkau švarką. Buvau visas permerktas prakaito. O tarpais mane krėtė šaltis. Atskleidusi tai, kas man dabar aišku, Ji nesugebėjo pakelti smūgio. Paėmiau trečiąjį juodai įrištą komplektą – rugsėjo. Lėtai, kaip ir anksčiau, verčiau lapą po lapo ir netrukus užtikau tai, ko tikėjausi. Marselyje, 1962 metų rugsėjo 9-ąją prie Estakos pistoleto šūviu į pakaušį prie mašinos vairo nušautas dvidešimt aštuonerių metų taksi vairuotojas. Apie antrą valandą nakties. Jis vadinosi Morisas Rostolanas. Jo nuotrauka taip pat buvo įdėta pirmajame puslapyje. Besišypsantis ir pasitikintis. Atrodė, kad, kaip ir Lebalekui, po dvidešimties metų jis man sako: „O mes dar ir pauliojom visai neblogai..."

Peržvelgiau kitus numerius. Po poros dienų tardytojai sugretino šią žmogžudystę su Fiero nužudymu jo bare rugpjūčio 18-ąją. Jie nebandė gretinti žmogžudysčių Marselyje ir Avinjone, o jei ir darė, tai kur kas vėliau. Kad ir kaip ten būtų, Fiero ir Rostolanas buvo nušauti tuo pačiu ginklu: 45-ojo kalibro revolveriu, kurį lengva atpažinti iš kulkų. Skaitytojams buvo paaiškinta, kad tai „septynių šūvių amerikiečių kariuomenėje vartojamas koltas, per praėjusį karą tikriausiai pirktas arba pavogtas iš amerikiečių kareivio".

Ilgai sėdėjau prieš užverstus komplektus, alkūnėmis atsirėmęs į stalą. Įsivaizdavau Ją, čia sėdinčią prieš dešimt dienų, toje

pačioje vietoje. Galvojau apie tą man nepažįstamą Gabrielį, pasmerktą visam gyvenimui likti savo kambaryje, prisiminiau, ką man apie jį buvo sakiusi Eva Braun: „Tas žmogus bijosi visko". Įsivaizdavau jį, apsirengusį švarku arba – kaip ir aš – striuke ir sakantį Evai Braun ir mažytei mergaitei mėlynomis akimis, nusiminusiai, kad jos tėtis išeina: „Iki rytojaus". Jos abi žiūri, kaip jis leidžiasi keliuku, kaip ir kiekvieną šeštadienį, kai eidavo aplankyti savo sesers Klemansos. Fiero, Pamjė, Rostolanas – visi trys prieš keturiolika metų buvo nušauti tą pačią dieną, tiksliau, naktį iš šeštadienio į sekmadienį.

Štai jau ir artėju į pabaigą. Nežinau, ką jutau tada, nei ką jaučiu dabar. Be abejo, Ji įsivaizdavo, kad kai visi, padarę tą blogį, bus nubausti, ji vėl turės savo tėtį, kaip ir anksčiau. Mūsų vestuvių dieną, kai buvo nuėjusi jo aplankyti, Ji taip jam ir pasakė. Panelė Tiuso taip ir pakartojo Mikiui bei man: „Greit vėl būsim kartu. Pamatysi!"

Nežinau, kas Joje įvyko, kai ji perskaitė ir suprato viską, ką ir aš dabar supratau. Sugniaužė rankoje nuodų buteliuką. Ėjo per paplūdimį. Ėjo ir ėjo, kol nepasiekė – kaip čia pasakius? Ne vietą, ne, bet ir ne tam tikrą akimirką. O visai ką kita. Tai lyg ir vandens siūbavimas, kurį, nors ir neįtikėtina, sukelia švelnus vėjo dvelkimas nuo jūros.

Galiu jums papasakoti, kaip Ji atrodė, kai, grįžęs iš redakcijos, ją aplankiau ligoninės palatoje. Atidaviau meškiną ir sidabrinę širdelę, kurią radau drobiniame krepšyje. Pakėlęs plaukus užsegiau grandinėlę ant kaklo. Ji nusijuokė. Leidosi pabučiuojama į skruostą. Pasakė: „Šiąnakt sapnavau jus. Jūs stovėjot ant laiptų su mano tėčiu, žaidėme su kamščiu". Valandėlę, atrodė, užmiršo, ką pasakiusi. Nebekreipė į mane dėmesio. Pataisė raudoną meškino kaspiną. Tada pažvelgė į mane ir tarė: „Kamštį

tampėte už virvutės, o aš turėjau jį pagauti. Buvo labai linksma. Taip, taip, žinoma“.

Pamatė, kad aš verkiu, sėdėdamas ant kėdės. Priėjo prie manęs. Uždėjo ranką man ant galvos. Pasakė: „Neverkit, neverkit“. Labai švelniai. Parodė pirštus su nugraužtais nagais. Pratarė: „Matote – atauga“. Aš nusišluosčiau ašaras. Pasakiau: „Taip, tai labai gerai“. Jos akys buvo įkritusios, nejudrios, su aiškiomis kraujagyslėmis. Po veido oda ryškėjo skruostikauliai. Tik plaukai buvo vis tokie pat puikūs. Buvo apsivilkusi suknele su stačia apykaklaite. Paklausiau: „Ar tau atnešė tavo akinius?“ Ji atsakė: „Jie negeri. Tėtis man nupirks kitus. Be to, jis nemėgsta, kai aš su akiniais“.

Ponia Fildman buvo čia pat, nes nenorėjo manęs palikti vieno su ja, tačiau nepratarė nė žodžio. Pabučiavau savo meilę į skruostą. Pasakiau jai: „Pasirūpinsiu, kad tavo tėtis atvažiuotų“. Man einant iš palatos, ji sėdėjo ant lovos, užmiršusi mane, ir kalbėjosi pati su savimi, o gal su savo meškinu, kurį laikė ant kelių.

Koridoriuje manęs laukė dviese. Aukštesnysis parodė plastmasinę kortelę su įstriža mėlynai raudona juostele. Pasisakė esąs inspektorius Pietris. Jis jau žinojo, kad aš buvau *Provençal* redakcijoje. Norėjo sužinoti mano nuomonę apie tai, ką perskaičiau. Netoliese vienas langas buvo praviras. Girdėjau paukščių čiulbesį parko medžiuose ir iš toli atplaukiantį miesto gaudesį. Mano paraudusios akys išdavė, kad aš verkiau. Pasakiau: „Rengiausi ateiti pas jus. Šeštadienio vakare Dinyje buvo nušauti du žmonės. Tai padariau aš“.

DS palikome ligoninės mašinų stovėjimo aikštelėje. Raktus atidaviau inspektoriui Pietriui, bet jis negalėjo man pasakyti, kada Henrikui IV bus leista ją pasiimti. Aš daugiau jaudinausi dėl mašinos negu dėl savo likimo.

Iš kabineto, kur mane nuvedė apklausai, leido paskambinti Mikiui į Feraldo lentpjūvę. Pasakiau jam, kad nušoviau Lebaleką ir Turė, nes maniau, kad jie kalti dėl to, kad atsitiko Elianai. Ir kad pats pasisakiau policijai.

Laido gale jo balsas skambėjo liūdnai, bet buvo ramus. Nors jis ir laksto savo geltonuoju sunkvežimiu kaip beprotis, bet nėra toks kvailas, kaip apie jį sakydavau.

Jau vakar vakare iš mano balso jis pajuto, kad aš padariau kažką baisaus. Ryte perskaitęs laikraštį ir išklausinėjęs Bū Bū bei Feraldą suprato visa kita. Taip man ir pasakė: „Gerai padarei, kad pasisakei policijai. Dabar, kol neturi advokato, galvok, ką kalbi. Kuo mažiau pasakosi, tuo geriau bus“.

Tuoj po pietų su Bū Bū ir Feraldu jie susisiekė su advokatu. Mikis manęs paklausė: „Ar tu žinai, kur jie tave veš?“ Pasakiau, kad tyrėjas nori dar šįvakar mane pamatyti ir kad manau, jog paskui nugabens į Dinį. Mikis pasakė: „Taip ir manėme. Taigi su advokatu tu susitiksi ten. Jis vadinasi Dominikas Žanvjė. Jaunas, jam trisdešimt metų, bet atrodo, kad labai geras advokatas“.

Man užgniaužė gerklę. Norėjau jam pasakyti tiek daug dalykų, kurių gailėjausi nepasakęs anksčiau, o dabar jau buvo po laiko. Tik pratariau: „Pasirūpink Bū Bū ir mūsų motina, ir Konjata. Ir Ja. Reikia pas Ją nuvežti jos tėvą, kad jie pasimatytų“. Prieš padėdami ragelį abu ilgai tylėjome. Girdėjosi tik traškesys linijoje. Tada pasakiau: „Vargšas mano broli, jei tada jie, lombarde, būtų priėmę tą mechaninį pianiną, nieko nebūtų atsitikę“. Po ilgos tylos Mikis atsakė: „Šeštadienio rytą mes su Bū Bū nuvešim jį prieš Municipalinio kredito kasos langus ir sugrosim tą serenadą, kur žadėjom. Pagaliau jie išgirs „Pikardijos rožes“, patikėk manim“.

Paskui mane nuvežė į Dinį. Ilgai sėdėjau žandaro prižiūrimas viename teisingumo rūmų kabinete, tada kitas prižiūrėtojas mane nuvedė pas advokatą. Eidamas ilgu koridoriumi, aidinčiu nuo mano žingsnių, priekyje išvydau jauną tamsiu kostiumu ir tamsiu kaklaraiščiu vyrą, kuris laukė manęs, stovėdamas šviesiame lango keturkampyje.

Tai buvote jūs.

La Fortelė

1976 m. rugsėjis–spalis

1977 m. balandis–gegužė

Prancūzų rašytojas Sébastien Japrisot (Sebastjenas Žaprizo) gimė 1931 m. Marselyje, Prancūzijoje. Baigęs jėzuitų mokyklą, mokėsi Sorbonoje. Būdamas septyniolikos metų išleido pirmąjį savo tikruoju vardu ir pavarde (Jean-Baptiste Rossi) pasirašytą romaną „Bloga pradžia" (*Les Mal Partis*), už jį pelnė *Unanimité* premiją (žiuri nariai Sartre, Aragon, Elsa Triolet, Adamov, J.-L. Bory, Robert Merle). Pirmieji jo detektyviniai romanai „Mirtininkų kupė" (*Compartiment tueurs*) ir Didžiuoju detektyvo prizu apdovanotas (*Grand Prix de Littérature policière*) „Pinklės Pelenei" (*Piège pour Cendrillon*) sulaukė išskirtinio kritikos ir skaitytojų dėmesio. Vėliau pasirodžiusiam romanui „Moteris automobilyje su akiniais ir šautuvu" (*La Dame dans l'auto avec des lunettes et un fusil*) buvo paskirta Garbės premija Prancūzijoje ir Geriausio kriminalinio romano (*Best Crime Novel*) premija Didžiojoje Britanijoje. Kurį laiką rašęs kinematografui – „Sudiev, drauguži" (*Adieu l'ami*), „Lietaus keleivis" (*Le Passager de la pluie*), „Kiškio bėgimas per laukus" (*La Course du lièvre à travers les champs*), vėliau sugrįžta prie literatūrinės kūrybos. 1978 m. jo romanas „Mirties vasara" (*L'Été meurtrier*) pelnė *Deux Magots* premiją. Visos jo knygos buvo ekranizuotos. Sébastien Japrisot yra vienas iš skaitomiausių prancūzų detektyvo meistrų. Jo knygos verčiamos į daugelį Europos, Amerikos, Rytų pasaulio šalių kalbų.

Vertėja

TURINYS

Japrisot, Sébastien

Ja474 Mirties vasara [romanas] / Sébastien Japrisot; iš prancūzų kalbos vertė Elena Algimanta Kryžanauskaitė. – Vilnius: Žaltvykslė; [2007]. – 336 p.

ISBN 9986-06-211-X

Romaną „Mirties vasara“ sudaro 6 dalys: Budelis, Auka, Liudytoja, Nusikaltimo sudėtis, Nuosprendis, Bausmė. Galėtume sakyti, jog šis S. Japrisot, talentingo šiuolaikinio prancūzų rašytojo, kūrinys – detektyvinis romanas, nes Eliana, pagrindinė herojė, nusprendžia surasti tris niekšus ir nubausti juos mirtimi už įvykdytą kadais nusikaltimą. Tačiau pirmiausia ši knyga vertintina kaip geras romanas, nes turi visus svarbiausius jo bruožus, taigi vingrų siužetą, intriguojančią jo užuomazgą ir nenuviliančią atomazgą, spalvingus herojus, kurių kiekvienam autoriaus leista papasakoti savo gyvenimo tarpsnį atskiroje romano dalyje. Knyga skiriama ir tiems, kurie skaitydami mėgsta pasukti galvą, ir tiems, kurie vertina rimtą, talentingą, meistrišką literatūrą.

UDK 840-3

SÉBASTIEN JAPRISOT

Mirties vasara

Romanas

Redaktorė *Agnė Iešmantaitė*
Dailininkė *Deimantė Rybakovienė*

Leido ŽALTVYKSLĖ,
A. Vivulskio 7-208, LT-03221 Vilnius
el. p. leidykla@zaltvyksle.com

Spausdino UAB LOGOTIPAS,
Utenos g. 41a, LT-08217

Tiražas 1000 egz.

SÉBASTIEN

JAPRISOT

KOLEKCIJA

